

Κατάλογος περιεχομένων

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΜΕΡΟΣ Α'.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο.....	9
ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ.....	9
1. ΈΝΝΟΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ.....	9
2. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟ 5 Σ.....	12
3. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ.....	14
4. Η ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΙΜΩΣ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ.....	21
5. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	32
ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	32
1. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΕΣΔΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	32
Α. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	32
Β. Η ΕΜΜΕΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	34
Γ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	36
Δ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	41
Ε. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	45
i. ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΗΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ.....	47
ii. Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΓΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΝΤΛΗΤΙΚΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 1.....	48
ΣΤ. ΚΡΑΤΗΣΗ ΟΤΑΝ ΕΚΚΡΕΜΕΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	49
Ζ. ΜΗ ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΡ. 6 ΤΗΣ ΕΣΔΑ.....	50
2. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	51
3. ΔΙΚΑΙΟ Ε.Ε. ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΥΠΗΚΟΟΥ.....	54
ΜΕΡΟΣ Β'.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο.....	61
ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΜΕΤΡΑ.....	61
1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	61
2. ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑ.....	62
Α. ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ (REFOULEMENT).....	62
Β. ΕΚΤΟΠΙΣΗ.....	65
Γ. ΑΡΝΗΣΗ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ.....	66
Δ. ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ, ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΙΣΔΟΧΗ.....	67
Ε. ΈΚΔΟΣΗ.....	68
3. ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	76
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	76
1. ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΟΥΝ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΕΛΑΣΗ.....	76
2. ΠΡΟΗΓΕΙΘΕΙΣΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	77
3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	83

4. ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	87
5. ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο.....	92
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	92
1. ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ	92
2. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ.....	94
3. Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ.....	98
4. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	100
ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ.....	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	108

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΑ	Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΝ	Αναγκαστικός Νόμος
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αστυν. Δ/ντης	Αστυνομικός Διευθυντής
ΓΓ.	Γενικός Γραμματέας
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΥ	Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις
Δ/ντης	Διευθυντής
Δ.Π.	Διοικητικό Πρωτοδικείο
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
ΕΑ	Επιτροπή Αναστολών
ΕΚΑΝΑ	Εθνικός Κατάλογος Ανεπιθυμητών Αλλοδαπών
εκδ.	έκδοση
εδ.	εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Σ	Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης
ΕΔΑΔ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΣΕ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως
ΗΒ	Ηνωμένο Βασίλειο
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
κ.ά.	και άλλα
ΚΕΠΠΑ	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας
κ.μ.	κράτη μέλη
κ.λπ.	και τα λοιπά
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΚΔΔσας	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΔΔικ	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.	Νόμος
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχολήσεως Ανθρώπινου Δυναμικού(Ελλάδας)
ΟΔΔΑ	Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ολομ.	Ολομέλεια
παρ.	παράγραφος
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Πλημ/κων	Πλημμελειοδικών
Σ	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΕΣΣ	Σύμβαση Εφαρμογής Συνθήκης Σέγκεν
ΣΛΕΕ	Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣτΠ	Συνήγορος του Πολίτη

Διπλωματική εργασία του Νικολάου Καρνωτάκη με θέμα “Η απέλαση”

στοιχ.	στοιχείο
SIS	Schengen Information System
ΤΔΔ	Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
υποσ.	υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΧΘΔ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ξένος ών ακολουθεί τοις επιχωρίοις νόμοις.
Αρχαιοελληνική παροιμία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Θέμα και αντικείμενο του παρόντος πονήματος είναι η απέλαση του αλλοδαπού.

Αποτελεί ένα θέμα ιδιάζουσας σημασίας και βαρύτητας καθώς σχετίζεται και με την μετανάστευση, την οποία βλέπουμε ν' αποτελεί καθημερινή θεματική στα ΜΜΕ. Αυτό διότι η χώρα μας, λόγω της γεωγραφικής της θέσης αλλά και του γεγονότος ότι συνιστά μέλος της ΕΕ, είναι στόχος και απάγκιο μεταναστών και προσφύγων. Σε αυτό το πλαίσιο μπορεί με ασφάλεια να ειπωθεί ότι η απέλαση έχει αποτελέσει και αποτελεί μέσο μεταναστευτικής πολιτικής.

Αναμφιβόλως, είναι μέσο εκδήλωσης της εθνικής κυριαρχίας του εκάστοτε κράτους, που πρέπει όμως να κινείται εντός των πλαισίων που καθορίζουν οι διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις καθότι αποτελεί ένα μέτρο με ιδιαίτερη ένταση.

Η εργασία διαρθρώνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνονται κάποιες εισαγωγικές παρατηρήσεις ως προς την έννοια του αλλοδαπού αλλά και τα συνταγματικά και τα εκ του νόμου δικαιώματά του αναφορικά με την είσοδο, παραμονή και την ελεύθερη κυκλοφορία του. Επίσης αναλύεται, σε περιορισμένο βαθμό βέβαια, η παρεχόμενη από τις Διεθνείς Συνθήκες, ιδίως της ΕΣΔΑ, προστασία του αλλοδαπού και παρατίθεται περιπτωσιολογική νομολογία. Επιπροσθέτως, εξετάζεται εν τάχυ το ΔΣΑΠΔ, καθώς και το δίκαιο της ΕΕ στο θέμα που μας απασχολεί. Αυτό γίνεται διότι το δίκαιο της ΕΕ ενσωματώνεται στο εθνικό μας και αποτελεί μέρος του αλλά και επειδή οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ συνιστούν φάρο και δείκτη για τα εθνικά μας δικαστήρια. Ο αναγνώστης θα εντοπίσει και τις αντιστοιχίσεις και συσχετίσεις που γίνονται ανάμεσα στα άρθρα των διεθνών συμβάσεων και στα συναφή του καταστατικού μας χάρτη.

Στο δεύτερο μέρος και αφού κατανοήθηκαν βασικές έννοιες, εισδύουμε στην έννοια της απέλασης. Η εμβόλιμη ενότητα των διάφορων μορφών απομάκρυνσης είναι κομβική διότι θα ξεδιαλύνει κάποιες συναφείς έννοιες που πολλές φορές συγχέονται μ' αυτή του θέματος. Έχει κατανεμηθεί ξεχωριστό κεφάλαιο για την διοικητική και για την δικαστική απέλαση, αντίστοιχα, καθόσον πρόκειται για μέτρα που λαμβάνονται από ξεχωριστές αρχές, ρυθμιζόμενα από διαφορετικές διατάξεις, έχοντας όμως τις ίδιες έννομες συνέπειες για τον καθ'ου αλλοδαπό.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι θεωρητική βιβλιογραφική έρευνα που στηρίχτηκε σε συγγράμματα, αρθρογραφία, εκθέσεις και πορίσματα, ανεξάρτητων και μη, αρχών αλλά και στην νομοθεσία, εθνική και κοινοτική και εν τέλει στη νομολογία που δόθηκε ιδιαίτερο βάρος. Σε κάθε ενότητα, κατά το δυνατόν,

διατυπώνονται οι κρίσεις των δικαστηρίων οι οποίες καταδεικνύουν τον ενίοτε αδικαιολόγητο αυτοματισμό εκ μέρους της διοίκησης ως προς την επιβολή του μέτρου αυτού.

Επιπλέον, εξετάζεται η νομοθεσία από τον Ν. 4310/1929, στον οποίο η επιβολή της απέλασης ήταν στην απόλυτη, σχεδόν, διακριτική ευχέρεια της διοίκησης έως και τον Ν.3386/2005 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Στην διαδρομή αυτή είναι πρόδηλη η μεταστροφή του νομοθέτη, που επηρεαζόμενος τόσο από τις διεθνείς εξελίξεις και την παγκοσμιοποίηση του φαινομένου της μετανάστευσης όσο και από το διεθνές δίκαιο, θέτει κριτήρια για την επιβολή του μέτρου, στοχεύοντας στην προστασία των πανανθρώπινων δικαιωμάτων. Η διαδικασία της εναρμόνισης πραγματώθηκε και στην δικαστική απέλαση στην οποία τέθηκαν περισσότερες εγγυήσεις κατά την επιβολή της.

Από μέτρο που λαμβανόταν κυρίως από την διοίκηση, σχεδόν αυτομάτως αλλά και πιο σπάνια από το ποινικό δικαστήριο, ιδίως, σε περίπτωση καταδίκης του αλλοδαπού για παράβαση του νόμου για τα ναρκωτικά, αποτελεί, ήδη, μέτρο που εξετάζεται πληρέστερα, εξατομικευμένα, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο αστυνομικοπροληπτικά αλλά και κοινωνικά κριτήρια. Από διοικητικής πλευράς, αυτό φαίνεται και στον τίτλο του νόμου που, κυρίως, θα μας απασχολήσει, ήτοι του Ν.3386/2005, στον οποίο ο νομοθέτης έχει συμπεριλάβει την έννοια της ένταξης του αλλοδαπού, υποδηλώνοντας κάτι διαφορετικό από μια στείρα, αποκλειστικώς κατασταλτική, αναχρονιστική πολιτική για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης, εννοώντας την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.

Καταληκτικά, η εστίαση στην νομολογία αλλά και σε θέματα ιδίως διοικητικού δικαίου δεν επέτρεψε, πέραν του απολύτως αναγκαίου για την διατύπωση αλλά και την κατανόηση των βασικών εννοιών, την επέκταση της παρούσας σε θέματα καθαρά δικονομικού ποινικού δικαίου όπως η αναστολή ή εκτέλεση της απόφαση απέλασης.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ

1. ΈΝΝΟΙΑ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ

Οι ημεδαποί διακρίνονται από τους αλλοδαπούς με το κριτήριο της ιθαγένειας. Ιθαγένεια καλείται ο νομικός δεσμός προς το Κράτος των ατόμων που απαρτίζουν το λαό. Όσοι έχουν (και) την ελληνική ιθαγένεια είναι ημεδαποί. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, από τις οποίες η μία είναι ελληνική θεωρούνται ημεδαποί και έχουν τις υποχρεώσεις των Ελλήνων πολιτών. Αλλοδαποί είναι αυτοί που δεν έχουν την ελληνική ιθαγένεια και είτε έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους ή άλλων κρατών (πολυιθαγενείς) είτε δεν έχουν (ανιθαγενείς).

Από την ιθαγένεια διακρίνεται η εθνικότητα, διότι η τελευταία αναφέρεται στην ιδιότητα του ατόμου ως μέλους ενός έθνους και συνακόλουθα οι αλλοδαποί, με κριτήριο την εθνικότητά τους διακρίνονται σε ομογενείς και αλλογενείς. Ομογενείς είναι αυτοί που έχουν την ελληνική ενώ αλλογενείς αυτοί που δεν την έχουν¹.

Σύμφωνα με το νομικό δεσμό, τα πρόσωπα που ζουν στα εδαφικά όρια του Κράτους και είναι υπό την εξουσία του διακρίνονται: α) στους ιθαγενείς ή πολίτες ή ημεδαπούς ή υπηκόους και β) σε αλλοδαπούς ή ξένους υπηκόους².

Επομένως, όπως αποσαφηνίστηκε, η ιθαγένεια αποτελεί το νομικό δεσμό του ατόμου μ' ένα ορισμένο κράτος, ενώ η εθνικότητα είναι ο ηθικός (προ-νομικός ή έξω-νομικός) δεσμός αυτού μ' ένα έθνος. Κατ' αντίθεση με την ελληνική γλώσσα που έχει δύο διαφορετικούς όρους για την υποδήλωση των δεσμών του ατόμου με το Κράτος και το Έθνος, η γαλλική και η αγγλική γλώσσα έχουν τον ίδιο όρο για την υποδήλωση και των δύο δεσμών (nationality, nationalité). Αποτελεί όρο του δημοσίου δικαίου.³

Ο νομικός όρος "αλλοδαπός" αναφέρεται σε όλους όσους δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα, αλλά τυπικά χρησιμοποιείται μόνο για τους υπηκόους τρίτων χωρών (εξαιρώντας π.χ. τους υπηκόους της Ε.Ε.). Σ' αυτόν περιλαμβάνονται, ιδίως, οι

1 ΠΟΥΛΗΣ Π, *Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου και Θεσμών*, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005, σελ. 199.

2 ό.π.

3 ΡΑΪΚΟΣ ΑΘ, *Συνταγματικό Δίκαιο-Θεμελιώδη Δικαιώματα- Γενική Πολιτειολογία*, 4η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ. 410.

παρακάτω κατηγορίες:

- Ξένοι υπήκοοι που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα και έχουν άδεια παραμονής και εργασίας (Μετανάστες με τα απαραίτητα έγγραφα).
- Ξένοι υπήκοοι που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα παράνομα, χωρίς άδεια παραμονής ή εργασίας σε ισχύ (Μετανάστες χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα).
- Αιτούντες άσυλο και άμεσα εξαρτώμενα μέλη που έχουν κάνει ή έχουν εισέλθει στην Ελλάδα με την πρόθεση να κάνουν αίτηση ασύλου.
- Πρόσφυγες που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα έχοντας αποκτήσει το καθεστώς του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές.

Στις παραπάνω κατηγορίες προστίθενται οι Έλληνες μετανάστες ή μετανάστες ελληνικής καταγωγής:

- Παλιννοστούντες ομογενείς, οι οποίοι είναι υπήκοοι των νέων ανεξάρτητων κρατών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ελληνικής καταγωγής, και μπορούν να αποκτήσουν την ελληνική υπηκοότητα, αν το επιθυμούν.
- Ομογενείς, οι οποίοι έχουν αλβανική υπηκοότητα, είναι ελληνικής καταγωγής και έχουν τη δυνατότητα ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας τρίχρονης διάρκειας⁴.

Ειδικό νομοθετικό καθεστώς ρυθμίζει το νομικό πλαίσιο των προσφύγων⁵, δηλαδή τους αλλοδαπούς που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 καθώς και του συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967 και που τους έχει αναγνωριστεί η ιδιότητα αυτή αλλά και τους κοινοτικούς αλλοδαπούς που διαμένουν σε κράτος μέλος της ένωσης, διαφορετικό από το κράτος καταγωγής τους.

4 ΤΣΙΤΣΙΛΙΚΗΣ Κ, «Θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση και την παλιννόστηση». Στο Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ/ΤΚΜ, Στο Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ/ΤΚΜ Αρχιτεκτονικοί και πολεοδομικοί μετασχηματισμοί στη Θεσσαλονίκη λόγω του φαινομένου της μετανάστευσης, Θεσσαλονίκη, 2006, κεφ. ΙΙ.

5 Κάθε πρόσωπο «όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων προ της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικοιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην». Ο ορισμός αυτός, έχει βέβαια τροποποιηθεί από την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου του 1967, το οποίο εξαλείφει κάθε γεωγραφικό και χρονικό περιορισμό του αρχικού ορισμού και υπάγει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 Α παρ. 2 όλους τους πρόσφυγες ανεξάρτητα από την χώρα προέλευσης και την ημερομηνία που την εγκατέλειψαν, προβλέποντας ότι ο όρος πρόσφυγας εφαρμόζεται πλέον «επί παντός προσώπου το οποίο συνεπεία δεδικοιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας ταύτης ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην».

Οι ως άνω ορισμοί περιέχονται και στο κείμενο του κοινού νομοθέτη διαχρονικά. Ειδικότερα:

Α. στο Νόμο 2910/2001⁶ “Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις”, στο άρθρο 1 “Ορισμοί”:

“α. Αλλοδαπός είναι κάθε φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ή που δεν έχει ιθαγένεια.

β. Πρόσφυγες είναι οι αλλοδαποί που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 περί του νομικού καθεστώτος των προσφύγων και του συναφούς Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967, του οποίου έχει αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές.”

Β. στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 του ίδιου Νόμου “Πεδίο εφαρμογής”:

“Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, από τις οποίες η μία είναι ελληνική, θεωρούνται ημεδαποί και έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα Ελλήνων πολιτών. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνεται η ελληνική είναι υποχρεωμένα να επιλέξουν, με δήλωσή τους στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, ιθαγένεια εφόσον είναι εφοδιασμένα με διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο του οικείου κράτους.”

2. Αλλά και στον Νόμο 3386/2005⁷ “Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια”, στο άρθρο 1, ενώ παραμένει αναλλοίωτος ο ορισμός του αλλοδαπού, στο β και γ' εδάφιο, περιλαμβάνονται οι όροι του υπηκόου τρίτης χώρας και του ανιθαγενή και συγκεκριμένα:

β. Υπήκοος τρίτης χώρας είναι το φυσικό πρόσωπο που δεν έχει την ελληνική ιθαγένεια ούτε την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 17 παρ. 1 της ΣΕΚ.

γ. Ανιθαγενής είναι το φυσικό πρόσωπο που πληροί της προϋποθέσεις της Σύμβασης της Ν. Υόρκης του 1954 περί του καθεστώτος των ανιθαγενών, η οποία έχει κυρωθεί με τον νόμο 139/1975(ΦΕΚ-176 Α').

Αναφορικά με τα άτομα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες και την υποχρέωση επιλογής και δήλωσης στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, αυτά δεσμεύονται και στον μεταγενέστερο Νόμο 3386/2005 όπου αναφέρεται ειδικά στην παράγραφο 2 και 3 του άρθρου 2:

6 ΦΕΚ - Α' 91/2.5.2001.

7 ΦΕΚ - Α' 212/ 23.8.2005.

“2. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες, από τις οποίες η μία είναι ελληνική ή κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεωρούνται Έλληνες ή πολίτες του κράτους μέλους αντίστοιχα και εξαιρούνται από τις διατάξεις του νόμου αυτού.

3. Πρόσωπα που έχουν περισσότερες ιθαγένειες στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνεται η ελληνική είναι υποχρεωμένα να επιλέξουν, με δήλωσή τους στην υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης, ιθαγένεια εφόσον είναι εφοδιασμένα με διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο του οικείου κράτους.”

Όπως διαφάνηκε ευκρινώς ο Νόμος 3386/2005 εξαιρεί ρητά τους κοινοτικούς αλλοδαπούς από τις διατάξεις του. Επιπλέον επιφυλάσσεται ευνοϊκότερη μεταχείριση και σε άλλη κατηγορία αλλοδαπών, στους ομογενείς, σύμφωνα με το άρθρο 108 του Συντάγματος, όπου:

“Το Κράτος μεριμνά για τη ζωή του απόδημου ελληνισμού και τη διατήρηση των δεσμών του με τη μητέρα Πατρίδα. Επίσης μεριμνά για την παιδεία και την κοινωνική και επαγγελματική προαγωγή των Ελλήνων που εργάζονται έξω από την επικράτεια.”

2. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟ 5 Σ

Παρά τον, κατ' αρχήν, πανανθρώπινο χαρακτήρα των αναφαίρετων, απαράγραπτων ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, φορείς των οποίων είναι όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως ιθαγένειας, διαπιστώνεται ότι η κατοχύρωση ορισμένων από αυτών, συνδέεται, στον καταστατικό μας Χάρτη, με την ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, δηλαδή με την ελληνική ιθαγένεια-υπηκοότητα. Ακόμη και στις περιπτώσεις που το Σύνταγμα επιφυλάσσει την εκάστοτε παρεχόμενη προστασία μόνο στους ημεδαπούς (όπως στα άρθρα 11⁸ παρ. 1 και 12⁹ παρ.1) δεσμεύει βέβαια τον κοινό νομοθέτη ως προς τον περιορισμό της αναφορικά με τους τελευταίους, χωρίς ωστόσο να απαγορεύει την επέκτασή της με σχετικό νόμο και στους αλλοδαπούς¹⁰. Αυτό σχετίζεται με τις διεθνείς δεσμεύσεις¹¹ της χώρας μας ή

⁸ “Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται ήσυχα και χωρίς όπλα”.

⁹ “Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια.”

¹⁰ ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ Σ, *Η ελευθερία της συνένωσης*, 1996, σελ. 72 επ.

¹¹ Στο παραπάνω παράδειγμα η παρ. 1 του αρ. 12 της ΕΣΔΑ επεκτείνει το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι σε κάθε άνθρωπο και όχι μόνο στον Έλληνα πολίτη, όπως περιοριστικά κατοχυρώνει ο εθνικός νομοθέτης, καθώς : “Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και εις την ελευθερίαν του συνεταιρισμού συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ιδρύσεως μετ' άλλων συνδικάτων και προσχωρήσεως εις συνδικάτα επί σκοπώ προασπίσεως των συμφερόντων του.” Ομοίως τα ως άνω δικαιώματα κατοχυρώνονται και στα άρθρα 21 και 22 του Διεθνούς Συμφώνου για τα

τις ρήτρες ευνοϊκής μεταχείρισης που περιλαμβάνονται σε διμερείς συμφωνίες. Έχει διατυπωθεί η άποψη¹² ότι επί ανυπαρξίας νομοθετικής ρητής απαγόρευσης, επιτρέπεται στους αλλοδαπούς ν' ασκήσουν την σχετική δραστηριότητα, δυνάμει του τεκμηρίου “in dubio pro libertate”¹³.

Κομβική, στην ισχυροποίηση της θέσης των αλλοδαπών, είναι η διάταξη 5 παρ.2 του Συντάγματος που ορίζει ότι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, εννοώντας και τους αλλοδαπούς, απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους. Από την διατύπωση αυτή συνάγεται, ανενδοιάστως, η κατοχύρωση των δικαιωμάτων της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας υπέρ όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως ιθαγενείας. Η διάταξη προστατεύει όχι μόνο τους ξένους που κατοικούν μόνιμα ή για μακρό χρονικό διάστημα στην Χώρα αλλά και εκείνους που διαμένουν για σύντομο χρονικό διάστημα ή απλώς διέρχονται από αυτήν¹⁴.

Η κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη ζωή, την τιμή και την ελευθερία από την διάταξη του αρ. 5 παρ.2¹⁵ του Σ έχει απλώς αναγνωριστικό και όχι δημιουργικό χαρακτήρα, καθότι περιβάλλει με καταστατικό κύρος δικαιώματα που είναι αυτονόητα και συνάγονται αναμφίβολα από άλλες συνταγματικές διατάξεις. Ειδικότερα το δικαίωμα στη ζωή είναι αυτονόητο αφού αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση όλων των συνταγματικών δικαιωμάτων, όπως και το δικαίωμα στην τιμή. Σε κάθε περίπτωση τα δικαιώματα αυτά συνάγονται από την ελευθερία ανάπτυξης προσωπικότητας δυνάμει του αρ. 5 παρ. 1¹⁶ του Σ. Η κύρια νομική σημασία της διάταξης συνίσταται στην κατ' αρχήν πλήρη εξομοίωση των ξένων με τους ημεδαπούς από την άποψη της προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους καθιερώνοντας τοιουτοτρόπως την αρχή της ίσης μεταχείρισης ημεδαπών και αλλοδαπών ως προς αυτά τα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα,

Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, καθόσον: “Αναγνωρίζεται το δικαίωμα ειρηνικής συνάθροισης. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν υπόκειται σε περιορισμούς άλλους εκτός από εκείνους που επιβάλλονται σύμφωνα με το νόμο και είναι απαραίτητοι σε μια δημοκρατική κοινωνία για το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης ή την προστασία της δημόσιας υγείας, των χρηστών ηθών ή των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων”, και “Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σύστασης συνδικαλιστικών οργανώσεων και συμμετοχής του σ' αυτές για στην προστασία των συμφερόντων του.”

12 ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 2η έκδοση, Σάκκουλα Αν, 2002, σελ. 53.

13 Αποτελεί την φιλελεύθερη αρχή σύμφωνα με την οποία ότι δεν απαγορεύεται επιτρέπεται (ΦΟΥΝΤΕΔΑΚΗ Π, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 2011) και σημαίνει ότι η ελευθερία και τα δικαιώματα κατοχυρώνονται πλήρως εκτός αν υπάρχει ρητός περιορισμός τους. Όταν υπάρχει αμφιβολία, κατά κανόνα, ισχύει η ελευθερία.

14 ΡΑΙΚΟΣ ΑΘ, *ό.π.*, σελ. 373.

15 “Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο. Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας.”

16 “Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά τους και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα και τα χρηστά ήθη.”

απαγορεύοντας, συνακόλουθα, την παροχή μικρότερης προστασίας στους αλλοδαπούς απ' ότι κατοχυρώνεται στους ημεδαπούς¹⁷.

3. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Βασική διάταξη, σ' αυτή τη θεματική, είναι η παρ. 4¹⁸ του άρθρου 5 του Συντάγματος, με την οποία κατοχυρώνεται η ελευθερία εισόδου, εξόδου και γενικά η ελευθερία κίνησης, παραμονής και εγκατάστασης στην Ελλάδα ως επί μέρους έκφανση της προσωπικής ελευθερίας¹⁹, μόνο όμως για τους Έλληνες πολίτες. Μολαταύτα, ο κοινός νομοθέτης μπορεί να θεσπίζει περιορισμούς στην ελεύθερη κίνηση και εγκατάσταση στην χώρα καθώς και στην ελεύθερη έξοδο από αυτή, σ' οποιονδήποτε Έλληνα, με την προϋπόθεση ικανοποίησης πρόδηλου σκοπού, ιδιαίτερος σοβαρού δημοσίου συμφέροντος και εφόσον ορίζονται κατά τρόπο γενικό αλλά συγκεκριμένο, σαφή και αντικειμενικό, σ' αντίθεση με τα ατομικά μέτρα²⁰ τα οποία απαγορεύονται. Τυχόν απαγόρευση εισόδου²¹ στην χώρα σε ημεδαπό δεν επιτρέπεται καθώς θα ισοδυναμούσε με ουσιαστική αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας, από την οποία απορρέει το αντίστοιχο δικαίωμα. Επιπλέον επιβάλλονται σ' εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις, για την πρόληψη αξιοποιίνων πράξεων, ως παρεπόμενη ποινή και με απόφαση ποινικού δικαστηρίου. Λόγω της απουσίας σχετικής καταστατικής ρύθμισης γίνεται πρόδηλο ότι παρέχεται στον κοινό νομοθέτη η δυνατότητα ελεύθερης ρύθμισης²² των διαδικασιών εισόδου και διαμονής των

17 ΡΑΙΚΟΣ Αθ, ό.π, σελ. 376.

18 “Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σ' οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιοποιίνων πράξεων όπως νόμος ορίζει.”

19 ΜΑΝΕΣΗΣ Α, *Ατομικές ελευθερίες*, Τεύχος Α' ,Έκδοση 3η, 1981 σελ. 131 επ, ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ Α, *Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων*, 1981, σελ. 108, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, *Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΕΛΑΣΗ*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ.27.

20 Με σκοπό να αποκλειστεί η δυνατότητα αναθέσεως, υπό του νόμου, σε όργανα της διοίκησης οποιασδήποτε διακριτικής εξουσίας σχετικά με την έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης, περιοριστικής της εν λόγω ελευθερίας και να καταλείπεται στα διοικητικά όργανα απλώς και μόνο η διαπίστωση αν συντρέχουν οι, από τον νόμο τασσόμενες πραγματικές προϋποθέσεις. (ΡΑΙΚΟΣ Αθ, ό.π, σελ.476)

21 Άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α' του Ν. 4310/1929 “Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων”: *Η είσοδος εις την Ελλάδα δεν δύναται να απαγορευθή εν ουδεμία περιπτώσει εις πρόσωπα αποδεδειγμένα δι' επισήμων εγγράφων κατέχοντα την Ελληνικήν υπηκοότητα”.*

22 Με την επιφύλαξη των διεθνών δεσμεύσεων της χώρας.

αλλοδαπών²³ στην ελληνική επικράτεια.

Του αναγνωρίζεται δηλαδή, ευρύτατη διακριτική ευχέρεια, στην οποία πρυτανεύουν οι έννοιες της εθνικής κυριαρχίας και της ιθαγένειας, κατάσταση η οποία ενισχύεται από την πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ αλλά και άλλων δικαστηρίων, με αποτέλεσμα να έχει αποκρυσταλλωθεί μια γενική αρχή του διεθνούς δικαίου, δύναμει της οποίας τα κράτη διατηρούν το δικαίωμα ελέγχου της εισόδου, της παραμονής και της απομάκρυνσης από το έδαφός τους όσων ατόμων δεν έχουν την ιθαγένειά τους.

Αυτό διαφαίνεται εναργώς και στο άρθρο 53 του Νόμου 3386/2005²⁴ σχετικά με τις προϋποθέσεις οικογενειακής επανένωσης. Παρ' όλη τη σπουδαιότητα αυτού του δικαιώματος, που κατοχυρώνεται από τις Διεθνές Συμβάσεις²⁵, ο κοινός νομοθέτης απαιτεί την σωρευτική πλήρωση πολλών προϋποθέσεων²⁶ προκειμένου αυτή να ικανοποιηθεί. Ομοίως και στο εδάφιο β' παράγραφος 2 άρθρο 8 του ίδιου Νόμου, όπου οι ελληνικές αρχές μπορούν να απαγορεύσουν αιτιολογημένα, σε αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών την είσοδο στην ελληνική επικράτεια εφόσον μπορεί να αποτελέσουν κίνδυνο για την δημόσια τάξη και ασφάλεια ή υγεία ή δεν κατέχουν τα απαραίτητα έγγραφα για να δικαιολογήσουν τον σκοπό του ταξιδιού ή τα αναγκαία για την συντήρησή του οικονομικά μέσα.

Εντούτοις οι διεθνείς διακηρύξεις, συμβάσεις και τα σύμφωνα ασκούν επιρροή στη διαμόρφωση και στην διατύπωση των εθνικών κανόνων όσον αφορά τους αλλοδαπούς, γεγονός το οποίο διατυπώνεται στην ρητή επιφύλαξη της παρ. 4 του αρ. 2 του Νόμου περί αλλοδαπών, αναφορικά με την εφαρμογή τυχόν ευνοϊκότερων ρυθμίσεων που γεννώνται απ' αυτές²⁷.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς τη διαδικασία της εισόδου και της εξόδου κάθε προσώπου, στη χώρα, αυτή πραγματοποιείται από τις ελεγχόμενες μεθοριακές διαβάσεις ενώ κατ' εξαίρεση δύναται να επιτραπεί για σημαντικούς λόγους με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, σε συγκεκριμένα σημεία πέραν των προαναφερομένων διαβάσεων. Με σχετική ΚΥΑ²⁸, δύναται επίσης να καθορίζονται προσωρινά σημεία διέλευσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο του 8μήνου εκτός αν επιβάλλεται, από εξαιρετικούς λόγους μεγαλύτερο χρονικό διάστημα²⁹. Είναι δεδομένο, ότι κατά την είσοδο ή έξοδο από το ελληνικό έδαφος κάθε πρόσωπο υποβάλλεται σε έλεγχο από τα αρμόδια

23 Λαμβανομένης υπόψη της ευνοϊκότερης μεταχείρισης ορισμένων ειδικών κατηγοριών αλλοδαπών.

24 Όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα.

25 Άρθρο 8 ΕΣΔΑ και 23 του ΔΣΑΠΔ.

26 Αρχικά μόνιμη κατοικία επί τουλάχιστον δύο έτη στη χώρα και σωρευτικά : α) απόδειξη ύπαρξης οικογενειακής σχέσης, β) τα μέλη της οικογένειάς του ότι πρόκειται να κατοικήσουν μαζί του, γ) διαθέτει ετήσιο, σταθερό, τακτικό εισόδημα, επαρκές για τις ανάγκες της οικογένειάς του και το οποίο δεν προέρχεται από κρατική κοινωνική αρωγή και δ) πλήρη ασφάλιση ασθενειών.

27 ΠΑΠΑΣΙΩΠΗ-ΠΑΣΙΑ Ζ, *Δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών*, γ' έκδοση, 2007, σελ. 26-27, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 35.

28 Των Υπουργών Δημόσιας Τάξης και Οικονομίας και Οικονομικών.

29 Άρθρο 4 του Ν. 3386/2005 όπως ισχύει, “Σημεία εισόδου-εξόδου”.

όργανα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Με ΚΥΑ³⁰ δύναται να καθορίζεται απλούστερη διαδικασία ελέγχου προσώπων που μετέχουν σε κρουαζιέρες ή σε ειδικά ναυλωμένα αεροσκάφη.³¹

Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, για την νόμιμη είσοδό τους στη χώρα οφείλουν να φέρουν διαβατήριο ή αντίστοιχο επίσημο έγγραφο και εφόσον απαιτείται από τις ισχύουσες συμβάσεις και εθνικές ρυθμίσεις, θεώρηση εισόδου (VISA), η οποία χορηγείται από την κατά τόπο αρμόδια προξενική αρχή, αφού ληφθούν υπόψη λόγοι που αφορούν ιδίως την δημόσια τάξη, ασφάλεια και δημόσια υγεία της χώρας³². Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει μνεία ότι δεν συνιστά είσοδος στο ελληνικό έδαφος η διαμονή, υπηκόου τρίτης χώρας στη ζώνη διερχομένων αερολιμένος ή λιμένος, με σκοπό να συνεχίσει το ταξίδι του στην αλλοδαπή. Ο υπήκοος τρίτης χώρας που παραμένει στη ζώνη διερχομένων υποχρεούται να αναχωρήσει απ' αυτή και σε περίπτωση άρνησης επιβιβάζεται σε πλοίο ή αερολιμένα με φροντίδα της αρμόδιας αστυνομικής αρχής. Εν πάσει περιπτώσει, οι κατά τόπο αστυνομικές, τελωνειακές και λιμενικές αρχές διαθέτουν το δικαίωμα να ελέγχουν τα πρόσωπα που παραμένουν στη ζώνη διερχομένων εφόσον το κρίνουν αναγκαίο³³.

Στον αλλοδαπό, στον οποίο επιτρέπεται η είσοδος και η παραμονή στην Ελλάδα, που δεν απαγορεύεται να είναι και μακρά, μπορεί μεν να αποκλεισθεί η περαιτέρω διαμονή στην χώρα αλλά αυτό πρέπει να το επιβάλλουν λόγοι δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος, των οποίων η συνδρομή εξετάζεται από τον αρμόδιο δικαστή. Η παροχή της δυνατότητας, από τον νομοθέτη, της ελεύθερης εισόδου, στους αλλοδαπούς που κατέχουν έγκυρο διαβατήριο, στη χώρα, από τις ελεγχόμενες μεθοριακές διαβάσεις δεν άγει στην αναγνώριση σ' αυτούς δικαιώματος μόνιμης εγκατάστασής τους. Σε ενδεχόμενη απομάκρυνση του αλλοδαπού η διοίκηση επιβάλλεται να αιτιολογεί τη μη περαιτέρω διαμονή του αλλοδαπού ιδίως όταν αυτή είναι μακρά, βάσει λόγων δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος.

Οι διπλωματικές και προξενικές αρχές δύνανται να απορρίψουν αιτήματα χορήγησης θεώρησης εισόδου, χωρίς να επιβάλλεται να παρέξουν ειδική αιτιολογία με την επιφύλαξη της συνδρομής λόγων δημοσίας τάξης και ασφάλειας και εξαιρουμένων των ακολούθων κατηγοριών υπηκόων τρίτων χωρών: α) μελών οικογενείας Έλληνα, β) μελών οικογενείας πολίτου κράτους μέλους της Ε.Ε, γ) αυτών των οποίων η διαμονή, εγκατάσταση και απασχόληση στην χώρα ζητείται κατ' εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, δ) αναγνωρισμένους πρόσφυγες και μέλη της οικογενείας τους, ε) απασχολούμενων σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες σ' άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε που μετακινούνται στην Ελλάδα για εκτέλεση εργασίας ή έργου στο πλαίσιο σχετικής συμβατικής υποχρέωσης. Όπως προαναφέρθηκε και οι

30 Των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης, Μεταφορών και Επικοινωνιών, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας.

31 Άρθρο 5 του Ν. 3386/2005 όπως ισχύει, “Άσκηση ελέγχου-εισόδου”.

32 Άρθρο 6 του ίδιου Νόμου όπως ισχύει, “Θεώρηση εισόδου”.

33 Άρθρο 7 ό.π, “Διέλευση υπηκόων τρίτων χωρών”.

ελληνικές αρχές ελέγχου μπορούν να απαγορεύσουν αιτιολογημένα την είσοδο στην χώρα υπηκόου τρίτης χώρας που διαθέτει θεώρηση εισόδου, εφόσον διαπιστώσουν ότι στο πρόσωπό του συντρέχει τουλάχιστον μια από τις κάτωθι περιπτώσεις: α) περιλαμβάνεται στον κατάλογο ανεπιθύμητων, β) η είσοδός του μπορεί ν' αποτελέσει κίνδυνο για την δημόσια τάξη ή ασφάλεια ή δημόσια υγεία, γ) το διαβατήριό του ή άλλο επίσημο έγγραφο που κατέχει δεν εξασφαλίζει την επάνοδό του στην χώρα προέλευσης ή ιθαγένειας ή σε τρίτη χώρα, δ) έρχεται με σκοπό να παραμείνει στην Ελλάδα για λόγο, ως προς τον οποίο απαιτείται έκδοση άδειας διαμονής και δεν έχει την απαιτούμενη ειδική θεώρηση εισόδου, ε) δεν κατέχει τα απαραίτητα έγγραφα για να δικαιολογήσει το σκοπό του ταξιδιού του και τα αναγκαία για την συντήρησή του οικονομικά μέσα, πλην όμως, είναι δυνατόν ημεδαπός με σχετική δήλωση υποδοχής, που συντάσσεται σε ειδικό έντυπο ν' αναφέρει το σκοπό του ταξιδιού του και να εγγυηθεί γι' αυτόν, με κατάθεση στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ποσού που καλύπτει τις δαπάνες επαναπροώθησής του ή απέλασής του και ποσού ίσου με τις τριμηνιαίες αποδοχές ανειδίκευτου εργάτη για την κάλυψη μέρους ή του συνόλου των αναγκών για την συντήρησή του εξόδων, στ)³⁴ εμπλέκεται με οποιονδήποτε τρόπο σε παράνομη διακίνηση μεταναστών από οργανωμένη εγκληματική ομάδα, οπότε ανακαλείται η χορηγηθείσα θεώρηση εισόδου και ενημερώνεται σχετικά ο κατάλογος ανεπιθυμητών αλλοδαπών. Στις προαναφερόμενες περιπτώσεις επιδίδεται στον υπήκοο τρίτης χώρας σχετικό έντυπο άρνησης εισόδου, προβλεπόμενο από τις διεθνείς συμβάσεις και κανονισμούς. Εντοπίζεται η εξής εξαίρεση, όπου όταν επιβάλλεται από σπουδαίους λόγους δημοσίου συμφέροντος ή ανωτέρας βίας ή διευκόλυνσης κίνησης ελληνικού πλοίου, η οποία δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί μ' άλλον τρόπο, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης μπορεί με απόφασή του και παρά την ύπαρξη απαγορευτικού λόγου να επιτρέψει την είσοδό του. Γίνεται μνεία, ότι ακόμα και αν στερείται διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου, δεν απαγορεύεται η είσοδος στην χώρα προσώπου που αποδεικνύεται ότι έχει την ελληνική ιθαγένεια ή κράτους μέλους της Ε.Ε. Όπου οι ελληνικές αρχές ελέγχου διαπιστώσουν, κατά την είσοδο στην χώρα υπηκόου τρίτης χώρας, συνδρομή λόγων που δικαιολογούν την ανάκληση της άδειας διαμονής, οφείλουν να το γνωστοποιήσουν αμέσως στην αρμόδια Υπηρεσία αλλοδαπών και μετανάστευσης προκειμένου να εκκινηθεί η σχετική διαδικασία³⁵.

Ο αλλοδαπός υπήκοος τρίτης χώρας ακόμα και αν εισήλθε νόμιμα σύμφωνα με την προειρημένη διαδικασία για να διαμείνει νόμιμα απαιτείται, από τον κοινό νομοθέτη, να πληροί, σωρευτικά, τις γενικές προϋποθέσεις δικαιώματος διαμονής³⁶:

α) Να είναι κάτοχος ισχύοντος διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου που αναγνωρίζεται από διεθνείς συμβάσεις. β) Να μη συντρέχει κίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, όπου η εξέταση λόγων που αφορούν στη δημόσια τάξη και ασφάλεια της Χώρας αποτελεί προαπαιτούμενο στοιχείο κατά την αρχική χορήγηση

³⁴ Προστέθηκε με την παρ.3 του τετάρτου άρθρου του Ν. 3875/2010 (ΦΕΚ Α' 158/20.9.2010).

³⁵ Άρθρο 8 του Ν. 3386/2005 όπως ισχύει, “Άρνηση εισόδου”.

³⁶ Άρθρο 10 του προαναφερόμενου νόμου, όπως αντικαταστάθηκε από το αρ. 3 του Ν. 3536/2007 και ισχύει.

της άδειας διαμονής του υπηκόου τρίτης χώρα. Επιπλέον, οι αρμόδιες Υπηρεσίες Αλλοδαπών και Μετανάστευσης υποχρεούνται στο τέλος κάθε μήνα να αποστέλλουν στις κατά τόπους αστυνομικές διευθύνσεις ή διευθύνσεις ασφάλειας της ΕΛ.ΑΣ. καταστάσεις με τα ακριβή στοιχεία των υπηκόων τρίτων χωρών, των οποίων ανανεώθηκαν οι άδειες διαμονής. Εφόσον συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η έκδοση τελεσίδικης καταδικαστικής απόφασης για κακούργημα ή πλημμέλημα σε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, η αρμόδια υπηρεσία μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση ή ανανέωση της άδειας διαμονής. Η συνδρομή λόγων δημόσιας τάξης και ασφάλειας που ανακύπτουν μετά τη χορήγηση της άδειας διαμονής συνιστούν λόγο ανάκλησής της. Σε περίπτωση που στο πρόσωπο του υπηκόου τρίτης χώρας συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας, για τους οποίους δεν υφίσταται τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση ή εγγραφή του στον κατάλογο ανεπιθύμητων, τότε οι λόγοι αυτοί θα πρέπει να μνημονεύονται ειδικώς και αιτιολογημένως στη σχετική απόφαση. γ) Να μην αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, δεδομένου ότι οι μόνες ασθένειες που μπορούν να δικαιολογήσουν άρνηση εισόδου ή του δικαιώματος διαμονής είναι εκείνες που προβλέπονται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, καθώς και άλλες λοιμώδεις, μεταδοτικές ή παρασιτικές ασθένειες, οι οποίες επιβάλλουν τη λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας. Η διαπίστωση, μετά την έκδοση της αρχικής άδειας διαμονής, ότι ο ενδιαφερόμενος πάσχει από ασθένεια, από την οποία προσεβλήθη μετά την είσοδο του στη Χώρα, δεν αποτελεί λόγο για τη μη ανανέωση της άδειας διαμονής του ή την απομάκρυνση του από το έδαφος της Χώρας. δ) Να διαθέτουν πλήρη ασφάλιση ασθένειας, για το σύνολο των κινδύνων που καλύπτονται για τους ημεδαπούς. ε) Να διαθέτουν πόρους για την κάλυψη των εξόδων επιστροφής τους στη Χώρα προέλευσης και σε περίπτωση που για την επιστροφή τους προκαλείται δημόσια δαπάνη, υποχρεούνται να την καλύψουν.

Από την πλευρά της νομολογίας, το ΣτΕ, θέτωντας κριτήρια στη διαδικασία εξέτασης αιτημάτων παραμονής, έκρινε ότι η διοίκηση οφείλει κατά την άσκηση της σχετικής της διακριτικής ευχέρειας, επί αιτήματος χορηγήσεως άδειας παραμονής στη χώρα σ' αλλοδαπή σύζυγο Έλληνα υπηκόου, το οποίο υποβάλλεται μετά το θάνατο του ημεδαπού συζύγου, να λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσης και της προηγούμενης παραμονής της στην Ελλάδα με νόμιμη άδεια, τους τυχόν ιδιαίτερους δεσμούς που την συνδέουν με τη χώρα και τους τυχόν συγκεκριμένους λόγους δημοσίου συμφέροντος που δεν επιτρέπουν την περαιτέρω παραμονή της³⁷, *αντιθέτως όταν διαπιστώνεται διακοπή της πραγματικής συμβίωσης των συζύγων, νόμιμα απορρίπτεται αίτημα ανανέωσής της άδειας παραμονής του αλλοδαπού, ο οποίος δεν είχε αποκτήσει τέκνα από το γάμο του ώστε να τύχει ευμενούς μεταχείρισης ως πατέρας ανηλίκου ημεδαπού, είναι δε νομικώς αδιάφορη η προβαλλόμενη από τον αιτούντα υπαιτιότητα της συζύγου του καθώς και η μακρά παραμονή του στην χώρα, εφόσον η άδεια παραμονής χορηγείται για συγκεκριμένο σκοπό*³⁸. Πρέπει να επισημανθεί ότι ο νομοθέτης τόσο

37 ΣτΕ 224/2002.

38 ΣτΕ 3667/1999.

στον Ν. 2910/2001 όσο και στον Ν.3386/2005³⁹ διαφοροποίησε προς το ευμενέστερο (σε σχέση τον προγενέστερο Ν. 1975/1991⁴⁰) το καθεστώς των αλλοδαπών συζύγων ημεδαπών ή υπηκόων κρατών μελών σε περίπτωση θανάτου ή έκδοσης απόφασης διαζυγίου, προβλέποντας τη χορήγηση σ' αυτούς αυτοτελούς άδειας διαμονής ή τη διατήρηση προσωποπαγούς δικαιώματος διαμονής. Η νομολογία⁴¹ αναγνωρίζοντας το δικαίωμα των Ελλήνων, που απορρέει από τα άρθρα 5 παρ.1, 9 παρ.1 και 21 παρ.1 του Συντάγματος με τα οποία κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και προστατεύεται η οικογένεια και ο γάμος, θεμελιώνει όχι μόνο τη σύναψη γάμου με αλλοδαπούς αλλά και να συζούν στην ελληνική επικράτεια και δεδομένων αυτών έκρινε ότι η απόρριψη αιτήματος αλλοδαπού, εγγεγραμμένου στον κατάλογο ανεπιθυμητών, περί της διαγραφής του, χωρεί όταν η διατήρηση της εγγραφής επιβάλλεται από ειδικούς και συγκεκριμένους λόγους δημοσίου συμφέροντος συνδεδεμένους με την κρατική ασφάλεια και την δημόσια τάξη⁴². Στην ίδια κατεύθυνση, η διοίκηση δεν μπορεί να απελάσει αλλοδαπό, εάν υφίσταται γάμος με ημεδαπό και πραγματική συμβίωσή⁴³ τους στην χώρα, που διαπιστώνεται

39 Όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

40 ΦΕΚ Α' 184/14.12.1991.

41 Η ως άνω απόφαση ΣτΕ 224/2002 και 856/2002.

42 *...η απόρριψη αιτήματος αλλοδαπού, εγγεγραμμένου εις κατάλογον ανεπιθυμητών αλλοδαπών περί διαγραφής του από τον κατάλογο αυτόν, εφ' όσον υφίσταται γάμος τούτου με Έλληνα τότε μόνο χωρεί νομίμως, όταν η διατήρηση της εγγραφής αυτής επιβάλλεται εξ ειδικών και συγκεκριμένων λόγων ιδιαίτερου δημοσίου συμφέροντος, συνδεδεμένων ιδίως, προς την προστασίαν της κρατικής ασφαλείας και την δημοσίαν τάξιν..* , ηλεκτρονική ιστοσελίδα ΣτΕ <http://www.ste.gr/images/StE/content/deltia/288.pdf>.

43 Στην πραγματική συμβίωση έδωσε ιδιαίτερη έμφαση η απόφαση 2400/2000 του Δ' Τμήματος του ΣτΕ, όπου εξέτασε αίτηση ακύρωσης αλλοδαπής κατά απόφασης του Αστυνομικού Διευθυντή Ηλείας με την οποία απερρίφθη προσφυγή της αιτούσας κατά πράξης του Διοικητού του Τμήματος Ασφαλείας Πύργου, με την οποία απερρίφθη αίτημα ανανέωσης της άδειας παραμονής στη χώρα. Η αιτούσα, υπήκοος Ουκρανίας, εισήλθε στην Ελλάδα κατόπιν προξενικής θεώρησης και με δικαίωμα παραμονής 15 ημερών. Στη διάρκεια αυτή, τέλεσε γάμο με Έλληνα υπήκοο και κατόπιν της χορηγήθηκε άδεια παραμονής η οποία όμως δεν ανανεώθηκε λόγω ότι, όπως προέκυψε, δεν υπήρχε συμβίωση και ο γάμος ήταν εικονικός. Κατ' αρχήν, το Δικαστήριο έκρινε ότι αρμοδίως επελήφθη της προσφυγής της αιτούσας κατά της απόφασης του διοικητού καθότι ο Αστυνομικός Διευθυντής Ηλείας, κατ' επίκληση του άρθρου 24 § 1 ν. 1558/85 ισχυρίστηκε ότι μεταβίβασθηκε στους Διευθυντές των Αστυνομικών Διευθύνσεων των Νομών, η αρμοδιότητα του Υπουργού Δημοσίας Τάξης προς έκδοση αποφάσεων επί προσφυγών κατά αποφάσεων που αρνούνται τη χορήγηση και την ανανέωση άδειας παραμονής αλλοδαπού. Η αιτούσα, επιπλέον, επικαλέστηκε αντισυμβατικότητα της εν λόγω μεταβίβασης, χωρίς όμως να προσδιορίζει επακριβώς διάταξη του Συντάγματος κι γι' αυτό ο λόγος αυτός απορρίφθηκε ως αόριστος. Προκειμένου να δώσει λύση στο ζήτημα της άδειας παραμονής, το δικαστήριο στηρίχθηκε σε προγενέστερη νομολογία του (ΣτΕ 485/1999 και ΣτΕ 3248/99) σύμφωνα με την οποία το άρθ. 19 του ν. 1975/1991, που ορίζει τα σχετικά με την άδεια παραμονής, *θα πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των άρθρων 5 § 1, 9 § 1, και 21 § 1 υπό το πρίσμα δηλαδή των διατάξεων που προστατεύουν την προσωπικότητα του ατόμου αφού η τέλεση γάμου και το δικαίωμα επιλογής συζύγου αναμφίβολα αποτελούν έκφραση της προσωπικότητας του ατόμου και συμμετοχής του στην οικονομική κοινωνική ζωή· η προστασία του 9 παρ. 1 αφορά την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, στις έννοιες των οποίων εντάσσεται και ο γάμος ενώ ρητά και στο αρ. 21 § 1 ο γάμος τελεί υπό την προστασία του κράτους. Φορείς των δικαιωμάτων αυτών δεν είναι μόνο οι Έλληνες πολίτες αλλά και οι αλλοδαποί και οι*

αιτιολογημένα από την αρμόδια διοικητική αρχή, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη απόφαση πολιτικού δικαστηρίου περί ακυρώσεως ή λύσεως του γάμου ή γονέας αλλοδαπού ανηλίκου που διαμένει νομίμως στην Ελλάδα ως τέκνο Ελληνίδας και έχει τη γονική μέριμνα αυτού ή δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα των διατάξεων του άρθρου 1520⁴⁴ ΑΚ⁴⁵, εκτός αν πληρούνται συγκεκριμένοι και επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι η προστασία της δημόσιας και κρατικής ασφάλειας, επιφύλαξη που προστέθηκε ρητά στ’ άρθρα 46 παρ. 2 του Ν. 2910/2001 και 79⁴⁶ παρ. 2 Ν. 3386/2005.

Παρότι μεγάλο μέρος της ελληνικής θεωρίας⁴⁷ δέχεται ότι η αναφορά του συνταγματικού νομοθέτη στη “συντήρηση και προαγωγή του Έθνους”, δεν

ανιθαγενείς. Άλλωστε, σε κάθε περίπτωση που το Σύνταγμα δεν επιφυλάσσει την προστασία ενός ατομικού δικαιώματος μόνο στους ημεδαπούς, γίνεται δεκτό και ισχύει και για τους αλλοδαπούς και ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να εισαγάγει διακρίσεις παρά μόνο όπου και στο μέτρο το επιτρέπουν διατάξεις του Συντάγματος. Ας σημειωθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις το Σύνταγμα αναφέρει ρητώς ως υποκείμενα δικαιωμάτων τους Έλληνες πολίτες είτε επιτρέπει ρητώς την επέκταση της προστασίας και στους αλλοδαπούς. Το Σύνταγμα στο θέμα του γάμου προβλέπει ανάλογη προστασία και για τους ημεδαπούς και για τους αλλοδαπούς από προσβολές εκ μέρους φορέων της κρατικής εξουσίας και μάλιστα υπό την έννοια ότι απαγορεύεται η παρεμπόδιση της συμβίωσης έτσι ώστε η αρμόδια αρχή να σταθμίζει τους λόγους απαγόρευσης και απέλασης με το σεβασμό της οικογενειακής ζωής. Στην προκειμένη περίπτωση το Δικαστήριο απεφάνθη ότι εφόσον υφίσταται γάμος Ελληνίδας ή Έλληνα υπηκόου με αλλοδαπό ή αλλοδαπή και πραγματική συμβίωση στην Ελλάδα, η Διοίκηση υποχρεούται κατ’ αρχήν να ικανοποιήσει το υποβαλλόμενο από τον αλλοδαπό σύζυγο αίτημα παραμονής. Αντιθέτως, αν δεν υπάρχει πραγματική συμβίωση στη χώρα, τέτοια προστασία δεν αναγνωρίζεται ούτε από τον κοινό νόμο ούτε από το Σύνταγμα. Επομένως, αν διαπιστωθεί αιτιολογημένα η μη ύπαρξη πραγματικής συμβίωσης, νομίμως ανακαλείται άδεια παραμονής που έχει χορηγηθεί. Στην υπόθεση που κρίθηκε ενώπιόν του, το ΣτΕ διαπίστωσε ότι, από τα του φακέλου της υπόθεσης, δεν προέκυπταν επαρκή στοιχεία που να στοιχειοθετούν ότι δεν υπήρξε πραγματική συμβίωση. Άρα, η προσβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ανατιολόγητη και ακυρώθηκε. Τα δύο κρίσιμα στοιχεία που προσφέρει η απόφαση αυτή του ΣτΕ σχετικά με το δικαίωμα παραμονής στη χώρα αλλοδαπού (ης) που είναι σύζυγος ημεδαπού (ης) είναι η έννοια της πραγματικής συμβίωσης και της επαρκούς αιτιολογίας της πράξης απέλασης. Δύο έννοιες, η έρευνα των οποίων συνιστά εν τοις πράγμασι εμπόδια, ενώ είναι και δεδομένη η συχνή εμφάνιση του φαινομένου των εικονικών γάμων προκειμένου να διασφαλιστεί η παραμονή στη χώρα. Πάντως, όπως προαναφέρθηκε η εν λόγω απόφαση είναι σημαντική γιατί εξειδικεύει τους όρους και τις ειδικότερες προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί το δικαίωμα παραμονής του αλλοδαπού συζύγου που αποτελεί αντανάκλαση του δικαιώματος των Ελλήνων και των Ελληνίδων να επιλέξουν ελεύθερα αλλοδαπό (ή) σύζυγο. Τελευταία Ανάκτηση 26.10.2016 από <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/1446.pdf>.

44 Άρθρο 1520 ΑΚ “Προσωπική επικοινωνία”: *Ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας μ’ αυτό. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου με τους απώτερους ανιόντες του, εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων, τα σχετικά με την επικοινωνία κανονίζονται ειδικότερα από το δικαστήριο.*

45 ΣτΕ 820/2000, όπου σύμφωνα με το ιστορικό της υπόθεσης το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης δεν ενέκρινε την άδειας παραμονής στη χώρα μας Μαροκινού υπηκόου, ο οποίος εισήλθε στην Ελλάδα το 1984, τέλεσε γάμο με Ελληνίδα το 1987 και απέκτησε τέκνο, έλαβε δε άδεια παραμονής για τα χρονικά διαστήματα από το 1987 ως το 1990 και από το 1992 ως το 1994. Το 1994 ο αιτών υπέβαλε αίτηση για την ανανέωση της άδειας παραμονής στη χώρα, συνοδευόμενη από υπεύθυνη δήλωση, σύμφωνα με την οποία είχε κινηθεί η διαδικασία διαζυγίου. Η Διοίκηση απέρριψε το αίτημά του με την αιτιολογία ότι έχει διακοπεί η έγγαμη

αποκλείει από την προστασία του άρ. 21 παρ. 1 του Συντάγματος και την οικογενειακή ζωή των αλλοδαπών που διαμένουν στην ημεδαπή, η νομολογία των δικαστηρίων μας, φαίνεται να έχει ως αφετηρία την αναγνώριση ενός δικαιώματος του Έλληνα συζύγου ή τέκνου καταλήγει όμως να επεκτείνει την προστασία και στον αλλοδαπό, άγωντας ελαφρώς την διοίκηση κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας να συμβαδίζει με το άρ. 5 παρ. 4 του Συντάγματος ώστε να σταθμίζεται η δημιουργηθείσα προσωπική κατάσταση του αλλοδαπού κατά την εξέταση της απομάκρυνσής του από την χώρα. Το ΕΔΔΑ λειτουργώντας διαφοροποιημένα κατά την εξέταση ενδεχόμενης παραβίασης αναγνωριζόμενου από την Σύμβαση δικαιώματος πέρα από τα λοιπά κριτήρια σταθμίζει ισοβαρώς την σοβαρότητα των δυσκολιών που είναι πιθανόν ν' αντιμετωπίσει ο ή η σύζυγος⁴⁸, υπήκοος της χώρας

συμβίωση. Η επιμέλεια του ανήλικου τέκνου με ελληνική ιθαγένεια, είχε ανατεθεί οριστικά στην μητέρα του. Ο πατέρας υποχρεούτο σε διατροφή. Ο Μαροκινός υπήκοος ζήτησε την ακύρωση της απόφασης της Διοίκησης (Απόφασης του Διευθυντή της Κρατικής Ασφάλειας του οικείου Υπουργείου). Σύμφωνα με το σκεπτικό του Δ' Τμήματος ...*κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα των άρθρων 9 παρ. 1 και 21 παρ. 1 του Συντάγματος, με τα οποία διασφαλίζεται το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και τίθεται υπό την προστασία του Κράτους η οικογένεια και η παιδική ηλικία, η Διοίκηση, εν όψει και του άρθρου 1520 του Αστικού Κώδικα, υποχρεούται να ικανοποιήσει αίτημα χορηγήσεως άδειας παραμονής στην Χώρα αλλοδαπού, γονέα ανήλικου ελληνικής ιθαγενείας, και εάν ακόμη η επιμέλεια του τέκνου έχει ανατεθεί στην μητέρα του, σε περίπτωση διαζυγίου τους ή διακοπής της έγγαμης συμβιώσεως, εκτός εάν την απόρριψη του αιτήματος επιβάλλουν συγκεκριμένοι και επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι, ιδίως, οι συνδεόμενοι με την προστασία της κρατικής ασφάλειας. Τελικώς η Διοίκηση με την προσβαλλόμενη, απέρριψε το επίδικο αίτημα, με την αιτιολογία ότι έχει διακοπεί η έγγαμη συμβίωση του αιτούντος με την Ελληνίδα σύζυγό του και ότι η επιμέλεια του τέκνου τους έχει ανατεθεί στην μητέρα του. Σύμφωνα όμως με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη και δεδομένου ότι ο αιτών είναι γονέας ανήλικου ελληνικής ιθαγενείας, με τον οποίο έχει δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, σύμφωνα με το άρθρο 1520 του Αστικού Κώδικα, που είναι εφαρμοστέο στην προκείμενη περίπτωση βάσει του άρθρου 18 του Αστικού Κώδικα, όπως ήδη ισχύει, έστω και εάν η επιμέλειά του έχει ανατεθεί στην μητέρα του, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία απορρίφθηκε το επίδικο αίτημα, δεν αιτιολογείται νομίμως και για τον λόγο αυτόν, που βασίμως προβάλλεται, πρέπει να ακυρωθεί, η δε υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί στην Διοίκηση για νέα νόμιμη κρίση.* Τελευταία Ανάκτηση 21.10.2016 από <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/443.pdf>.

46 Το άρθρο αυτό καταργήθηκε με την παρ. 6 του άρ. 42 του Ν.3907/2011 (ΦΕΚ Α' 26.1.2011).

47 ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ, *Το Ελληνικό Σύνταγμα και η οικογένεια*, 1997 σελ.729 επ, ΣΙΤΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Ν, *Το δικαίωμα της οικογενειακής ενότητας και επανένωσης αλλοδαπών μεταναστών στη χώρα υποδοχής*, 2003, σελ. 499, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 44.

48 Χαρακτηριστικά, στην υπόθεση Amrollahi κατά Δανίας, ο προσφεύγων ήταν Ιρανός υπήκοος με μόνιμη διαμονή στη Δανία. Είχε δύο παιδιά με τη Δανή σύντροφό του και ένα ακόμη παιδί από προηγούμενη σχέση που ζούσε στη Δανία. Μετά την αποφυλάκισή του, όταν είχε πλέον εκτίσει την ποινή του για διακίνηση ναρκωτικών, οι αρχές προσπάθησαν να τον απελάσουν στο Ιράν. Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, αυτό θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ διότι η προτεινόμενη μόνιμη απέλαση του προσφεύγοντος από τη Δανία θα σήμαινε διαχωρισμό της οικογένειας. Ήταν ουσιαστικά αδύνατο για αυτούς να συνεχίσουν την οικογενειακή τους ζωή εκτός Δανίας, καθώς η σύζυγος του προσφεύγοντος δεν είχε επισκεφθεί ποτέ το Ιράν, δεν καταλάβαινε περσικά και δεν ήταν μουσουλμάνο. Εκτός από την έγγαμη σχέση της με έναν Ιρανό άνδρα, δεν είχε κανέναν άλλο δεσμό με τη χώρα. ΕΔΔΑ, Amrollahi κατά Δανίας, Αριθ. 56811/00, 11 Ιουλίου 2002, Συμβούλιο της Ευρώπης, *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και*

υποδοχής, το έμμεσο δηλαδή υποκείμενο της απομάκρυνσης στη χώρα προέλευσης του αλλοδαπού.

4. Η ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΙΜΩΣ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Τόσο το διεθνές όσο και το εθνικό θεσμικό πλαίσιο, αναγνωρίζουν δικαιώματα, πρωτίστως στους νομίμως διαμένοντες αλλοδαπούς, οι οποίοι από την στιγμή που θα τους επιτραπεί η είσοδος δικαιούνται να κινούνται ελεύθερα στη χώρα. Ειδικότερα το δικαίωμα και η ελευθερία αυτή θεσπίζεται από το άρθρο 13 παρ. 1⁴⁹ της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁵⁰, το άρθρο 2 παρ. 1⁵¹ του 4ου⁵² Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αλλά και το δεσμευτικό για την χώρα μας αρ. 12 της ΔΣΑΠΔ, που κυρώθηκε με το Ν. 2462/1997⁵³ και ενσωματώθηκε στην εθνική μας δικαιοταξία. Όμως το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται και από τον κοινό νομοθέτη στην παρ. 1⁵⁴ του αρ. 4 του Ν.2910/2001 και στο εδ. α'⁵⁵ του αρ. 74 του Ν. 3386/2005. Δύναται να επιβάλλονται περιορισμοί σ' αυτό για συγκεκριμένους λόγους που αναφέρονται ρητώς στο στην παρ. 2 του αρ. 42⁵⁶ του

μετανάστευσης, 2014, σελ. 63, Τελευταία ανάκτηση 1.11.2016 από http://fra.europa.eu/sites/default/files/handbook-law-asylum-migration-borders-2nded_el.pdf

49 “Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να επιλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους”.

50 Η ΟΔΔΑ σύμφωνα με την κρατούσα άποψη στερείται νομικής ισχύος. Ειδικότερα, ο Βλάχος Γ. θεωρεί ότι έχει μόνον πολιτική σημασία, ο Σγουρίτσας εκφράζει επιφυλάξεις για τη νομική σημασία της, ενώ ο Δασκαλάκης Γ. αναφέρει ότι ως νομικό κείμενο είναι ατελές και είναι υποχρεωτικό όχι όμως εκτελεστό. Από την πλευρά του ο Παραράς Π. θεωρεί ότι περιέχει γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες διεθνούς δικαίου. Οι απόψεις της θεωρίας δεν μειώνουν το τεράστιο πολιτικό και ηθικό κύρος της Διακήρυξης που επηρέασε καθοριστικά το διεθνές δίκαιο. Στην πράξη ο Έλληνας δικαστής δεν την θεωρεί νομικά δεσμευτική και απορρίπτει σχετικές αιτιάσεις εριδόμενες σ' αυτή, ενώ το ΣΤΕ αποφάνθηκε ότι ως μη κυρωθείσα πράξη, δεν αποτελεί μέρος της εσωτερικής νομοθεσίας, ΠΕΡΡΑΚΗΣ Σ, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Θέμις, Αθήνα, 2009, σελ.58-60.

51 “Οποιοσδήποτε βρίσκεται νόμιμα στο έδαφος ενός Κράτους έχει το δικαίωμα να διακινείται ελεύθερα μέσα σ' αυτό και να διαλέγει ελεύθερα σ' αυτό τον τόπο διαμονής του”.

52 Το οποίο βέβαια δεν έχει υπογραφεί, ακόμη, από την χώρα μας.

53 ΦΕΚ Α' 25/26.2.1997.

54 “Οι εγκατεστημένοι στη χώρα αλλοδαποί έχουν ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης στο σύνολο της επικράτειας. Με Π.Δ. που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης μπορεί να απαγορευτεί η παραμονή και εγκατάσταση αλλοδαπών σ' ορισμένες περιοχές της χώρας”.

55 “Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στη Χώρα έχουν ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης στο σύνολο της Επικράτειας”.

56 “Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού μπορεί να επιβάλλονται σε συγκεκριμένο αλλοδαπό, για λόγους εθνικής ασφάλειας, δημόσιας τάξης ή δημόσιας υγείας, περιορισμοί που αναφέρονται

Ν. 2910/2001 και εδ. β⁵⁷ αρ. 74 του νόμου περί αλλοδαπών που αποτελούν ιδίως οι συνδεδεμένοι με το δημόσιο συμφέρον ή δημόσια τάξη ή ασφάλειας ή δημόσια υγεία.

Αναφορικά με τους πρόσφυγες που διαμένουν νόμιμα στη χώρα υπό την ιδιότητά τους αυτή και δυνάμει της επιφύλαξης που διατύπωσε η Ελλάδα σχετικά με την διάταξη του άρθρου 26⁵⁸ της εν λόγω Σύμβασης, στο οποίο κατοχυρώνεται η δυνατότητα επιλογής του τόπου διαμονής και η ελεύθερη κυκλοφορία των προσφύγων στη χώρα υποδοχής, μπορεί να τεθούν περιοριστικά μέτρα στην ελεύθερη κίνησή τους ακόμη και στην περίπτωση που τέτοια μέτρα δεν έχουν τεθεί για τους υπόλοιπους αλλοδαπούς, γεγονός που δεν συνιστά διακριτική μεταχείριση κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 14⁵⁹ ΕΣΔΑ και 26⁶⁰ ΔΣΑΠΔ. Αλλά και από το αρ. 31 παρ. 2⁶¹ της Σύμβασης της Γενεύης συνάγεται ότι μέτρα περιοριστικά επιτρέπεται να εφαρμοστούν επί των κινήσεων των προσφύγων που εισέρχονται ή διαμένουν παράνομα στη χώρα και δεν έχουν παρουσιασθεί “αμελητί” στις αρχές προκειμένου να δώσουν επαρκείς εξηγήσεις για την παράνομη είσοδο ή διαμονή τους. Τούτο συμπλέει και με τις προβλέψεις του άρθρου 7 της Οδηγίας

ιδίως στην εγκατάσταση, παραμονή, μετάβαση σ' ορισμένους τόπους, άσκηση ορισμένου επαγγέλματος ή υποχρέωσης εμφάνισης στις αστυνομικές αρχές”.

57 *“Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης, μπορεί να απαγορεύεται, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, η διαμονή ή η εγκατάσταση τους σε ορισμένες γεωγραφικές περιοχές της Χώρας”.*

58 *Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα θα επιφυλάσσει εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτής πρόσφυγας, το δικαίωμα τόσον εκλογής του τόπου διαμονής αυτών όσον και ελεύθερας κυκλοφορίας, υπό την επιφύλαξιν τυχόν υπάρξεως κανόνων εφαρμοζομένων, υπό τας ιδίας συνθήκας, εις αλλοδαπούς εν γένει. Η Ελλάδα είχε διατυπώσει την εξής επιφύλαξη: «..να καταργεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 26, στις περιπτώσεις ή στις περιστάσεις που κατά τη γνώμη της δικαιολογούν την εφαρμογή μιας εξαιρετικής διαδικασίας προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης». Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Οι πρακτικές στην Ελλάδα σχετικά με την χορήγηση μη εναρμονισμένων σε Ε.Ε. Καθεστώτων προστασίας, Μελέτη για το Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα, 2009, σελ. 9.*

59 *Άρθρο 14 “Απαγόρευση διακρίσεων”: Η χρήσις των αναγνωριζομένων εν τη παρούση Συμβάσει δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθή ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής εις εθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.*

60 *“Όλα τα πρόσωπα είναι ίσα ενώπιον του νόμου και έχουν δικαίωμα, χωρίς καμία διάκριση, σε ίση προστασία του νόμου. Ως προς αυτό το ζήτημα, ο νόμος πρέπει να απαγορεύει κάθε διάκριση και να εγγυάται σε όλα τα πρόσωπα ίση και αποτελεσματική προστασία έναντι κάθε διάκρισης, ιδίως λόγω φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας, γέννησης ή άλλης κατάστασης.”*

61 *“Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εφαρμόζουν επί των κινήσεων των προσφύγων τούτων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα. Τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμόζονται μόνον μέχρις ότου ρυθμισθή το Καθεστώς των επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής ευρισκομένων προσφύγων ή αποκτήσουν ούτοι άδειαν εισόδου εις ετέραν χώραν. Προς λήψιν της τοιαύτης άδειας, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας ως και άπασας τας αναγκαίας διευκολύνσεις”.*

2013/33/ΕΕ⁶² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση), καθώς ρητώς αναφέρεται στην παράγραφο 1 αυτού: *“Οι αιτούντες μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής ή στην περιοχή την οποία τους ορίζει αυτό το κράτος μέλος. Η οριζόμενη περιοχή δεν θίγει την αναπαλλοτρίωτη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής και αφήνει αρκετά περιθώρια για την εξασφάλιση της πρόσβασης σε όλα τα πλεονεκτήματα στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας”*, αλλά και στην παράγραφο 2 του ίδιου αναφορικά με την διαμονή αυτών: *“Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν σχετικά με τη διαμονή του αιτούντος, για λόγους δημόσιου συμφέροντος, δημόσιας τάξης ή, όταν είναι αναγκαίο, για την ταχεία επεξεργασία και την αποτελεσματική παρακολούθηση της αίτησής του/της για παροχή διεθνούς προστασίας”*.

Η κατ' αρχήν ελεύθερη κυκλοφορία, κατά τ' ανωτέρω, των αλλοδαπών δεν αποκλείει, καθώς δεν τίθενται εκ του νόμου κριτήρια, τους αυξημένους ελέγχους επαλήθευσης στοιχείων ταυτοτήτων και λοιπών δικαιολογητικών νομίμου διαμονής, που αν και στη χώρα μας δεν προβλέπεται ειδική διαδικασία ελέγχου για τους αλλοδαπούς δύναται να στοιχειοθετήσουν προσβολή της προσωπικής τους ελευθερίας όταν προσάγονται αδικαιολόγητα και όχι υπό τους όρους του Π.Δ. 141/1991⁶³. Στο άρθρο 74 παρ. 15 περ. θ' του εν λόγω Π.Δ/τος ορίζεται ότι *“ο αστυνομικός σκοπός οδηγεί στο αστυνομικό κατάστημα για εξέταση άτομα τα οποία στερούνται στοιχείων αποδεικτικών της ταυτότητάς τους ή τα οποία, εξαιτίας του τόπου, του χρόνου, των περιστάσεων και της συμπεριφοράς τους δημιουργούν υπόνοιες διάπραξης εγκληματικής ενέργειας”*. Στην επίμαχη διάταξη, κατόπιν, αναφέρεται ότι *“τα προσαγόμενα στο αστυνομικό κατάστημα άτομα δέον όπως μη παραμένουν σ' αυτό πέραν του χρόνου, ο οποίος είναι απολύτως αναγκαίος για τον σκοπό για τον οποίο προσήχθησαν”*. Στην πράξη όμως έχει παρατηρηθεί η υπέρβαση του απολύτως αναγκαίου προς τούτο χρόνου και οι αστυνομικές αρχές να προβαίνουν στην “εξακρίβωση” όχι μόνο της λεγόμενης “δικαστικής” ταυτότητας αλλά και για τυχόν εγγραφή αυτών στον κατάλογο ανεπιθυμητών καθώς και για το αν συντρέχουν ή όχι στο πρόσωπό τους λόγοι δημοσίας τάξης, οι οποίοι ελέγχονται προληπτικά ή κατασταλτικά, βάσει του άρθρου 10 περ. β' του Νόμου περί αλλοδαπών, κατά την έκδοση του τίτλου διαμονής τους.

Εν τέλει, σημαντικό, δικαίωμα των αλλοδαπών και άμεσα σχετιζόμενο με το όμοιο της κυκλοφορίας είναι αυτό της εξόδου από την χώρα, που ως στενότερο περιλαμβάνεται στην έννοια της γενικότερης ελευθερίας κυκλοφορίας του αλλοδαπού, και βασίζεται στην παρ. 2 του αρ. 2 της ΕΣΔΑ του τετάρτου⁶⁴ προσθέτου πρωτοκόλλου όπου *“Κάθε πρόσωπο είναι ελεύθερο να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της δικής του”* αλλά και στην σχεδόν

62 Η οποία Οδηγία αντικατέστησε την προγενέστερη 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη, που προέβλεπε και αυτή περιορισμούς στους αιτούντες άσυλο.

63 ΦΕΚ Α' 58/30.4.1991 “Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών”.

64 Όπως προαναφέρθηκε το εν θέματι Πρόσθετο Πρωτόκολλο δεν έχει υπογραφεί από την χώρα μας.

ταυτόσημη εννοιολογικά παρ. 2 του αρ. 12 του ΔΣΑΠΔ που αναφέρεται ότι “ο καθένας είναι ελεύθερος να εγκαταλείψει οποιαδήποτε χώρα συμπεριλαμβανομένης και της δικής του”, χωρίς βεβαίως ν' αποκλείεται ο έλεγχος του εξερχομένου.

5. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Λαμβανομένης υπόψη της πρόβλεψης του εδ. β' της παρ. 2 του αρ. 5 του Σ, ότι εξαιρέσεις, από τα προστατευόμενα αγαθά αυτής της διάταξης, είναι επιτρεπτές στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο, αναγνωρίζεται τοιουτοτρόπως σαν πηγή του ελληνικού συνταγματικού δικαίου με άμεση και ευθεία ισχύ στην εσωτερική έννομη συνταγματική τάξη, χωρίς ανάγκη προηγούμενης μετατροπής του, το μέτρο της απέλασης, το οποίο αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο⁶⁵. Το εδ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 5 του Σ ενώ απαγορεύει την έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας, δεν καθιερώνει ανεπιφύλακτο δικαίωμα παραμονής στο ελληνικό έδαφος αλλοδαπού αιτούντος πολιτικού ασύλου⁶⁶ επομένως δεν απαγορεύεται από τον συνταγματικό⁶⁷ τουλάχιστον νομοθέτη η απέλαση κι αυτού.

Στην κατεύθυνση αυτή είναι και η διάταξη της παρ. 4 του αρ. 5 του Συντάγματος που επιτρέπει στη διοίκηση λήψη ατομικών διοικητικών μέτρων κατά των αλλοδαπών, όχι κατ' ανάγκη ποινικού χαρακτήρα, όπως απαιτεί για τους ημεδαπούς. Στα μέτρα αυτά εντάσσεται και αυτό της απομάκρυνσης που ενώ δεν επιτρέπεται για τους ημεδαπούς δεν απαγορεύεται για τους αλλοδαπούς, όπως συνάγεται από σειρά διατάξεων τόσο του εσωτερικού όσο και του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα από τις παρ. 2 και 4 του αρ. 5 του Σ, τα αρ 3 και 4 του τέταρτου Πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και την παρ. 3 του αρ. 12 του ΔΣΑΠΔ. Ομοίως και η νομολογία⁶⁸ μας έχει καταγράψει ότι “σύμφωνα με το Σύνταγμα και το νόμο δεν επιτρέπεται η απέλαση και η απαγόρευση εισόδου στην Ελλάδα ημεδαπού”, ενώ κατά τον Ιωάννου Κ⁶⁹, η διεθνής δικαιοσύνη ρύθμιση της απέλασης πρέπει να διέπεται από τις εξής γενικές αρχές: α) Η απέλαση πρέπει να γίνεται με καλή πίστη, να μην αποτελεί δηλαδή κατάχρηση της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα κράτη, β) δεν πρέπει να παραβιάζει άλλους θεμελιώδεις διεθνείς κανόνες όπως αυτό της μη διάκρισης, γ) οι συνθήκες της απελάσεως δεν πρέπει να προσβάλλουν

65 ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ Α, *Το Σύνταγμα της Ελλάδος-Ερμηνεία κατ' άρθρον*, 1976 σελ. 57 και ΠΑΡΑΡΑΣ Π, *Σύνταγμα 1975-Corpus I*, σελ. 150, όπως αναφέρεται σε ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι. σελ 55.

66 Σε αντίθεση με τα Συντάγματα της Ιταλίας, Γερμανίας, Γαλλίας που περιλαμβάνεται τέτοιο δικαίωμα.

67 Στην ΟΔΔΑ αρ. 14 που περιλαμβάνεται, όπως έχει προρηθεί, δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ(βλ. σημ. 48).

68 Απόφαση 2893/2000 στο Δ' Τμήμα του ΣτΕ.

69 *Η απέλαση υπηκόου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, 1981, σελ. 34.

το ελάχιστο μέτρο προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναγνωρίζει το σύγχρονο διεθνές δίκαιο, δ) να γίνεται για εύλογη αιτία και ε) δεν πρέπει να αποτελεί συγκεκαλυμμένη έκδοση. Επίσης όσο πιο έντονη είναι η προστασία που παρέχεται είτε από τον συνταγματικό νομοθέτη, όπως με τους ομογενείς αλλοδαπούς⁷⁰, είτε με το διεθνές δίκαιο, όπως με το καθεστώς των προσφύγων της Σύμβαση της Γενεύης, είτε με το κοινοτικό δίκαιο σχετικά με τους επί μακρόν διαμένοντες, τόσο ειδικότερη και πλήρως αιτιολογημένη πρέπει να είναι και η απόφαση απομάκρυνσης αναφορικά με τους λόγους που τη δικαιολογούν. Επομένως ένα μέτρο απομάκρυνσης πέραν εκείνο της έκδοσης, πρέπει να στηρίζεται είτε στην παραβίαση των διατάξεων με τις οποίες ο κοινός νομοθέτης ρυθμίζει τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των αλλοδαπών στη χώρα, είτε στη συνδρομή λόγων δημοσίας τάξης και ασφάλειας ή δημόσιας υγείας που να τη δικαιολογούν.

Στην αρχική διατύπωση του Ν. 4310/1929 στο αρ. 26 παρ. 6 διαπιστώνεται ευρεία διακριτική ευχέρεια της διοίκησης καθώς *“η μη συμμόρφωσις αλλοδαπού τινός προς τας εκ του παρόντος νόμου υποχρεώσεις του, ανεξαρτήτως της ποινικής διώξεως ην συνεπάγεται, δύναται ν’ αποτελέσει και λόγο απελάσεως του εκ του ελληνικούς εδάφους”*, αλλά και στην συνέχεια με τον Ν. 1975/1991 στο αρ. 27 παρ. 1 εδ. β' όπου *“Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού, με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας μας είναι δυνατή αν... β. Παραβεί τις διατάξεις του παρόντος”*. Κατά την νομολογία⁷¹ μας η παράβαση των διατάξεων του εκάστοτε

⁷⁰ Σύμφωνα με το αρ. 108 του Σ ειδικότερα στο εδ. α' του αρ. 1 όπου *“Το Κράτος μεριμνά για τη ζωή του απόδημου ελληνισμού και τη διατήρηση των δεσμών του με τη μητέρα Πατρίδα”*.

⁷¹ Παλιότερη (Απόφαση 3603/1991 Δ' Τμήμα ΣΤΕ) όπου : *“επί έλλειψης άδειας παραμονής η απέλαση του αλλοδαπού υπαγορευόμενη από λόγους δημοσίας τάξης διατάσσεται υποχρεωτικώς χωρίς να χρειάζεται η συνδρομή ειδικότερων λόγων δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του”*. Ειδικότερα ο Δικαστήριο κατέληξε σ' αυτήν την απόφαση αφού προηγήθηκε το κάτωθι σκεπτικό: *“Από την ερμηνεία των σχετικών άρθρων του Ν. 4310/1929 προκύπτει ότι καθιερώνεται πλήρης ελευθερία εισόδου των αλλοδαπών στην χώρα εφόσον δεν εμπίπτουν σε μια από τις αποκλειστικά στο νόμο αναφερόμενες περιπτώσεις απαγόρευσης εισόδου τους και παραμονής τους σ' αυτήν έως τριάντα ημερών. Η περαιτέρω όμως παραμονή τους διέπεται από το κανονιστικό καθεστώς που επιβάλλει σ' αυτούς την υποχρέωση εφοδιασμού τους με άδεια παραμονής διάρκειας το πολύ μέχρι τριών μηνών και παρέχει στη Διοίκηση την ευχέρεια παράτασής της, προσδιοριζομένης χρονικά ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό (σπουδές ή εργασία κλπ). Σε περίπτωση που αλλοδαπός έχει άδεια παραμονής είναι δυνατό κατά τη διάρκειά της να αποκλεισθεί η περαιτέρω παραμονή του στην Χώρα, αλλά αυτό πρέπει να επιβάλλουν λόγοι δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, που ελέγχονται από το Δικαστή. Τέτοιοι λόγοι πρέπει να συντρέχουν και για την απόρριψη του αιτήματος του αλλοδαπού περί παρατάσεως της άδειας παραμονής του. Αντίθετα όμως, σε περίπτωση που ο αλλοδαπός δεν έχει άδεια παραμονής, είτε γιατί ποτέ δεν εφοδιάσθηκε με αυτήν, είτε γιατί αυτή έληξε, αυτός μεν οφείλει να εγκαταλείψει την Ελλάδα, η δε Διοίκηση υποχρεούται, χωρίς να απαιτούνται ειδικότεροι λόγοι δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και ασχέτως από οποιαδήποτε συμπεριφορά του, να τον απελάσει ως στερούμενο αδειας παραμονής, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή η υποχρέωση απελάσεως υπαγορεύεται από λόγους δημόσιας τάξης. Με το περιεχόμενο αυτό οι ως άνω διατάξεις του Ν. 4310/1929 ούτε προς τα άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος περί σεβασμού και προστασίας της αξίας του ανθρώπου και περί προσωπικής ελευθερίας αντιστοίχως είναι αντίθετες, ούτε προς τα διεθνή κείμενα που έχουν κυρωθεί με νόμο και ειδικότερα τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, τη Σύμβαση της Ρώμης*

ισχύοντος νόμου περί αλλοδαπών συνιστά λόγο δημοσίας τάξης που επιτάσσει, καταρχήν την απομάκρυνση του αλλοδαπού -μη κοινοτικού- από τη χώρα. Στα πλαίσια της ΕΣΔΑ το μέτρο αυτό, όταν αναφέρεται σε αλλοδαπό που δεν είχε εισέλθει λάθρα αλλά κατείχε τίτλο διαμονής, δικαιολογείται, ως μέτρο αναγκαίο για την οικονομική ευημερία της χώρας και όχι για την προάσπιση της τάξης. Πρόδηλο είναι ότι πρόκειται για δύο σαφώς διακριτές μεταξύ τους περιπτώσεις, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις επανειλημμένες νομοθετικές πρωτοβουλίες για τη νομιμοποίηση των αλλοδαπών που είχαν εισέλθει και παρέμειναν παρανόμως στη χώρα. Η συνδρομή των λόγων δημοσίας τάξης και ασφάλειας, μέσω της πρόβλεψης του εδ. β' της παρ. 2 του αρ. 5 του Συντάγματος λειτουργούν ως θεμιτός περιορισμός των απορρεόντων από τα διαλαμβανόμενα στις διατάξεις των αρ 5 παρ. 1, αρ. 9 παρ. 1 και αρ. 21 παρ.1 του Συντάγματος και περιβάλουν με το κύρος της νομιμότητας την εξουσία του εθνικού νομοθέτη αλλά και της διοίκησης, στην λήψη και επιβολή μέτρων απομάκρυνσης των νομίμως κυρίως διαμενόντων αλλοδαπών. Σε κάθε περίπτωση όμως οι λόγοι δημοσίας τάξης και ασφάλειας πρέπει να σταθμίζονται βάσει και των γενικών αρχών του συνταγματικού και μη επιπέδου, μεταξύ των οποίων κομβική θέση λαμβάνει η αρχή της αναλογικότητας⁷².

του 1950 για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ή τη Σύμβαση περί καταργήσεως των φυλετικών διακρίσεων”. Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. Για τους πρόσφυγες, Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ. 90, διαθέσιμο http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/Epetirides/EPETIRIDA_1999.pdf.

Χωρίς διαφοροποίηση και η νεότερη(νομολογία), με την απόφαση του ΣτΕ 310-311/2000 όπου: *“η διοίκηση υποχρεούται, χωρίς να απαιτούνται ειδικότεροι λόγοι δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και ασχέτως προς οποιαδήποτε συμπεριφορά του, να απελάσει τον αλλοδαπό που του έληξε η άδεια παραμονής και δεν ζήτησε έγκαιρα ανανέωση, διότι στην περίπτωση αυτή η υποχρέωση απέλασης υπαγορεύεται από λόγους δημοσίας τάξεως”*. Η συνέπεια του ανώτατου Διοικητικού μας Δικαστηρίου φαίνεται και στην πρόσφατη απόφαση ΣτΕ 467/2010 όπου στην περιπτ. Α' του σκεπτικού το δικαστήριο διατυπώνει ότι *“ ο αλλοδαπός, πλην των διεπομένων από κανόνες του κοινοτικού δικαίου, που εισήλθε μεν νόμιμα στην Ελλάδα, πλην όμως έληξε ο χρόνος νομίμου παραμονής του, οφείλει να εγκαταλείψει πάραυτα τη χώρα, η δε Διοίκηση υποχρεούται να τον απελάσει ως παρανόμως διαμένοντα, χωρίς να απαιτείται η συνδρομή ειδικότερων λόγων δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, που επιβάλλουν την απέλασή του και ασχέτως οιασδήποτε συμπεριφοράς του αλλοδαπού, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή η υποχρέωση απέλασης υπαγορεύεται από λόγους δημοσίας τάξεως”*. Στην ίδια κατεύθυνση και η ΣτΕ 3816/2013 όπου στο σκεπτικό στην περιπτ. Α' το δικαστήριο κρίνει ότι *σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του Ν. 2910/2001 καθιερύεται δέσμια αρμοδιότητα της Διοίκησης για την έκδοση της πράξης της απέλασης* αλλά και πιο κάτω στο σκεπτικό του κρίνει ότι *αρκεί η παραβίαση των διατάξεων του Ν.2910/2001 ως αιτιολογικό έρεισμα για την έκδοση πράξης απέλασης*.

⁷² Ήτοι αρχή της ευλόγου αναλογίας μέσου προς σκοπό, που δεσμεύει τον νομοθέτη, τη διοίκηση αλλά λειτουργεί και εργαλειακά από τη δικαστική εξουσία και περιλαμβάνεται από τα στοιχεία της προσφορότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Προσφορότητα/καταλληλότητα όταν μ' αυτό μπορεί να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός, αναγκαιότητα όταν δεν είναι δυνατή η επιλογή ενός άλλου εξίσου δραστικού μέτρου το οποίο να περιορίζει σε λιγότερο βαθμό ή και καθόλου την ατομική ελευθερία, δηλαδή αναζητείται το ηπιότερο μέσο μεταξύ ισοδυνάμου σε αποτελεσματικότητα. Ανάλογο είναι το μέτρο όταν δεν επιβαρύνεται υπέρμετρα ο ενδιαφερόμενος/διοικούμενος. ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ-ΣΚΑΛΤΣΑ Α, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου Εισαγωγή-Θεμελιώδεις έννοιες*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 183,184.

Μέσω της διατήρησης της δημόσια τάξης, περιορίζεται ενδεχομένως, σε κάποιες περιπτώσεις, η ατομική ελευθερία, επιτυγχάνεται όμως καλύτερη αρμονία του συνόλου της έννομης τάξεως και συνακόλουθα η ποιοτικότερη απόλαυση των ατομικών ελευθεριών, αφού σ' ένα κράτος δικαίου δεν νοείται μια “αυτόνομη” δημόσια τάξη. Παρακολούθημα τούτου αποτελεί και η εντονότερη προστασία σειράς θεμελιωδών δικαιωμάτων και των κατηγοριών των αλλοδαπών, όπως αυτών της ζωής και της αξιοπρέπειας. Έχει διατυπωθεί και η άποψη ότι στον τομέα της αστυνόμευσης των αλλοδαπών, η ασφάλεια του κράτους υπερισχύει των θεωρήσεων του δημοκρατικού φιλελευθερισμού και επιτρέπει τη λήψη κατά διακριτική ευχέρεια του μέτρου της απέλασης⁷³. Υπέρτατο γενικό συμφέρον είναι ακριβώς ο σεβασμός και η προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων τα οποία, όπως υποστηρίζεται, αποτελούν κατά βάση αυτοσκοπούς. Τουναντίον η κρατική ασφάλεια και γενικότερα η αδιατάρακτη λειτουργία της έννομα ρυθμισμένης κοινωνικής συμβίωσης δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά μέσο για την έννομη ευταξία που είναι απαραίτητη για την άσκηση και απόλαυση των δικαιωμάτων από όλα τα υποκείμενα. Σε αυτή την τροχιά κατατείνει και το ΕΔΔΑ καθώς αναγνωρίζει παγίως την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών για τη λήψη μέτρων για την προστασία από την Σύμβαση δικαιωμάτων και επισημαίνει ότι υπό το πρόσχημα της προάσπισης της δημοκρατίας η λήψη τέτοιων μέτρων που στηρίζονται σε λόγους εθνικής ασφάλειας, κινδυνεύουν να την υποσκάψουν και μάλιστα να την πλήξουν επικίνδυνα και ότι η περ. ε⁷⁴ της παρ. 1 του 5 άρ. της ΕΣΔΑ, που καταγράφει τις θεμιτές περιπτώσεις στέρησης της ελευθερίας και έχει αποφανθεί ότι αναφέρεται σε περισσότερες κατηγορίες ατόμων ήτοι σ' εκείνους που μπορεί να μεταδώσουν μια μεταδοτική ασθένεια, στους φρενοβλαβείς, στους αλκοολικούς, τους τοξικομανείς και τους αλήτες. Το καίριο σημείο είναι ότι άπασες οι ως άνω κατηγορίες δύνανται να στερηθούν την ελευθερία τους όχι διότι κρίθηκαν επικίνδυνοι για την δημόσια ασφάλεια ή τουλάχιστον μόνο γι αυτό αλλά και διότι το δικό τους συμφέρον μπορεί να καθιστά αναγκαίο τον εγκλεισμό τους.

Σ' αυτό το σημείο δέον είναι να επισημανθεί η έννοια του κοινωνικού συμφέροντος, όπου χαρακτηριστική είναι η απόφαση 2438/1966⁷⁵ της Ολομέλειας του ΣτΕ. Από το ιστορικό της υπόθεσης προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι η αιτούσα (Γαλλίδα υπήκοος) εισήλθε στην Ελλάδα και αιτήθηκε άδεια παραμονής, πλην όμως δεν της χορηγήθηκε, γιατί εστερείτο πόρων για τη συντήρησή της και εργαζόταν χωρίς άδεια ως πλασιέ βιβλίων. Εν συνεχεία αναχώρησε από την χώρα και επανήλθε αργότερα ανανεώνοντας το δικαίωμα παραμονής της στη χώρα. Μετά τη δεύτερη είσοδό της τέλεσε γάμο με Έλληνα πολίτη. Στο μεταξύ είχε εκδοθεί σε βάρος της απόφαση απέλασης, που εκτελέσθηκε μετά το γάμο της και άσκησε

73 BERNARD P, *La notion d' ordre public en droit administratif*, LGDJ, 1962, σελ. 71, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 65.

74 “Ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του ειμή εις τας ακολούθους περιπτώσεις και συμφώνως προς την νόμιμον διαδικασίαν:..... ε) εάν πρόκειται περί νομίμου κρατήσεως ατόμων δυναμένων να μεταδώσωσι μεταδοτικήν ασθένειαν, φρενοβλαβούς, αλκοολικού, τοξικομανούς ή αλήτου”.

75 Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών* 1999, Εκδόσεις Σάκκουλα Α., Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ. 71.

αίτηση ακύρωσης αυτής. Η Διοίκηση αποφάσισε την απέλαση της αιτούσας χωρίς να αξιολογήσει την επιστολή – στοιχείο του φακέλου του Υπουργού Εξωτερικών προς τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, όπου ο πρώτος εκτιμούσε ότι «δεν υπάρχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή άλλοι σοβαροί τοιοῦτοι επιβάλλοντες την απομάκρυνση της ειρηνένης από την Ελλάδα» και παρακαλούσε τον δεύτερο να ανακαλέσει την απόφαση απέλασης λαμβανομένου προσθέτως υπόψη ότι με Ρηματική Διακοίνωση προς το Υπουργείο Εξωτερικών η Πρεσβεία της Γαλλίας εγγυάτο για άριστον ήθος της αιτούσας. Υπογραμμίζεται, ότι η Διοίκηση δεν ισχυρίστηκε ότι η αποδιδόμενη στην αιτούσα συμπεριφορά είχε γενικότερη σημασία από άποψη δημοσίου συμφέροντος και κοινωνικής απήχησης. Στο σκεπτικό της υπόθεσης το Δικαστήριο κατέληξε ότι *“στον αλλοδαπό στον οποίο επετράπη να εισέλθει και να παραμείνει στην Ελλάδα δύναται μεν να απαγορευθεί η περαιτέρω παραμονή και να διαταχθεί η απέλασή του εκτός των ορίων της Ελληνικής επικράτειας, αλλά απαιτείται αυτό να επιβάλλεται από λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος. Και προκειμένου για το κοινωνικό συμφέρον θα πρέπει η όλη συμπεριφορά του ή ορισμένες πράξεις του ή ενέργειές του να έχουν γενικότερη σημασία και κοινωνική απήχηση, που προσκρούει στο κοινό αίσθημα με τρόπο, ώστε το συμφέρον της κοινωνίας επιβάλλει την απομάκρυνσή του από την Ελλάδα. Αλλά η συμπεριφορά του αλλοδαπού ακόμα και εάν επίμεμπτος, εφόσον δεν προσβάλλει το γενικότερο δημόσιο συμφέρον και την ηθική τάξη, και δεν προκαλεί γενικότερη κοινωνική εντύπωση, δεν μπορεί να επισύρει σε βάρος του την επιβολή του εξαιρετικού μέτρου της απέλασης, αφού το μέτρο αυτό εκτός από τις δυσμενείς συνέπειες που μπορεί να επιφέρει προσωπικά στον αλλοδαπό, ενδέχεται να έχει αντίκτυπο και στις διπλωματικές και άλλες διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας μετά του Κράτους, του οποίου πολίτης είναι ο εν λόγω αλλοδαπός. Η έννοια αυτή του νόμου εναρμονίζεται με τη συνταγματική προστασία της προσωπικής ελευθερίας και προκύπτει και από το πνεύμα που διέπει τη νομοθεσία περί αλλοδαπών, η οποία όπως ορίζεται στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 4310/1929 αποσκοπεί όχι μόνο στο συμφέρον της Πολιτείας, αλλά και αυτών των αλλοδαπών ώστε αναλαμβάνοντας υποχρεώσεις έναντι του Κράτους έχουν αντίστοιχα και ορισμένα δικαιώματα. Τελικά, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, ότι τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε η Διοίκηση και στήριξε την προσβαλλόμενη πράξη, δεν συνιστούν κατά την ορθή έννοια της διάταξης του άρθρου 14 εδ. 3 του Ν. 4310/1929 λόγο δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, ικανό να θεμελιώσει πράξη απέλασης του αλλοδαπού.*

Εξίσου σημαντική, για την έννοια του κοινωνικού συμφέροντος, είναι η παλαιότερη αλλά περιεκτικότερη απόφαση 496/1936⁷⁶ της Ολομέλειας του ΣτΕ, όπου, σύμφωνα με το ιστορικό και τα πραγματικά περιστατικά η αιτούσα, πολίτης της Γερμανίας, διέμενε νόμιμα στην Ελλάδα από το 1930 εργαζόμενη σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας(τότε⁷⁷) νομοθεσίας ως δασκάλα της Γερμανικής

76 Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ. 70.

77 Άρθρο 14 παρ. 3 του Ν. 4310/1929 «περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων» (ΦΕΚ 287, τ. Α'), όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 5405/1932 «περί τροποποίησης και συμπληρώσεως του Ν. 4310 περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδα» (ΦΕΚ 121, τ. Α').

γλώσσας. Η σχετική άδεια παραμονής και εργασίας παρατάθηκε έως το 1936. Πριν την λήξη της τελευταίας παράτασης υπεβλήθη στην Υπηρεσία Αλλοδαπών αναφορά Ελληνίδας, που καταγγέλλει ότι, ο σύζυγός της συνήψε αθέμιτες σχέσεις με την αλλοδαπή με αποτέλεσμα μετά πάροδο 4ετίας να εγκαταλείψει το συζυγικό οίκο και η καταγγέλλουσα να περιέλθει σε δεινή ψυχολογική και οικονομική θέση. Η Κεντρική Υπηρεσία Αλλοδαπών επείσθη και από ομολογία της αλλοδαπής, για την ακρίβεια των αναφερομένων στην καταγγελία. Προκάλεσε τη γνωμοδότηση του Εισαγγελέα Εφετών Αθήνας, ότι η περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 3⁷⁸ του άρθρου 14 του Ν. 4310/1929 και εξέδωσε απόφαση με την οποία επέτρεψε προσωρινά την παραμονή στην Ελλάδα της αλλοδαπής και την υποχρέωσε στη συνέχεια να αναχωρήσει από τη χώρα. Η ενδιαφερόμενη αλλοδαπή ζήτησε από το Δικαστήριο την ακύρωση της διοικητικής πράξης της Κεντρικής Υπηρεσίας Αλλοδαπών, επικαλούμενη παράβαση κατ’ ουσίαν των νόμων περί εγκατάστασης και κινήσεως των αλλοδαπών στην Ελλάδα και κατάχρηση εξουσίας. Στη β’ παράγραφο του σκεπτικού διατυπώθηκε το εξής: “*Το Δικαστήριο έκρινε ότι από τις διατάξεις του Ν. 4310/1929 προκύπτει, ότι δύναται να απαγορευθεί στον αλλοδαπό, στον οποίο επιτρέπεται η είσοδος, η παραμονή και η εργασία στην Ελλάδα η περαιτέρω διαμονή, αλλά απαιτείται αυτό να επιβάλλεται από λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος, δηλαδή προκειμένου περί κοινωνικού συμφέροντος, θα πρέπει η όλη συμπεριφορά ή και ορισμένη τυχόν πράξη ή ενέργεια του να έχει γενικότερη σημασία, που προσκρούει στο κοινό αίσθημα με τρόπο ώστε το συμφέρον της κοινωνίας να επιβάλει την απομάκρυνση του συγκεκριμένου αλλοδαπού από την Ελλάδα. Αλλά μεμονωμένη πράξη του αλλοδαπού, ακόμα και επίμεμπτη, εφόσον δεν προκάλεσε γενικότερη κοινωνική εντύπωση, ούτε απασχόλησε την Ελληνική Δικαιοσύνη, ούτε ήταν από αυτές που διώκονται αυτεπαγγέλτως, δεν δύναται να θεωρηθεί, ότι καθ’ εαυτή προσβάλλει το κοινωνικό συμφέρον, και μάλιστα με τρόπο ώστε να συνεπάγεται την σε βάρος του αλλοδαπού επιβολή αυστηρότατου μέτρου, με σημαντικές γι’ αυτόν συνέπειες και ανατρέποντος ενδεχομένως τους όρους εργασίας και διαβίωσης, που είχε δημιουργήσει στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της μακράς παραμονής του και με άδεια της Πολιτείας. Η έννοια αυτή του νόμου εναρμονίζεται με τη συνταγματική προστασία της προσωπικής ελευθερίας, προκύπτει δε από το πνεύμα που διέπει την περί αλλοδαπών νομοθεσία, που όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του Ν. 4310/1929 αποσκοπεί όχι μόνο στο συμφέρον της Πολιτείας αλλά και στο συμφέρον των αλλοδαπών, ώστε αναλαμβάνοντας ορισμένες υποχρεώσεις έναντι του Κράτους έχουν αντίστοιχα και ορισμένα δικαιώματα”. Τελικά το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν συνέτρεχε λόγος δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και έκρινε ότι η Διοίκηση στηρίχθηκε αποκλειστικά σε αναφορά ενδιαφερόμενου προσώπου που θεώρησε βάσιμη, χωρίς να εξετάσει, αν η αποδιδόμενη σε βάρος της αιτούσας πράξη, που δεν προκάλεσε δικαστική ενέργεια, αφού δεν υπεβλήθη*

78 “*Προκειμένου περί μεμονωμένων ατόμων αλλοδαπών, ο Υπουργός των Εσωτερικών δύναται επίσης δια λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος να επιβάλει εις ταύτα όσους ήθελε κρίνει αναγκαίους περιορισμούς (π.χ. όσον αφορά την απαγόρευσιν της διαμονής ή εγκαταστάσεως εν Ελλάδι ή εν ορισμένο τόπο, την παρουσίασιν εις την αστυνομίαν, μετακίνησιν, την άσκησιν ορισμένου επαγγέλματος κ.λπ.)”.*

έγκληση, είχε γενικότερη σημασία και κοινωνική απήχηση και ακύρωσε την διοικητική πράξη απέλασης της Κεντρικής Υπηρεσία Αλλοδαπών.

Όπως διαφάνηκε ευκρινώς και από το σκεπτικό της απόφασης αυτής, ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των αλλοδαπών και δη όταν πρόκειται για απέλαση που βασίζεται σε λόγους δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος αλλά και σε λόγους, κατά τους μεταγενέστερους νόμους, δημόσιας τάξης ή ασφάλειας, πρέπει να θεμελιώνονται σε ειδική, εμπειριστατωμένη αιτιολογία, η οποία λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα περιστατικά της υπόθεσης, καθόσον οι λόγοι αυτοί είναι, εν γένει, αόριστες έννοιες που ελέγχονται από το ΣτΕ αλλά και από το ΕΔΔΑ και το ΔΕΕ όπως θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

1. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΕΣΔΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η ΕΣΔΑ αποτελεί νομικά αλλά και χρονολογικά την πρώτη υλοποίηση, σε περιφερειακό επίπεδο, των αρχών της ΟΔΔΑ, καθώς εμπνεύστηκε και εμποτίστηκε απ' αυτήν και αποτέλεσε έκφραση μιας ενοποιητικής διαδικασίας στον δυτικοευρωπαϊκό χώρο που συνδυάστηκε με τις κοινές δημοκρατικές αρχές και παραδόσεις των δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Από την δημιουργία της παραμένει μοναδική πηγή έμπνευσης και δικαίου για κάθε σχήμα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σ' εθνικό ή διεθνές επίπεδο και μια θεμελιώδης σταθερά στην ευρωπαϊκή δικαιοπραξία αλλά και στο γενικότερο διεθνές περιβάλλον διότι, μεταξύ άλλων, θέσπισε το πρώτο, σε διεθνές επίπεδο δικαστικό μηχανισμό διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και χάραξε με τον τρόπο αυτό την απαρχή μιας νέας εποχής στη θεσμική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και γενικότερα του διεθνούς δικαίου⁷⁹.

Η Σύμβαση και τα πρόσθετα σ' αυτήν Πρωτόκολλα⁸⁰ συμπύκνωσαν μεταπολεμικά τις αξίες του νομικού πολιτισμού στον ευρωπαϊκό χώρο διαφυλάσσοντας και προωθώντας τα ιδεώδη και τις αξίες που χαρακτηρίζουν μια δημοκρατική κοινωνία. Ήδη από το αρ. 1 της Σύμβασης διαφαίνεται ο χαρακτήρας της σχετικά με την κατά το δυνατόν μη ύπαρξης διακρίσεων σε βάρος κατηγοριών ατόμων χωρίς βέβαια να παραγκωνίζεται το περιθώριο εκτίμησης⁸¹ των κρατών μελών αλλά και ο επικουρικός⁸² της χαρακτήρας, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της αναλογικότητας⁸³. Ειδικότερα στο άρθρο αυτό αναγνωρίζονται τα καθοριζόμενα από

79 ΠΕΡΡΑΚΗΣ Σ, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Θέμις, Αθήνα, 2009 Σελ. 110.

80 Η Ελλάδα έχει κυρώσει τα υπ' αρ. 1 (ταυτόχρονα με τη σύμβαση), 2, 3, 5 (με το ν.δ. 215/1974) 6, 7, 8 και 11 Πρωτόκολλα (με τους ν. 2610/1998, 1705/1987, 1841/1981 και 2400/1996, αντίστοιχα), ενώ με το ν. 3289/2004 κυρώθηκε το υπ' αρ. 13 Πρωτόκολλο “σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις περιστάσεις”.

81 Αναγνωρίζεται περιθώριο εκτίμησης στα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των ρυθμίσεων της σύμβασης, το οποίο όμως υπόκειται στη δικαιοδοτική κρίση του ΕΔΔΑ, που με κάποια έννοια την οριοθετεί.

82 Πρωταρχικό παράγοντα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί η εθνική εσωτερική έννομη τάξη που εκτελεί και ενσωματώνει τις απορρέουσες από την Σύμβαση υποχρεώσεις. Επομένως η προσφυγή στο ΕΔΔΑ πρέπει να έρχεται σ' ένα δεύτερο βαθμό, επικουρικά, για να εγγυηθεί τα ήδη προστατευόμενα στην εθνική έννομη τάξη δικαιώματα.

83 Χαρακτηριστική η υπόθεση Aksoy κατά Τουρκίας όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα μέτρο (συγκεκριμένα, η αστυνομική κράτηση για 14 μέρες δίχως απόφαση δικαστηρίου) δεν ήταν «αυστηρά σύμφωνο» με τις αναγκαιότητες και τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης. Η εξαιρετικά

την Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες σ' όλα τα άτομα που βρίσκονται και εξαρτώνται από την δικαιοδοσία των κ.μ. της. Επομένως γίνεται αντιληπτό και πρόδηλο ότι φορέας των δικαιωμάτων είναι κάθε πρόσωπο (ημεδαπός, αλλοδαπός, πρόσφυγας, ανιθαγενής, παιδί, με ειδικές ανάγκες) και μπορεί να τα επικαλείται και να τα διεκδικεί σε περίπτωση παραβίασής τους. Συνεπώς η εφαρμογή της Σύμβασης αποσυνδέεται από τους νομικούς συνδέσμους της ιθαγένειας και ακόμα της κατοικίας ή διαμονής. Προς συμπλήρωση και επίρρωση των ανωτέρω το ΕΔΔΑ διατυπώνει ότι τα δικαιώματα και οι ελευθερίες δεν κατοχυρώνονται θεωρητικά και απατηλά, αλλά συγκεκριμένα και αποτελεσματικά⁸⁴, ως εκ τούτου να προκαλούν θετικές υποχρεώσεις για τα κράτη, αν και ζητήματα μετανάστευσης δεν εμπίπτουν ασφαλώς στο πεδίο της Σύμβασης αλλά καλύπτουν όλα τα άτομα/πρόσωπα που βρίσκονται υπό την δικαιοδοσία των κρατών μελών. Με αυτό τον τρόπο υπογραμμίζεται η οικουμενική φύση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζονται από την Σύμβαση.

Στο παρόν σημείο δεν μπορεί να μη γίνει ειδική μνεία για το πρωτοποριακό και καινοτόμο δικαίωμα, για διεθνή/περιφερειακό οργανισμό, που αποτελεί η πρόβλεψη της ατομικής προσφυγής που θεμελιώνεται στο άρ. 34 της Σύμβασης. Όπως πολύ εύστοχα έχει ειπωθεί ότι η αναγνώριση από την ΕΣΔΑ του δικαιώματος ατομικής προσφυγής ενώπιον διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου αποτέλεσε ένα αυθεντικά επαναστατικό μέτρο στην μεταπολεμική κοινωνία, μια πρόκληση για επαναδιαπραγμάτευση, κάτω από τις νέες πολιτικοκοινωνικές πραγματικότητες, της θέσεως του ατόμου ως υποκειμένου του διεθνούς δικαίου⁸⁵ και αποδείχτηκε ότι είναι αναγκαία για την αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΣΔΑ. Για ν' ασκηθεί το ένδικο μέσο αυτό θα πρέπει τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα να ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβίασεως δικαιωμάτων και ελευθεριών που εγγυάται η Σύμβαση και ως εκ τούτου δεν γίνεται δεκτό ένα σύστημα *actio popularis*⁸⁶. Νομολογιακά αναδείχθηκε ότι η προσφυγή μπορεί ν' ασκηθεί όχι μόνο από το εικαζόμενο/φερόμενο θύμα αλλά και από το/ην σύζυγο, τους γονείς, τ' αδέρφια, τρίτα πρόσωπα που έχουν προσωπικό συμφέρον ή υφίστανται ζημία εξαιτίας της παραβίασεως ή ακόμη και τα πρόσωπα που νομίμως ενεργούν εξ ονόματος του θύματος. Επιπλέον δεν αρκεί ο προσφεύγων να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασεως, αλλά σωρευτικά και η επίμαχη παραβίαση να προήλθε από το συμβαλλόμενο κράτος μέλος.

Στο πλαίσιο της ευρείας προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και της διακριτικής ευχέρειας με την μορφή περιθωρίου εκτίμησης των κ.μ,

μεγάλη διάρκεια της κράτησης «...που άφησε τον αιτούντα ευάλωτο όχι μόνο απέναντι στην αυθαίρετη παραβίαση του δικαιώματός του στην ελευθερία αλλά και στο βασανισμό του». Για περισσότερες λεπτομέρειες [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

84 ΕΔΔΑ Υπόθεση Shevanova κατά Λιθουανίας Αρ. 58822/00 από 7.12.2007 όπου στην σκέψη 69 το Δικαστήριο διατυπώνει: “*must be interpreted in such a way as to guarantee not rights that are theoretical or illusory but rights that are practical and effective*”. Ανακτηθέν από [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["shevanova"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-75826"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

85 ΠΕΡΡΑΚΗΣ Σ, σελ.145.

86 ό.π. 146,147.

διαπιστώνεται ότι πολλά από τα δικαιώματα κατοχυρώνονται με την επιφύλαξη περιορισμών οι οποίοι συνδέονται με εθνική και δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία, την προάσπιση της τάξεως, την προστασία της δημόσιας υγείας αλλά και άλλων λόγων. Οι περιορισμοί υπόκεινται σε τρεις όρους: α) την πρόβλεψή τους από τον νόμο, β) ν' ακολουθούν ένα νόμιμο στόχο (από αυτούς που προαναφέρθηκαν κυρίως) και γ) ν' αποτελούν αναγκαία μέτρα σε μία δημοκρατική κοινωνία. Ωστόσο καμία επιφύλαξη και παρέκκλιση δεν επιτρέπεται από το δικαίωμα στη ζωή (εκτός των περιπτώσεων θανάτου προερχόμενου από νόμιμες πολεμικές πράξεις), την απαγόρευση βασανιστηρίων και των ποινών ή μεταχειρίσεων απάνθρωπων και εξευτελιστικών, την απαγόρευση της δουλείας και της ειλωτείας και από την αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών νόμων. Τα δικαιώματα αυτά είναι ανεπιφύλακτα και απαραβίαστα⁸⁷.

Το θέμα της διεύρυνσης του καταλόγου των προστατευομένων από την ΕΣΔΑ δικαιωμάτων τέθηκε από πολύ νωρίς καθώς οντάς κείμενο μεταπολεμικό δεν συμπεριέλαβε στο περιεχόμενο του πολλές κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές αλλαγές που έλαβαν χώρα. Μεγάλο βήμα αποτέλεσαν τα κατά καιρούς πρόσθετα σύμφωνα τα οποία άνοιγαν την αλυσίδα των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων αλλά αυτό δεν απέτρεψε την ύπαρξη κενών ως προς την κάλυψη νέων δικαιωμάτων όπως αυτό της προστασίας του περιβάλλοντος, του δικαιώματος ασύλου, της προστασίας των εθνικών μειονοτήτων, της αντίρρησης συνείδησης ή την πρόσφατα αναγνωρισθείσα ρήτρα ισότητας μεταξύ άνδρα και γυναίκας.

B. Η ΕΜΜΕΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Το διεθνές δίκαιο συνεχίζει και σήμερα να διέπεται από το βασικό κανόνα, ότι η απέλαση ενός αλλοδαπού υπηκόου από την επικράτεια του κράτους υποδοχής ανήκει καταρχήν στην εσωτερική αρμοδιότητα αυτού καθώς δεν υφίσταται στη διεθνή δικαιοταξία γενικό δικαίωμα αλλοδαπού για την είσοδό του σ' άλλη χώρα εκτός της ιθαγένειάς του, σ' αντίθεση με την ελευθερία εξόδου η οποία αναγνωρίζεται από την ΕΣΔΑ⁸⁸. Η διατύπωση του αρ. 5 παρ.1 περιπτ. στ' δεν αφήνει περιθώριο αντίρρησης ως προς τη μη θέσπιση ατομικού δικαιώματος εισόδου ή διαμονής σε μια συγκεκριμένη χώρα του αλλοδαπού, αλλά ούτε και

87 ό.π, σελ. 128.

88 Άρθρο 2 παρ. 2 του τετάρτου Πρωτοκόλλου αλλά και άρθρο 12 παρ. 2 ΔΣΑΠΔ.

δικαίωμα μη απέλασης⁸⁹ ή μη έκδοσης⁹⁰. Όμως το αρ. 4⁹¹ του τέταρτου Πρωτοκόλλου απαγορεύει τις ομαδικές μόνον απελάσεις. Η αρχή που έχει επικρατήσει στο διεθνές δίκαιο και εμφανίζεται ως συνέπεια της αρχής της κυριαρχίας των κρατών είναι ότι το κράτος δεν έχει ποτέ την υποχρέωση να δεχθεί την παρουσία, στο έδαφός του, οποιουδήποτε μη υπηκόου του. Η νομολογία συμπλέει στην ίδια κατεύθυνση και αναγνωρίζει στα κ.μ, βάσει μιας γενικώς παραδεδεγμένης αρχής του διεθνούς δικαίου, τηρώντας όμως τις δεσμεύσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένου και του αρ. 3 της εν λόγω Σύμβασης, το δικαίωμα να ελέγχουν την είσοδο, την παραμονή και την απομάκρυνση από το έδαφός τους όσων ατόμων δεν έχουν την ιθαγένεια των κρατών αυτών, να καθορίζουν του όρους της νόμιμης διαμονής τους⁹², να απελαύνουν εκείνους που έχουν διαπράξει εγκλήματα, σημειώνοντας ότι ούτε η Σύμβαση ούτε τα πρόσθετα Πρωτόκολλα της καθιερώνουν δικαίωμα για χορήγηση πολιτικού ασύλου. Εξάλλου, οι διαδικαστικές εγγυήσεις του άρ. 1 του εβδόμου Πρωτοκόλλου αφορούν ρητά μόνο τους μόνιμα διαμένοντες στο εκάστοτε συμβαλλόμενο κράτος αλλοδαπούς⁹³.

Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι τα μέτρα απομάκρυνσης αλλοδαπών αν και δεν μπορούν να προκαλέσουν παραβίαση ενός δικαιώματος (μη απέλασης ή μη έκδοσης ή χορήγησης πολιτικού ασύλου) αφού κάτι τέτοιο δεν κατοχυρώνεται από την Σύμβαση, μπορούν ωστόσο να προκαλέσουν παραβίαση άλλων προστατευόμενων δικαιωμάτων και έτσι να υπαχθούν, εν τέλει, στην δικαιοδοσία του ΕΔΔΑ. Τότε πρέπει να δικαιολογούνται από μια πειστική κοινωνική ανάγκη και να είναι ανάλογα με τον επιδιωκόμενο μ' αυτά σκοπό. Αυτό επιβεβαιώνεται με σειρά αποφάσεων που σταθερά επαναλαμβάνουν ότι παρόλο που στη Σύμβαση δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα εισόδου και διαμονής αλλοδαπού σε συγκεκριμένη χώρα, ωστόσο η απέλαση ενός ατόμου από τη χώρα όπου διαβιούν στενά μέλη της

89 Στο αρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου αναφέρονται οι διαδικαστικές εγγυήσεις σε περίπτωση απέλασης αλλοδαπών και όχι η μη απαγόρευσή της, ειδικότερα:

1. Αλλοδαπός που έχει νόμιμα τη διαμονή του στην επικράτεια ενός Κράτους δεν απελαύνεται παρά μόνο μετά από απόφαση που έχει ληφθεί σύμφωνα με τον νόμο. Στον ανωτέρω δίδεται η δυνατότητα:

α) να προτείνει επιχειρήματα κατά της απέλασής του,

β) να τύχει η υπόθεσή του επανεξέτασης και

γ) να εκπροσωπείται για τους σκοπούς αυτούς ενώπιον της αρμόδιας Αρχής, ή ενώπιον ενός ή περισσοτέρων προσώπων που ορίζονται απ' αυτή την Αρχή.

2. Αλλοδαπός μπορεί να απελαθεί και πριν από την άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παραγρ. 1α, β και γ αυτού του άρθρου όταν αυτή η απέλαση είναι αναγκαία για το συμφέρον της δημόσιας τάξης ή επιβάλλεται για λόγους εθνικής ασφάλειας.

90 ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, Η Απέλαση Αλλοδαπού ως Κύρωση του Ποινικού Δικαίου, Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη, 2006, σελ. 384.

91 Άρθρο 4 : “Απαγορεύεται η ομαδική απέλαση αλλοδαπών”.

92 Απόφαση ΕΔΔΑ, Υπόθεση *Piermont* της 27.4.1995 όπου το δικαστήριο στις σκέψεις 47 και 48, σημειώνει: “*The applicant had accordingly never been legally authorised by the administrative authorities to enter the territory. Even supposing that she had been there lawfully, the considerations of public order which had warranted restrictions on her liberty of movement in Polynesia had also, the Government submitted, justified the ones imposed in New Caledonia. The Commission accepted the Government’s main argument in substance*”.

93 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 76.

οικογένειάς του μπορεί να συνιστά παραβίαση του δικαιώματος που εγγυάται το αρ. 8⁹⁴ της Σύμβασης, ή η απέλαση ενός αιτούντος άσυλο από ένα συμβαλλόμενο κράτος μπορεί να εγείρει ζητήματα σε σχέση με το αρ. 3 αλλά καθώς και όταν υπάρχουν σοβαροί και επιβεβαιωμένοι λόγοι να πιστεύεται ότι απομακρυνόμενος από την χώρα καταγωγής του, διατρέχει έναν πραγματικό κίνδυνο να υποστεί βασανισμούς ή μεταχείριση απάνθρωπη ή εξευτελιστική⁹⁵.

Πριν την ειδικότερη ενασχόληση με τις επιμέρους θέσεις που έχει λάβει το ΕΔΔΑ στο εν λόγω ζήτημα κρίνεται σκόπιμο να ειπωθεί ότι η ερμηνευτική αξιοποίηση της νομολογίας του ΕΔΔΑ στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξης δεν αποτελεί μια απλή διαδικασία. Οι θέσεις που διατυπώνει το Δικαστήριο με αφορμή την εκάστοτε περίπτωση, χαρακτηρίζονται πάντοτε από μια ενδελεχή και επίμονη προσπάθεια συνολικής αξιοποίησης των περιστάσεων που τίθενται ενώπιόν του, ενώ δεν λείπουν εντελώς και οι διαφοροποιήσεις⁹⁶.

Γ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η ισχύς του εν λόγω άρθρου είναι απόλυτη και ανεπιφύλακτη με την έννοια ότι δεν επιδέχεται επιφυλάξεις⁹⁷ αντίστοιχες εκείνων του αρ. 8 παρ. 2 της ΕΣΔΑ και καλύπτει νόμιμους και παράνομους αλλοδαπούς καθώς φορέας του είναι κάθε πρόσωπο. Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες μιας δημοκρατικής κοινωνίας και απαγορεύει απόλυτα τα βασανιστήρια ή την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του θύματος, όσο και αν αυτή θεωρείται ανεπιθύμητη ή επικίνδυνη. Δυνάμει του άρθρου αυτού, εγείρεται ζήτημα ευθύνης του κράτους σε κάθε περίπτωση απέλασης, ενώ είχαν προβληθεί ουσιώδεις λόγοι

94 Απόφαση (Οριστική) του ΕΔΔΑ της 22.4.2004 στην υπόθεση RADOVANOVIC εναντίον Αυστρίας όπου κρίνει, στις σκέψεις 30 και 31, τα εξής: *“The Court recalls that no right of an alien to enter or to reside in a particular country is as such guaranteed by the Convention. Nevertheless, the expulsion of a person from a country where close members of his family are living may amount to an infringement of the right to respect for family life guaranteed by Article 8 § 1 of the Convention. The Court reiterates that it is for the Contracting States to maintain public order, in particular by exercising their right, as a matter of well-established international law and subject to their treaty obligations, to control the entry and residence of aliens. To that end they have the power to deport aliens convicted of criminal offences. However, their decisions in this field must, in so far as they may interfere with a right protected under paragraph 1 of Article 8, be necessary in a democratic society, that is to say justified by a pressing social need and, in particular, proportionate to the legitimate aim pursued”*. Διαθέσιμο: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61720#{"itemid":\["001-61720"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61720#{).

95 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 77.

96 ΧΑΤΗΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, σελ. 390.

97 Η σοβαρότητα των διαπραχθέντων εγκλημάτων, ενόψει των οποίων διατάσσεται η απομάκρυνση του αλλοδαπού, δεν ασκεί οποιαδήποτε επιρροή.

που υποδήλωναν την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου να υποβληθεί το απελαθέν πρόσωπο σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία στη χώρα στην οποία έχει επιστρέψει. Στην υπόθεση Saadi κατά Ιταλίας⁹⁸, ο προσφεύγων ήταν ένας Τυνησιος υπήκοος ο οποίος είχε καταδικαστεί στην Τυνησία, ενόσω βρισκόταν εκτός της χώρας, σε ποινή φυλάκισης 20 ετών για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση. Ο προσφεύγων κρίθηκε επίσης ένοχος στην Ιταλία για συνομωσία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η προοπτική ν' αποτελέσει πιθανώς, ο προσφεύγων, σοβαρό κίνδυνο για την κοινωνία δεν μείωνε με κανέναν τρόπο τον κίνδυνο να υποστεί βλάβη σε περίπτωση απέλασης. Επιπλέον, αξιόπιστες αναφορές σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έκαναν λόγο για κακομεταχείριση των κρατουμένων στην Τυνησία, ειδικά όσων είχαν καταδικαστεί για τρομοκρατικές δραστηριότητες. Οι διπλωματικές διαβεβαιώσεις, που παρασχέθηκαν στη συγκεκριμένη υπόθεση, δεν απέτρεπαν τον κίνδυνο αυτό. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρχαν ουσιώδεις λόγοι που υποδήλωναν την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου να υποστεί ο προσφεύγων μεταχείριση που αντιβαίνει στο Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ σε περίπτωση απέλασής του στην Τυνησία⁹⁹.

Έτερη εξίσου σημαντική υπόθεση από την οποία ουσιαστικά αναδεικνύεται έμμεση υποχρέωση μη έκδοσης σε περίπτωση που υπάρχουν σοβαροί και επιβεβαιωμένοι λόγοι να πιστεύεται ότι ο αλλοδαπός απομακρυνόμενος προς τη χώρα καταγωγής του, διατρέχει έναν πραγματικό κίνδυνο να υποστεί βασανισμούς ή μεταχείριση απάνθρωπη ή εξευτελιστική είναι η Soering εναντίον Η.Β.¹⁰⁰ Επρόκειτο για την έκδοση από το Η.Β. Γερμανού υπηκόου νεαρής ηλικίας, πάσχοντος από πνευματικές διαταραχές στις Η.Π.Α. για έγκλημα το οποίο τέλεσε εκεί και για το οποίο κινδύνευε να καταδικαστεί με θανατική ποινή¹⁰¹. Η ιδιαιτερότητα της απόφασης αυτής έγκειται στην ευθύνη του συμβαλλόμενου κράτους, στην προκειμένη του Η.Β, το οποίο εκδίδει την απόφαση απομάκρυνσης σχετικά με την ευθύνη της τήρησης των εγγυήσεων που απορρέουν από το αρ. 3 της Σύμβασης, δεσμεύοντάς¹⁰² το στις σχέσεις του με τρίτες χώρες, καθώς συνδέεται ο κίνδυνος με το νομικό σύστημα του κράτους προορισμού (πρόβλεψη θανατικής ποινής και έκθεση επί μακρόν του ατόμου στο λεγόμενο “σύνδρομο του διαδρόμου του θανάτου”).

98 ΕΔΔΑ, *Saadi κατά Ιταλίας* [τμήμα μείζονος συνθέσεως], Αρ. 37201/06, 28.2.2008.

99 Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης*, Έκδοση 2014, σελ. 77. Διαθέσιμο στο: http://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_asylum_ELL.pdf

100 Διαθέσιμο εδώ: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57619#{"itemid":\["001-57619"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57619#{).

101 Το ΕΔΔΑ διαπίστωσε μεν στη συγκεκριμένη περίπτωση παραβίαση του άρθρου 3, όχι όμως στη βάση του κινδύνου της επιβολής θανατικής ποινής καθ'αυτόν, αλλά με την αιτιολογία ότι το φαινόμενο της «σειράς των κελιών των μελλοθανάτων» συνιστούσε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, σύμφωνα με το άρθρο 3. *ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ Ε, Διεθνής προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ό.π, σ. 143-4*, όπως αναφέρει ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, σελ. 403.

102 Γι αυτό άλλωστε το Δικαστήριο έκρινε ότι σε περίπτωση που το συμβαλλόμενο κράτος αποφασίσει να εκδώσει τον αιτούντα στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής θα υπάρξει παραβίαση του Άρθρου 3 της Σύμβασης.

Στην υπόθεση *Hirsi Jamaa* και άλλων κατά Ιταλίας¹⁰³, το ΕΔΔΑ δίκασε την αναχαίτιση μεταναστών στην θάλασσα από τις ιταλικές αρχές και την βίαιη επαναπροώθηση ατόμων στο σημείο αναχώρησής τους. Οι προσφεύγοντες ήταν πολίτες της Σομαλίας και της Ερυθραίας, οι οποίοι έφυγαν από την Λιβύη το 2009, προσεγγίζοντας τις ιταλικές ακτές με βάρκες, όπου αναχαιτίστηκαν από την ιταλική ακτοφυλακή στην ανοικτή θάλασσα σε μια περιοχή που βρίσκεται στην δικαιοδοσία της Μάλτας. Οι επιβαίνοντες επιστράφησαν με ιταλικά πολεμικά πλοία πίσω στην Λιβύη. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι κατά την μεταφορά τους πίσω στην Λιβύη, η οποία διήρκεσε 10 ώρες, οι ιταλικές αρχές δεν έλεγξαν καν ποια ήταν η ταυτότητα των ατόμων αυτών και δεν τους εξήγησαν για ποιο λόγο και που θα τους μετέφεραν. Συνεπώς τα άτομα αυτά δεν προστατεύτηκαν από την αρχή της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η επιστροφή ενός ατόμου σε μία χώρα που απειλείται η ζωή ή η σωματική του ακεραιότητα, καθώς επίσης δεν τους παραχωρήθηκε το δικαίωμα να καταθέσουν αίτηση για άσυλο. Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι η απόφαση των ιταλικών αρχών να τους μεταφέρει πίσω στο σημείο αναχώρησής τους, τους εξέθεσε σε κίνδυνο να υποστούν κακομεταχείριση. Σύμφωνα με την απόφαση του δικαστηρίου, οι ιταλικές αρχές παραβίασαν το άρθρο 3 της Σύμβασης, εκθέτοντας τους επιβάτες σε διπλό κίνδυνο, αφενός λόγω της κακομεταχείρισης που θα μπορούσαν να υποστούν στην Λιβύη και αφετέρου με την πιθανότητα επαναπατρισμού τους από την Λιβύη πίσω στην Σομαλία ή την Ερυθραία, χώρες τις οποίες η κακομεταχείριση αποτελεί σύνηθες φαινόμενο. Κατά το δικαστήριο, οι ιταλικές αρχές θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι η Λιβύη δεν αποτελεί χώρα που εγγυάται την προστασία των ατόμων αυτών από τον κίνδυνο να επιστραφούν αυθαίρετα στις χώρες καταγωγής τους. Αυτή τους η ενέργεια συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, αλλά και του άρθρου 4 του τέταρτου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η ομαδική απέλαση αλλοδαπών.

Στην υπόθεση *Tabesh* κατά Ελλάδας¹⁰⁴, ο Αφγανός υπήκοος *Rafk Tabesh* προσέφυγε στις 8.2.2007 κατά της Ελλάδας για παράβαση των άρθρων 3, 5 παρ.1 και 4 της Σύμβασης. Ο προσφεύγων εισχώρησε στο ελληνικό έδαφος, χωρίς άδεια παραμονής, τον Ιούλιο του 2006. Στις 23 Δεκεμβρίου 2006 συνελήφθη και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση διότι διέθετε πλαστό πιστοποιητικό αίτησης ασύλου και στις 24 Δεκεμβρίου καταδικάστηκε σε 40 μέρες φυλάκιση με αναστολή και εν συνεχεία κρατήθηκε στην Διεύθυνση Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης μέχρι να εκτελεστεί η απέλασή του. Επιπλέον, στις 9 Ιανουαρίου 2007 υπέβαλλε ενώπιον του Προέδρου του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης τις αντιρρήσεις του ως προς την κράτησή του και αυτές απορρίφθηκαν στις 19 Ιανουαρίου 2007 διότι κρίθηκε επικίνδυνος για την δημόσια τάξη και ύποπτος φυγής. Ως προς την παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης το Δικαστήριο εκτίμησε, λαμβάνοντας υπόψη και την έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2007 και την 12η Γενική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων, ότι η διατήρηση του προσφεύγοντος υπό κράτηση για τρεις μήνες στα κρατητήρια

103 Υπ' αριθ. 27765/09 της 23.2.2012.

104 Υπ' αριθ. 8256/07 της 26.11.2009.

της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Θεσσαλονίκης αποτελεί εξευτελιστική μεταχείριση διότι δεν παρέχεται δυνατότητα προαυλισμού, ψυχαγωγίας, επαρκούς σίτισης, σωματικής άσκησης, ελλείπει ιατρική περίθαλψη και συνθήκες υγιεινής.

Από το σύνολο των προαναφερομένων αποφάσεων προκύπτει ότι σε τέτοιες περιπτώσεις το ΕΔΔΑ ελέγχει την ύπαρξη σοβαρού και πραγματικού κινδύνου¹⁰⁵ μέσα από ένα ενδελεχή και λεπτομερειακό έλεγχο τόσο των περιστάσεων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής (και προορισμού) του αλλοδαπού, για να διαπιστώσει εάν η μεταχείριση που θα υποστεί είναι τέτοιας βαρύτητας που δικαιολογεί την ενεργοποίηση της προστασίας του άρ. 3, χωρίς ν' αρκείται σε απλή πιθανολόγηση του κινδύνου, με την έρευνα δηλαδή πιθανών διώξεων που πράγματι υπέστη στο παρελθόν στη χώρα του και γενικότερα την σύνδεση του γενικότερου ελλείμματος κράτους δικαίου που διαπιστώνεται στη χώρα του, με συγκεκριμένες συνέπειες στον ίδιο. Το Δικαστήριο επιμένει ότι δεν υφίσταται πραγματικός κίνδυνος όταν αυτός δεν είναι εξατομικευμένος αλλά αφορά το σύνολο των υπηκόων μιας τρίτης χώρας λόγω της γενικότερης κατάστασης βίας που επικρατεί σ' αυτήν. Επίσης το Δικαστήριο αξιώνει από το συμβαλλόμενο κράτος να λαμβάνει τη διαβεβαίωση της χώρας προορισμού ότι θα σεβαστεί τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται υπέρ του αλλοδαπού, ταυτόχρονα όμως οφείλει να επαληθεύει την αξιοπιστία των όποιων διαβεβαιώσεων ή και προσκομισθέντων από τον προσφεύγοντα στοιχείων. Όμως, οι διαβεβαιώσεις αυτές δεν είναι από μόνες τους επαρκείς ώστε να εξασφαλίζουν κατάλληλη προστασία έναντι του κινδύνου της κακομεταχείρισης. Πρέπει να εξετάζεται το εάν η πρακτική εφαρμογή των διαβεβαιώσεων συνιστά επαρκή εγγύηση του ότι το πρόσωπο θα προστατευτεί έναντι του κινδύνου κακομεταχείρισης. Η βαρύτητα που δίνεται στις διαβεβαιώσεις από το κράτος υποδοχής εξαρτάται κάθε φορά από τις συνθήκες που επικρατούν κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Δεν μπορεί να εξαιρεθεί, ως περιπτώσιολογία, ότι ο κίνδυνος μπορεί να προέρχεται όχι μόνο από τις κρατικές αρχές αλλά και από τρίτους και ειδικότερα από οργανωμένες ομάδες έναντι των οποίων οι κρατικές αρχές αδυνατούν να προστατεύσουν το άτομο. Σ' αυτήν τη περίπτωση σημαντική είναι η απόφαση H.L.R.¹⁰⁶ της 29.4.1997 που αφορούσε απέλαση καταδικασθέντος εμπόρου ναρκωτικών από την Κολομβία, ο οποίος κατά τη διάρκεια της κράτησής του έδωσε στις αστυνομικές αρχές τα ονόματα άλλων εμπόρων, κινδυνεύοντας με την επικείμενη απέλασή του να δολοφονηθεί από το καρτέλ της ηρωίνης λόγω απουσίας προστασίας από το κράτος προορισμού¹⁰⁷. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει

105 Κατά την πάγια διατύπωση του δικαστηρίου “real risk”.

106 Απόφαση H.L.R. κατά Γαλλίας, υπ' αριθ. 24573/94 της 29.4.1997. Διαθέσιμο: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58041#{"itemid":\["001-58041"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58041#{).

107 Το Δικαστήριο έκρινε, ωστόσο, ότι στο συγκεκριμένο στάδιο οι κολομβιανές αρχές ήταν σε θέση να προσφέρουν στον προσφεύγοντα προστασία έναντι του κινδύνου της κακομεταχείρισης. Κατά συνέπεια, η απέλασή του δεν θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα στις σκέψεις 43-44 διατυπώνει: “The Court is aware, too, of the difficulties the Colombian authorities face in containing the violence. The applicant has not shown that they are incapable of affording him appropriate protection. In the light of these considerations, the Court finds that no substantial grounds have been established for believing that the applicant, if deported, would be exposed to a real risk of being subjected

τις θετικές υποχρεώσεις που δύνανται να προκαλέσουν την ευθύνη του κράτους λόγω αποχής του από τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την προστασία του ατόμου, άγοντας στο συμπέρασμα ότι το εν λόγω άρθρο της Σύμβασης εφαρμόζεται και στις διατομικές σχέσεις, στηριζόμενο στον απόλυτο χαρακτήρα του¹⁰⁸.

Το ΕΔΔΑ κλήθηκε επίσης να εξετάσει το εάν η συμμετοχή ενός προσώπου σε δραστηριότητες αντιφρονούντων στη χώρα υποδοχής αύξησε τον κίνδυνο να υποστεί το εν λόγω πρόσωπο μεταχείριση η οποία αντιβαίνει στο άρθρο 3 της Σύμβασης μετά την επιστροφή στη χώρα καταγωγής του. Για παράδειγμα στην υπόθεση S.F. κατά Σουηδίας¹⁰⁹ το Δικαστήριο έκρινε ότι η απομάκρυνση ιρανικής οικογένειας αντιφρονούντων, τα μέλη της οποίας είχαν εγκαταλείψει το Ιράν και είχαν συμμετάσχει σε σημαντικές πολιτικές δραστηριότητες στη Σουηδία, θα συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 3. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι δραστηριότητες των προσφευγόντων στο Ιράν δεν ήταν από μόνες τους επαρκείς ώστε να εγείρεται κίνδυνος, αλλά οι δραστηριότητές τους στη Σουηδία ήταν σημαντικές, καθώς υπήρχαν αποδείξεις ότι οι ιρανικές αρχές παρακολουθούσαν ενεργά τις επικοινωνίες μέσω Διαδικτύου, καθώς και τις επικριτικές δηλώσεις έναντι του καθεστώτος, ακόμη και εκτός της επικράτειας του Ιράν. Οι ιρανικές αρχές θα μπορούσαν επομένως εύκολα να εντοπίσουν τους προσφεύγοντες μετά την επιστροφή τους, δεδομένων των δραστηριοτήτων τους και των περιστατικών που προηγήθηκαν στο Ιράν πριν από την αναχώρησή τους για τη Σουηδία, καθώς και λόγω του ότι η οικογένεια είχε αναγκαστεί να εγκαταλείψει το Ιράν παράτυπα, χωρίς τα προβλεπόμενα έγγραφα ταυτότητας.

Το ΕΔΔΑ απασχόλησε και η ευθύνη του συμβαλλομένου κράτους από πράξεις και παραλείψεις που αφορούν τις συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών, ενόψει της απομάκρυνσής τους. Το Δικαστήριο συνάγει καταρχήν μια υποχρέωση του κράτους απορρέουσα από το άρθρο 3 της Σύμβασης, να προστατεύει την υγεία και την σωματική ακεραιότητα των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους, αναγνωρίζοντας ότι το άρθρο αυτό περιλαμβάνει και το δικαίωμά του να κρατείται υπό συνθήκες συμβατές με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να εκτίει την ποινή του με τρόπο που θα διασφαλίζει ώστε να μην υποβάλλεται σε μία καταθλιπτική κατάσταση ή σε μια δοκιμασία τέτοιας έντασης που θα υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο πόνου που προέρχεται από μόνο το γεγονός της κράτησής του. Υιοθετείται το αδιάσειστο τεκμήριο παραβίασης του άρθρου όταν το πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση αντίθετη στις διατάξεις ενώ τελεί υπό κράτηση και το συμβαλλόμενο κράτος αδυνατεί να παράσχει μια εύλογη δικαιολογία για το συμβάν.

to inhuman or degrading treatment within the meaning of Article 3 (art. 3). It follows that there would be no violation of Article 3 (art. 3) if the order for the applicant's deportation were to be executed”.

108 Σκέψη 40 της απόφασης: *“Owing to the absolute character of the right guaranteed, the Court does not rule out the possibility that Article 3 of the Convention (art. 3) may also apply where the danger emanates from persons or groups of persons who are not public officials. However, it must be shown that the risk is real and that the authorities of the receiving State are not able to obviate the risk by providing appropriate protection”.*

109 Υπ' αριθ. 52077/10 από 15.5.2012.

Δ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Στο άρθρο 8 παρ. 1¹¹⁰ της ΕΣΔΑ αναγνωρίζεται σε κάθε πρόσωπο το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας του. Η προστασία αυτή δεν είναι απόλυτη και ανεπιφύλακτη όπως χαρακτηριστικά και ρητά αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα σχετικά με τον απόλυτο χαρακτήρα του αρ. 3 της Σύμβασης, αλλά περιορίζεται από τις προϋποθέσεις που εισάγονται στην δεύτερη παράγραφο¹¹¹ του ίδιου άρθρου. Δηλαδή η επέμβαση της δημόσιας αρχής στην άσκηση του πιο πάνω δικαιώματος πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και ν' αποτελεί μέτρο το οποίο σε μία δημοκρατική κοινωνία είναι αναγκαίο για την εθνική ή δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων. Πρόκειται για μια περιοριστική ρήτρα που βρίσκει την καταγωγή της, στην προγενέστερη της Σύμβασης, την ΟΔΔΑ και δη στο άρθρο 29 παρ. 2¹¹² της και προστατεύει την οικογένεια, δυνάμει του αρ. 16 παρ. 3¹¹³ της ίδιας Διακήρυξης, θεωρώντας την ως φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας¹¹⁴.

Το ΕΔΔΑ μέσω των αποφάσεών του, λαμβάνοντας υπόψη την νομοθετική συνύπαρξη αλλά και σχέση ανταγωνισμού μεταξύ του δικαιώματος, του αλλοδαπού, στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής και του δικαιώματος του κράτους να υποχρεώσει έναν αλλοδαπό να απομακρυνθεί ή να του απαγορεύσει την είσοδο στο έδαφός του έχει, όχι λίγες φορές, αναδείξει την υπεροχή του πρώτου έναντι του δεύτερου δικαιώματος και συνεπώς την υποταγή της παρ. 2 στην παρ. 1 του, πραγματευόμενου στην ενότητα αυτή, άρθρου.

110 “Παν πρόσωπον δικαιούται εις σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του”.

111 “Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων”.

112 “Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία”.

113 “Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος”.

114 COUSSIRAT-COUSTERE V, “Article 8{2” σε Louis- Edmond Pettiti, Emmanuel Decaux και Pierre-Henri Imbert, 1995, p. 323-325, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 91.

Το Δικαστήριο ενώ καταδικάζει την έλλειψη διακρίσεων των δημοσίων αρχών κατά τη λήψη του διοικητικού μέτρου της απέλασης απαιτώντας την εξατομικευμένη εξέταση κάθε προσφυγής και πραγματοποιεί έλεγχο αναλογικότητας του μέτρου, με τις αποφάσεις *Boughanemi*¹¹⁵ και *Chorfi*¹¹⁶ επισημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν, δυνάμει μιας καθιερωμένης αρχής του διεθνούς δικαίου και χωρίς την ταυτόχρονη προσβολή των δεσμεύσεων που πηγάζουν από τις διεθνείς συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης και της ΕΣΔΑ, το δικαίωμα να ελέγχουν την είσοδο, την διαμονή και την απομάκρυνση όσων στερούνται της ιθαγένειας του κράτους, σχετικοποιώντας έτσι την προστασία του δικαιώματος των αλλοδαπών στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής τους ζωής, προτάσσοντας την έννοια της δημόσιας τάξης, η οποία έχει ευμετάβλητο περιεχόμενο.

Η επέμβαση στο δικαίωμα, που θεμελιώνεται στο άρθρο αυτό, δεν δικαιολογείται μόνο από λόγους δημοσίας τάξης αλλά μπορεί ν' αποτελέσει και ένα μέτρο αναγκαίο για την οικονομική ευημερία της χώρας¹¹⁷, όσο ρευστό και ενδεχομένως ενίοτε αόριστο εμφανίζεται το κριτήριο αυτό και δικαιολογεί ικανοποιητικότερα το μέτρο της απέλασης σε βάρος αλλοδαπού όταν ο τελευταίος δεν έχει προβεί στην ανανέωση του τίτλου διαμονής του¹¹⁸.

Το ΕΔΔΑ, μέσα από την ανασκόπηση της νεώτερης νομολογίας του, η οποία θα εκτεθεί, ενδεικτικώς παρακάτω, έχει υιοθετήσει διάφορα κριτήρια για την αξιολόγηση της αναλογικότητας μιας διαταγής απέλασης. Σε αυτά συγκαταλέγονται:

115 *Boughanemi* κατά Γαλλίας, υπ αριθ. 22070/93 από 24.4.1996 απόφαση. Το δικαστήριο στη σκέψη 41 αναγνωρίζει στα συμβαλλόμενα κράτη το δικαίωμά τους στην διατήρηση της δημόσιας τάξης λαμβάνοντας υπόψη το κριτήριο της δίκαιης ισορροπίας αλλά και των αρκετών επιβαρυντικών περιστάσεων του προσφεύγοντα, όπου (σκέψεις 42-45): α) είχε συνολικά καταδικαστεί σε σχεδόν 4 χρόνια, χωρίς αναστολή, εκ των οποίων τα 3 ήταν για εξώθηση σε πορνεία κατ' επάγγελμα υπό επιβαρυντικές περιστάσεις, β) απέτυχε ν' αποδείξει ότι είχε ισχυρούς και πραγματικούς δεσμούς με την οικογένειά του που ζούσε στη Γαλλία, γ) δεν επιθυμούσε να λάβει γαλλική υπηκοότητα καθώς διατηρούσε την τυνησιακή αλλά και επειδή δεν επικαλέστηκε ότι δεν γνώριζε αραβικά αλλά και ότι είχε διακόψει τους δεσμούς του με την χώρα καταγωγής του. Διαθέσιμο: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110921#{"fulltext":\["Boughanemi"\],"itemid":\["001-57991"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110921#{"fulltext":["Boughanemi"],"itemid":["001-57991"]}).

116 *Chorfi* κατά Βελγίου, υπ' αριθ. 21794/93 από 27.6.1994.

117 *DOCQUIR P, Droit a la vie privee et familiale des ressortissants entrangers: vers la mise au point d' une protection flou du droit de sejour*, RTDH 2004, σελ. 939, που καταγράφει ότι νεώτερες κοινωνιολογικές έρευνες καταδεικνύουν ότι η παράνομη εργασία διαδραματίζει έναν μη αμελητέο ρόλο στη λειτουργία των ευρωπαϊκών οικονομιών, γεγονός που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από το Δικαστήριο στα πλαίσια αναζήτησης της αποτελεσματικότητας και άρα του αναγκαίου μέτρου κατά την έννοια της παρ.2 του αρ. 8 της ΕΣΔΑ, όπως αναφέρει ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 95.

118 Υπόθεση *Berrehab* εναντίον Ολλανδίας, υπ' αριθ. 10730/84 από 21.6.1988 όπου ο προσφεύγων είναι μαροκινός υπήκοος ο οποίος παντρεύτηκε Ολλανδή, έλαβε άδεια παραμονής και απέκτησαν τέκνο. Στην πορεία έλαβαν διαζύγιο και δεν ανανεώθηκε η άδεια παραμονής του, καθώς όπως του απάντησαν οι αρχές αυτή του είχε παρασχεθεί για τον μόνο σκοπό της συμβίωσης με την Ολλανδή σύζυγό του. Αυτός επικαλέστηκε, μεταξύ άλλων, ότι χρειαζόταν ανεξάρτητη άδεια διαμονής προκειμένου να εκπληρώσει τις ηθικές και νομικές υποχρεώσεις του ως πατέρας. Το δικαστήριο στην σκέψη 26 διατυπώνει ότι ο επιδιωκόμενος νόμιμος σκοπός του συμβαλλόμενου κράτους μέλους ήταν η διατήρηση της οικονομικής ευημερίας της χώρας κατά την παρ. 2 του αρ. 8 και όχι η πρόληψη της δημόσιας τάξης.

- η φύση και η σοβαρότητα του αδικήματος που έχει διαπραχθεί από τον προσφεύγοντα στο κράτος που προβαίνει στην απέλαση, τ' οποίο κριτήριο μπορεί με ασφάλεια ν' ανακηρυχθεί, ενίοτε και ως κυρίαρχο, διότι φανερώνει μεταξύ άλλων και τη σημασία που αποδίδουν οι εθνικές αρχές στα διαπραχθέντα εγκλήματα,
- η διάρκεια της παραμονής του προσφεύγοντος στη χώρα από την οποία πρόκειται να απελαθεί,
- ο χρόνος που έχει παρέλθει από τη στιγμή της διάπραξης του αδικήματος και η συμπεριφορά του προσφεύγοντος κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου,
- η υπηκοότητα του προσφεύγοντος και τυχόν ενδιαφερόμενων μελών της οικογένειάς του,
- η σταθερότητα των κοινωνικών, πολιτισμικών και οικογενειακών δεσμών του προσφεύγοντος και των ενδιαφερόμενων μελών της οικογένειάς του με τη χώρα υποδοχής και τη χώρα προορισμού και
- το βέλτιστο συμφέρον και η καλή διαβίωση τυχόν εμπλεκόμενων παιδιών, ιδίως δε ενδεχόμενες δυσκολίες που θα αντιμετώπιζαν εάν έπρεπε να ακολουθήσουν τον προσφεύγοντα στη χώρα στην οποία πρόκειται να απελαθεί.

Η υπόθεση Α.Α. κατά Ηνωμένου Βασιλείου¹¹⁹ αφορούσε Νιγηριανό υπήκοο ο οποίος είχε έρθει στο Η.Β. σε παιδική ηλικία για να επανενωθεί με τη μητέρα και τα αδέρφια του και εξασφάλισε εκεί μόνιμη διαμονή. Ενόσω ήταν μαθητής, διέπραξε σοβαρό αδίκημα για το οποίο χρειάστηκε να εκτίσει ποινή. Στη συνέχεια εξελίχθηκε σε υπόδειγμα επανένταξης, δεν διέπραξε κανένα άλλο αδίκημα, απέκτησε πτυχίο πανεπιστημίου και εξασφάλισε σταθερή απασχόληση. Αυτά είχαν ήδη συμβεί μέχρι τη στιγμή κατά την οποία διατάχθηκε η απέλασή του, η οποία βασίστηκε στο αδίκημα που είχε διαπράξει ως έφηβος. Το ΕΔΔΑ έλαβε υπόψη την προηγούμενη καταδίκη του προσφεύγοντος και την υποδειγματική επανένταξή του και τόνισε το μέγεθος του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει από τη στιγμή κατά την οποία διαπράχθηκε το αδίκημα, καθώς και τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος καθόλη αυτή την περίοδο. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η απέλαση του προσφεύγοντος θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.

Στην υπόθεση Antwi κ.λπ. κατά Νορβηγίας¹²⁰, οι προσφεύγοντες ήταν ένας υπήκοος Γκάνας, ενώ η σύζυγος και η κόρη του ήταν υπήκοοι Νορβηγίας. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι δεν υφίστατο παραβίαση του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ ως αποτέλεσμα της απόφασης των αρχών να απελάσουν τον κ. Antwi και να απαγορεύσουν για πέντε έτη την είσοδό του στη Νορβηγία αφότου ανακάλυψαν ότι το διαβατήριό του ήταν πλαστό. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, εφόσον και οι δύο γονείς είχαν γεννηθεί και μεγαλώσει στη Γκάνα (η σύζυγος είχε φύγει από τη χώρα σε ηλικία 17 ετών) και είχαν επισκεφθεί τη χώρα τρεις φορές με την κόρη τους, δεν υπήρχαν τυχόν ανυπέρβλητα εμπόδια όσον αφορά τη δυνατότητά τους να εγκατασταθούν εκεί μαζί ή, τουλάχιστον, να διατηρούν τακτική επαφή.

119 Υπ' αριθ. 8000/08 από 20.9.2011 απόφαση.

120 Υπ' αριθ. 26940/10 από 14.2.2012 απόφαση.

Στην Amrollahi κατά Δανίας¹²¹, ο προσφεύγων ήταν Ιρανός υπήκοος με μόνιμη διαμονή στη Δανία. Είχε δύο παιδιά με τη Δανή σύντροφό του και ένα ακόμη παιδί από προηγούμενη σχέση που ζούσε στη Δανία. Μετά την αποφυλάκισή του, όταν είχε πλέον εκτίσει την ποινή του για διακίνηση ναρκωτικών, οι αρχές προσπάθησαν να τον απελάσουν στο Ιράν. Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ, αυτό θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ διότι η προτεινόμενη μόνιμη απέλαση του προσφεύγοντος από τη Δανία θα σήμαινε διαχωρισμό της οικογένειας. Ήταν ουσιαστικά αδύνατο για αυτούς να συνεχίσουν την οικογενειακή τους ζωή εκτός Δανίας, καθώς η σύζυγος του προσφεύγοντος δεν είχε επισκεφθεί ποτέ το Ιράν, δεν καταλάβαινε περσικά και δεν ήταν μουσουλμάνο. Εκτός από την έγγαμη σχέση της με έναν Ιρανό άνδρα, δεν είχε κανέναν άλλο δεσμό με τη χώρα.

Στην υπόθεση Hasanbasic κατά Ελβετίας¹²², ο αιτών είχε καταδικαστεί κατ' επανάληψη για μικροαδικήματα. Ωστόσο, η απόφαση απέλασής του ήταν απόρροια κυρίως των μεγάλων χρεών του και των σημαντικών χρηματικών ποσών που λάμβανε ο ίδιος και η οικογένειά του υπό μορφή προνοιακών επιδομάτων, και όχι τόσο των καταδικαστικών αποφάσεων. Εφαρμόζοντας τα ανωτέρω κριτήρια, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι η οικονομική ευημερία της χώρας προβλέπεται ρητά στην ΕΣΔΑ ως θεμιτός σκοπός, ο οποίος δικαιολογεί παρεμβάσεις ως προς το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής. Ως εκ τούτου, οι ελβετικές αρχές δικαίως έλαβαν υπόψη τα χρέη του αιτούντος και τον βαθμό εξάρτησης της οικογένειάς του από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας κατά το βαθμό που η εν λόγω εξάρτηση επηρέαζε την οικονομική ευημερία της χώρας. Το ΕΔΔΑ, πάντως, συνεκτίμησε και άλλους παράγοντες και αποφάσισε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η απέλαση θα συνιστούσε παραβίαση του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, δεδομένου του μακρού χρονικού διαστήματος διαμονής των αιτούντων στην Ελβετία και της ενσωμάτωσής τους στην ελβετική κοινωνία¹²³.

Από την επισκόπηση της νομολογίας του Δικαστηρίου, σχετικά με το εν λόγω άρθρο, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το ΕΔΔΑ εστιάζει τον έλεγχο στην προσβολή, κυρίως της οικογενειακής και όχι τόσο της ιδιωτικής ζωής του αλλοδαπού, η οποία σύμφωνα τουλάχιστον με την γραμματική ερμηνεία της διάταξης προστατεύεται εξίσου. Η έννοια της ιδιωτικής ζωής είναι ευρεία και ο εξαντλητικός ορισμός της δεν είναι εύκολος. Καλύπτει τη σωματική και ψυχική ακεραιότητα ενός προσώπου, το δικαίωμα της προσωπικής ανάπτυξης και το δικαίωμα της δημιουργίας και ανάπτυξης σχέσεων με άλλους ανθρώπους και με τον έξω κόσμο. Πέραν της πιθανής οικογενειακής ζωής, η απέλαση ενός εγκατεστημένου μετανάστη δύναται να συνιστά παρέμβαση στο δικαίωμά του για

121 Υπ' αριθ. 56811/00 από 11.7.2002 απόφαση.

122 Υπ' αριθ. 52166/99 από 11.6.2013 απόφαση. Όπως γίνεται αντιληπτό η υπόθεση αυτή έχει αρκετές ομοιότητες με την υπόθεση Berrenhab (υποσ. 118) που προεκτέθηκε και διαπιστώνεται πως το δικαστήριο αν και μεσολαβεί χρονικό διάστημα 25 χρόνων η θέση του παραμένει αμετάβλητη αναφορικά με την θεμιτότητα της οικονομικής ευημερίας ως σκοπός που δικαιολογεί παρέμβαση στο αρ. 8 της Σύμβασης, με την διαφοροποίηση όμως ότι στην προκειμένη το Δικαστήριο έλαβε υπόψη και το διάστημα μακράς διαμονής του προσφεύγοντος και ενσωμάτωσής του στην κοινωνία υποδοχής.

123 *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης*, Σελ. 162-164.

σεβασμό και της ιδιωτικής ζωής, η οποία ενδέχεται ή όχι να είναι αιτιολογημένη, αναλόγως των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Το εάν ενδείκνυται να επικεντρώνεται το Δικαστήριο στην πτυχή της οικογενειακής ζωής παρά σε εκείνη της ιδιωτικής εξαρτάται από τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης. Στην υπόθεση *Omojudi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*¹²⁴, το Δικαστήριο επανέλαβε ότι το Άρθρο 8 της ΕΣΔΑ προασπίζει επίσης το δικαίωμα της δημιουργίας και ανάπτυξης σχέσεων με άλλους ανθρώπους και με τον έξω κόσμο, και θα μπορούσε επίσης να καλύπτει και πτυχές της κοινωνικής ταυτότητας του ατόμου. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το σύνολο των κοινωνικών δεσμών μεταξύ των εγκατεστημένων μεταναστών και της κοινότητας στην οποία ζούσαν, συνιστά μέρος της έννοιας της ιδιωτικής ζωής κατά την έννοια του άρθρου αυτού, ανεξαρτήτως της ύπαρξης οικογενειακής ζωής.

Ενόψει πάντως και των όσων έχουν ήδη εκτεθεί σε σχέση με τα γενικά χαρακτηριστικά της νομολογίας του ΕΔΔΑ και δεδομένων των διαπλασθέντων κριτηρίων θα ήταν εσφαλμένο να αναμένει κανείς τυποποιημένες και προβλέψιμες αποφάσεις του Δικαστηρίου, αναγομένων σε κατηγορίες υποθέσεων καθώς όπως έχει προρρηθεί, κάθε φορά, προηγείται της κρίσης, η δίκαιη στάθμιση των ανταγωνιστικών δικαιωμάτων αλλά και των εξατομικευμένων και συγκεκριμένων κάθε φορά πραγματικών περιστατικών.

Ε. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Το άρθρο αυτό της ΕΣΔΑ προστατεύει και κατοχυρώνει την ατομική ελευθερία υπό την έκφανση της φυσικής ελευθερίας του ατόμου και της απαγόρευσης της αυθαίρετης σύλληψης και κράτησής του και είναι επηρεασμένο κατά την διατύπωσή του από τ' άρθρα 3¹²⁵ και 9¹²⁶ της ΟΔΔΑ. Βέβαια, παρόμοια ρύθμιση υφίσταται και στο άρθρο 9¹²⁷ του ΔΣΑΠΔ με την διαφοροποίηση ότι δεν περιλαμβάνει εξαντλητικά

124 Υπ' αριθ. 1820/08 από 24.11.2009 απόφαση. Στη σκέψη 37: *“The Court further recalls that, as Article 8 also protects the right to establish and develop relationships with other human beings and the outside world and can sometimes embrace aspects of an individual's social identity, it must be accepted that the totality of social ties between settled migrants and the community in which they are living constitutes part of the concept of “private life” within the meaning of Article 8. Regardless of the existence or otherwise of a “family life”, the expulsion of a settled migrant therefore constitutes an interference with his or her right to respect for private life. It will depend on the circumstances of the particular case whether it is appropriate for the Court to focus on the “family life” rather than the “private life” aspect”.*

125 *“Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια”.*

126 *“Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα”.*

127 1. *“Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου του. Κανείς δεν υποβάλλεται σε αυθαίρετη σύλληψη ή κράτηση. Κανείς δεν στερείται την ελευθερία του, παρά μόνο στις περιπτώσεις και σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει ο νόμος”.*

2. *Οποιοσδήποτε συλλαμβάνεται, πληροφορείται, τη στιγμή της σύλληψής του, τους λόγους της σύλληψης και ενημερώνεται αμέσως για οποιεσδήποτε κατηγορίες εναντίον του.*

όπως η διάταξη της ΕΣΔΑ της περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται η παραβίαση του δικαιώματος αυτού. Το εν λόγω άρθρο ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με τη στέρηση της ελευθερίας ενώ το άρθρο 2 του Τέταρτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αφορά τον περιορισμό του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας. Αναφορικά με την ορθή υπαγωγή της εκάστοτε περίπτωσης και τη διάκριση ανάμεσα στα δύο αυτά προεκτεθέντα άρθρα, το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι πρέπει να προηγείται αξιολόγηση της κατάστασης του προσώπου, λαμβανομένων υπόψη διαφόρων κριτηρίων, όπως το είδος, η διάρκεια, οι επιπτώσεις και ο τρόπος εφαρμογής του υπό εξέταση μέτρου. Η διαφορά μεταξύ στέρησης της ελευθερίας και περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας αφορά τον βαθμό ή την ένταση και όχι τη φύση¹²⁸. Η αξιολόγηση εξαρτάται από τα πραγματικά περιστατικά της κάθε υπόθεσης. Η στέρηση της ελευθερίας δεν μπορεί να τεκμηριώνεται βάσει της σπουδαιότητας οποιουδήποτε μεμονωμένου παράγοντα αλλά μέσω της εξέτασης όλων των στοιχείων σωρευτικά. Ακόμη και η βραχεία διάρκεια ενός περιορισμού, π.χ. μερικών ωρών, δεν οδηγεί αυτομάτως στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για περιορισμό της κυκλοφορίας και όχι για στέρηση της ελευθερίας. Αυτό ισχύει ιδίως όταν υπεισέρχονται και άλλοι παράγοντες, όπως το εάν ο χώρος κράτησης είναι κλειστός, εάν υπάρχει στοιχείο εξαναγκασμού ή εάν η κατάσταση έχει ιδιαίτερες επιπτώσεις για τον ενδιαφερόμενο, συμπεριλαμβανομένης τυχόν σωματικής δυσφορίας ή ψυχικής οδύνης. Τυχόν υποκείμενο κίνητρο σχετικό με το δημόσιο συμφέρον σε περιπτώσεις κράτησης, όπως η προστασία ή η πρόθεση προστασίας, αντιμετώπισης ή μέριμνας για το κοινωνικό σύνολο έναντι κινδύνου ή απειλής που προέρχεται από τον ενδιαφερόμενο, δεν επηρεάζει καθόλου το ζήτημα του εάν το πρόσωπο αυτό έχει στερηθεί την ελευθερία του. Τέτοιες προθέσεις ενδέχεται να παρουσιάζουν ενδιαφέρον κατά την εξέταση της αιτιολόγησης της κράτησης δυνάμει του άρ. 5 παρ. 1 εδάφια α) έως στ) της ΕΣΔΑ.

Για καλύτερη κατανόηση και επίρρωση των ανωτέρω τίθενται δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα στέρησης και περιορισμού του δικαιώματος που θεμελιώνεται στο άρθρο αυτό της Σύμβασης. Ειδικότερα, στην προαναφερθείσα

3. Κάθε πρόσωπο που συλλαμβάνεται ή κρατείται για ποινικό αδίκημα, οδηγείται μέσα στην πιο σύντομη προθεσμία, ενώπιον δικαστή ή άλλης αρχής εξουσιοδοτημένης από το νόμο να ασκεί δικαστική εξουσία, πρέπει δε να δικαστεί σε εύλογο χρονικό διάστημα ή να αποφυλακισθεί. Η προφυλάκιση των υποδίκων δεν πρέπει να αποτελεί τον κανόνα, αλλά η αποφυλάκισή τους μπορεί να υποβληθεί σε εγγυήσεις εμφάνισής τους στη δίκη, σε οποιοδήποτε άλλο στάδιο της διαδικασίας και, ενδεχομένως για την εκτέλεση της απόφασης.

4. Οποιοσδήποτε στερείται της ελευθερίας του λόγω σύλληψης ή κράτησης έχει δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον δικαστηρίου, προκειμένου αυτό να αποφασίσει χωρίς καθυστέρηση για τη νομιμότητα της κράτησής του και να διατάξει την αποφυλάκισή του εάν η κράτηση είναι παράνομη.

5. Κάθε πρόσωπο, θύμα παράνομης σύλληψης ή κράτησης, έχει δικαίωμα αποζημίωσης”.

128 Υπόθεση Guzzardi κατά Ιταλίας υπ' αριθ. 7367/76 από 6.11.1980 απόφαση. Το Δικαστήριο στην σκέψη 93 διατυπώνει: “Η διαφορά μεταξύ στέρησης και περιορισμού της ελευθερίας εξαρτάται μόνο από τον βαθμό και την ένταση και όχι από την φύση ή ουσία. Καίτοι η διαδικασία κατάταξης-ταξινόμησης σε μία ή την άλλη από αυτές τις κατηγορίες δεν είναι εύκολη υπόθεση και σ' ορισμένες οριακές περιπτώσεις είναι καθαρά θέμα γνώμης, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφύγει την συμβατότητα ή μη της εφαρμογής του άρθρου 5, η οποία εξαρτάται από τις περιστάσεις”. Διαθέσιμο: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57498#{"itemid":\["001-57498"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57498#{).

υπόθεση Guzzardi κατά Ιταλίας¹²⁹, ο προσφεύγων δεν μπορούσε να κυκλοφορεί σε μια ορισμένη περιοχή, τέθηκε υπό απαγόρευση κυκλοφορίας και ειδική επιτήρηση, όφειλε να εμφανίζεται στις αρχές δύο φορές ημερησίως και είχε περιορισμένη και επιτηρούμενη επαφή με τον έξω κόσμο. Το Δικαστήριο έκρινε ότι υφίστατο αδικαιολόγητη στέρηση της ελευθερίας, ενώ στην υπόθεση Raimondo κατά Ιταλίας¹³⁰, ο προσφεύγων τέθηκε υπό αστυνομική επιτήρηση, η οποία κρίθηκε ως περιορισμός της κυκλοφορίας και όχι ως στέρηση της ελευθερίας. Συγκεκριμένα, ο προσφεύγων δεν μπορούσε να βγαίνει από το σπίτι του χωρίς να ενημερώσει την αστυνομία, χωρίς όμως να ήταν απαραίτητη η άδειά της για να το πράξει.

Στην υπόθεση Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας¹³¹, η κόρη του προσφεύγοντος ήταν Ρωσίδα υπήκοος η οποία διέμενε στην Κύπρο, όπου εργαζόταν ως καλλιτέχνης σε καμπαρέ με άδεια εργασίας που είχε εκδοθεί κατόπιν αιτήματος των ιδιοκτητών του. Μετά από μήνες, η κόρη αποφάσισε να αφήσει την απασχόλησή της και να επιστρέψει στη Ρωσία. Ένας από τους ιδιοκτήτες του καμπαρέ ανέφερε στις υπηρεσίες μετανάστευσης ότι η κόρη του προσφεύγοντος είχε εγκαταλείψει τον τόπο εργασίας και διαμονής της. Αφού εντοπίστηκε και μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα, κρατήθηκε εκεί για περίπου μία ώρα. Η αστυνομία αποφάσισε ότι δεν έπρεπε να κρατηθεί και ότι έπρεπε να έρθει και να την παραλάβει ο ιδιοκτήτης του καμπαρέ, ο οποίος ήταν και υπεύθυνος για εκείνη. Εν συνεχεία, ο ιδιοκτήτης του καμπαρέ οδήγησε την κόρη του προσφεύγοντος στο διαμέρισμα ενός άλλου εργαζόμενου στο καμπαρέ, από το οποίο εκείνη δεν μπορούσε να φύγει με τη θέλησή της. Το επόμενο πρωί βρέθηκε νεκρή στο δρόμο κάτω από το διαμέρισμα. Παρότι η συνολική διάρκεια της κράτησης της κόρης ήταν περίπου δύο ώρες, το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτό ισοδυναμούσε με στέρηση της ελευθερίας. Οι κυπριακές αρχές ήταν υπεύθυνες για την κράτηση στο αστυνομικό τμήμα αλλά και στο διαμέρισμα διότι, χωρίς την ενεργό συνεργασία της κυπριακής αστυνομίας με τους ιδιοκτήτες του καμπαρέ στην προκειμένη περίπτωση, δεν θα είχε προκύψει στέρηση της ελευθερίας.

i. ΤΗΡΗΣΗ ΑΡΧΗΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ

1.

Το Δικαστήριο εξετάζει εάν ήταν δυνατό να είχαν ληφθεί μέτρα, λιγότερο οχληρά, ήτοι μικρότερης έντασης, προτού επιβληθεί η κράτηση. Ουσιαστικά η διαδικασία αυτή μπορεί, με ασφάλεια να ερμηνευτεί, ως εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας υπό την ειδικότερη μορφή και έκφασή της, ήτοι της αναγκαιότητας.

129 Βλέπε υποσ. 128.

130 Υπ' αριθ. 12954/87 από 22.2.1994 απόφαση.

131 Υπ' αριθ. 25965/04 από 7.1.2010 απόφαση, όπου το Δικαστήριο στη σκέψη 314-επόμενες, κρίνει ότι καίτοι η κράτηση διήρκεσε συνολικά περίπου δύο ώρες, ήτοι μικρής διάρκειας, λόγω της σοβαρής της φύσης και των συνεπειών της, συνιστά παραβίαση, λαμβανομένου υπόψη, σωρευτικώς, ότι η γενόμενη στέρηση της ελευθερίας δεν υπάγεται σε κάποια από τις περιοριστικά απαριθμούμενες της παρ. του αρ. 5.

Τυχόν περιορισμός της συγκεκριμένης ελευθερίας πρέπει να είναι αναγκαίος και αναλογικός και να συμμορφώνεται προς τους σκοπούς της δεύτερης παραγράφου του Άρθρου 2 του Τέταρτου Πρωτοκόλλου. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο σε όσους βρίσκονται νομίμως στο έδαφος της χώρας και, ως εκ τούτου, δεν βοηθά όσους βρίσκονται σε αντικανονική-παράτυπη κατάσταση. Στην υπόθεση Mikolenko κατά Εσθονίας¹³², το Δικαστήριο έκρινε ότι οι αρχές είχαν άλλα μέτρα στη διάθεσή τους αντί της παρατεταμένης κράτησης του προσφεύγοντος στο κέντρο απέλασης, εφόσον δεν υπήρχε καμία άμεση προοπτική απέλασής του. Στην υπόθεση Omwenyeki κατά Γερμανίας¹³³, ο προσφεύγων είχε εξαναγκαστεί να ζει σε συγκεκριμένη περιοχή στο πλαίσιο της προσωρινής διαμονής του εν αναμονή της έκβασης της αίτησής του για χορήγηση ασύλου. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, καθώς ο προσφεύγων είχε παραβεί τους όρους της προσωρινής διαμονής του, δεν βρισκόταν νομίμως στο έδαφος της Γερμανίας και δεν μπορούσε, ως εκ τούτου, να επικαλεστεί το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας δυνάμει του άρθρου 2 του Τέταρτου Πρωτοκόλλου¹³⁴.

ii. Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΑΓΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΕΞΑΝΤΛΗΤΙΚΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 1.

Η κράτηση πρέπει να αιτιολογείται από το κράτος βάσει ενός εκ των έξι αυτών λόγων. Εάν η κράτηση δεν μπορεί να θεμελιωθεί σε έναν από αυτούς, θεωρείται αυτομάτως παράνομη¹³⁵. Οι λόγοι ερμηνεύονται συσταλτικά. Δεν υπάρχει ρήτρα

132 Υπ' αριθ. 10664/05 από 8.10.2009 απόφαση, όπου στην σκέψη 62 διατυπώνεται ότι ένα από τα στοιχεία που πρέπει να εξετάζονται είναι η διάρκεια της κράτησης, η οποία δεν θα πρέπει να υπερβαίνει αυτόν που λογικά απαιτείται για τον σκοπό που επιδιώκεται και στην σκέψη 63 το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η στέρηση της ελευθερίας σύμφωνα με το άρθρο 5 § 1 (στ) δικαιολογείται μόνο για όσο χρονικό διάστημα διεξάγονται διαδικασίες απέλασης. Επομένως, αν μια τέτοια διαδικασία δεν διεξάγεται με τη δέουσα επιμέλεια, η κράτηση παύει να δικαιολογείται. Διαθέσιμη: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94863#{\"itemid\":\[\"001-94863\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94863#{\).

133 Υπ' αριθ. 44294/04 από 20.7.2007 απόφαση.

134 Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, σελ. 174.

135 Υπόθεση Al-Jedda εναντίον Η.Β, υπ' αριθ. 27021/08 από 7.7.2011, όπου στη σκέψη 99 το Δικαστήριο “κατ' αρχήν τονίζει ότι το αρ. 5 κατοχυρώνει ένα θεμελιώδες δικαίωμα, ήτοι την προστασία του ατόμου έναντι της αυθαίρετης παρέμβασης του κράτους στην ελευθερία του. Το κείμενο του άρθρου αυτού ξεκαθαρίζει ότι οι εγγυήσεις που περιέχει εφαρμόζονται σ' όλους. Οι περιπτώσεις α-στ' της παρ. 1 περιλαμβάνουν μια εξαντλητική λίστα των επιτρεπόμενων λόγω στους οποίους τ' άτομα μπορούν να στερηθούν την ελευθερία τους. Καμία στέρηση της ελευθερίας δεν θα είναι σύμφωνη με τ' άρθρο εκτός αν εμπίπτει σε μια απ' αυτές ή προβλέπεται από νόμιμη παρέκκλιση του αρ. 15 της Σύμβασης η οποία επιτρέπει σ' ένα συμβαλλόμενο κράτος σε καιρό πολέμου ή άλλου δημόσιου κινδύνου που απειλεί την επιβίωση του έθνους να πάρει μέτρα κατά παρέκκλιση από τις υποχρεώσεις του αρ. 5 στο

γενικής εφαρμογής, που να προβλέπει για παράδειγμα κράτηση για την αποτροπή απροσδιόριστου εγκλήματος ή της εν γένει διασάλευσης της δημόσιας τάξης. Εάν δεν προσδιορίζεται επακριβώς ο συγκεκριμένος σκοπός και ο λόγος της κράτησης, αυτή ενδέχεται να θεωρηθεί παράνομη.

ΣΤ. ΚΡΑΤΗΣΗ ΟΤΑΝ ΕΚΚΡΕΜΕΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Βάσει της δεύτερης περίπτωσης του Άρθρου 5 παράγραφος 1 περιπτ. στ', τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δύνανται να διατηρούν ένα πρόσωπο υπό κράτηση με σκοπό την απέλαση ή έκδοσή του, εφόσον έχει εκδοθεί σχετική διαταγή και υπάρχει ρεαλιστική προοπτική απομάκρυνσης. Η κράτηση είναι αυθαίρετη όταν δεν έχει ξεκινήσει ή δεν επιδιώκεται ενεργά καμία ουσιαστική διαδικασία απελάσεως. Στην υπόθεση Mikolenko κατά Εσθονίας¹³⁶, ο προσφεύγων ήταν Ρώσος υπήκοος ο οποίος ζούσε στην Εσθονία. Οι εσθονικές αρχές αρνήθηκαν να παρατείνουν τη διάρκεια ισχύος της άδειας διαμονής του με αποτέλεσμα αυτός να βρεθεί υπό κράτηση από το 2003 έως 2007. Το ΕΔΔΑ δέχθηκε ότι ο προσφεύγων ήταν οπωσδήποτε απρόθυμος να συνεργαστεί με τις αρχές κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απομάκρυνσης, αλλά έκρινε την κράτησή του ως παράνομη διότι δεν υπήρχε καμία ρεαλιστική προοπτική απέλασης και οι αρχές δεν διεκπεραίωσαν τις διαδικασίες με τη δέουσα επιμέλεια. Στην υπόθεση Poron κατά Γαλλίας¹³⁷, οι προσφεύγοντες ήταν υπήκοοι Καζακστάν οι οποίοι έφτασαν στη Γαλλία το 2000. Οι αιτήσεις τους για χορήγηση ασύλου και άδειας διαμονής απορρίφθηκαν. Τον Αύγουστο του 2007 συνελήφθησαν και μεταφέρθηκαν σ' ένα αεροδρόμιο για ν' απελαθούν. Η πτήση τους ακυρώθηκε και η απέλαση δεν πραγματοποιήθηκε. Στη συνέχεια μεταφέρθηκαν σε κέντρο κράτησης μαζί με τα δύο τους παιδιά, ηλικίας πέντε μηνών και τριών ετών, όπου και έμειναν για 15 ημέρες. Μια δεύτερη πτήση ακυρώθηκε και οι προσφεύγοντες αφέθηκαν ελεύθεροι με εντολή δικαστή. Κατόπιν νέας αίτησής τους, τους χορηγήθηκε εν τέλει άσυλο. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, παρά το γεγονός ότι τα παιδιά είχαν τοποθετηθεί μαζί με τους γονείς τους σε πτέρυγα ειδικά για οικογένειες, δεν είχε ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη κατάστασή τους και οι αρχές δεν είχαν προσπαθήσει να διαπιστώσουν αν το ενδεχόμενο να εφαρμοστεί για αυτούς μια εναλλακτική λύση, διαφορετική από τη διοικητική κράτηση, είχε διερευνηθεί. Ως εκ τούτου, το γαλλικό σύστημα δεν είχε προστατεύσει δεόντως το δικαίωμα των παιδιών στην προσωπική ελευθερία δυνάμει του αρ. 5¹³⁸.

βαθμό που απολύτως απαιτείται από την κρισιμότητα της κατάστασης”. Διαθέσιμη: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105612#{"itemid":\["001-105612"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105612#{).

136 Βλέπε υποσ. 132.

137 Υπ' αριθ. 39472/07 και 39474/07 από 19.1.2012 αποφάσεις. Διαθέσιμη: [http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108710#{"itemid":\["001-108710"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108710#{).

138 Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης, σελ. 183.

Z. ΜΗ ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΡ. 6 ΤΗΣ ΕΣΔΑ

Η προστασία του αρ. 6 είναι καταρχήν ασύμβατη στα πλαίσια επιβολής των μέτρων απομάκρυνσης, διότι δεν υφίσταται αμφισβήτηση δικαιώματος και μάλιστα αστικού χαρακτήρα ούτε, τα μέτρα αυτά, συνιστούν κυρώσεις που να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου αυτού, τουναντίον θεωρούνται μέτρα λαμβανόμενα στα πλαίσια αστυνόμευσης των αλλοδαπών και δεν αποδεικνύεται ότι η πρόθεση των αρχών ήταν η τιμωρία του προσφεύγοντος¹³⁹. Στην χαρακτηριστική υπόθεση Μασουία κατά Γαλλίας¹⁴⁰, ο αιτών είναι Τυνησίος υπήκοος που εισήλθε στη Γαλλία το 1980 και το 1992 παντρεύτηκε μια Γαλλίδα υπήκοο με την οποία συζούσε από το 1983. Το 1988 καταδικάστηκε σε φυλάκιση έξι ετών για συμμετοχή σε ένοπλη ληστεία και ένοπλη επίθεση. Το 1991 εκδόθηκε εντολή απέλασής του. Αρνήθηκε να επιστρέψει στην Τυνησία και του ασκήθηκε ποινική δίωξη για μη συμμόρφωση σε εντολή απέλασης. Το 1992 καταδικάστηκε σε φυλάκιση ενός χρόνου και δόθηκε εντολή να παραμείνει εκτός γαλλικού εδάφους για δέκα χρόνια. Ο προσφεύγων ζήτησε αναστολή της απόφασης απέλασης και το 1994 ακυρώθηκε η απόφαση απέλασής του. Στη συνέχεια ζήτησε ακύρωση της εντολής αποκλεισμού, αίτημα που έγινε δεκτό. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε ότι η διάρκεια που είχαν λάβει οι διαδικασίες σχετικά με την κατάργηση της απαγόρευσης εισόδου ήταν παράλογη και αντίθετη στο άρθρο 6 παρ.1. Το Δικαστήριο προηγουμένως δεν είχε εξετάσει το ζήτημα της εφαρμογής του άρθρου 6 παρ.1 στις διαδικασίες απέλασης αλλοδαπών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όμως είχε κληθεί να το κάνει και επανειλημμένα είχε εκφράσει την άποψη ότι η απόφαση σχετικά με το αν θα επιτραπεί σε έναν αλλοδαπό ή όχι να παραμείνει σε μια χώρα της οποίας δεν είναι υπήκοος, δεν συνεπάγεται προσβολή των πολιτικών του δικαιωμάτων ή των υποχρεώσεων του ή οποιασδήποτε ποινικής κατηγορίας εναντίον του, κατά την έννοια του άρθρου 6 παρ.1 της Σύμβασης. Το ΕΔΔΑ τόνισε ότι οι διατάξεις της Σύμβασης πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως του συνόλου του συστήματος της Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων των Πρωτοκόλλων της εννοώντας προφανώς το άρθρο 1 του Έβδομου Πρωτοκόλλου¹⁴¹, το οποίο έχει επικυρώσει η Γαλλία και περιέχει διαδικαστικές εγγυήσεις που εφαρμόζονται στην απέλαση αλλοδαπών. Επομένως, το άρθρο 6 παρ.1 δεν εφαρμόζεται στις διαδικασίες απέλασης αλλοδαπών. Το Δικαστήριο έκρινε ότι με την υιοθέτηση του Άρθρου 1 του Έβδομου

139 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 115.

140 Υπ'αριθ.39652 από 5.10.2000. Διαθέσιμη: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b74c0.html>.

141 Ν. 1705/87 “Κύρωση Πρωτοκόλλου υπ' αριθμό 7 της σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών” που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Α' 89/12.6.1987 και έλαβε την ισχύ που ορίζει το αρ. 28 παρ. 1 του Σ, αποτελώντας πλέον αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου.

Πρωτοκόλλου, οι διαδικασίες για την κατάργηση της εντολής απαγόρευσης εισόδου, που αποτελούν το αντικείμενο της εν λόγω υπόθεσης, δεν αφορούν στον προσδιορισμό ενός πολιτικού δικαιώματος για τους σκοπούς του άρθρου 6 παρ.1. Το γεγονός ότι η εντολή αποκλεισμού είχε σημαντικές επιπτώσεις στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του αιτούντος ή στην προοπτική απασχόλησής του, δεν θα μπορούσε να εντάξει τις διαδικασίες αυτές στο πεδίο εφαρμογής των δικαιωμάτων που προστατεύονται από το άρθρο 6 παρ.1 της ΕΣΔΑ. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο διατύπωσε ότι οι εντολές αποκλεισμού αλλοδαπών από το γαλλικό έδαφος δεν αφορούν τον καθορισμό μιας ποινικής κατηγορίας. Σε γενικές γραμμές, οι εντολές αποκλεισμού δεν χαρακτηρίζονται ως ποινικές εντός των κ.μ. του Συμβουλίου της Ευρώπης και αποτελούν συνήθως ένα ειδικό προληπτικό μέτρο για τους σκοπούς ελέγχου της μετανάστευσης και, δεν αφορούν στον καθορισμό ποινικής κατηγορίας εναντίον του αιτούντος για τους σκοπούς του άρθρου 6 παρ.1. Το γεγονός ότι επιβάλλονται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας δεν αλλοιώνει την προληπτική φύση τους επικυρώνοντας ότι το άρθρο 6 παρ.1 δεν ίσχυε στην συγκεκριμένη υπόθεση. Καίτοι το άρθρο 6 δεν εφαρμόζεται κατ' αρχήν στην περίπτωση αποφάσεων που αφορούν την είσοδο, παραμονή και απομάκρυνση αλλοδαπών, λαμβανομένου υπόψη όμως ότι το δικαίωμα σε μία δίκαιη ποινική δίκη κατέχει κυρίαρχη θέση σε μια δημοκρατική κοινωνία, μια απόφαση έκδοσης θα μπορούσε να εγείρει ζητήματα από την άποψη του αρ. 6 στην περίπτωση κατά την οποία ο καταζητούμενος θα αντιμετώπιζε κίνδυνο πρόδηλης αρνησιδικίας ή σε περίπτωση που αλλοδαπός απελαύνεται και δικάζεται ερήμην χωρίς να του παρέχεται η δυνατότητα να παρίσταται στις σχετικές ποινικές δίκες προκειμένου να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

2. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Όμοιας προστατευτικής εμβέλειας και κατοχύρωσης των διαδικαστικών εγγυήσεων κατά της απέλασης, μ' αυτό του αρ. 1 του Έβδομου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, είναι το αρ. 13 του ΔΣΑΠΔ, σύμφωνα με τ' οποίο : “Αλλοδαπός που βρίσκεται νόμιμα στο έδαφος ενός Συμβαλλόμενου Κράτους στο παρόν Σύμφωνο, δεν μπορεί ν' απελαθεί παρά μόνο σε εκτέλεση απόφασης που εκδόθηκε σύμφωνα με το νόμο. Ο αλλοδαπός πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επικαλεσθεί τους λόγους που συνηγορούν κατά της απέλασής του, και να ζητήσει την επανεξέταση της περίπτωσης του από την αρμόδια αρχή ή από ένα ή περισσότερα πρόσωπα ειδικά εξουσιοδοτημένα από την αρχή αυτή, καθώς και να εκπροσωπηθεί για το σκοπό αυτόν, εκτός εάν επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας επιβάλλουν το αντίθετο” και κατά τον ίδιο τρόπο απευθύνεται και έχει εφαρμογή μόνο στους νόμιμα διαμένοντες, στο εκάστοτε συμβαλλόμενο κράτος, αλλοδαπούς. Επιπροσθέτως η διάταξη του αρ.

7 του ΔΣΑΠΔ όπου : “Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινές ή μεταχειρίσεις σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές. Ειδικότερα, απαγορεύεται η υποβολή προσώπου, χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή του σε ιατρικό ή επιστημονικό πείραμα”, συνιστά περιεχόμενο του αρ. 3 της ΕΣΔΑ σχετικά με τα βασανιστήρια και τις απάνθρωπες ποινές και ουσιαστικά προστατεύει και κατά της απέλασης ή επαναπροώθησης, εμμέσως, στις περιπτώσεις που ελλοχεύει πραγματικός κίνδυνος έκθεσης στις συνθήκες αυτές. Οι διατάξεις των άρθρων 17¹⁴² και 23¹⁴³ θέτουν υπό την προστασία τους την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και την δημιουργία οικογένειας όπως τ' άρθρα 8 και 12 της ΕΣΔΑ αντιστοίχως.

Χαρακτηριστική περίπτωση που καλύπτει τις προρηθείσες διατάξεις είναι η υπόθεση *Jama Warsame* κατά Καναδά¹⁴⁴ της 21.7.2011, όπου ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1984 στη Σαουδική Αραβία, σομαλικής καταγωγής, χωρίς όμως να έχει ζήσει στη Σομαλία. Σε ηλικία 4 ετών εισήλθε στον Καναδά και του παρασχέθηκε άδεια παραμονής μόνιμου κάτοικου. Το 2004 καταδικάστηκε σε φυλάκιση 9 μηνών για ληστεία και το 2006 σε φυλάκιση 2 χρόνων για κατοχή και διακίνηση ουσιών και βάσει αυτών εξεδόθη απόφαση απέλασής του από τον Καναδά και οι ασκηθείσες εφέσεις του απορρίφθηκαν. Προσέφυγε στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹⁴⁵ επικαλούμενος τ' άρθρα 6 παρ.1 και 7 του ΔΣΑΠΔ λόγω του κινδύνου έκθεσής του σε τέτοιες μεταχειρίσεις κατά την απέλασή του στην Σομαλία. Επιπλέον αναφέρθηκε στο ότι δεν ομιλεί την σομαλική, δεν έχει καθόλου σχέσεις με

142 “Κανείς δεν υπόκειται σε αυθαίρετες ή παράνομες παρενοχλήσεις της ιδιωτικής του ζωής, της οικογένειας, της κατοικίας ή της αλληλογραφίας του, ούτε σε παράνομες προσβολές της τιμής και της υπόληψής του. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας από το νόμο έναντι τέτοιων παρενοχλήσεων ή προσβολών”.

143 Όπου στην παρ. 1 : “Η οικογένεια είναι φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας, τα μέλη της δε απολαμβάνουν την προστασία της κοινωνίας και του Κράτους”.

144 Ανακοίνωση 1959/2010 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ.

145 Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα αναφέρεται στο Τέταρτο Μέρος του (άρθρα 28-45) στον ελεγκτικό μηχανισμό του Συμφώνου. Πρόκειται για την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία είναι επιφορτισμένη με την επίβλεψη της ορθής εφαρμογής του Συμφώνου από τα συμβαλλόμενα κράτη. Η Επιτροπή απαρτίζεται από δεκαοχτώ μέλη (άρθρο 28 παρ.1), τα οποία εκλέγονται σε μυστική ψηφοφορία για τετραετή ανανεώσιμη θητεία (άρθρο 32 παρ.1). Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής παρατίθενται στα άρθρα 40, 41, 44 και 45 του Συμφώνου καθώς και στο Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλό του. Βάσει αυτών, το σύστημα ελέγχου διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα. Από τη μία μεριά, τα ίδια τα κράτη δεσμεύονται, να υποβάλουν ετήσιες εκθέσεις στις οποίες αναφέρουν τα μέτρα που έλαβαν προκειμένου να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν από το Σύμφωνο. Επιπλέον, τα κράτη είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν εκθέσεις και κάθε φορά που η Επιτροπή το ζητήσει. Από την άλλη μεριά, η Επιτροπή όχι μόνο μπορεί, οποτεδήποτε το κρίνει αναγκαίο, να ζητήσει η ίδια από τα κράτη να υποβάλουν έκθεση με τα ληφθέντα μέτρα, αλλά περαιτέρω δέχεται και εξετάζει ατομικές και διακρατικές αναφορές (αρ. 41) σχετικές με τις υποχρεώσεις των κρατών που πηγάζουν από το Σύμφωνο. Η εξέταση των ατομικών αναφορών από την Επιτροπή αφορά μόνο τα κράτη που έχουν επικυρώσει το Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο του Συμφώνου. Ως προς την αποτελεσματικότητά της, η Επιτροπή του Συμφώνου έχει παρουσιάσει μέχρι σήμερα ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον έργο στην ερμηνεία και εφαρμογή της οικουμενικής πράξης δικαιωμάτων του ανθρώπου. Δεδομένου ότι στηρίζεται αποκλειστικά στην υποβολή εκθέσεων, ακόμα και κατά την εξέταση ατομικών αναφορών, μόνο συμβουλευτικό-προτρεπτικό χαρακτήρα μπορούν να προσλάβουν οι αποφάσεις της. Παρόλ' αυτά, δεν μπορεί να λησμονηθεί η αναμφίβολη συνεισφορά της, στην οικουμενική προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

τη χώρα αυτή και κινδυνεύει να εκτεθεί σε κακομεταχείριση, λόγω ύπαρξης ισλαμικών αντάρτικων ομάδων και όχι μόνο λόγω της γενικότερης επικρατούσας κατάστασης στη χώρα αλλά και ατομικά να στοχοποιηθεί, καθόσον δεν είναι μουσουλμάνος αλλά χριστιανός, καταλήγοντας ότι η απέλασή του θα ισοδυναμούσε με θανατική καταδίκη. Επικαλέστηκε και τ' άρθρα 17 και 23 παρ. 1 του Συμφώνου καθώς η οικογένειά του διέμενε Καναδά.

Η Επιτροπή¹⁴⁶ αποσαφήνισε την υποχρέωση των κρατών να μην εκδίδουν, απελαύνουν, επαναπροωθούν ή απομακρύνουν καθ' οιονδήποτε τρόπο κανένα πρόσωπο από την επικράτειά τους όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι ο ενδιαφερόμενος διατρέχει τον κίνδυνο να υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη και κρίνει ότι ο προσφεύγων, ο οποίος ουδέποτε έζησε στη Σομαλία, δεν ομιλεί τη γλώσσα της χώρας, έχει περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε φυλετικό ή οικογενειακό υποστηρικτικό περιβάλλον, μπορεί να αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί βλάβη κατά παραβίαση των άρθρων 6 παράγραφος 1 και 7 του Συμφώνου, άρα, η απέλαση του προσφεύγοντα στη Σομαλία, εάν πραγματοποιηθεί, παραβιάζει τις διατάξεις των άρθρων αυτών.

Υπενθύμισε επίσης ότι ο *αποχωρισμός ενός προσώπου από την οικογένειά του λόγω της απέλασης μπορεί να θεωρηθεί αυθαίρετη επέμβαση στην οικογενειακή του ζωή σε περιπτώσεις, όπως η υπό κρίση, όπου ο αποχωρισμός του προσφεύγοντα από την οικογένειά του και τα αποτελέσματά της γι' αυτόν είναι δυσανάλογα του επιδιωκόμενου με την απέλαση θεμιτού σκοπού* παραβιάζοντας τα άρθρα 17 και 23 παράγραφος 1 του ΔΣΑΠΔ¹⁴⁷.

Στην υπόθεση Maddaferi κατά Αυστραλίας της 26.7.2004¹⁴⁸, ο αιτών ιταλικής καταγωγής εισήλθε αρχικά, νόμιμα στην Αυστραλία με τουριστική θεώρηση, καίτοι όμως έληξε, αυτός συνέχισε την παραμονή του και παντρεύτηκε πολίτη Αυστραλίας αποκτώντας τέσσερα παιδιά. Οι αρμόδιες αρχές μετανάστευσης απέρριψαν το αίτημά του για χορήγηση άδειας παραμονής ως σύζυγος πολίτη Αυστραλίας και τον έκρινε ως ανεπιθύμητο, μ' αποτέλεσμα ν' ασκήσει διαδοχικά προσφυγές στα αρμόδια όργανα για ν' αποφύγει την απέλαση. Η Επιτροπή έκρινε ότι η κράτησή του¹⁴⁹ στο κέντρο Αλλοδαπών αποτελούσε ένα δυσανάλογο μέτρο που συνιστούσε παραβίαση της παρ. 1¹⁵⁰ του αρ. 10 της Σύμβασης αλλά και των διατάξεων της παρ. 1 του αρ. 17 σε συνδυασμό με τ' άρθρο 23 και παρ. 1 άρ. 24, καθόσον η απέλασή του δεν αιτιολογούνταν επαρκώς από *επιτακτικούς λόγους* που θα δικαιολογούσαν επέμβαση τέτοιας έντασης στη ζωή της οικογένειας¹⁵¹.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα μπορούσε να ειπωθεί με ασφάλεια, ότι από τις

146 Στο Γενικό Σχόλιο No. 31, The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant (Έγγραφο CCPR/C/21/Rev. 1/Add. 13 της 29.3.2004, ανητημένο στη διεύθυνση: <http://www.refworld.org/docid/478b26ae2.html>).

147 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2012*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2014, Σελ. 493 επ.

148 Ανακοίνωση 1011/2001.

149 Ήταν κρατούμενος, σύμφωνα με το ιστορικό της υπόθεσης, ένα χρόνο περίπου.

150 “Κάθε πρόσωπο που στερείται της ελευθερίας του αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και σεβασμό της εγγενούς ανθρώπινης αξιοπρέπειας”.

151 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2004*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2006, Σελ. 679-685.

αποφάσεις-ανακοινώσεις της, είναι πρόδηλο, ότι η Επιτροπή εξετάζει κάθε περίπτωση εξατομικευμένα σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες περιστάσεις. Σε κάθε στάδιο και δη όταν πρόκειται για στέριση ή περιορισμό δικαιώματος, όπως η κράτηση ή η απέλαση, εξετάζεται η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας όπως άλλωστε πράττει και το ΕΔΔΑ αλλά και το ΔΕΕ. Η ύπαρξη επιτακτικών λόγων, που είδαμε στην τελευταία απόφαση-ανακοίνωση, αποτελεί αντικείμενο που έχει απασχολήσει και το ΔΕΕ, σε ειδικότερες όμως περιπτώσεις, όπως θα εντοπίσουμε στην επόμενη θεματική, αναφορικά με θέματα δημόσιας τάξης ή ασφάλειας.

3. ΔΙΚΑΙΟ Ε.Ε. ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΥΠΗΚΟΟΥ

Με τη συνθήκη του Μάαστριχ πέρασε για πρώτη φορά στα κοινοτικά κείμενα η σκέψη εισαγωγής του θεσμού της ιθαγένειας στην ενωσιακή δικαιοταξία, γεγονός το οποίο σήμανε την αποδέσμευση του ατόμου από το αμιγές οικονομικό πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς και την αναγωγή του σε πολίτη της κοινότητας. Η ιθαγένεια αυτή, ήτοι η ευρωπαϊκή, προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική και αποκτάται αυτόματα από την στιγμή που ο πολίτης θ' αποκτήσει την ιθαγένεια του κράτους μέλους. Η κτήση της ιθαγένειας αυτής, γεννά όχι μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις¹⁵².

Από τα βασικότερα δικαιώματα που απολαμβάνει ο Ευρωπαίος πολίτης είναι να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, υπό κάποιες, όμως, επιφυλάξεις. Το δικαίωμα αυτό προϋπήρχε και αφορούσε αρχικά μόνο τους εργαζομένους¹⁵³ ενώ αργότερα το 1992 είχε επεκταθεί με τρεις Οδηγίες σ' όλους του πολίτες της Ένωσης. Όλες οι προγενέστερες Οδηγίες που ρύθμιζαν αποσπασματικά την παραμονή των μη εργαζομένων κωδικοποιήθηκαν και

152 ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 4η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011, σελ. 106,107.

153 αρ. 45 ΣΛΕΕ, ήτοι : “Εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας. Με την επιφύλαξη των περιορισμών που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων περιλαμβάνει το δικαίωμά τους: α) να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας, β) να διακινούνται ελεύθερα για τον σκοπό αυτό εντός της επικρατείας των κρατών μελών, γ) να διαμένουν σε ένα από τα κράτη μέλη με τον σκοπό να ασκούν εκεί ορισμένη εργασία σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων υπηκόων αυτού του κράτους μέλους, δ) να παραμένουν στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και μετά την άσκηση σ' αυτό ορισμένης εργασίας, κατά τους όρους που θα αποτελέσουν αντικείμενο κανονισμών που θα εκδώσει η Επιτροπή. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται προκειμένου περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση”.

υποστασιοποιήθηκαν με την Οδηγία 2004/38/EK¹⁵⁴, η οποία ρυθμίζει ενιαία το καθεστώς και δεν στοχεύει άμεσα στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς αλλά βαίνει πέρα αυτής και σκοπεί στη δημιουργία της Ευρώπης των πολιτών¹⁵⁵.

Καθιερώνεται, μέσω της Οδηγίας αυτής, για του κοινοτικούς υπηκόους, δικαίωμα εξόδου αλλά και εισόδου σε κράτος μέλος της Ε.Ε, με την απλή κατοχή και επίδειξη ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου χωρίς ν' απαιτείται καμία θεώρηση εξόδου ή εισόδου ή άλλη ισοδύναμη διατύπωση¹⁵⁶, αλλά και δικαίωμα διαμονής για χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες χωρίς κανένα όρο ή διατύπωση, το οποίο μπορεί να παραταθεί για άλλους τρεις μήνες για τα πρόσωπα που πραγματικά αναζητούν εργασία.¹⁵⁷ Όσοι είναι μισθωτοί είτε ασκούν ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα ή διαθέτουν επαρκείς πόρους για αυτούς και τα μέλη των οικογενειών τους, ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της χώρας εγκατάστασης ή έχουν εγγραφεί σε εκπαιδευτικό ίδρυμα λαμβάνοντας έτσι την ιδιότητα του φοιτητή ή είναι μέλη οικογένειας πολίτη της Ε.Ε, δύνανται να διαμένουν για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών¹⁵⁸. Αυξημένης προστασίας τυγχάνουν οι μόνιμα διαμένοντες, οι οποίοι για να χαρακτηριστούν ως τέτοιοι, πρέπει να έχουν διαμείνει νομίμως, για συνεχές χρονικό διάστημα, στην περίπτωση της χώρας μας, πέντε ετών. Το αδιάλειπτο της διαμονής δεν θίγεται από προσωρινές απουσίες που δεν υπερβαίνουν συνολικά τους έξι μήνες ετησίως, ούτε από απουσίες μεγαλύτερης διάρκειας για την εκπλήρωση υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας ή από μία απουσία δώδεκα συναπτων μηνών κατ' ανώτατο όριο, για σοβαρούς λόγους, ιδίως εγκυμοσύνη και μητρότητα, σοβαρή ασθένεια, σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση ή τοποθέτηση σε άλλο κράτος μέλος ή τρίτη χώρα¹⁵⁹.

Στην αρχή της ενότητας αναφέραμε ότι τα δικαιώματα του κοινοτικού υπηκόου συνοδεύονται από υποχρεώσεις αλλά και από περιορισμούς αυτών και δη της ελευθερίας κυκλοφορίας και διαμονής τους. Οι περιορισμοί σε κάθε περίπτωση δεν είναι αυθαίρετοι και εριδόμενοι σ' οποιοδήποτε πιθανό λόγο και αιτία αλλά οφείλουν να βασίζονται σε λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας και επουδενί για την εξυπηρέτηση σκοπών γενικότερης δημοσιονομικής πολιτικής. Επιπλέον στη λήψη κάθε μέτρου και περιορισμού πρωτεύον ρόλο έχει η αρχή της αναλογικότητας και λαμβάνεται υπόψη η προσωπική συμπεριφορά του υπό κρίση ατόμου. Η ενέργεια του καθ' ου το μέτρο πρέπει να συνιστά ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή, που στρέφεται κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας. Οι αιτιολογίες που δεν συνδέονται με τα στοιχεία της υπόθεσης ή στηρίζονται σε εκτιμήσεις γενικής πρόληψης δεν γίνονται αποδεκτές σύμφωνα με το γράμμα της Οδηγίας όπως μεταφέρθηκε στο δικαιοϊκό μας σύστημα. Για να εξακριβωθεί κατά πόσο ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για τη δημόσια τάξη ή

154 Η οποία Οδηγία μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το υπ' αριθ. 106/2006 Π.Δ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τ' άρθρο 42 του Ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85).

155 ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, σελ. 108,109.

156 αρ. 4 και 5 του Π.Δ. 106/2006.

157 αρ. 6 ό.π.

158 αρ. 7 ό.π.

159 αρ. 13 ό.π.

τη δημόσια ασφάλεια, οι αρμόδιες για το χειρισμό θεμάτων αλλοδαπών αστυνομικές αρχές, μπορούν να ζητούν, εφόσον κριθεί απαραίτητο, πληροφορίες για το ποινικό μητρώο του ενδιαφερομένου, από το κράτος μέλος καταγωγής και, ενδεχομένως, από άλλα κράτη μέλη, σε καμιά όμως περίπτωση η έρευνα αυτή δεν μπορεί να λαμβάνει συστηματικό χαρακτήρα. Μολαταύτα, προβλέπεται σε πρόσωπα εις βάρος των οποίων έχει εκδοθεί απόφαση απαγόρευσης εισόδου στην Ελλάδα, για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, να μπορούν να υποβάλλουν αίτηση, για την άρση της απαγόρευσης εισόδου, μετά από εύλογη, κατά τις περιστάσεις, προθεσμία, εν πάση περιπτώσει, μετά την πάροδο τριετίας από την έκδοση της οριστικής απόφασης απαγόρευσης εισόδου, επικαλούμενα, στοιχεία τα οποία αποδεικνύουν ουσιαστική μεταβολή των περιστάσεων που είχαν δικαιολογήσει την επιβολή απαγόρευσης¹⁶⁰.

Αναφορικά με τους περιορισμούς για λόγους δημόσιας υγείας, οι μόνες ασθένειες που μπορούν να τους δικαιολογήσουν και να τους ενεργοποιήσουν είναι οι ασθένειες που εγκλείουν κίνδυνο επιδημίας όπως ορίζονται στις οικείες πράξεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, καθώς και άλλες λοιμώδεις, μεταδοτικές ή παρασιτικές ασθένειες, εφόσον επιβάλλουν τη λήψη μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας, εφαρμοστέων στους ημεδαπούς. Οι αρμόδιες για χειρισμό θεμάτων αλλοδαπών αστυνομικές αρχές, μπορούν, εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις που το καθιστούν αναγκαίο, να ζητήσουν από τον ενδιαφερόμενο να υποβληθεί, εντός τριών μηνών από την είσοδό του στην Ελληνική επικράτεια, σε δωρεάν ιατρικές εξετάσεις, προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι δεν πάσχει από καμιά από τις επίμαχες ασθένειες. Αυτές οι ιατρικές εξετάσεις δεν μπορούν να έχουν συστηματικό χαρακτήρα. Οι ασθένειες που επέρχονται σε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών από την άφιξη στην Ελλάδα του πολίτη της Ένωσης ή μέλους της οικογένειάς του, δεν δικαιολογούν τη λήψη εις βάρος του μέτρου απέλασης¹⁶¹.

Ειδικότερα τώρα, ως προς την απέλαση για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, πριν την επιβολή της, λαμβάνονται υπόψη η διάρκεια παραμονής, του κοινοτικού υπηκόου, στην ελληνική επικράτεια, η ηλικία του, η κατάσταση της υγείας του, η οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική και πολιτιστική ένταξή του στην Ελλάδα και οι δεσμοί του με τη χώρα καταγωγής, ενώ σ' αυτόν που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής διατάσσεται μόνο για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας. Σ' αυτούς που έχουν διαμένει τουλάχιστο δέκα έτη στη χώρα ή σε ανηλίκους¹⁶² δεν διατάσσεται απέλαση, εκτός αν τούτο επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας. Επιπροσθέτως, η λήξη της ισχύος του δελτίου ταυτότητας ή του διαβατηρίου δεν μπορεί ν' αποτελέσει λόγο απέλασης αλλά ούτε και λόγοι γενικότερης δημοσιονομικής πολιτικής¹⁶³.

160 αρ. 21 ό.π.

161 ό.π.

162 εκτός εάν η απέλαση είναι απαραίτητη για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, όπως προβλέπεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της 20ής Νοεμβρίου 1989.

163 αρ. 22 ό.π.

Παρατηρείται ότι ο ενωσιακός νομοθέτης επέτρεψε την απέλαση μόνο για λόγους δημόσιας ασφάλειας ή τάξης ή δημόσιας υγείας και όχι για οποιοδήποτε άλλο λόγο όπως για παράδειγμα γενικότερης δημοσιονομικής πολιτικής ή η λήξη της ισχύος του δελτίου ταυτότητας ή του διαβατηρίου. Ακόμα και η προσφυγή του πολίτη της ένωσης ή μέλους της οικογένειάς του, στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της χώρας εγκατάστασης δεν συνεπάγεται αυθωρεί την επιβολή της απέλασης. Επίσης εντοπίζεται διαφοροποίηση, ως προς το βαθμό προστασίας έναντι του μέτρου αυτού, σε κάθε κατηγορία πολίτη της ένωσης ανάλογα με το καθεστώς υπαγωγής του στη χώρα, ήτοι όταν πρόκειται για μόνιμα διαμένοντα απαιτούνται σοβαροί λόγοι δημόσιας τάξης ή ασφάλειας που μεταφράζεται σε απαίτηση υψηλότερης “επικινδυνότητας” αυτού για το κοινωνικό σύνολο ενώ όταν πρόκειται για ανήλικο ή επί δεκαετίας διαμένοντα απαιτούνται επιτακτικοί λόγοι που ερμηνεύονται σ' ακόμα πιο “επικίνδυνο” άτομο. Διαφορετικά το μέτρο της απέλασης δεν δικαιολογείται, καθόσον παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας. Σημαντική απόφαση του ΔΕΕ που ασχολείται με τις έννοιες αυτές είναι η C-145/09 που θ' αναλυθεί κατωτέρω.

Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, ο Τσακουρίδης γεννήθηκε στην Γερμανία το 1978 και το 1996 ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και έγινε κάτοχος άδειας διαμονής αορίστου χρόνου στο εν λόγω κράτος μέλος. Είχε μεταβεί δύο φορές, για διαστήματα των επτά την μία και δύο μηνών την άλλη και εργαζόταν σ' ένα κατάστημα υγειονομικού ενδιαφέροντος στην Ρόδο, πλην όμως τη δεύτερη φορά που μετέβη στο νησί συνελήφθη, λόγω διεθνούς εντάλματος σύλληψης και μεταφέρθηκε στη Γερμανία. Του είχαν επιβληθεί διάφορες ποινές κατά το παρελθόν για επικίνδυνες και απρόκλητες σωματικές βλάβες αλλά και για περιπτώσεις παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών και του επιβλήθηκε πέραν της φυλάκισης και απέλαση. Κατά της απόφασης απέλασης άσκησε έφεση διαδοχικά σε κάθε αρμόδιο δικαστήριο και το ανώτερο αυτών ανέστειλε την έκδοση απόφασης και υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, μεταξύ άλλων, για την έννοια και την έκταση των επιτακτικών λόγων δημόσιας ασφάλειας. Το ΔΕΕ εισαγωγικά ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι σύμφωνα με τη νομολογία του, η δημόσια ασφάλεια καλύπτει τόσο την εσωτερική ασφάλεια του κράτους μέλους όσο και την εξωτερική ασφάλειά του και μπορεί να επηρεάζεται από την παρακώλυση της λειτουργίας των κρατικών θεσμών και των βασικών δημοσίων υπηρεσιών καθώς και από τον κίνδυνο σοβαρής διαταραχής των εξωτερικών σχέσεων ή της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών ή από την προσβολή των στρατιωτικών συμφερόντων και ότι αφού το Δικαστήριο έχει δεχτεί ότι ένα κ.μ, προκειμένου να προστατεύσει τη δημόσια τάξη μπορεί να θεωρήσει ότι η χρήση ναρκωτικών συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία που δικαιολογεί τη λήψη ειδικών μέτρων κατά των αλλοδαπών που παραβαίνουν τη νομοθεσία αυτή, επιβάλλεται η συναγωγή του συμπεράσματος ότι η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών από συμμορία εμπίπτει στην έννοια δημόσια τάξη.

Προχωρώντας στο σκεπτικό του, το Δικαστήριο διατυπώνει ότι το κ.μ. υποδοχής πριν λάβει απόφαση απέλασης για τους ως άνω λόγους λαμβάνει υπόψη και τη διάρκεια παραμονής του ενδιαφερομένου στην επικράτειά του, την ηλικία του, την οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, την κοινωνική και πολιτισμική

ενσωμάτωση και το πόσο ισχυρούς δεσμούς έχει με τη χώρα καταγωγής του¹⁶⁴ και ότι οι επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας προϋποθέτουν όχι μόνο την προσβολή της δημόσιας ασφάλειας αλλά και αυτή να είναι ιδιαίτερα σοβαρή¹⁶⁵. Ως προς την έννοια της δημόσιας ασφάλειας αυτή περιλαμβάνει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική¹⁶⁶ και μπορεί να καλύπτει σκοπούς όπως είναι η καταπολέμηση της εγκληματικότητας που οφείλεται σε παράνομη διακίνηση ναρκωτικών¹⁶⁷. Επαναλαμβάνει τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2004/38 τονίζοντας ότι η ατομική συμπεριφορά του ενδιαφερομένου πρέπει να συνιστά πραγματική και ενεστώσα απειλή για θεμελιώδες συμφέρον της κοινωνίας, ότι οι προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν αποτελούν αφ' εαυτών λόγους για τη λήψη μέτρων προστασίας της δημόσιας τάξης ή της ασφάλειας και ότι δεν γίνονται αποδεκτές οι αιτιολογίες που δεν συνδέονται άμεσα με τα στοιχεία της υπόθεσης ή στηρίζονται σε εκτιμήσεις γενικής πρόληψης. Άγεται στην κρίση ότι η απέλαση οφείλει να βασίζεται σε ατομική εξέταση της εκάστοτε περίπτωσης και πρέπει να είναι μέτρο αναγκαίο λόγω της εξαιρετικής σοβαρότητας της απειλής, υπό την προϋπόθεση ότι ο στόχος αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο αυστηρά μέτρα¹⁶⁸. Εν τέλει, το Δικαστήριο εναπόθεσε στο αιτούν γερμανικό όμοιο να εξακριβώσει, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία, κατά πόσο η συμπεριφορά του Τσακουρίδη εμπίπτει στους σοβαρούς ή επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας καθώς και το βαθμό προστασίας του καθ' ου η απέλαση ανάλογα με το υπαγόμενο καθεστώς διαμονής του, ήτοι του μόνιμα ή άνω της δεκαετίας διαμένοντος¹⁶⁹.

Έτερη σημαντική απόφαση, σχετική με το θέμα που πραγματευόμαστε, είναι η C-430/10¹⁷⁰, όπου πρόκειται για υπόθεση που καίτοι δεν επιβλήθηκε απέλαση αλλά απαγόρευση εξόδου από τη χώρα υπηκόου κ.μ. της Ένωσης, διατυπώνονται ενδιαφέρουσες σκέψεις του Δικαστηρίου σχετικά με τους περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας πολίτη της Ένωσης, την έννοια της δημόσιας τάξης και διακρίνεται η εν γένει συνέπεια του Δικαστηρίου στην διατύπωση της αρχής της αναλογικότητας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το ιστορικό της υπόθεσης, πολίτης Βουλγαρίας καταδικάστηκε στην Σερβία, το 2008, σε ποινή φυλάκισης εννέα μηνών λόγω παράνομης διακίνησης ναρκωτικών ουσιών. Οι Βουλγαρικές αρχές ενημερώθηκαν διάμεσου των διπλωματικών αρχών σχετικά με την καταδίκη του, η οποία είχε εκτιθεί και του επιβλήθηκε απαγόρευση εξόδου από την χώρα και χορήγησης διαβατηρίου. Ο ενδιαφερόμενος προσέφυγε κατά της απόφασης του διευθυντή της αστυνομίας της Βουλγαρίας ενώπιον του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου της χώρας του, το οποίο υπέβαλλε προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΕ, μεταξύ άλλων, αν το μέτρο της απαγόρευσης εξόδου είναι δυσανάλογο, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις προεκτεθείσες περιστάσεις. Το ΔΕΕ, προλογικά

164 Σκέψη 26.

165 Σκέψη 41.

166 43 όμοια.

167 45 όμοια.

168 49 ό.π.

169 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2010*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2012, Σελ. 305-321.

170 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2011*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2012, Σελ. 365-376.

διατυπώνει ότι κατά πάγια νομολογία, αν και τα κράτη μέλη παραμένουν κατ' ουσίαν ελεύθερα να καθορίζουν τις απαιτήσεις της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας σύμφωνα με τις εθνικές τους ανάγκες, οι οποίες ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με το κ.μ. και τη χρονική περίοδο, εντούτοις οι απαιτήσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται στενά στο πλαίσιο της Ένωσης, αν μάλιστα δικαιολογούνται ως δικαιολογητικός λόγος για παρέκκλιση από τη θεμελίωση αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, πράγμα που σημαίνει ότι το περιεχόμενο τους δεν μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος χωρίς τον έλεγχο των οργάνων της Ένωσης. Στο σκεπτικό εισδύει στην έννοια της δημόσιας τάξης διευκρινίζοντας ότι η έννοια αυτή προϋποθέτει εν πάση περιπτώσει, εκτός της διασάλευσης της κοινωνικής τάξης, την οποία συνιστά κάθε παράβαση του νόμου, την ύπαρξη πραγματικής, ενεστώσας και αρκούντως σοβαρής απειλής κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας¹⁷¹. Επαναλαμβάνει, όπως είδαμε και στην προηγούμενη απόφαση, ότι η προγενέστερη ποινική καταδίκη του ενδιαφερόμενου δεν αρκεί για να θεωρηθεί, αυτομάτως, αυτός, πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, πράγμα που θα αποτελούσε το μόνο δικαιολογητικό λόγο για την επιβολή περιορισμών στα δικαιώματα που απονέμει στον ενδιαφερόμενο το δίκαιο της Ένωσης¹⁷². Στη συνέχεια γίνεται ρητή αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας που πρέπει να υφίσταται ανάμεσα στον περιορισμό του δικαιώματος και τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος δεν πρέπει να βαίνει πέραν αυτού που είναι απαραίτητο για την επίτευξή του¹⁷³. Εν τέλει το ΔΕΕ στην υπόθεση αυτή έκρινε ότι δεν αντιβαίνει στο ενωσιακό δίκαιο το ληφθέν περιοριστικό μέτρο της απαγόρευσης εξόδου με την προϋπόθεση ότι η πράξη του ενδιαφερομένου αποτελεί πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας συνδυαστικά με το γεγονός ότι τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.

Παρόμοια με την υπόθεση Τσακουρίδη, που εξετάσαμε, είναι η C-348/09¹⁷⁴, όπου σύμφωνα με το ιστορικό αυτής, πρόκειται για Ιταλό υπήκοο που γεννήθηκε το 1965 στην Ιταλία και ζει στην Γερμανία από το 1987 και ο οποίος καταδικάστηκε το 2006 σε φυλάκιση επτά ετών και έξι μηνών για σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκου, σεξουαλικό εξαναγκασμό και βιασμό, πράξεις που τέλεσε από το 1990 έως το 2001 και του επιβλήθηκε απέλαση. Άσκησε έφεση κατ' αυτής διαδοχικά στο Πρωτοδικείο αλλά και στο Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, τ' οποίο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα αναφορικά με την έκταση του όρου “επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας”. Συνοπτικά, το ΔΕΕ, στο σκεπτικό του, αναφορικά με την έννοια των λόγων δημόσιας ασφάλειας αλλά και επιτακτικών όμοιων, παραπέμπει στην υπόθεση Τσακουρίδη¹⁷⁵, τονίζοντας ότι οι επιτακτικοί λόγοι ορίζονται από τα κράτη μέλη¹⁷⁶, αλλά με συστατική ερμηνεία, ελεγχόμενη από τα όργανα της

171 Σκέψη 33.

172 Σκέψη 38.

173 Σκέψη 40.

174 Υπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2012*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2014, Σελ. 399-407.

175 Σκέψη 20 του ΔΕΕ.

176 Σκέψη 22.

Ένωσης¹⁷⁷ και στην προσπάθεια υπαγωγής των αδικημάτων που εμπíπτουν στους επιτακτικούς λόγους, το Δικαστήριο παραπέμπει στην παρ.1¹⁷⁸ τ' άρθρου 83 της ΣΛΕΕ, όπου η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών εντάσσεται στους τομείς της ιδιαίτερως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση και απαιτούν την παρέμβαση του νομοθέτη της Ένωσης. Συνεχίζοντας το σκεπτικό του επισημαίνει ότι η Οδηγία 2004/38 επιβάλλει στα κ.μ. να βεβαιώνουν ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο εξακολουθεί να αποτελεί υπαρκτή και πραγματική απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια στις περιπτώσεις όπου το μέτρο της απομάκρυνσης από την επικράτεια είναι ποινή ή παρεπόμενο μέτρο της ποινής κράτησης, που εκτελείται δύο και πλέον έτη αφότου διατάχτηκε καθώς επίσης να εξετάζουν κατά πόσον έχει επέλθει μεταβολή των περιστάσεων από την έκδοση της απόφασης απομάκρυνσης¹⁷⁹. Καταληκτικά, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα κ.μ έχουν την ευχέρεια να κρίνουν ποινικά αδικήματα που υπάγονται στην παρ. 1 του αρ. 83 ΣΛΕΕ, αποτελούν σοβαρή προσβολή θεμελιώδους συμφέροντός της κοινωνίας, ικανή να συνιστά άμεση απειλή για την ηρεμία και την ασφάλεια του πληθυσμού και ως εκ τούτου εμπíπτουν στην έννοια επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας μ' αποτέλεσμα να δικαιολογείται ενδεχομένως η λήψη του μέτρου της απέλασης, υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος τέλεσης τέτοιων αδικημάτων χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σοβαρός, κρίση που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο μετά από ειδική εξέταση.

177 23 ό.π.

178 “Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτερως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση. Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής: τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ξέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα. Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει αποφάσεις που προσδιορίζουν και άλλους τομείς εγκληματικότητας, οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια της παρούσας παραγράφου. Αποφασίζει ομόφωνα μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου”.

179 Σκέψη 31.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΜΕΤΡΑ

1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Η απέλαση είναι, κατ' αρχήν, η πράξη με την οποία το κράτος καλεί ή υποχρεώνει έναν ή περισσότερους αλλοδαπούς που βρίσκονται στο έδαφός του, νόμιμα ή παράνομα ν' αναχωρήσουν από αυτό μέσα σε σύντομο πλην εύλογο χρονικό διάστημα¹⁸⁰. Πρόκειται, μπορεί να ειπωθεί, για μια διαταγή εγκατάλειψης¹⁸¹ του εδάφους ορισμένου κράτους που δύναται να εκδίδεται από την διοίκηση είτε να επιβάλλεται από τον ποινικό δικαστή. Η έκδοση της διοικητικής απέλασης στηρίζεται είτε στην παραβίαση του νόμου με τον οποίο ρυθμίζεται η είσοδος και η διαμονή των αλλοδαπών στη χώρα είτε στην συνδρομή λόγων δημόσιας τάξης, ασφάλειας ή δημόσιας υγείας που δικαιολογούν την απομάκρυνση του αλλοδαπού από την χώρα. Όταν συνδέεται με την ποινική διαδικασία και δη με την δικαστική απέλαση, λαμβάνει επικουρικό χαρακτήρα έναντι της τελευταίας, που είναι πρόδηλο και από την περιπ. α' της παρ. 1 του αρ. 76 του Ν. 3386/2005, καθόσον: “*Η διοικητική απέλαση επιτρέπεται..όταν έχει καταδικασθεί τελεσίδικα...και εφόσον η απέλαση του δεν διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο*”, εννοώντας ο νομοθέτης το ποινικό δικαστήριο.

Η διοικητική απέλαση έχει σαφώς ευρύτερο περιεχόμενο από την δικαστική, διότι η απομάκρυνση αλλοδαπού από το έδαφος της χώρας θεωρούνταν ανέκαθεν προνόμιο του κράτους συνδεδεμένο στενά με την άσκηση τόσο της εθνικής του κυριαρχίας όσο και της διακριτικής ευχέρειας σχετικά με την αποδοχή, την άρνηση ή την απομάκρυνση αλλοδαπού από την επικράτειά του λειτουργώντας και ως μέσο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής. Σ' αυτό συντείνει και η διατύπωση του συνταγματικού μας νομοθέτη, στο αρ. 5 παρ. 4 του Σ, ο οποίος δεν απαγορεύει τη λήψη ατομικών διοικητικών μέτρων σε βάρος των αλλοδαπών, μη ποινικού χαρακτήρα, όπως απαιτείται για τους Έλληνες πολίτες, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται από την προστασία του αρ. 7 παρ. 1 του Σ¹⁸², που περιλαμβάνει ως

180 ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ Ε, *Διεθνής προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας. Αθήνα, 1995, σελ. 237.

181 Βλέπε, χαρακτηριστικά, αρ. 23 του Ν. 4310/1929.

182 Το ΣτΕ στην απόφαση 3327/1999 έκρινε ότι: “*Επί του λόγου ακύρωσης που αφορά στην παράβαση της αρχής ότι έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της, το Δικαστήριο απεφάνθη*

φορείς του δικαιώματος και αυτούς.

Η δικαστική απέλαση προβλέπεται και καθορίζεται από τα άρθρα 74 και 99 του ΠΚ που έχουν ως ύλη την δικαστική απέλαση αλλοδαπού και τις ποινές που αναστέλλονται και η διάρκεια της αναστολής. Για την επιβολή της προϋποθέτει την καταδίκη του αλλοδαπού σε κάθειρξη καθόσον με τις νεότερες τροποποιήσεις του άρθρου 74 ΠΚ η καταδίκη σε απλό πλημμέλημα δεν αρκεί. Επιπλέον η παλαιότερη διαφοροποίηση ανάμεσα σε νόμιμα και μη νόμιμα διαμένοντα, όπου για αλλοδαπό ο οποίος βρίσκεται νόμιμα στη χώρα πρέπει η ποινή να είναι τουλάχιστον 3 μηνών, έχει παύσει να ισχύει αφού η δυνατότητα επιβολής του μέτρου αυτού ενεργοποιείται αποκλειστικά με κακούργημα.

Η απέλαση των ποινικών δικαστηρίων είναι, κατ' αρχήν, δυνητικά επιβαλλόμενη εκτός αν παραβιάσθηκε οποιαδήποτε διάταξη του νόμου περί Ναρκωτικών οπότε λαμβάνει την υποχρεωτική μορφή της ισόβιας απέλασης από την χώρα¹⁸³. Γίνεται δεκτό ότι η απέλαση διατάσσεται υπό την προϋπόθεση ότι το δικαστήριο εκτιμώντας την όλη προσωπικότητα του καταδικασθέντος καθώς και τις συνθήκες, τα αίτια, τον σκοπό και τον τρόπο τελέσεως του εγκλήματος, κρίνει ότι ο καταδικασθείς αλλοδαπός είναι επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη λόγω του ότι κρίνεται επιρρεπής στη διάπραξη νέων εγκλημάτων¹⁸⁴.

2. ΜΟΡΦΕΣ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑ

A. ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ (REFOULEMENT)

Η επαναπροώθηση αλλοδαπού στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του είναι μέτρο που εφαρμόζεται για ν' αντιμετωπιστεί η περίπτωση της παράνομης εισόδου

ότι ο ισχυρισμός είναι απορριπτός ως αβάσιμος, προεχόντως διότι η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του Συντάγματος, με την οποία καθιερώνεται η αρχή αυτή, δεν έχει εφαρμογή επί διοικητικών μέτρων, που δεν έχουν μάλιστα χαρακτήρα κυρώσεως". Σύμφωνα με το ιστορικό και τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης επρόκειτο για υπήκοο Ρουμανίας που εισήλθε λάθρα στην χώρα σ' άγνωστο χρόνο και αιτήθηκε από τον ΟΑΕΔ έκδοση κάρτας προσωρινής άδειας διαμονής και παράλληλα της χορηγήθηκε βιβλιάριο υγείας με τ' οποίο μπορούσε ν' απασχολείται σε κατάσταση υγειονομικού ενδιαφέροντος, πλην όμως καθ' ον χρόνο απασχολείτο στο κατάστημα αυτό, κατελήφθη επ' αυτοφώρω και συνελήφθη έτερη γυναίκα της αυτής ομάδας εργασίας να εκδίδεται έναντι χρημάτων, με αποτέλεσμα η διοίκηση δεν χορήγησε στην αιτούσα κάρτα προσωρινής άδειας παραμονής και διατάχθηκε η απέλασή της. Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2000*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2001, Σελ. 62-65. Διαθέσιμη : http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/Epetirides/EPETIRIDA_2000.pdf.

183 Σύμφωνα με το παλαιότερο καθεστώς πριν την τροποποίηση που επήλθε με το Ν. 4055/2012 και μεταγενέστερα με τον Ν. 4322/2015.

184 ΜΠΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Ερμ ΠΚ, 184, υποσ.2, ΓνΕις ΑΠ2/17, ΚΔ/70, όπως αναφέρει στο ΘΕΜΙΣ, 22.5.2008, ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Δ, *Δικαστική και Διοικητική Απέλαση Αλλοδαπών*. Διαθέσιμο: <http://www.ethemis.gr/dikastiki-ke-diikitiki-apelasi-allodapon/>.

στη χώρα. Το μέτρο αυτό ρυθμιζόταν ήδη στην παρ. 2 του αρ. 50 του Ν. 2910/2001, διατύπωση η οποία μεταφέρθηκε σχεδόν αυτούσια στην παρ. 2 του αρ. 83 του Ν. 3386/2005, ήτοι: “Αν ο υπήκοος τρίτης χώρας εισέλθει στο ελληνικό έδαφος ή εξέλθει από αυτό χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, στον οποίο αναφέρει σχετικώς χωρίς καθυστέρηση, μπορεί, αν δεν συντρέχει περίπτωση του άρθρου 59 παρ. 4¹⁸⁵ του ΚΠΔ, να απόσχει από την ποινική δίωξη για την πράξη αυτήν¹⁸⁶, οπότε γνωστοποιεί αμέσως την απόφαση του αυτή στον διοικητή της αστυνομικής υπηρεσίας ή λιμενικής αρχής που διαπίστωσε την παράνομη είσοδο ή έξοδο, προκειμένου αυτός, με απόφαση του, να επαναπροωθήσει τον υπήκοο τρίτης χώρας αμέσως στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής του. Η έγκριση του εισαγγελέα εφετών μπορεί να δοθεί με οποιοδήποτε πρόσφορο μέσο. Αν δεν καταστεί δυνατή η άμεση επαναπροώθηση του υπηκόου τρίτης χώρας, ο διοικητής της αστυνομικής ή λιμενικής αρχής, αφού συντάξει σχετική έκθεση, παραπέμπει τον υπήκοο τρίτης χώρας στην αρμόδια διοικητική αρχή για απέλαση, σύμφωνα με το άρθρο 76 του νόμου αυτού. Η αρχή αυτή, αν η απέλαση δεν πραγματοποιηθεί μέσα σε τρεις μήνες, γνωστοποιεί τούτο στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Στην περίπτωση αυτή, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να ανακαλέσει την απόφαση του για αποχή από την ποινική δίωξη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, εφόσον δεν έχει παρέλθει ένα έτος από την ημέρα της παράνομης εισόδου στη Χώρα του υπηκόου τρίτης χώρας”. Επομένως, δύναται αντί ν' ασκηθεί ποινική δίωξη, στον παρανόμως εισελθέντα αλλοδαπό, για παράβαση του εν λόγω νόμου, ν' απομακρυνθεί αυτός από τη χώρα.

Στην πράξη όμως είναι δύσκολη η εφαρμογή του μέτρου καθόσον ούτε το όμορο-γειτνιάζων κράτος αλλά ούτε και αυτό της καταγωγής δέχονται την επαναπροώθηση του αλλοδαπού αυτού στο έδαφός τους, αφού αυτός, συνήθως δεν διαθέτει κανένα αποδεικτικό έγγραφο¹⁸⁷ που να τον συνδέει με κάποια από τις δύο χώρες. Επιπλέον το μέτρο αυτό εφαρμόζεται και στην περίπτωση αλλοδαπού

185 “Στις περιπτώσεις οποιασδήποτε από τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης εισόδου στη χώρα και εξόδου από αυτή, της κατοχής και της χρήσης ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτοτήτων ή αδειών διαμονής ή άλλων εγγράφων πλαστών ή γνησίων, που εκδόθηκαν για άλλο πρόσωπο, της παράνομης εργασίας και της πορνείας που φέρεται ότι διαπράχθηκε από θύμα εγκλήματος των άρθρων 323, 323Α, 323Β, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351 και 351Α του ΠΚ, καθώς και των άρθρων 87 παράγραφοι 5 και 6 και 88 του Ν. 3386/2005, εξαιτίας της σε βάρος του συμπεριφοράς του δράστη των ανωτέρω πράξεων, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση ή την αυτεπάγγελτη προανάκριση, αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια κατά του θύματος έως το τέλος της ποινικής δίωξης για το έγκλημα που τελέσθηκε σε βάρος του, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών. Μετά την αμετάκλητη εκδίκαση οποιουδήποτε από τα παραπάνω εγκλήματα που τελέσθηκαν σε βάρος του θύματος, εάν η απόφαση είναι καταδικαστική, δεν ασκείται ποινική δίωξη κατά του τελευταίου για τις προαναφερόμενες πράξεις του”.

186 Αντικαταστάθηκε με το άρθρο τέταρτο, παρ.17 του Ν.3875/2010.

187 Αυτή η, όχι σπάνια, τακτική εκ μέρους μερίδας αλλοδαπών έχει παγιωθεί, μεταξύ άλλων λόγων, είτε για να μην αποδεικνύεται η χώρα καταγωγής τους και επομένως να μην επαναπροωθούνται σ' αυτή από τις αστυνομικές αρχές της χώρας υποδοχής είτε για να μπορούν να επικαλεστούν ότι προέρχονται από εμπόλεμη ζώνη και να διευκολυνθεί έτσι η διαδικασία ένταξής τους στο καθεστώς του πρόσφυγα ή να καθυστερήσουν την επαναπροώθησή τους.

που παραμένει στη ζώνη διερχομένων και δεν αναχωρεί άμεσα και σ' εύλογο χρόνο.

Επαναπροώθηση συναντάται σ' άλλη μία περίπτωση που προβλέπεται από τον κοινό νομοθέτη στην παρ. 2 και 3 του αρ. 82 του ίδιου Νόμου όπου:

“Αλλοδαπός που βρίσκεται στο ελληνικό έδαφος είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει τη Χώρα, αφότου εγγραφεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων, μέσα σε προθεσμία που ορίζεται κάθε φορά από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης. Αν δεν συμμορφωθεί, απελαύνεται”. Επιπλέον, “αλλοδαπός, στον οποίο δεν επιτρέπεται η είσοδος στη Χώρα, επειδή είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο ανεπιθύμητων, οφείλει να αναχωρήσει αμέσως, άλλως επαναπροωθείται αμέσως στη χώρα προέλευσης ή σε τρίτη χώρα, όπου μπορεί να επιτραπεί η είσοδος με ευθύνη και δαπάνες του ίδιου ή εκείνου που τον μετέφερε, οι οποίοι υποχρεούνται και στην καταβολή κάθε άλλης αναγκαίας δαπάνης που απαιτείται μέχρι την αναχώρησή του. Στους μεταφορείς, όταν αρνούνται την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, επιβάλλεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, πρόστιμο τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ, για κάθε μεταφερόμενο άτομο. Με την ίδια απόφαση τα χρησιμοποιηθέντα μεταφορικά μέσα φυλάσσονται και αποδίδονται σε αυτούς μετά την εκ πλήρωσης των ανωτέρω υποχρεώσεων και την καταβολή του επιβληθέντος προστίμου ή την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης τράπεζας, που καλύπτει το ποσό των ανωτέρω υποχρεώσεών τους και του επιβληθέντος προστίμου”.

Στις ως άνω περιπτώσεις ο νομοθέτης δίνει το περιθώριο αλλά και το εύλογο χρονικό διάστημα προκειμένου ο αλλοδαπός, ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο ανεπιθυμητών, ν' απομακρυνθεί οικειοθελώς, διαφορετικά επαναπροωθείται και ακόμα προβλέπεται ν' απελαθεί, στην έσχατη περίπτωση.

Συνοπτικά μπορεί να ειπωθεί πως πρόκειται για μέτρο (η επαναπροώθηση) που λαμβάνεται, κυρίως, από τις αστυνομικές αρχές και συνίσταται στην εν θερμώ αποπομπή παρανόμως εισελθέντος αλλοδαπού προς το έδαφος του κράτους προέλευσης¹⁸⁸ (όχι αναγκαία αυτό της ιθαγένειας ή διαμονής), σ' αντίθεση με την απέλαση που μπορεί να πραγματοποιηθεί και μετά από τη διαμονή του αλλοδαπού αρκετό χρόνο σ' ένα κράτος. Αλλά και ως προς τους λόγους της απομάκρυνσης, όπου στην απέλαση μπορεί να επιβληθεί όχι μόνο για παράνομη είσοδο ή διαμονή αλλά και για λόγους δημόσιας τάξης¹⁸⁹ ή ασφάλειας ή δημόσιας υγείας¹⁹⁰.

Υπό το φως του Διεθνούς Δικαίου, η επαναπροώθηση έχει αρνητική χροιά καθώς λαμβάνει την έννοια της προώθησης αλλοδαπού ατόμου, από ένα Κράτος, στην επικράτεια ενός άλλου Κράτους, με αποτέλεσμα η ζωή ή ελευθερία του να απειληθεί ή μπορεί να διωχθεί είτε για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, πολιτικών πεποιθήσεων είτε εξαιτίας του ότι ανήκει σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα είτε γιατί κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια. Η επαναπροώθηση της έννοιας αυτής περιλαμβάνει κάθε δράση, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την επιστροφή ενός ατόμου σ' ένα Κράτος, συμπεριλαμβανομένης της απέλασης και της άρνησης εισόδου στα σύνορα ενός Κράτους¹⁹¹.

188 ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ Ε, σελ. 236-237.

189 Αρ. 76 παρ. 1 περιπτ. γ' του Ν.3386/2005.

190 Αρ. 76 παρ. 1 περιπτ. δ' του ίδιου Ν.

191 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, Διεθνής Μεταναστευτικό Δίκαιο, Γλωσσάριο για την

Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές ότι όταν επιβάλλεται αυτό το μέτρο πρέπει να τηρούνται οι διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, τόσο από την πλευρά της ΕΣΔΑ και της Σύμβασης της Γενεύης όσο και από την Διεθνή Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και λοιπών τρόπων απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας του 1984¹⁹². Διότι, η αρχή της μη επαναπροώθησης (non-refoulement) που πηγάζει από την παρ. 1 του αρ. 33 της Σύμβασης της Γενεύης, έχει αναχθεί σε αρχή του εθιμικού διεθνούς δικαίου, δηλαδή με ισχύ δεσμευτική για όλα τα κράτη της διεθνούς κοινότητας, ανεξάρτητα αν έχουν επικυρώσει την Σύμβαση αυτή¹⁹³. Στην κατεύθυνση αυτή και το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η επαναπροώθηση απαγορεύεται χάριν προστασίας απόλυτων δικαιωμάτων, όπως στη ζωή (άρθρο 2 ΕΣΔΑ), της απαγόρευσης βασανιστηρίων (άρθρο 3 ΕΣΔΑ) αλλά και προς αποτροπή κατάφωρης παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων¹⁹⁴.

B. ΕΚΤΟΠΙΣΗ

Η εκτόπιση αποτελεί στέρση της προσωπικής ελευθερίας, τόσο της ελευθερίας διαμονής¹⁹⁵ και εγκατάστασης όσο και των λοιπών εκδηλώσεων της προσωπικής ελευθερίας¹⁹⁶ και δεν πρέπει ν' αντιμετωπίζεται επιεικέστερα ως απλός περιορισμός της ελευθερίας καθώς αποτελεί ένα μέτρο με ιδιαίτερη ένταση. Ως θεσμός έχει δύο πτυχές, αφενός την παρεπόμενη ποινή που επιβάλλεται κατασταλτικά, στο δράστη συγκεκριμένου εγκλήματος, του οποίου η διάπραξη έχει αποδειχτεί δικαστικά και ρυθμίζεται από το άρθρο 73 του ΠΚ ως εξής:

1. “Αν το δικαστήριο, εκτιμώντας το είδος της πράξης που τέλεσε ο καταδικασμένος ή την προσωπικότητά του και τις άλλες περιστάσεις, κρίνει ότι η διαμονή του σε ορισμένους τόπους προκαλεί συγκεκριμένο κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, και αν η ποινή που του επιβλήθηκε είναι κάθειρξη ή φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, αλλά για τη φυλάκιση μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος, το δικαστήριο

μετανάστευση, 2009, σελ. 62.

192 Και δη στο άρθρο 3 της Σύμβασης όπου :“Κανένα Κράτος Μέρος δε θα απελαύνει, δε θα επαναπροωθεί (“refouler”), ούτε θα εκδίδει πρόσωπο σε άλλο Κράτος, όπου υπάρχουν ουσιώδεις λόγοι να πιστεύεται ότι αυτό το πρόσωπο θα κινδυνεύσει να υποστεί βασανιστήρια. Με σκοπό να καθοριστεί, αν υπάρχουν αυτοί οι λόγοι, οι αρμόδιες αρχές θα λάβουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία, που περιλαμβάνουν, ενδεχομένως, την ύπαρξη στο Κράτος για το οποίο πρόκειται ενός συνόλου συστηματικών, σοβαρών, κατάφωρων ή μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων”.

193 ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ Χ. & ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Μ, *Τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντα πολιτικό άσυλο κατά την ΕΣΔΑ και το μαχητό τεκμήριο της ασφαλούς χώρας (Κανονισμός Δουβλίνο II)*, χ.χ, χ.τ, σελ. 7.

194 ό.π, σελ. 3.

195 ΡΑΙΚΟΣ Αθ, σελ. 481.

196 ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Π, *“Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα”*, τ. Α', Αθήνα-Κομοτηνή, 1991. σελ. 230 επ, ΜΑΝΕΣΗΣ, *“Ζητήματα του θεσμού της εκτοπίσεως, Συνταγματική θεωρία και πράξη”*, 1980.

αυτό μπορεί να καθορίσει τους τόπους στους οποίους η αστυνομική αρχή μπορεί, κατά την παρ.2, να απαγορεύσει τη διαμονή του για πέντε κατ’ ανώτατο όριο έτη, τα οποία αρχίζουν από την ημέρα που η ποινή εκτίθηκε, παραγράφτηκε ή χαρίστηκε”.

2. “Με βάση αυτή την απόφαση η αστυνομική αρχή έχει δικαίωμα μετά γνωμοδότησης της διεύθυνσης της φυλακής να απαγορεύσει στον καταδικασμένο να διαμένει για όσο χρόνο ορίζεται στην απόφαση σε όλους τους τόπους που αυτή ορίζει ή σε μερικούς μόνο απ’ αυτούς κατά το χρονικό διάστημα που ορίζεται στην απόφαση”.

3. “Σε περίπτωση δεύτερης και κάθε άλλης νεότερης καταδίκης για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη κλοπής, απάτης, πλαστογραφίας, εκβιασμού, μαστροπείας, σωματεμπορίας, εκμετάλλευσης πόρνης, παράβασης των διατάξεων για τα ναρκωτικά, λαθρεμπορίου, προστασίας του εθνικού νομίσματος και των αρχαιοτήτων, καθώς και στις περιπτώσεις της παρ.1 αυτού του άρθρου το δικαστήριο επιβάλλει στον καταδικασμένο την υποχρέωση μέσα σε δέκα ημέρες από την έκτιση της ποινής του ή την απόλυσή του με οποιονδήποτε τρόπο, να δηλώσει στην αστυνομική αρχή του τόπου της διαμονής του τη διεύθυνση της κατοικίας του και, επί μία τριετία, να γνωστοποιεί κάθε μεταβολή της στην ίδια αρχή. Η διάταξη του άρθρου 182 εφαρμόζεται και σ’ αυτή την περίπτωση”.

Αφετέρου, η έτερη πτυχή είναι αυτή του διοικητικού μέτρου που επιβάλλεται αστυνομικοπρωληπτικά από τα διοικητικά όργανα, πριν διαπραχθεί οποιοδήποτε πράξη, κατά υπόπτων τέλεσης πράξεων.

Ουσιαστικά πρόκειται για την αναγκαστική απομάκρυνση, του ατόμου σε βάρος του οποίου επιβλήθηκε το μέτρο αυτό, από τον τόπο κατοικίας ή διαμονής και η αναγκαστική επανεγκατάσταση σε τόπο που δεν επιτρέπεται να εγκαταλείψει.

Για να ληφθεί το μέτρο αυτό, όπως προκύπτει από την διατύπωση του κειμένου του άρθρου 5 παρ 4 του Σ, απαιτείται να πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: α) ως παρεπόμενη ποινή, κατόπιν αποφάσεως ποινικού δικαστηρίου, β) σ’ εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης, γ) για πρόληψη αξιόποινων πράξεων, δ) όπως νόμος ορίζει. Η λήψη από την Διοίκηση οποιουδήποτε διοικητικού μέτρου που περιορίζει την προσωπική ελευθερία έρχεται σ’ ευθεία αντίθεση με την παρ. 4 του αρ. 5 Σ, καθώς αρμόδια για τη λήψη αυτού του μέτρου είναι τα ποινικά δικαστήρια.

Γ. ΑΡΝΗΣΗ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ

Η περίπτωση της άρνησης εισόδου προβλέπεται ειδικότερα και ρυθμίζεται στο αρ. 8 του Ν.3386/2005 και δεν συνδέεται καταρχήν με την απομάκρυνση αλλοδαπού καθώς μπορεί ν’ αφορά και αλλοδαπό ο οποίος βρισκόταν ήδη νόμιμα στη χώρα και εξήλθε αυτής οικειοθελώς πλην όμως με πρόθεση επανεισόδου. Τότε δεν γίνεται δεκτός για επανείσοδο, εάν δεν πληροί εκ νέου τις προβλεπόμενες από

τον νόμο προϋποθέσεις εφόσον κατά την επιστροφή του μεσολάβησε είσοδός του σε τρίτη ενδιάμεση χώρα¹⁹⁷.

Ομοίως και στην περίπτωση υπηκόου τρίτης χώρας, που παραμένει στη ζώνη διερχομένων, υποχρεούται αυτός ν' αναχωρήσει. Αν δεν αναχωρήσει, επιβιβάζεται σε αεροσκάφος ή πλοίο, με φροντίδα της αστυνομικής αρχής. Οι αερολιμενικές ή λιμενικές αρχές είναι υποχρεωμένες να συνδράμουν, εφόσον τους ζητηθεί¹⁹⁸¹⁹⁹.

Εν τέλει, δυνατότητα άρνησης εισόδου προβλέπεται και στο αρ. 10 του ως άνω Νόμου που ρυθμίζονται οι γενικές προϋποθέσεις του δικαιώματος διαμονής και δη στην περιπτ. γ', αναφέρεται, από τον κοινό νομοθέτη, ότι οι νόμιμα εισέλθοντες υπήκοοι τρίτων χωρών δεν πρέπει ν' αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, διότι οι ασθένειες που καθορίζονται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας καθώς και άλλες λοιμώδεις, μεταδοτικές ή παρασιτικές ασθένειες που επιβάλλουν τη λήψη μέτρων για την προστασία της υγείας, μπορούν να δικαιολογήσουν την άρνηση εισόδου ή του δικαιώματος διαμονής των αλλοδαπών αυτών.

Δ. ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ, ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΙΣΔΟΧΗ

Ηπιότερου χαρακτήρα και έντασης είναι οι έννοιες της αναχώρησης και της εγκατάλειψης που χρησιμοποιεί ο κοινός νομοθέτης και δεν πρέπει να συνδέονται, κατ' αρχήν, με αυτή της επαναπροώθησης.

Στην παρ. 3 του αρ. 7 του Ν. 3386/2005 ορίζεται ότι ο υπήκοος που παραμένει στη ζώνη διερχομένων, υποχρεούται ν' αναχωρήσει και αν δεν το πράξει επιβιβάζεται σε αεροσκάφος ή πλοίο με φροντίδα της αστυνομικής αρχής. Στην παρ.5 του ιδίου άρθρου όπου οι ελληνικές αρχές ελέγχου, μπορούν να υποχρεώσουν σε άμεση αναχώρηση διερχόμενο υπήκοο τρίτης χώρας, αν διαπιστώσουν ότι δεν έχει θεώρηση εισόδου, όταν αυτή απαιτείται και εισιτήριο για την συνέχιση του ταξιδιού του, τόσο για τη χώρα προορισμού όσο και τις ενδιάμεσες χώρες από το έδαφος των οποίων κατ' ανάγκη θα διέλθει. Εν τέλει και στην παρ. 3 του αρ. 73 του ιδίου Νόμου, όπου υπήκοος τρίτης χώρας, κάτοχος άδειας διαμονής, οφείλει ν' αναχωρήσει χωρίς άλλη ειδοποίηση μέχρι την τελευταία ημέρα της λήξης της ισχύος της, εκτός αν πριν από τη λήξη της έχει υποβάλει αίτηση για την ανανέωση της και του έχει χορηγηθεί η σχετική βεβαίωση. Ομοίως αναφορικά με την έννοια της εγκατάλειψης όπου στην παρ. 2 του αρ. 82 διατυπώνεται ότι ο αλλοδαπός που βρίσκεται στο ελληνικό έδαφος είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει τη Χώρα, αφότου εγγραφεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων, μέσα σε προθεσμία που ορίζεται κάθε φορά από τον Υπουργό

197 παρ. 3 του αρ. 8 του ως άνω Νόμου.

198 παρ. 3 του αρ. 7 του ως άνω Νόμου.

199 Βλέπε και σελ. 16 του παρόντος πονήματος.

Δημόσιας Τάξης και αν δεν συμμορφωθεί, απελαύνεται.

Είναι προφανές ότι στις περιπτώσεις αυτές η εγκατάλειψη και αναχώρηση υποδηλώνουν απλώς την απομάκρυνση του αλλοδαπού από τη χώρα και δη την οικειοθελή απομάκρυνσή του, με χορήγηση για το σκοπό αυτό εύλογης προθεσμίας εκ μέρους της διοίκησης.

Η επανεισδοχή²⁰⁰ αναφέρεται στους μη νομίμως διαμένοντες αλλοδαπούς και αφορά τη διαδικασία που ακολουθείται για την απομάκρυνση ή την άρνηση εισόδου τους που πραγματοποιείται στα πλαίσια διεθνών συμβάσεων, χωρίς όμως ουσιαστικά να συνιστά ιδιαίτερη μορφή απομάκρυνσης. Συνεπώς όταν ένα πρόσωπο συλλαμβάνεται σε μεθοριακή ζώνη η παράδοση-επανεισδοχή του γίνεται είτε με, προβλεπόμενη από κάποια συμφωνία, απλουστευμένη διαδικασία είτε τηρείται η κανονική διαδικασία απομάκρυνσης με παράδοση-παραλαβή που πιστοποιείται με σύνταξη κοινού πρακτικού²⁰¹.

Ε. ΈΚΔΟΣΗ

Έκδοση είναι η παράδοση από τις αρχές ενός κράτους στις αρχές άλλου κράτους, ατόμου που πρόκειται να δικαστεί για μια εγκληματική πράξη ή να εκτίσει ποινή που επιβλήθηκε γι' αυτή. Η έκδοση διακρίνεται σαφώς από την απέλαση, η οποία είναι όπως και εκείνη, η αναγκαστική έξοδος ενός ατόμου από τα όρια της χώρας. Η διαφορά συνίσταται στο ότι με την έκδοση το άτομο παραδίδεται μετά από σχετική αίτηση άλλου κράτους στις αρχές αυτού, ενώ με την απέλαση το άτομο απομακρύνεται αυτεπαγγέλτως. Και τα δύο μέτρα αποτελούν σοβαρούς περιορισμούς της προσωπικής ελευθερίας και δύνανται να επιβάλλονται μόνο σε αλλοδαπούς.²⁰² Το μέτρο αυτό κινείται στο χώρο της διεθνούς δικαστικής και δη ποινικής συνεργασίας και δεν πραγματοποιείται για χάρη δημοσίου συμφέροντος του κράτους στο οποίο διαμένει ο εκδιδόμενος, αλλά για χάρη της καλύτερης απονομής ποινικής δικαιοσύνης του κράτους²⁰³ στο οποίο θα εκδοθεί το συγκεκριμένο πρόσωπο. Μπορεί να ειπωθεί, με ασφάλεια, ότι αποτελεί πράξη

200 Προβλέπεται και στο αρ. 34 του Ν. 3907/2011 (ο εν λόγω νόμος αποτελεί ενσωμάτωση της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ “σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών”), ήτοι: “Για τους υπηκόους τρίτων χωρών εφαρμόζονται άμεσα, μετά την παράνομη διέλευση, οι όροι και οι διαδικασίες επανεισδοχής των σχετικών διεθνών συμφωνιών που δεσμεύουν τη χώρα αυτοτελώς ή στο πλαίσιο συμμετοχής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή απορρέουν από κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου, καθώς και οι ισχύουσες διατάξεις του ν. 3386/2005” .

201 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 247, 248.

202 ΡΑΙΚΟΣ ΑΘ, σελ. 494, 495.

203 Όπως αναφέρει ο ΚΑΡΡΑΣ Α, *Επιτομή-Ερμηνεία του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας*, 2η, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005, σελ. 946. “ο νόμος οφείλει να διευκολύνει, και σε όσες περιπτώσεις δεν υπάρχει σύμβαση έκδοσης, την παράδοση προς τιμωρία στο αρμόδιο κράτος αλλοδαπών εγκληματιών, των οποίων η ατιμωρησία θα δημιουργεί πάντοτε κίνδυνο στην ημεδαπή.”

διακρατική και για το λόγο αυτό, τις περισσότερες φορές, η συμβατική σχέση μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών συνιστά προαπαιτούμενο για την επίτευξή της²⁰⁴, επομένως όπως γίνεται εύκολα κατανοητό ρυθμίζεται κατά κανόνα από διεθνείς συμβάσεις²⁰⁵, διμερείς και πολυμερείς και συμπληρωματικά²⁰⁶ εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΠΔ²⁰⁷. Αυτό άλλωστε καθορίζεται και από τον ίδιο τον Κώδικα στο αρ. 436 : “Αν δεν υπάρχει σύμβαση, οι όροι και η διαδικασία της έκδοσης αλλοδαπών εγκληματιών ρυθμίζονται από τις διατάξεις των επόμενων άρθρων. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται, ακόμη και αν υπάρχει σύμβαση, αν δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτή, καθώς και στα σημεία που δεν προβλέπει η σύμβαση”.

Με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως²⁰⁸ (ΕΣΕ) του Συμβουλίου της Ευρώπης της 13.12.1957 θεσπίζονταν προϋποθέσεις που προστάτευαν τον εκζητούμενο, ήτοι: α) διπλό αξιόποινο, δηλαδή η πράξη για την οποία ζητείται η έκδοση να είναι αξιόποινη και στα δύο κράτη και να επισύρει ένα ελάχιστο ανώτατο όριο στερητικής της ελευθερίας ποινής²⁰⁹, β) απαγόρευση εκδόσεως ημεδαπών²¹⁰,

204 ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ, *Νομοθετικές ρυθμίσεις για την έκδοση ατόμων*, Δικαστής, 27.11.2014. Διαθέσιμο : http://dikastis.blogspot.gr/2014/11/blog-post_45.html.

205 Στην κάτωθι διεύθυνση ιστοσελίδας του Υπουργείου Δικαιοσύνης παρέχεται η δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να μελετήσει όλες τις διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις στις οποίες μετέχει η χώρα μας:

<http://www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%97br%CE%94%CE%99%CE%95%CE%98%CE%9D%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B5%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%85%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.aspx>.

206 ΚΑΡΡΑΣ Α, σελ. 946.

207 Και δη από τα άρθρα του 436-456 όπως αναφέρει ΡΑΙΚΟΣ Αθ, σελ. 502.

208 Κυρώθηκε με το Ν. 4165/1961, ΦΕΚ Α' 75/6.5.1961.

209 Προβλέπεται και στην περιπτ. α' της παρ. 1 του αρ. 2 της ΕΣΕ : “Έκδοσις ενεργείται δια πράξεις κολασίμους υπό των Νόμων του αιτούντος Μέρους και του Μέρους παρ' ου αιτείται η έκδοσις, αίτινες τιμωρούνται δια ποινής στερήσεως της ελευθερίας ή δια μέτρου ασφαλείας ανωτάτου ορίου ενός τουλάχιστον έτους ή αυστηροτέρας ποινής” αλλά και στις παρ. α και β' του αρ. 437 του ΚΠΔ : “η έκδοση αλλοδαπού επιτρέπεται: α) όταν αυτός κατηγορείται για αξιόποινη πράξη εναντίον της οποίας απειλείται και από τον ελληνικό ποινικό νόμο και από το νόμο του κράτους που ζητεί την έκδοση στερητική της ελευθερίας ποινή, της οποίας το ανώτατο όριο είναι δύο έτη και πάνω ή η ποινή του θανάτου. Σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων η έκδοση επιτρέπεται για όλα, αν ένα από αυτά τιμωρείται με μία από τις παραπάνω ποινές. Αν το πρόσωπο του οποίου ζητείται η έκδοση καταδικάστηκε προηγουμένως αμετάκλητα από δικαστήριο οποιουδήποτε κράτους σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών μηνών για έγκλημα που δεν προβλέπεται από το άρθρο 438 στοιχ. γ' και η έκδοσή του ζητείται για έγκλημα που τελέστηκε σε υποτροπή και κατά τον ελληνικό ποινικό νόμο και κατά το νόμο του κράτους που ζητεί την έκδοσή του, η έκδοση μπορεί να επιτραπεί αν το έγκλημα αυτό τιμωρείται ως πλημμέλημα με οποιαδήποτε ποινή στερητική της ελευθερίας β) όταν τα δικαστήρια του κράτους που ζητεί την έκδοσή του τον καταδίκασαν σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον έξι μηνών για αξιόποινη πράξη που και ο ελληνικός ποινικός νόμος και οι νόμοι του κράτους που ζητεί την έκδοση τη χαρακτηρίζουν ως πλημμέλημα ή κακούργημα”.

210 Καθορίζεται από την περιπτ. α' του αρ. 438 του ΚΠΔ : “η έκδοση απαγορεύεται : α) αν

γ) απαγόρευση εκδόσεως για πολιτικά εγκλήματα και όχι εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου²¹¹, δ) απαγόρευση έκδοσης για πράξεις άλλες από αυτές για τις οποίες εκδόθηκε στο εκζητούν κράτος²¹².

Τα δεδομένα αυτά άλλαξαν άρδην με τον Ν. 3251/2004²¹³ με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13ης Ιουνίου 2002 και ο οποίος ρυθμίζει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Ήδη το αρ. 1 παρ. 1 του Νόμου αυτού καθορίζει την έννοια του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης όπου : “*Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι η απόφαση ή διάταξη δικαστικής αρχής κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκδίδεται με σκοπό τη σύλληψη και την προσαγωγή προσώπου, το οποίο*

εκείνος για τον οποίο ζητείται ήταν ημεδαπός όταν τελέστηκε η πράξη”. Επιπροσθέτως η συγκεκριμένη ρύθμιση είχε αφεθεί στην διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών από την περιπτ. α' παρ. 1 του αρ. 6 της ΕΣΕ: “*Έκαστον των Συμβαλλομένων Μερών θα έχει την ευχέρειαν αρνήσεως εκδόσεως υπηκόων αυτού*”.

211 Ρυθμίζεται τόσο από το αρ. 3 της ΕΣΕ : “*Δεν χωρεί έκδοσις, εάν αξιόποινες πράξεις, δι' ην αιτείται η έκδοσις θεωρείται υπό του ετέρου Μέρους, ως πολιτική τοιαύτη ή ως πράξις συναφής προς τοιαύτην παράβασιν. Ο αυτός κανών ισχύει εάν το καλούμενον προς έκδοσιν Μέρος έχει σοβαρούς λόγους να πιστεύη, ότι η αίτησις εκδόσεως, αιτιολογηθείσα δια τινός παραβάσεως του Κοινού Δικαίου, υπεβλήθη επί τω σκοπώ διώξεως ή κολάσεως ατόμου δια φυλετικά, θρησκευτικά ή πολιτικά τούτου φρονήματα ή εθνικά τοιαύτα, ή ότι η θέσις του εν λόγω ατόμου διατρέχει κίνδυνον να επιδεινωθή από τον ένα ή τον έτερον των ως άνω λόγων. Απόπειρα κατά της ζωής Αρχηγού Κράτους ή μέλους της οικογενείας αυτού, δεν θεωρείται πολιτική παράβασις εν τη εφαρμογή της παρούσης Συμβάσεως. Η εφαρμογή του παρόντος άρθρου δεν θίγει υποχρεώσεις αναληφθείσας ή αναληφθησομένας υπό των Συμβαλλομένων Μερών κατά τους όρους ετέρας διεθνούς συμβάσεως, πολυμερούς χαρακτήρος*”. Όσο και από την περιπτ. γ' του αρ. 438 του ΚΠΔ : “*αν πρόκειται για έγκλημα που κατά τους ελληνικούς νόμους χαρακτηρίζεται πολιτικό, στρατιωτικό, φορολογικό ή του τύπου, ή διώκεται μόνο ύστερα από έγκληση αυτού που αδικήθηκε, ή όταν από τις περιστάσεις προκύπτει ότι η έκδοση ζητείται για λόγους πολιτικούς*”, αλλά και από το αρ. 5 παρ. 2 περιπτ. γ' του Συντάγματος όπου : “*Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας*”.

212 Προβλέπεται στην παρ. 1 του αρ. 14 της ΕΣΕ : “*Το παραδιδόμενον άτομον δεν θέλει διωχθή, δικασθή ή κρατηθή εις εκτέλεσιν ποινής ή μέτρου ασφαλείας, ούτε θέλει υποβληθή εις οιονδήποτε έτερον περιορισμόν της ατομικής αυτού ελευθερίας, δι' οιανδήποτε πράξιν προγενεστέραν της παραδόσεως, ετέραν εκείνης εφ' ης ερείδεται η έκδοσις, εξαιρέσει των κάτωθι περιπτώσεων: α) Οσάκις συναινεί εις τούτο το Μέρος, όπερ το παρέδωσε. Προς τούτο θέλει υποβληθή σχετική αίτησις, συνοδευομένη υπό των σχετικών δικαιολογητικών, ως και δηλώσεις του εκζητουμένου. Η τοιαύτης συναίνεσις θέλει παρασχεθή, οσάκις η παράβασις, δι ην αιτείται η έκδοσις, συνεπάγεται, καθ' εαυτήν, υποχρεωσιν εκδόσεως κατά τους όρους της παρούσης Συμβάσεως και β) οσάκις το εκδοθέν άτομον, καίτοι έχον την προς τούτο δυνατότητα, δεν εγκατέλειψε το έδαφος του Μέρους εις ο παρεδόθη, εντός 45 ημερών, αίτινες έπονται της οριστικής τούτου απελευθερώσεως ή επανήλθεν εις τούτο μετά την αναχώρησίν του*”. Αλλά και στο αρ. 440 του ΚΠΔ όπου : “*Η έκδοση γίνεται μόνο με τον όρο ότι εκείνος που εκδίδεται δεν θα καταδιωχθεί ή καταδικαστεί στο κράτος στο οποίο εκδίδεται ούτε θα παραδοθεί σε τρίτο κράτος για άλλες πράξεις που τελέστηκαν πριν από την έκδοση, εκτός από εκείνη για την οποία εκδίδεται. Για τέτοιες πράξεις μπορεί να διωχθεί, να τιμωρηθεί ή να παραδοθεί σε τρίτο κράτος μόνο : α) αν συναινέσει μεταγενέστερα το ελληνικό κράτος, το οποίο μπορεί να αξιώσει η συναίνεση αυτή να ζητηθεί σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπεται για την αίτηση έκδοσης από τον κώδικα μαζί με τα προβλεπόμενα έγγραφα ή β) αν το πρόσωπο που εκδόθηκε δεν εγκατέλειψε, παρά την έλλειψη κάθε εμποδίου, το έδαφος του κράτους στο οποίο εκδόθηκε μέσα σε τριάντα ημέρες από το τέλος της δίκης και σε περίπτωση καταδίκης από την απόλυση από τις φυλακές ή αν επανέλθει στο κράτος*

ευρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ένωσης, εφόσον το πρόσωπο αυτό ζητείται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους έκδοσης του εντάλματος στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας: α) προκειμένου σε πρόσωπο στο οποίο έχει ήδη αποδοθεί αξιόποινη πράξη ν' ασκηθεί ποινική δίωξη, ή β) να εκτελεστεί ποινή ή μέτρο ασφαλείας, τα οποία στερούν την ελευθερία”. Εξάλλου, η δεύτερη παράγραφος του ιδίου άρθρου ορίζει ότι η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου “δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών, που διατυπώνονται στο ισχύον Σύνταγμα και στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση” και ότι σε κάθε περίπτωση, “ο εκζητούμενος δεν απομακρύνεται, ούτε απελαύνεται, ούτε εκδίδεται σε κράτος που διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση”²¹⁴.

Ο νόμος αυτός καθιερώνει ορισμένες βασικές μεταρρυθμίσεις του συστήματος έκδοσης του ΚΠΔ αναφορικά με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της έκδοσης. Ειδικότερα, α) καταργείται η διοικητική-πολιτική φάση, ήτοι η αρμοδιότητα του Υπουργού Δικαιοσύνης ν' αρνείται την έκδοση για λόγους σκοπιμότητας, β) επιτρέπει την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης χωρίς έλεγχο του διπλού αξιοποίνου της πράξης²¹⁵ για την οποία εκδίδεται²¹⁶, για τριάντα δύο αξιόποινες πράξεις, γ) δεν απαγορεύει την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για τα εγκλήματα, για τα οποία απαγορεύεται η έκδοση από τον ΚΠΔ²¹⁷, δ) απαγορεύει την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας, κατά ημεδαπού, αν η Ελλάδα αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με τους ποινικούς της νόμους²¹⁸ και ε) επιτρέπει την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης κατά ημεδαπού αν αυτός δεν διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη και διασφαλιστεί ότι μετά από ακρόασή του θα διαμεταχθεί στο Ελληνικό Κράτος για να εκτίσει σ' αυτό τη στερητική της ελευθερίας ποινής ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας που θ' απαγγελθεί εναντίον

μεταγενέστερα”.

213 ΦΕΚ Α' 127/9.6.2004.

214 ΡΑΙΚΟΣ Αθ, σελ. 504.

215 Ο μη έλεγχος του αξιοποίνου καίτοι απλοποιεί και επιταχύνει την διαδικασία της έκδοσης στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ένωσης έχει αποτελέσει βήμα για έντονη κριτική και συζητήσεις. Ενδεικτικά, μεταξύ άλλων : ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ-ΚΑΣΤΑΝΙΔΟΥ Ε, *Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία, σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ. 116 : “Η ρύθμιση αυτή έχει επικριθεί ως αντισυνταγματική παραβιάζοντας την αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege* καθώς επιτρέπει την παράδοση του προσώπου για να τιμωρηθεί για μία πράξη την οποία στο παραδίδον κράτος μπορεί να τελεί ελεύθερα και ατιμωρητί” αλλά και ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, 4η, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011, σελ. 527 και ΡΑΙΚΟΣ Αθ, σελ. 506, όπου : “Η διάταξη του νόμου, η οποία επιτρέπει την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης χωρίς τον έλεγχο του διπλού αξιοποίνου της πράξης, δεν συμβιβάζεται πρόδηλα με τη διάταξη του αρ. 6 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία προβλέπει την στέρηση της προσωπικής ελευθερίας με βάση αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα”.

216 παρ. 2 αρ. 10 του Νόμου.

217 Πολιτικό, στρατιωτικό, φορολογικό ή του τύπου, κατ' αρ. 438 περιπτ. γ' του ΚΠΔ.

218 αρ. 11 στοιχ. στ'.

του στο κράτος έκδοσης του εντάλματος²¹⁹²²⁰.

3. ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Η εγγραφή ενός αλλοδαπού στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθυμητών Αλλοδαπών (ΕΚΑΝΑ) γίνεται είτε λόγω της ανάγκης λήψης μέτρων για την απέλασή του είτε προκειμένου ν' αποφευχθεί η είσοδος του στη χώρα και αποτελεί μια δευτερογενή πλην ιδιαίτερα δυσμενή γι αυτόν συνέπεια, δεδομένου ότι, κατά κανόνα, γίνεται εγγραφή του και στο Σύστημα Πληροφοριών Σέγκεν²²¹ (SIS) εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του αρ. 94 της ΣΕΣΣ²²². Η εγγραφή στους καταλόγους αυτούς προβλεπόταν ήδη με το αρ. 11 του Ν. 1975/1991, διατηρήθηκε στο Ν. 2910/2001 στο αρ. 49 και ρυθμίζεται και στον Ν. 3386/2005 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τηρεί κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Τα κριτήρια και η διαδικασία εγγραφής και διαγραφής αλλοδαπών από τον κατάλογο αυτόν καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης²²³. Κάθε αλλοδαπός που βρίσκεται στο ελληνικό έδαφος είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει τη Χώρα, αφότου εγγραφεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων, μέσα σε προθεσμία που ορίζεται κάθε φορά από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και αν δεν συμμορφωθεί, απελαύνεται²²⁴. Ο αλλοδαπός, του οποίου έχει απαγορευτεί η είσοδος στη Χώρα, επειδή είναι εγγεγραμμένος στον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών, οφείλει ν' αναχωρήσει αμέσως, άλλως επαναπροωθείται αμέσως στη χώρα προέλευσης ή σε τρίτη χώρα, όπου μπορεί να επιτραπεί η είσοδος με ευθύνη και δαπάνες του ίδιου ή εκείνου που τον μετέφερε, οι οποίοι υποχρεούνται και στην καταβολή κάθε άλλης αναγκαίας δαπάνης που απαιτείται μέχρι την αναχώρησή του. Στους μεταφορείς, όταν αρνούνται την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, επιβάλλεται, με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, πρόστιμο τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ έως δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ, για κάθε μεταφερόμενο άτομο. Με την ίδια απόφαση τα χρησιμοποιηθέντα μεταφορικά μέσα φυλάσσονται και αποδίδονται σε αυτούς μετά

219 αρ. 11 στοιχ. η'.

220 ΡΑΙΚΟΣ ΑΘ, σελ. 505,506.

221 Πρόκειται για το Schengen Information System, στόχος του οποίου ήταν, σύμφωνα και με το αρ. 93 ΣΕΣΣ διπλός. Αφενός η προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και αφετέρου η εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης αυτής. Διακρίνεται σε δυο επιμέρους τμήματα, το Κεντρικό, που στην ορολογία της Σύμβασης ονομάζεται, ατυχώς, τεχνική υπηρεσία υποστηρίξεως και στο Εθνικό τμήμα. Δυνάμει του αρ. 101 της ΣΕΣΣ οι χρήστες του πρέπει ν' αναζητούν μόνο τα δεδομένα που είναι απαραίτητα προς εκπλήρωση των καθηκόντων τους. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, *Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2008, σελ. 166.

222 Κυρώθηκε με το Ν. 2514/1997 ΦΕΚ Α' 140/27.6.1997.

223 παρ. 1 αρ. 82 με τίτλο “Ανεπιθύμητοι Αλλοδαποί” του Ν. 3386/2005.

224 παρ. 2 του ως άνω άρθρου.

την εκ πλήρωση των ανωτέρω υποχρεώσεων και την καταβολή του επιβληθέντος προστίμου ή την προσκόμιση εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης τράπεζας, που καλύπτει το ποσό των ανωτέρω υποχρεώσεων τους και του επιβληθέντος προστίμου²²⁵.

Επιπροσθέτως με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τριών χιλιάδων (3.000) έως δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ τιμωρείται κάθε αλλοδαπός, ο οποίος επανέρχεται παράνομα στη Χώρα και είναι καταχωρημένος στον κατάλογο των ανεπιθύμητων αλλοδαπών. Η άσκηση ένδικων μέσων δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα²²⁶.

Διαγράφεται από τον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών ο αλλοδαπός που έχει χαρακτηριστεί θύμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του Ν. 3386/2005 ή εκείνος για τον οποίο προκύπτει από αμετάκλητη δικαστική απόφαση ότι υπήρξε θύμα εμπορίας ανθρώπων ή παράνομης διακίνησης μεταναστών, εφόσον καταχωρήθηκε σε αυτόν εξαιτίας της καταδίκης του για οποιαδήποτε από τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης εισόδου στη Χώρα, της κατοχής και της χρήσης πλαστών ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτοτήτων ή αδειών διαμονής ή άλλων, ομοίου περιεχομένου, γνήσιων εγγράφων άλλων προσώπων, της παράνομης εργασίας και της πορνείας που τέλεσε κατά το χρονικό διάστημα της παράνομης διακίνησης του και για τις οποίες, αιτιολογημένα, προκύπτει ότι συνδέονται με κάποιο, από τα ως προβλεπόμενα του αυτού Νόμου, εγκλήματα του οποίου υπήρξε θύμα²²⁷²²⁸.

Οι ειδικότερες διαδικαστικές ενέργειες και τα κριτήρια για την εγγραφή και διαγραφή των αλλοδαπών από τον ΕΚΑΝΑ ρυθμίζονται από την υπ' αριθ. 4000/4/32-λα' από 5.10.2012 ΚΥΑ²²⁹.

Συγκεκριμένα, σ' αυτό τον κατάλογο εγγράφονται αλλοδαποί : α) σε βάρος των οποίων εκδόθηκε δικαστική ή διοικητική απόφαση απέλασης από τη χώρα ή απόφαση επιστροφής, εφόσον δεν έχουν συμμορφωθεί με την υποχρέωση επιστροφής, β) η παρουσία των οποίων στο ελληνικό έδαφος αποτελεί απειλή για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, όπου τέτοια απειλή υπάρχει ιδίως όταν σε βάρος του αλλοδαπού υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις ότι τέλεσε σοβαρή αξιόποινη πράξη ή ενδείξεις ότι προέβη σε προπαρασκευαστικές πράξεις για την τέλεσή της, γ) σε βάρος των οποίων συντρέχουν λόγοι δημόσιας υγείας²³⁰. Η εγγραφή τους γίνεται με απόφαση: α) του Δ/ντή της Δ/νσης Αλλοδαπών του ΑΕΑ, αν συντρέχουν λόγοι δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξης, β) του Δ/ντή της Δ/νσης Κρατικής Ασφάλειας του ΑΕΑ, αν συντρέχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας, γ) των Δ/ντων των Αστυνομικών Δ/νσεων ή των Προϊσταμένων των Υποδ/νσεων

225 παρ. 3 ό.π.

226 παρ. 4 ό.π.

227 παρ. 6 του αρ. 82 του παραπάνω Νόμου.

228 Αντικαταστάθηκε με το άρθρο τέταρτο, παρ.16 του Ν.3875/2010.

229 Δημοσιευμένη στο ΦΕΚ Β' 2805/17.10.2012 και υπογεγραμμένη από τους Υπουργούς Δημόσιας Τάξης, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ΚΥΑ αυτή κατήργησε την προηγούμενη 4000/4/32-ιβ' από 4.9.2006 (ΦΕΚ Β' 1353), η οποία είχε καταργήσει την ακόμα παλιότερη όμοια 4000/2/7-α' από 29.3.2003 (ΦΕΚ Β' 393).

230 Άρθρο 1 της εν λόγω ΚΥΑ.

Αλλοδαπών Αττικής και Θεσ/νίκης κατά λόγο τοπικής αρμοδιότητας στις λοιπές περιπτώσεις²³¹.

Η διάρκεια ισχύος της εγγραφής στον ΕΚΑΝΑ καθορίζεται από το αποφασίζον την εγγραφή όργανο, με κριτήριο τους λόγους για τους οποίους επιβάλλεται και δεν υπερβαίνει τα πέντε (5) έτη, εκτός εάν ο αλλοδαπός αποτελεί σοβαρή απειλή για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια τάξη καθώς και σε περίπτωση που επιβληθεί με απόφαση ποινικού δικαστηρίου απέλαση και απαγόρευση επανεισόδου του αλλοδαπού στη χώρα για όσο χρόνο ορίζεται σ' αυτή. Μνημονεύεται ότι κάθε περίπτωση εγγραφής επανεξετάζεται αυτεπαγγέλτως ανά τριετία²³² και παύει να ισχύει: α) αυτοδικαίως με την παρέλευση της χρονικής διάρκειας ισχύος της απόφασης εγγραφής, β) από την ανάκληση ή την ακύρωση της διοικητικής απόφασης απέλασης ή επιστροφής βάσει της οποίας έγινε η εγγραφή, γ) από την έκδοση βουλεύματος του αρμοδίου Συμβουλίου Πλημ/κων με τ' οποίο επιτρέπεται η επιστροφή του αλλοδαπού στη χώρα και για το χρονικό διάστημα που ορίζεται σ' αυτό, δ) με την κατάργηση της δικαστικής απόφασης που επέβαλε την απέλαση και ε) από την αναστολή εκτελέσεως της απόφασης απέλασης ή επιστροφής από τ' αρμόδιο δικαστήριο και για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί αυτή. Βέβαια, η διαγραφή από τον κατάλογο επιτρέπεται και πριν τη συμπλήρωση του χρόνου που αναφέρεται στην απόφαση εγγραφής, για λόγους εθνικού ή δημοσίου συμφέροντος ή διεθνών υποχρεώσεων της χώρας ή κατόπιν αιτήματος του ενδιαφερομένου για ανθρωπιστικούς και μόνο λόγους ως εξής: α) με απόφαση του Προϊσταμένου Κλάδου Ασφαλείας του ΑΕΑ όταν η εγγραφή έγινε από τον Δ/ντη του Αλλοδαπών ή της Κρατικής Ασφάλειας, β) με απόφαση των Γενικών Αστυνομικών Δ/ντων στις λοιπές περιπτώσεις²³³.

Από νομολογιακής πλευράς θα δούμε ότι αιτήματα διαγραφής από τον κατάλογο αυτόν, εφόσον δεν δικαιολογούνται εμπειριστατωμένα, από τον αιτούντα, με αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία, απορρίπτονται. Ειδικότερα, στην απόφαση ΣτΕ (Δ' Τμήμα) 952/2013, η αιτούσα πολίτης Αλβανίας, προσπάθησε, το 2005, να εισέλθει στη χώρα, από την περιοχή της Κακαβιάς, χρησιμοποιώντας πλαστή άδεια

231 Άρθρο 2 ό.π.

232 Ευρισκόμενη σε συμφωνία με το αρ. 112 της ΣΕΣΣ, όπου προβλέπει:

“1. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν καταχωρηθεί στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν για την αναζήτηση προσώπων, διατηρούνται μόνον όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Το αργότερο τρία χρόνια μετά την καταχώρησή τους σε αρχείο η αναγκαιότητα διατηρήσεώς τους πρέπει να εξετάζεται από το καταχωρούν Συμβαλλόμενο Μέρος.

2. Κάθε καταχωρούν Συμβαλλόμενο Μέρος ορίζει, αν συντρέχει περίπτωση, βραχύτερες προθεσμίες εξετάσεως, σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο.

3. Η τεχνική υπηρεσία υποστηρίξεως του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν ανακοινώνει αυτομάτως στο καταχωρούν Συμβαλλόμενο Μέρος, με προειδοποίηση ενός μηνός, τη διαγραφή που έχει προγραμματισθεί στο σύστημα.

4. Το καταχωρούν Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί, εντός της προθεσμίας εξετάσεως, να αποφασίσει την περαιτέρω διατήρηση της καταχωρήσεως, αν αυτή κρίνεται αναγκαία για τον σκοπό στον οποίο βασίζεται η καταχώρηση. Η παράταση της καταχωρήσεως πρέπει να ανακοινώνεται στην τεχνική υπηρεσία υποστηρίξεως. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται στην παραταθείσα καταχώρηση”.

233 Άρθρο 3 της προαναφερθείσας ΚΥΑ.

εργασίας και πλαστή βεβαίωση κατάθεσης δικαιολογητικών ανανέωσης άδειας διαμονής με αποτέλεσμα να εντοπιστεί από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές και να εγγραφεί στον ΕΚΑΝΑ μέχρι το 2016. Το 2009 έκανε αίτηση για την διαγραφή της, επικαλούμενη άγνοια για την πλαστότητα των εγγράφων και ότι έπεσε θύμα πλαστογραφίας, πλην όμως απορρίφθηκε για τον λόγο ότι *εξακολουθούσε ν' αποτελεί σοβαρή απειλή για την δημόσια τάξη και ασφάλεια της χώρας* και άσκησε αίτηση ακύρωσης στο ΔΠΑ η οποία απερρίφθη και τελικά άσκησε έφεση στο ΣτΕ η οποία απορρίφθηκε²³⁴. Επιπροσθέτως, από απόψεως ασκήσεως του δικαιώματος της προηγούμενης ακροάσεως, έχει κριθεί *ότι η εγγραφή στον ΕΚΑΝΑ για λόγους δημοσίας τάξης και ασφάλειας συνδεόμενους με την υποκειμενική συμπεριφορά του αλλοδαπού προϋποθέτει, ως δυσμενή διοικητική πράξη, την προηγούμενη κλήση του αλλοδαπού προς έκθεση των σχετικών απόψεών του* (ΣτΕ 3076/2002, ΔΠΑ 21ο Τριμελές υπ' αριθ.14867/2004 και 11560/2004), όταν όμως η εγγραφή πραγματοποιείται συνεπεία διοικητικής απελάσεως δυνάμει *αντικειμενικών δεδομένων που αφορούν την έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων και ανεξαρτήτως λόγων συνδεόμενων με τυχόν υποκειμενική συμπεριφορά, αυτό δεν απαιτείται* (ΔΠΑ 10ο Τριμελές υπ' αριθ. 13770/2004)²³⁵.

234 Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2013*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2015, σελ. 19-22.

235 Ιστοσελίδα Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, σελ 65. Διαθέσιμο: http://www.dprotodikeio-ath.gr/deltia_nom/NOMOLOGIA%20AKYROTIKES%20ALLODAPOI%2010.2005.PDF.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

1. ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΟΥΝ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΕΛΑΣΗ

Η διοικητική απέλαση αλλοδαπού επιτρέπεται, κατά το άρθρο 76²³⁶ του Ν.3386/2005, εφόσον: α) Έχει καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους ή, ανεξαρτήτως ποινής, για εγκλήματα προσβολής του πολιτεύματος, προδοσίας της Χώρας, εγκλήματα σχετικά με την εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, διεθνή οικονομικά εγκλήματα, εγκλήματα με χρήση μέσων υψηλής τεχνολογίας, εγκλήματα περί το νόμισμα, εγκλήματα αντίστασης, αρπαγής ανηλίκου, κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, κλοπής, απάτης, υπεξαίρεσης, εκβίασης, τοκογλυφίας, του νόμου περί μεσαζόντων, πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντικής δυσφήμισης, λαθρεμπορίας, για εγκλήματα που αφορούν τα όπλα, αρχαιότητες, την προώθηση λαθρομεταναστών στο εσωτερικό της Χώρας ή τη διευκόλυνση της μεταφοράς ή προώθησης τους ή της εξασφάλισης καταλύματος σε αυτούς για απόκρυψη και εφόσον η απέλαση του δεν διατάχθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο, β) έχει παραβιάσει τις διατάξεις του νόμου αυτού, γ) η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της Χώρας, όπου, αυτός θεωρείται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια, ιδίως όταν σε βάρος του ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών (3) μηνών²³⁷, δ) η παρουσία του στο ελληνικό έδαφος είναι επικίνδυνη για τη δημόσια υγεία και αρνείται να συμμορφωθεί προς τα μέτρα που καθορίζονται από τις ιατρικές αρχές για την προστασία της, αν και του έχει παρασχεθεί η απαραίτητη πληροφόρηση.

236 Η διάταξη αυτή είναι όμοια με την αντίστοιχη του αρ. 44 παρ. 1 του προγενέστερου Ν. 2910/2001 με μοναδική διαφορά την ανάδειξη της περ. γ' ως αυτοτελούς περιπτώσεως επικινδυνότητας για την δημόσια υγεία και σε σχέση με την ακόμη προγενέστερη του αρ. 27 του Ν. 1975/1991 διαφοροποιείται κυρίως κατά την περιπ. α' στην οποία ο νομοθέτης αρκούσαν σε οποιαδήποτε καταδίκη όχι αναγκαία τελεσίδικη.

237 Η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 48, παρ.1 του Ν.3772/2009.

2. ΠΡΟΗΓΕΙΘΕΙΣΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η απέλαση διατάσσεται με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή και, προκειμένου περί Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, από τον αρμόδιο για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικό Διευθυντή ή ανώτερο Αξιωματικό, που ορίζεται από τον οικείο Γενικό Αστυνομικό Διευθυντή, αφού προηγουμένως δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του²³⁸. Το αρμόδιο όργανο λαμβάνει υπόψη του, την πρόταση απέλασης από τον διοικητή της αστυνομικής υπηρεσίας που πραγματοποίησε τη σύλληψη αμέσως μετά την απεμπλοκή του συλληφθέντα αλλοδαπού από την ποινική διαδικασία. Στην πρόταση, βάσει και του αρ. 20²³⁹ του ΚΔΔσίας, αναφέρονται λεπτομερώς και ειδικώς τα στοιχεία με τα οποία δικαιολογείται η απέλαση. Μέσω του πληροφοριακού δελτίου που επιδίδεται στον υπό απέλαση αλλοδαπό, σε γλώσσα που κατανοεί, μνημονεύονται με σαφήνεια οι λόγοι για τους οποίους κρατείται και του παρέχεται η δυνατότητα να παρέξει, εντός 48 ωρών, προφορικώς ή εγγράφως τις τυχόν αντιρρήσεις του. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης²⁴⁰ του διοικουμένου.

Το ατομικό αυτό δικαίωμα αντιστοιχεί και σε υποχρέωση της διοίκησης και θεμελιώνει ένα γενικότερο κανόνα της διοικητικής διαδικασίας και εφαρμόζεται ρυθμίζοντας κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο με ατομικό χαρακτήρα²⁴¹ στα οποία εντάσσεται και η διοικητική απέλαση. Έχει συνταγματικό, στο αρ. 20 παρ. 2²⁴² του Συντάγματος αλλά και νομοθετικό, στο αρ. 6 του ΚΔΔσίας, υπόβαθρο. Έχει διπλό σκοπό, αφενός να δώσει στον ενδιαφερόμενο την δυνατότητα να υποστηρίξει τα

238 παρ. 2 του αρ. 76 του Ν. 3386/2005.

239 “Όπου ο νόμος για την έκδοση διοικητικής πράξης, προβλέπει προηγούμενη γνώμη ή πρόταση άλλου οργάνου, η μεν γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε πρόταση υποβάλλεται με πρωτοβουλία του προτείνοντος οργάνου. Η γνώμη ή η πρόταση πρέπει να είναι έγγραφη, αιτιολογημένη και επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της. Το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν μπορεί να εκδώσει πράξη με περιεχόμενο διαφορετικό από αυτό της σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης. Η μη αποδοχή της θετικής σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης καθώς και η απόκλιση από την απλή γνώμη πρέπει να αιτιολογούνται ειδικώς. Το αρμόδιο για την έκδοση όργανο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη άλλου οργάνου οικειοθελώς. Αν η απλή γνώμη δεν υποβληθεί μέσα στις εκτεθείσες από τον διοικούμενο απόψεις την προθεσμία που έχει ταχθεί προς τούτο από το νόμο ή από το αποφασίζον όργανο ή σ' εύλογο χρόνο, η διοικητική πράξη μπορεί να εκδοθεί χωρίς αυτήν.”

240 Η αρχή αυτή αναλύεται στα εξής στοιχεία: α) στο δικαίωμα του διοικουμένου να λάβει γνώση των στοιχείων της κρινόμενης υποθέσεώς του, β) στο δικαίωμα του διοικουμένου να εκθέσει τις απόψεις του, γ) στην υποχρέωση της Διοικήσεως να λάβει υπόψη της, να εκτιμήσει και να μην αγνοήσει ή παρατρέξει, εν σιγεί, τις εκτεθείσες από τον διοικούμενο απόψεις, ΚΟΡΣΟΣ Δ, *Διοικητικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος*, 3η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005, σελ. 192.

241 ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ-ΣΚΑΛΤΣΑ Α, *Η Προστασία του Διοικουμένου-Βασική Αρχή της Διοικητικής Δράσεως*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000, σελ. 76.

242 “Το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του”.

δικαιώματά του ή συμφέροντά του και να προτείνει εύλογες λύσεις πριν προβεί η διοίκηση στην επιβαρυντική ενέργεια ή μέτρο, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για την απέλαση με τις επαχθείς για τον αλλοδαπό συνέπειες, αφετέρου να διασφαλίσει την καλύτερη ενημέρωση της διοικήσεως και επομένως την αποτελεσματικότερη, ευλογότερη και δικαιότερη λειτουργία της, δεδομένου ότι ο διοικούμενος είναι ο καλύτερος γνώστης των υποθέσεών του²⁴³.

Η παράλειψη της διοίκησης να καλέσει τον αλλοδαπό πριν από την έκδοση της πράξης απέλασης προκειμένου να εκθέσει τις απόψεις του σχετικά με το εν λόγω δυσμενές γι αυτόν μέτρο, δεν καλύπτεται, ενόψει της παρ. 4²⁴⁴ του αρ. 6 του ΚΔΔσιας, από το γεγονός ότι κατά της άνω πράξεως ο αλλοδαπός άσκησε την προβλεπόμενη ενδικοφανή προσφυγή. Ενώπιον του εκδίδοντος, την επί της ενδικοφανούς προσφυγής απόφαση οργάνου, δεν απαιτείται νέα κλήση σε ακρόαση, καθόσον το δυσμενές μέτρο έχει ήδη ληφθεί, οι απόψεις του προσφεύγοντος περιέρχονται και μάλιστα επαναδιατυπωμένες μέσω της προσφυγής του και σ' αυτό (το όργανο)²⁴⁵.

Ενδεικτική και συνάμα χαρακτηριστική είναι, στο παρόν στάδιο, η υπ' αριθ. 2012/2012 απόφαση του Δ' Τμήματος του ΣτΕ, όπου σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο αιτών υπήκοος Αλβανίας καταδικάστηκε, την 13.9.2002, από το κατά τόπο αρμόδιο, Τριμ/λες Εφετείο Κακουρηγημάτων σε ποινή φυλάκισης δέκα μηνών, για παράνομη είσοδο στη χώρα, ενώ για τα λοιπά αδικήματα που κατηγορούνταν, μεταξύ άλλων, για ληστεία από κοινού κατά συρροή, κλήθηκε να δικασθεί στις 8.4.2003. Του επιβλήθηκε προσωρινή κράτηση και αποφυλακίσθηκε αφού είχε εκτίσει τα 2/3 της ποινής της παράνομης εισόδου, αλλά συνελήφθη εκ νέου, του επιδόθηκε πληροφοριακό δελτίο και διατάχθηκε η απέλασή του με την από 24.9.2003 απόφαση του, κατά τόπο αρμόδιου, Αστυν. Δ/ντή, αφού ο τελευταίος έλαβε υπόψη του: α) την πρόταση της υφιστάμενης Υπηρεσίας του σύμφωνα με την οποία ο αλλοδαπός κρίνεται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, β) την ποινική καταδίκη του αλλοδαπού για παράνομη είσοδο και γ) την ίδια ποινική απόφαση με την οποία διατάχθηκε η προσωρινή του κράτηση για ληστείες. Με την από 1.10.2003 απόφασή του ο Γ.Γ. Περιφέρειας απέρριψε την ενδικοφανή προσφυγή του αλλοδαπού με αποτέλεσμα ο τελευταίος να προσφύγει στο αρμόδιο Διοικητικό Πρωτοδικείο (Δ.Π.) επικαλούμενος την παραβίαση του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης με αρνητικό όμως αποτέλεσμα καθώς ακυρώθηκε η αίτησή του. Εν συνεχεία, προσέφυγε και ενώπιον του ΣτΕ, προσκομίζοντας την από 11.10.2005 αθωωτική απόφαση του Τριμ/λούς Δικαστηρίου Ανηλίκων, προκειμένου να εξαφανίσει την απόφαση του Δ.Π. Το ΣτΕ εξαφάνισε την απόφαση του Δ.Π. με το εξής σκεπτικό : *“Η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 44 του Ν.2910/2001 επιβάλλει στη Διοίκηση την υποχρέωση να παράσχει στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του κατά της απέλασης που πρόκειται να διαταχθεί για οποιοδήποτε λόγο από τ' αρμόδια όργανα. Η παράλειψη δε αυτής της υποχρέωσης της Διοίκησης δεν καλύπτεται, ενόψει του*

243 ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ-ΣΚΑΛΤΣΑ Α, σελ. 75.

244 *“Η ακρόαση του ενδιαφερομένου εφαρμόζεται ακόμα και όταν οι σχετικές με τη δυσμενή διοικητική πράξη διατάξεις προβλέπουν δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής”.*

245 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 355.

άρθρου 6 παράγραφος 4 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, από το γεγονός ότι κατά της ως άνω απόφασης απέλασης ο αλλοδαπός τυχόν ασκεί την ενδικοφανή προσφυγή της παραγράφου 5 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001. Εν προκειμένω, προκύπτει από το από 25.7.2003 αποδεικτικό επίδοσης που βρίσκεται στο φάκελο της υπόθεσης και μνημονεύεται και στο σώμα της από 24.9.2003 απόφασης του αρμόδιου Δ/ντή της Αστυν. Δ/σης που διατάσσει την απέλαση του εκκαλούντος, ότι ο τελευταίος είχε κληθεί να υποβάλει εντός 48 ωρών τις αντιρρήσεις του για τη διαδικασία της διοικητικής απέλασης που είχε κινηθεί σε βάρος του και ότι είχε παραλάβει το πληροφοριακό δελτίο για τους υπό απέλαση αλλοδαπούς, αλλά δεν υπέβαλε σχετικώς αντιρρήσεις. Συνεπώς, ορθώς, αν και με διαφορετική αιτιολογία, απορρίφθηκε με την εκκαλουμένη απόφαση ο λόγος ακύρωσης ότι παραβιάσθηκε ο τύπος της προηγούμενης ακρόασης, σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 2 του Συντάγματος. Εξάλλου, αβασίμως προβάλλει ο εκκαλών ότι, κατά παράβαση του άρθρου 6 του Ν.2690/1999, δεν κλήθηκε προ πέντε ημερών να εκφράσει τις απόψεις του για την επικείμενη απέλασή του αλλά και ενώπιον του Γ. Γ. Περιφέρειας, διότι, εν προκειμένω, ήταν εφαρμοστέα η ειδική διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001, κατά την οποία για την υποβολή των αντιρρήσεων του αλλοδαπού απαιτείται προθεσμία (τουλάχιστον) 48 ωρών, η οποία και τηρήθηκε. Όμως, από την από 11.20.2005 απόφαση του Τριμελούς Δικαστηρίου Ανηλίκων, που προσκόμισε ο εκκαλών ενώπιον του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι αυτός τελικά αθωώθηκε για τα αποδοθέντα σ’ αυτόν ποινικά αδικήματα που απετέλεσαν τα αιτιολογικά ερείσματα της απέλασής του, δηλαδή τόσο για το κακούργημα όσο και για την παράνομη είσοδο στη χώρα. Με το δεδομένο αυτό, κλονίζεται η αιτιολογία της ένδικης απέλασης. Για το λόγο αυτό, η υπό κρίση έφεση πρέπει να γίνει δεκτή και να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου. Στη συνέχεια, πρέπει να εκδικασθεί η αίτηση ακύρωσης, να γίνει δεκτή για τον ανωτέρω λόγο και να ακυρωθούν οι από 24.9.2003 και 1.10.2003 πράξεις του Διευθυντή της Αστυν. Δ/σης και του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, αντιστοίχως, που διατάσσουν την απέλαση του εκκαλούντα από την Ελλάδα²⁴⁶”.

Το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, όπως είδαμε, εξετάζει με κάθε επιμέλεια επικαλούμενους λόγους παραβίασης του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης καθότι αποτελεί ένα πλήρες δικαίωμα που αντιστοιχεί τόσο σε δικαίωμα του ενδιαφερομένου όσο και σε υποχρέωση της διοίκησης. Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο, δεν υπήρξε παραβίαση του δικαιώματος αυτού καθόσον από την μελέτη του φακέλου της υπόθεσης προέκυψε ότι ο αλλοδαπός είχε ενημερωθεί για την δυνατότητα άσκησης αυτού του δικαιώματος, τόσο από το αποδεικτικό επίδοσης όσο και από το πληροφοριακό δελτίο. Άξια μνείας είναι η κρίση του ΣΤΕ ότι η δυνατότητα άσκησης προσφυγής δεν μπορεί να υποκαταστήσει το δικαίωμα της ακρόασης, αφού γίνεται αντιληπτό ότι, μεταξύ άλλων, το καθένα από αυτά τα δικαιώματα αντιστοιχεί σε διαφορετικό στάδιο της διαδικασίας. Επιπλέον στην απόφαση αυτή κρίνει ότι η προθεσμία των 48 ωρών για την υποβολή των τυχόν αντιρρήσεων που προβλέπει ο Ν. 2910/2001 υπερισχύει, λόγω ειδικότητας, και εν

²⁴⁶ Υπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2012*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2014, Σελ. 73-77. Διαθέσιμη :http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/Extras/Epetirides/EPETIRIDA_2012.pdf.

τέλει εφαρμόζεται έναντι των πέντε ημερών που προβλέπει ο ΚΔΔσας. Καταληκτικά, το Δικαστήριο εξαφάνισε την απόφαση του Δ.Π, όχι όμως λόγω παραβίασης του δικαιώματος ακρόασης αλλά λόγω έλλειψης αιτιολογίας και ορθώς, καθόσον δεν εκκρεμούσε πλέον τελεσίδικη ποινική καταδίκη ή τουλάχιστον δίωξη σε βάρος του.

Υπάρχουν και περιπτώσεις όπου το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του αλλοδαπού κάμφθηκε με αιτιολογικό την δέσμια αρμοδιότητα της διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα, σε πρόσφατη νομολογία και δη στην υπ' αριθ. 4918/2012 απόφαση του Δ' Τμήματος του ΣτΕ, σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά, ο εφεσίβλητος αλλοδαπός, υπήκοος Βουλγαρίας συνελήφθη από τις Ελληνικές αρχές την 5.8.2003 για χρήση πλαστού εγγράφου και απόπειρα υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης, καθόσον προμηθεύτηκε πλαστή άδεια εργασίας και πλαστές βεβαιώσεις εργοδότη τις οποίες προσκόμισε σε κατάσταση ΙΚΑ. Για τις πράξεις αυτές καταδικάστηκε σε φυλάκιση εννέα μηνών, με τριετή αναστολή, από το αρμόδιο Τριμ/λες Πλημ/κείο. Συνελήφθη εκ νέου στις 8.3.2003 για παράνομη διαμονή, αφού στερούνταν νομίμων εγγράφων και εκδόθηκε απόφαση απέλασης σε βάρος του, κατά της οποίας άσκησε προσφυγή στο Γ.Γ. Περιφέρειας, η οποία απορρίφθηκε με την αιτιολογία των προηγούμενων δύο συλλήψεών του. Προσέφυγε στο αρμόδιο Δ.Π, όπου ακύρωσε την απόφαση του Γ.Γ. Περιφέρειας για το λόγο ότι “πριν την έκδοση της πράξης απέλασης αυτός δεν είχε κληθεί προσηκόντως ενώπιον της αρμόδιας διοικητικής αρχής”. Κατά της απόφασης του Δ.Π. άσκησαν έφεση οι Υπουργοί Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης. Εν τέλει το Τμήμα του ΣτΕ παρέπεμψε την υπόθεση, ενόψει της σπουδαιότητας του ζητήματος, στην επταμελή σύνθεση, ακολουθώντας το παρατεθέν σκεπτικό: “Με τις διατάξεις του άρθρου 44 παράγραφος 1 του Ν.2910/2001, ο νομοθέτης προέβλεψε κατά τρόπο ειδικό τις περιπτώσεις απέλασης των αλλοδαπών και τις κατένειμε σε τρεις κατηγορίες. Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι στις δύο πρώτες κατηγορίες (περιπτώσεις α²⁴⁷ και β²⁴⁸ της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001) καθιερύεται δεσμία αρμοδιότητα της Διοίκησης για την έκδοση πράξης απέλασης, ενώ αντιθέτως, όσον αφορά στην κατηγορία της περίπτωσης γ²⁴⁹ της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001 καθιερύεται – λόγω και της χρησιμοποίησης αορίστων νομικών εννοιών – διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης προκειμένου να εκδώσει πράξη απέλασης. Ενόψει της ανωτέρω διάκρισης των κατηγοριών απέλασης των αλλοδαπών και της αντίστοιχης οριοθέτησης της δράσης της διοίκησης, συνάγεται, ότι το άρθρο 44 παράγραφος 2 του Ν. 2910/2001 επιβάλλει στη διοίκηση την υποχρέωση να παράσχει στον αλλοδαπό προθεσμία 48 ωρών για να υποβάλει τις αντιρρήσεις του, μόνο όταν πρόκειται να εκδοθεί πράξη απέλασης με έρεισμα τη διάταξη της περίπτωσης γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001, κατ' ενάσκηση δηλαδή της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης. Αντιθέτως, όταν η πράξη απέλασης εκδίδεται βάσει αντικειμενικών δεδομένων, όπως στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001, οπότε η Διοίκηση

247 'Ητοι την τελεσίδικη καταδίκη, ανεξαρτήτως ποινής, σ' ορισμένα περιοριστικά αναφερόμενα, από τον νόμο αυτόν, αδικήματα.

248 Την παραβίαση των διατάξεων αυτού του Νόμου.

249 Όταν κρίνεται επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια ή για τη δημόσια υγεία.

ενεργεί κατά δεσμία εξουσία, δεν απαιτείται η τήρηση του ανωτέρω τύπου. Εξ άλλου, και εν πάση περιπτώσει, το δικαίωμα ακρόασης στις περιπτώσεις αυτές διασφαλίζεται με την παρεχόμενη από τον νόμο ευχέρεια άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής κατά της πράξης απέλασης. Αν δε, στην τελευταία αυτή περίπτωση, η διοίκηση εξέδωσε πράξη απέλασης επί τη βάσει ανακριβών ή ανύπαρκτων περιστατικών, τότε η εν λόγω πράξη είναι παράνομη και ακυρωτέα για το λόγο αυτό και όχι επειδή εκδόθηκε κατά παράβαση του δικαιώματος ακρόασης”. Επιπροσθέτως, η πράξη της απέλασης του εφεσίβλητου αλλοδαπού, στηρίζεται αυτοτελώς αφ’ ενός μεν στην παραμονή στη χώρα χωρίς σχετική άδεια (που εμπίπτει στην περίπτωση β’ της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001), αφ’ ετέρου δε στη διάπραξη εγκλημάτων του ποινικού δικαίου, που καθιστά τον εφεσίβλητο κίνδυνο για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια (και εμπίπτει στην περίπτωση γ’ της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του Ν. 2910/2001). Συνεπώς, ως προς το αιτιολογικό έρεισμα της πράξης απέλασης που συνίσταται στην παραμονή στη χώρα χωρίς σχετική άδεια δεν απαιτείτο η τήρηση του τύπου της ακρόασης που τάσσει η διάταξη του άρθρου 44 παράγραφος 2 του Ν. 2910/2001, δεδομένου ότι όταν συντρέχει αυτή η περίπτωση η Διοίκηση ουδεμία διακριτική ευχέρεια διέθετε ως προς την απέλαση του αλλοδαπού. Ως εκ τούτου η επίδικη πράξη απέλασης εκδόθηκε νομίμως, αντιθέτως με όσα εσφαλμένως έκρινε το δικάσαν Πρωτοδικείο.

Στην προπαρατεθείσα απόφαση διαπιστώνουμε ότι το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης κάμπτεται με το αιτιολογικό ότι ενόψει του γεγονότος ότι, ο αλλοδαπός διέμενε παράνομα στη χώρα, παραβιάζοντας τις διατάξεις του Ν.2910/2001 αλλά και επειδή είχε διαπράξει τα αδικήματα της χρήσης πλαστού εγγράφου και της απόπειρας υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης δημιουργείται δέσμια αρμοδιότητα της διοίκησης για την απέλαση του μη απαιτούμενης της προηγούμενης ακρόασέως του. Προς επίρρωση της κρίσης αυτής, το Δικαστήριο συμπληρώνει ότι το δικαίωμα αυτό διασφαλίζεται, εν πάσει περιπτώσει, με την παρεχόμενη δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής, διατύπωση η οποία δεν ευθυγραμμίζεται με την προηγούμενη απόφαση 2012/2012, δεδομένου ότι εκδόθηκαν την ίδια χρονιά.

Δεν μπορεί όμως, για λόγους πληρότητας να μην γίνει αναφορά και στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και πλήρης, τόσο από πλευρά αιτιολόγησης όσο και από πλευράς δικανικού συλλογισμού, άποψη της μειοψηφίας του δικαστηρίου κατά την εκδίκαση της υπόθεσης. Αναλυτικότερα ο Σύμβουλος Η.Τ και Πάρεδρος Η.Μ. υποστήριξαν: “Προκειμένης της απέλασης αλλοδαπού, ο νόμος (άρθρο 44 παράγραφος 2 του Ν. 2910/2001) προβλέπει την κλήση του προς ακρόαση χωρίς να διακρίνει μεταξύ των κατ’ ιδίαν περιπτώσεων. Συνεπώς, και επί απέλασης αλλοδαπού κατά τις περιπτώσεις α’ και β’ του άρθρου 44 παράγραφος 1 του ανωτέρω νόμου επιβάλλεται, επί ποινή ακυρότητας της πράξης απέλασης, να δοθεί στον αλλοδαπό προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ωρών για να υποβάλει τις τυχόν αντιρρήσεις του”. Ενώ, ειδικότερα ο Πάρεδρος Η.Μ. συμπληρώνει: “ο παρά το γράμμα του νόμου περιορισμός της υποχρέωσης κλήσης του αλλοδαπού σε ακρόαση μόνο στην περίπτωση γ’ της παρ. 1 του άρθρου 44 (όταν δηλαδή επίκειται η απέλασή του για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας) δεν

δικαιολογείται από τη φύση της διοικητικής απέλασης ως μέτρου συναπτομένου με την υποκειμενική συμπεριφορά ορισμένου προσώπου, δεν αποκλείεται δε να έρχεται και σε αντίθεση με κανόνες υπέρτερης ισχύος. Ειδικότερα, όσον αφορά στην απέλαση κατά την ανωτέρω περίπτωση α΄, προκειμένου περί των αλλοδαπών που διαμένουν νομίμως στην ελληνική επικράτεια επιβάλλεται, με το άρθρο 1 παράγραφος 1 του κυρωθέντος Εβδόμου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών», η υποχρέωση να τους παρασχεθεί η δυνατότητα «να προτείνουν επιχειρήματα κατά της απέλασης», είναι δε δυνατή η απέλαση του αλλοδαπού πριν από την άσκηση του δικαιώματος ακρόασης μόνον «όταν αυτή η απέλαση είναι αναγκαία για το συμφέρον της δημόσιας τάξης ή επιβάλλεται για λόγους εθνικής ασφάλειας» (άρθρο 1 παράγραφος 2 του ανωτέρω Εβδόμου Πρωτοκόλλου). Όσον αφορά δε τους αλλοδαπούς που εισήλθαν και παραμένουν στην χώρα χωρίς άδεια, πράγματι κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά υπό το κράτος των αλληλοδιαδόχως ισχυσάντων νομοθετημάτων περί αλλοδαπών – Ν. 4310/1929, Ν. 1975/1991, Ν. 2910/2001 – είναι υποχρεωτική για την διοικητική αρχή η απέλασή τους χωρίς να απαιτείται η συνδρομή άλλων ειδικότερων λόγων δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και ασχέτως οποιασδήποτε συμπεριφοράς τους, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή η υποχρέωση απέλασης υπαγορεύεται από λόγους δημόσιας τάξης. Η κρίσιμη διάταξη, όμως, του άρθρου 44 παράγραφος 1 περίπτωση β΄ του Ν. 2910/2001, η οποία προβλέπει ότι επιτρέπεται η διοικητική απέλαση αλλοδαπού αν «έχει παραβιάσει τις διατάξεις του παρόντος νόμου», καταλαμβάνει περισσότερες περιπτώσεις, διαφορετικές μεταξύ τους ως προς το είδος, τις συνθήκες και την βαρύτητα της παράβασης της μεταναστευτικής νομοθεσίας, για την οποία διατάσσεται η απέλαση αλλοδαπού. Δεν αποκλείονται, κατά την ανωτέρω διάταξη, περιπτώσεις που, λόγω των ειδικών συνθηκών, η απέλαση για παράβαση της νομοθεσίας περί αλλοδαπών δεν αποτελεί υποχρεωτική ενέργεια για τη Διοίκηση αλλά καταλείπεται, αντιθέτως, στην διακριτική της ευχέρεια, κατά την ενάσκηση της οποίας οφείλει η Αρχή, εν όψει και των τυχόν προβληθέντων ενώπιόν της ισχυρισμών, να συνεκτιμήσει, μεταξύ άλλων, και την προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του αλλοδαπού. Ερμηνευμένος, εξ άλλου, υπό το φως του άρθρου 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος, ο Νόμος 2910/2001 περί της κατάστασης των αλλοδαπών δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 8 παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όταν η απέλαση συνιστά επέμβαση στην προσωπική ή οικογενειακή ζωή του αλλοδαπού. Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης, το μέτρο της διοικητικής απέλασης αλλοδαπού αποτελεί νόμιμη επέμβαση στην προσωπική ή οικογενειακή ζωή του, εφ’ όσον προβλέπεται από τον εθνικό νόμο (όπως το άρθρο 44 παράγραφος 1 περίπτωση β΄ του Ν. 2910/2001), επιδιώκεται μ’ αυτό θεμιτός σκοπός (τέτοιους δε σκοπούς εξυπηρετεί και η εφαρμογή της εθνικής μεταναστευτικής νομοθεσίας ως άσκηση της κυριαρχικής εξουσίας της Πολιτείας) και είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας, είναι δηλαδή κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (για τα εφαρμοζόμενα κριτήρια στάθμισης κατά τον έλεγχο της αναλογικότητας του μέτρου). Θεσπίζεται, ως εκ τούτου, και στην περίπτωση αυτή

διακριτική ευχέρεια της διοικητικής αρχής, κατά την άσκηση της οποίας συνεκτιμώνται οι σχετικοί με την προστασία της προσωπικής και οικογενειακής του ζωής ισχυρισμοί του ενδιαφερομένου, όπως δε έχει γίνει παγίως δεκτό, σε όλως εξαιρετικές περιστάσεις, η απομάκρυνση, συνεπεία έκδοσης πράξης απέλασης, από το έδαφος ενός κράτους, αλλοδαπού που έχει εισέλθει ή διαμένει παρανόμως σε αυτό, μπορεί να αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι δεν είναι αλυσιτελής αλλά συμβάλλει στη σύννομη άσκηση της αρμοδιότητας της αρχής, η τήρηση του τύπου της προηγούμενης ακρόασης και επί απελάσεων κατά την περίπτωση β' του άρθρου 44 παράγραφος 1 του Ν. 2910/2001, η οποία επιβάλλεται άλλωστε κατά την αδιάστικτη διατύπωση του άρθρου 44 παράγραφος 2 του ίδιου νόμου”.

Συνοπτικά, άποψη της μειοψηφίας είναι η απαράβατη καθολικότητα του δικαιώματος της προηγούμενης ακρόασης που ασκείται σε κάθε περίπτωση απέλασης και που ερίδεται και στο γράμμα του νόμου, το οποίο δεν διακρίνει κατ' ιδίαν περιπτώσεις αλλά και από τις διεθνείς συμβάσεις. Ειδικότερα σε νόμιμα διαμένων αλλοδαπό του παρέχεται η δυνατότητα επιχειρημάτων κατά της απέλασης δυνάμει του αρ. 1 του Έβδομου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου αλλά και για οποιονδήποτε αλλοδαπό, βάσει της διάταξης της παρ. 1 του αρ. 8 της ΕΣΔΑ με την οποία θεμελιώνεται δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, που δεν μπορεί να προστατευτεί αν η διοίκηση δεν ενημερωθεί για αυτές μέσω της ακρόασης του αλλοδαπού.

3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Όταν ο αλλοδαπός, εκ των εν γένει περιστάσεων, κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή αποφεύγει ή παρεμποδίζει την προετοιμασία της αναχώρησής του ή τη διαδικασία απομάκρυνσής του, με απόφαση των αρμόδιων οργάνων²⁵⁰, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης ως προς την απέλασή του. Εφόσον εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτηση συνεχίζεται ως την εκτέλεση της απέλασης, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες. Σε περίπτωση που η απέλαση καθυστερεί επειδή αυτός αρνείται να συνεργαστεί ή καθυστερεί η λήψη των αναγκαίων για την απέλασή του εγγράφων από τη χώρα καταγωγής ή προέλευσής του, η κράτηση του αλλοδαπού είναι δυνατόν να παραταθεί για περιορισμένο χρόνο, που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες. Ο αλλοδαπός πρέπει να πληροφορείται στη γλώσσα που κατανοεί, τους λόγους της κράτησης του, να του επιδίδεται έντυπο πληροφοριακό δελτίο σχετικά με την διαδικασία της απέλασης και τα συναφή δικαιώματά του αλλά και για την επίδοση αυτή να συντάσσεται σχετικό

250 Βλέπε σελ. 74 του παρόντος.

αποδεικτικό που υπογράφεται από τον αλλοδαπό και να τηρείται στο αρχείο της Υπηρεσίας όπου αυτός κρατείται²⁵¹ και να διευκολύνεται εν γένει η επικοινωνία με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του και παράλληλα, όταν κρατείται, μαζί με τα δικαιώματα που έχει σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, μπορεί να προβάλει και αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησης ή παράτασης της κράτησής του ενώπιον του προέδρου ή του υπ' αυτού οριζόμενου πρωτοδίκη του διοικητικού πρωτοδικείου, στην Περιφέρεια του οποίου υπάγεται²⁵².

Ειδικότερα όμως οι αντιρρήσεις πρέπει να διαλαμβάνουν συγκεκριμένους λόγους, μπορούν δε να υποβληθούν και προφορικώς, οπότε συντάσσεται συναφώς, από το γραμματέα, σχετική έκθεση. Ως προς την εκδίκαση αυτών, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 27 και της παραγράφου 1²⁵³ του άρθρου 204 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Εφόσον ζητηθεί, ακούγεται υποχρεωτικά από τον δικαστή ο αντιλέγων ή ο δικαστικός του πληρεξούσιος, τούτο δε μπορεί να διατάξει, σε κάθε περίπτωση, και ο δικαστής. Οι, κατά τη διαδικασία αυτή, προβαλλόμενοι ισχυρισμοί πρέπει να αποδεικνύονται παραχρήμα. Ο αρμόδιος δικαστής, ο οποίος κρίνει και για τη νομιμότητα της κράτησης ή της παράτασής της, εκδίδει παραχρήμα την απόφασή του για τις αντιρρήσεις, την οποία διατυπώνει συνοπτικώς στο τηρούμενο πρακτικό. Αντίγραφο του πρακτικού αυτού παραδίδεται αμέσως στην αστυνομική αρχή. Αν πρόκειται για ημέρα αργίας, δεν απαιτείται η παρουσία γραμματέα, τα σχετικά δε πρακτικά, καθώς και η προαναφερθείσα έκθεση, συντάσσονται από τον ίδιο δικαστή και η απόφαση αυτή δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο²⁵⁴. Προβλέπεται και η εξής ευνοϊκή για τον αλλοδαπό εξαίρεση, ήτοι σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός δεν κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου διαφωνεί ως προς την κράτησή του, με την ίδια απόφαση τάσσει σε αυτόν προθεσμία προς αναχώρηση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα ημέρες, εκτός και αν συντρέχει λόγος που κωλύει την απέλαση²⁵⁵. Η απόφαση κράτησης μπορεί να ανακληθεί ύστερα από αίτηση των διαδίκων, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 205²⁵⁶ παρ. 6 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Σε περίπτωση τώρα, που ο αλλοδαπός στερείται ταξιδιωτικού εγγράφου, η αρμόδια για την απέλασή του αστυνομική υπηρεσία προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες ενώπιον της διπλωματικής ή προξενικής αρχής του κράτους καταγωγής ή

251 Αρ. 1 παρ. 2 της υπ ' αριθ. 4000/4/46-α' από 22.7.2009 ΚΥΑ “Καθορισμός λεπτομερειών για την εκτέλεση διοικητικών και δικαστικών αποφάσεων απέλασης αλλοδαπών” των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 1535/27.7.2009.

252 Παρ. 3 του ως άνω άρθρου του ίδιου Νόμου όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 48 παρ. 2 του Ν. 3772/3009 και ισχύει.

253 “Η εκδίκαση της αίτησης αναστολής γίνεται σε συμβούλιο, δεν καλούνται σ' αυτή οι διάδικοι αλλά το δικαστήριο πάντως μπορεί να τους καλέσει και να τους ακούσει”.

254 Η τελευταία αυτή πρόταση προστέθηκε με την παρ. 1 του αρ. 55 του Ν. 3900/2010.

255 Η παρ. 5 του αρ. 76 όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του αρ. 55 του Ν. 3900/2010 και ισχύει εφεξής.

256 “Οι αποφάσεις που εκδίδονται για την αίτηση αναστολής μπορούν ν' ανακληθούν εν όλω ή εν μέρει, ύστερα από αίτηση διαδίκου ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, αν η αίτηση ανάκλησης στηρίζεται σε νέα στοιχεία”.

μόνιμης διαμονής ή ιθαγένειας του αλλοδαπού για την έκδοση ταξιδιωτικού εγγράφου. Αν η διπλωματική ή προξενική αρχή αρνείται την έκδοση ταξιδιωτικού εγγράφου ή δεν υπάρχει διπλωματική ή προξενική αρχή του ως άνω κράτους στη Χώρα, η Υπηρεσία ενημερώνει σχετικά το Υπουργείο Εξωτερικών. Όταν η έγκαιρη χορήγηση ταξιδιωτικού εγγράφου δεν είναι εφικτή, ο αλλοδαπός εφοδιάζεται με ειδικού τύπου ταξιδιωτικό έγγραφο²⁵⁷. Από την μεριά τους, οι αστυνομικοί υπάλληλοι, που φρουρούν και συνοδεύουν τον υπό απέλαση αλλοδαπό, λαμβάνουν όλα τα νόμιμα μέτρα για την αποτροπή απόδρασης ή αυτοτραυματισμού ή πρόκλησης από τον αλλοδαπό ζημιών ή σωματικής βλάβης σε άλλον. Η απέλαση εκτελείται με τρόπο που διασφαλίζει την ασφαλή μεταγωγή του αλλοδαπού, χωρίς να θίγεται η αξιοπρέπειά του και χωρίς χρήση περιττής βίας. Η ταυτόχρονη απέλαση ανδρών και γυναικών πρέπει ν' αποφεύγεται. Η απέλαση γυναικών γίνεται σε κάθε περίπτωση με τη συνοδεία και γυναίκας αστυνομικού. Οι προς απέλαση ανήλικοι συνοδεύονται κατά το δυνατόν από αστυνομικούς που διαθέτουν ειδική κατάρτιση για τις ανάγκες των ανηλίκων. Σε περίπτωση που ο προς απέλαση αλλοδαπός αρνείται να επιβιβασθεί στο μεταφορικό μέσο, προκειμένου να αναχωρήσει από τη Χώρα, η απομάκρυνσή του μπορεί να πραγματοποιηθεί με συνοδεία αστυνομικής δύναμης μέχρι τη χώρα προορισμού του, ύστερα από απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Εσωτερικών και εφόσον εξασφαλίζονται όλα τα εχέγγυα ασφαλούς μετάβασης, διαμονής και επιστροφής των συνοδών αστυνομικών²⁵⁸²⁵⁹.

Μνημονεύεται ότι ο υπό απέλαση αλλοδαπός έχει προκαθοριζόμενες από τον νόμο υποχρεώσεις και δη αφενός να υπακούει στα εντεταλμένα για τη μεταγωγή του όργανα και να μη δυσχεραίνει το έργο τους²⁶⁰ και αφετέρου υποχρεούται να εγκαταλείψει τη Χώρα το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε πριν από την παρέλευση της οριζόμενης με την απόφαση απέλασης προθεσμίας και εφόσον παράλληλα με την απέλαση, επιβληθεί στον αλλοδαπό και το μέτρο της κράτησης, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 76 του ν. 3386/2005, αυτός παραδίδει στον Διευθυντή του Ειδικού Χώρου Παραμονής Αλλοδαπών ή τον Διοικητή της οικείας αστυνομικής Υπηρεσίας ή στον ειδικά προς τούτο εξουσιοδοτημένο υπάλληλο το δελτίο ταυτότητας, το διαβατήριό του ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που κατέχει και τα χρήματα που φέρει μαζί του. Η αστυνομική υπηρεσία προβαίνει σε αφαίρεση των εν λόγω εγγράφων και χρημάτων, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του αλλοδαπού προς τις προαναφερόμενες υποχρεώσεις του. Για την παράδοση ή την αφαίρεση συντάσσεται έκθεση, η οποία υπογράφεται από δύο ανακριτικούς υπαλλήλους και τον αλλοδαπό, η οποία έκθεση τηρείται στην αρμόδια για την απέλαση Υπηρεσία, ενώ αντίγραφο αυτής επιδίδεται στον αλλοδαπό²⁶¹.

Κατ' αρχήν, κατά τη διάρκεια ισχύος της διοικητικής απόφασης²⁶² απέλασης

257 Κατά τα οριζόμενα στο Π.Δ.124/1997 (ΦΕΚ Α' – 112).

258 Όπως προβλέπεται από το άρθρο 80 παρ. 4 του ν. 3386/2005 (ΦΕΚ Α'- 212).

259 Άρθρο 4 της παραπάνω ΚΥΑ σχετικά με “Καθορισμός λεπτομερειών για την εκτέλεση διοικητικών και δικαστικών αποφάσεων απέλασης αλλοδαπών”.

260 παρ. 1 αρ. 3 της ως άνω ΚΥΑ.

261 παρ. 2 ό.π.

262 Αλλά και δικαστικής ομοίως.

μπορούν να λάβουν χώρα περισσότερες πράξεις υλοποίησής τους. Στην περίπτωση, όμως, που ο αλλοδαπός συλλαμβάνεται προς εκτέλεση απόφασης απέλασης για την οποία αυτός έχει ήδη κρατηθεί στο παρελθόν και έχει εξαντληθεί, ο κατά νόμο προβλεπόμενος ανώτατος χρόνος κράτησης, νέα κράτηση επιτρέπεται μόνον για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωση των νόμιμων διατυπώσεων απομάκρυνσής του²⁶³, με την δέουσα επιμέλεια και μέριμνα για την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών κράτησης και σε ειδικούς χώρους, των οποίων την ευθύνη της φύλαξης έχει η Ελληνική Αστυνομία²⁶⁴, ενώ σε περίπτωση έλλειψης τέτοιων χώρων, προσωρινά στα κρατητήρια των αστυνομικών υπηρεσιών χωριστά όμως από τους κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου²⁶⁵. Σ' αυτούς παρέχεται επείγουσα υγειονομική περίθαλψη και απαραίτητη θεραπευτική αγωγή ενώ παράλληλα επιτρέπεται, κατόπιν αιτήματος να έρχονται σ' επαφή με τους νόμιμους αντιπροσώπους τους, τα μέλη της οικογενείας τους και τις αρμόδιες προξενικές αρχές. Επιπλέον λαμβάνουν συστηματικά πληροφορίες στις οποίες επεξηγείται ο κανονισμός που εφαρμόζεται στην εγκατάσταση που κρατούνται καθώς και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους²⁶⁶. Στα δικαιώματα αυτά συμπεριλαμβάνεται και αυτό της επικοινωνίας με αρμόδιες εθνικές, διεθνείς και ΜΚΟ που επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις.

Οι ανήλικοι αλλοδαποί, καθώς και οι γυναίκες, κρατούνται σε ξεχωριστούς χώρους και ως έσχατη λύση, μόνο εφόσον δεν μπορούν να εφαρμοσθούν για τον ίδιο σκοπό άλλα επαρκή και λιγότερο επαχθή μέτρα και για το ελάχιστο απαιτούμενο χρονικό διάστημα, εκτός αν λόγοι προστασίας των ανηλίκων ή διατήρησης της οικογενειακής ενότητας επιβάλλουν το αντίθετο. Για το χρονικό διάστημα κράτησης του αλλοδαπού σε αστυνομικό κρατητήριο συντάσσεται σχετική βεβαίωση από τον Διοικητή της οικείας Υπηρεσίας²⁶⁷. Στην αρμόδια για την εκτέλεση της απέλασης αστυνομική αρχή παραδίδεται από ειδικά εξουσιοδοτημένο υπάλληλο του καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτικού καταστήματος ή του Ειδικού Χώρου Παραμονής Αλλοδαπών (Ε.Χ.Π.Α.), αντίγραφο της καταδικαστικής απόφασης που διατάσσει την απέλαση, τα προβλεπόμενα έγγραφα, τα χρήματα του ατομικού λογαριασμού του κρατούμενου αλλοδαπού²⁶⁸ και τα προσωπικά του αντικείμενα. Επίσης, τα χρήματα του υπό διοικητική απέλαση αλλοδαπού, περιλαμβανομένων και τυχόν εμβασμάτων προς αυτόν κατά τη διάρκεια της κράτησής του, φυλάσσονται σε ασφαλή χώρο στον Ειδικό Χώρο Παραμονής Αλλοδαπών ή στην αστυνομική Υπηρεσία όπου κρατείται, με μέριμνα του Διευθυντή ή προϊσταμένου της Υπηρεσίας. Για την παράδοση συντάσσεται σχετική έκθεση, η οποία υπογράφεται από τον αστυνομικό, ειδικό φρουρό ή συνοριακό φύλακα που ενεργεί τη μεταγωγή, τον υπάλληλο του καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτικού καταστήματος ή του Ε.Χ.Π.Α. και από τον αλλοδαπό. Αν ο αλλοδαπός στερείται διαβατηρίου ή άλλου ταξιδιωτικού εγγράφου, ο διευθυντής του

263 Άρθρο 1 παρ. 1 της ως άνω ΚΥΑ.

264 Αρ. 81 του Ν. 3386/2005.

265 Παρ. 1 αρ. 31 Ν.3907/2011.

266 Παρ. 5 αρ. 31 του Ν.3907/2011.

267 Παρ.2 αρ. 5 της προαναφερθείσας ΚΥΑ.

268 άρθρο 45 ν. 2776/1999.

καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτικού καταστήματος ή του Ε.Χ.Π.Α. ενημερώνει με επείγον έγγραφό του την αρμόδια για την απέλαση αστυνομική αρχή, προκειμένου να μεριμνήσει για τον έγκαιρο εφοδιασμό του αλλοδαπού με ταξιδιωτικό έγγραφο. Σε περίπτωση που το κατάστημα κράτησης βρίσκεται εκτός της έδρας της αρμόδιας για την έκδοση του ταξιδιωτικού εγγράφου προξενικής αρχής, ο διευθυντής του καταστήματος μπορεί να ζητήσει τη μεταγωγή του αλλοδαπού στο πλησιέστερο στην έδρα της αρμόδιας προξενικής αρχής κατάστημα κράτησης²⁶⁹.

4. ΔΑΠΑΝΕΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Η δαπάνη απέλασης και τα έξοδα διατροφής καταλογίζονται στον αλλοδαπό²⁷⁰. Ειδικότερα οι δαπάνες που αφορούν την αγορά εισιτηρίου του υπό απέλαση αλλοδαπού και των αστυνομικών που τον συνοδεύουν, καθώς και τα έξοδα διατροφής του καλύπτονται, καταρχήν, από τα χρήματα του υπό απέλαση αλλοδαπού. Το ποσό που αντιστοιχεί σε δαπάνες, των οποίων η άμεση εξόφληση δεν είναι δυνατή, κατατίθεται υπέρ του Δημοσίου στην οικεία Δ.Ο.Υ. Το υπόλοιπο του ποσού, μετά την κάλυψη των ως άνω δαπανών, αποδίδεται στον αλλοδαπό, συντασσόμενης σχετικής έκθεσης, που υπογράφεται από τον αλλοδαπό και από ανακριτικό υπάλληλο της Υπηρεσίας που εκτελεί την απέλαση²⁷¹.

Αν η είσοδος ή η διαμονή του αλλοδαπού έχει επιτραπεί με κατάθεση εγγυητικής επιστολής από τρίτο πρόσωπο, τα έξοδα απέλασης, συμπεριλαμβανομένης και της δαπάνης διατροφής, βαρύνουν εις ολόκληρον τον αλλοδαπό και το πρόσωπο που έχει καταθέσει την εγγυητική επιστολή²⁷². Αν αυτοί αρνούνται την καταβολή τους, τότε η εγγυητική επιστολή καταπίπτει, ύστερα από έγγραφη παραγγελία της αρμόδιας για την απέλαση αρχής. Εργοδότης, ο οποίος

269 αρ. 6 της άνω ΚΥΑ.

270 αρ. 80 παρ. 1 του Ν. 3386/2005.

271 αρ. 7 παρ. 1 της προειρημένης ΚΥΑ. Όμοια ρυθμίζεται και στην παρ.1 του αρ. 80 του Ν. 3386/2005, όπου : “Αν ο αλλοδαπός δεν διαθέτει το αναγκαίο χρηματικό ποσό, τούτο καταβάλλεται από το Δημόσιο κατά το μέρος που δεν καλύπτεται από τον υπόχρεο. Το καταβαλλόμενο από το Δημόσιο ποσό βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο και εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων”.

272 Το αρ. 7 της ΚΥΑ ρυθμίζει λεπτομερέστερα ότι : “Οι αποδείξεις αγοράς εισιτηρίων, η βεβαίωση για το χρονικό διάστημα κράτησης του αλλοδαπού σε αστυνομική υπηρεσία, οι εκθέσεις παράδοσης, αφαίρεσης και απόδοσης που προβλέπονται στην παρούσα απόφαση, καθώς και το αντίγραφο του αποδεικτικού είσπραξης της οικείας Δ.Ο.Υ. παραμένουν στο αρχείο της Υπηρεσίας που εκτέλεσε την απέλαση. Σε περίπτωση που η είσοδος του αλλοδαπού στη Χώρα έχει επιτραπεί με εγγυητική επιστολή τρίτου προσώπου, το ποσό της εγγύησης που κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων καταπίπτει υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ύστερα από σχετικό έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικών/Α.Ε.Α. Η Διεύθυνση Αλλοδαπών/Α.Ε.Α. ενημερώνει άμεσα τη Διεύθυνση Οικονομικών/Α.Ε.Α. για την κατάθεση της εγγυητικής επιστολής και για την απέλαση του αλλοδαπού υπέρ του οποίου κατατέθηκε η εγγύηση”.

απασχολεί αλλοδαπό χωρίς την απαιτούμενη άδεια διαμονής, βαρύνεται με τη δαπάνη απέλασης και τα έξοδα διατροφής του²⁷³.

5. ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Ο αλλοδαπός, σε βάρος του οποίου εκκρεμεί απόφασης απέλασης, δικαιούται να προσφύγει μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την κοινοποίηση της στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης ή στο εξουσιοδοτούμενο από αυτόν όργανο έχοντας ως έννομο αποτέλεσμα την αναστολή εκτέλεσης αυτής. Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις εργάσιμες ημέρες από την άσκηση της προσφυγής. Σε περίπτωση κατά την οποία με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση.²⁷⁴ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 7004/3/40-κθ' από 28.11.2005 ΥΑ²⁷⁵, μεταβιβάζεται, στους Γενικούς Αστυνομικούς Δ/ντες Περιφερείας και στους Δ/ντες Δ/νσεων Αλλοδαπών Αττικής και Θεσσαλονίκης, η αρμοδιότητα : α) της έκδοσης απόφασης εξέτασης προσφυγής αλλοδαπού κατ' απόφασης απέλασης²⁷⁶ και β) η αρμοδιότητα της έκδοσης απόφασης αναστολής απέλασης αλλοδαπού για λόγους ανωτέρας βίας²⁷⁷. Το

273 Παρ. 2 και 3 του αρ. 80 του Ν. 3386/2005, ενώ η ΚΥΑ πιο συγκεκριμένα καθορίζει ότι: *“Όταν τα χρήματα του αλλοδαπού δεν επαρκούν για την κάλυψη των δαπανών της απέλασης και των εξόδων διατροφής, το ποσό που υπολείπεται καταβάλλεται από το Δημόσιο και καταλογίζεται στον αλλοδαπό ή τον εργοδότη, με πράξη που συντάσσεται από την Υπηρεσία που είναι αρμόδια για την εκτέλεση της απέλασης. Η πράξη αποστέλλεται στη Δ.Ο.Υ. του τόπου κατοικίας ή διαμονής του υπόχρεου αλλοδαπού ή εργοδότη και συνιστά νόμιμο τίτλο είσπραξης. Η πράξη καταλογισμού αποστέλλεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. προκειμένου το ποσό αυτής να βεβαιωθεί ως δημόσιο έσοδο”*.

274 Αρ. 77 Ν. 3386/2005.

275 Η οποία δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 1730/9.12.2005 και τροποποίησε την προηγούμενη υπ' αριθ. 7004/3/40-θ' από 23.4.2004 όμοια, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 649/4.5.2004 *“Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού Δημόσιας Τάξης σε υφιστάμενα όργανα”*, προσθέτοντας στο αρ. 1 την περιπ. ιθ'.

276 Του αρ. 77 του Ν. 3386/2005.

277 Του αρ. 78 του Ν. 3386/2005, δυνάμει του οποίου : *“Αν δεν είναι εφικτή η άμεση απέλαση του αλλοδαπού από τη Χώρα για λόγους ανωτέρας βίας, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης ή το εξουσιοδοτημένο όργανο μπορεί, με απόφαση του, να αναστείλει την εκτέλεση της απόφασης απέλασης. Με όμοια απόφαση επιβάλλονται στον αλλοδαπό περιοριστικοί όροι”*. Όταν ανασταλεί η απόφαση της διοικητικής απέλασης, είτε λόγω 77 και 78 του ν. 3386/2005, ή κατόπιν προσωρινής διαταγής ή απόφασης διοικητικού δικαστηρίου, θεσπίζονται κάποιες υποχρεώσεις για τον αλλοδαπό αυτό, που περιγράφονται από το αρ. 2 παρ. 1 της ΥΑ 4000/4/46-α'/2009 ως εξής, υποχρεούται αυτός να δηλώσει στην κατά τόπον αρμόδια αστυνομική αρχή τη διεύθυνση διαμονής του, το τηλέφωνό του και κάθε άλλο αναγκαίο στοιχείο που καθιστά ευχερή την αναζήτησή του. Με την διοικητική απόφαση αναστολής του άρθρου 78 του ν. 3386/2005 μπορούν να επιβληθούν στον αλλοδαπό περιοριστικοί όροι που αφορούν ιδίως στην εγκατάσταση και παραμονή, απαγόρευση μετάβασης σε ορισμένους τόπους και άσκηση ορισμένου επαγγέλματος, υποχρέωση εμφάνισης ανά τακτά χρονικά διαστήματα στις αστυνομικές αρχές. Η εν λόγω απόφαση αναστολής θεωρείται ότι ανακαλείται αυτοδικαίως όταν καταστεί δυνατή η απέλαση του αλλοδαπού.

δικαίωμα αυτό, της προσφυγής του άμεσα ενδιαφερόμενου αλλοδαπού, προβλεπόταν και στην προγενέστερη νομοθεσία, ήτοι στην παρ. 5²⁷⁸ του αρ. 44 του Ν. 2910/2001 αλλά και στον Ν. 1975/1991 στο αρ. 27 παρ. 4²⁷⁹. Είχαν εκφραστεί όμως προτάσεις²⁸⁰ βελτίωσης της διαδικασίας εξέτασης των προσφυγών των αλλοδαπών έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο αστυνομικά-κατασταλτικά κριτήρια αλλά και κοινωνικά²⁸¹.

Κατά πάγια νομολογία²⁸², η προσφυγή αυτή έχει χαρακτηριστεί ενδικοφανής²⁸³ και επομένως η μόνη παραδεκτώως προσβαλλόμενη επί αιτήσεως ακυρώσεως καθόσον η προσβαλλόμενη με την προσφυγή απόφαση έχει απωλέσει την

278 “Κατά της απόφασης απέλασης δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει εντός προθεσμίας πέντε ημερών από την κοινοποίησή της στον Γενικό Γραμματέα της αρμόδιας κατά τόπο περιφέρειας, ο οποίος αποφασίζει εντός τριών ημερών από την άσκηση της προσφυγής. Η τυχόν άσκηση προσφυγής συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης της απόφασης. Εφόσον με την απόφαση απέλασης έχει διαταχθεί και η κράτηση, η αναστολή αφορά μόνο την απέλαση”.

279 “Κατά της απόφασης του Αρχηγού δικαιούται ο αλλοδαπός να προσφύγει, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας 3 ημερών από της κοινοποίησής της, ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, ο οποίος αποφασίζει εντός 20 ημερών από την άσκηση της προσφυγής”.

280 “Σύμφωνα με το άρθρο 77 του σχεδίου, αρμόδιο όργανο για να εξετάσει την προσφυγή κατά απόφασης διοικητικής απέλασης αλλοδαπού είναι ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης ή το εξουσιοδοτημένο από αυτόν όργανο. Η διάταξη αυτή εισάγει μια αξιοσημείωτη, και συμβολικά, αλλαγή ως προς το πλαίσιο απέλασης αλλοδαπού του ν. 2910/2001 (το οποίο όριζε τον Γ.Γ. Περιφέρειας ως το αρμόδιο όργανο εξέτασης της εν λόγω απέλασης), που χαρακτηρίζεται από μια επιστροφή στο παλαιότερο σχετικό μοντέλο του ν. 1975/1991. Διακηρυγμένος προσανατολισμός του ν. 2910/2001 ήταν ο αμιγώς πολιτικός χαρακτήρας της διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος, που να διασφαλίζει τόσο τη νομιμότητα, όσο και τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών αλλά συγχρόνως και την κοινωνική συνοχή της ελληνικής κοινωνίας, και η απομάκρυνση από την αστυνομική-κατασταλτική λογική που ενδεχομένως διέπνεε περισσότερο παλαιότερες ρυθμίσεις. Την κεντρική αυτή επιλογή υλοποιούσε ο νομοθέτης αφαιρώντας τις αποφασιστικές αρμοδιότητες για όλα τα θέματα διαμονής, από τη χορήγηση της άδειας έως την ανάκλησή της ή και την απομάκρυνση του αλλοδαπού από τη Χώρα (μέσω της εξέτασης της προσφυγής κατά απόφασης απέλασης) από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και αναθέτοντάς τις σε ένα όργανο αμιγώς πολιτικό τον Γ.Γ. Περιφέρειας. Το πρότυπο αυτό, ορθώς υιοθετεί κατ’ αρχήν και το υπό επεξεργασία σχέδιο, με την εξαίρεση της περίπτωσης της προσφυγής κατά διοικητικής απέλασης”. Παρατηρήσεις Συνηγούρου του Πολίτη επί του υπό επεξεργασία σχεδίου νόμου περί εισόδου, διαμονής και κοινωνικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια. Σελ. 31. Διαθέσιμο : http://www.synigoros.gr/resources/meta_paremv-02.pdf.

281 “Προκειμένου να μην διαρραγεί το γενικότερο πνεύμα του σχεδίου, το οποίο παραχωρεί την αρμοδιότητα απόφασης επί θεμάτων διαμονής αλλοδαπών στα πολιτικά όργανα του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α, και δεδομένου ότι για τη διοικητική απέλαση θα πρέπει να συνεκτιμώνται, εκτός των αστυνομικών, και «κοινωνικά» κριτήρια (π.χ. δεσμός του αλλοδαπού με τη χώρα υποδοχής και τη χώρα προέλευσης), προτείνεται η αρμοδιότητα εξέτασης προσφυγής κατά απόφασης απέλασης αλλοδαπού να παραμείνει στον Γ.Γ. Περιφέρειας”, Πρόταση του Συνηγούρου του Πολίτη, ό.π., σελ. 32.

282 Ενδεικτικά στην υπ' αριθ. 8449/2004 (21ο Τριμελές Δ.Π.Α.) απόφαση διατυπώνεται το εξής : “Η κρινόμενη αίτηση απαραδέκτως στρέφεται κατά της προαναφερόμενης απόφασης της Υποδ/σης Αλλοδαπών Αττικής καθόσον αυτή, έχει μετά την άσκηση της προβλεπόμενης από το αρ. 44 παρ. 5 του Ν. 2910/2001 ενδικοφανούς προσφυγής και την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης του Γ.Γ. Περιφέρειας Αττικής απωλέσει τον εκτελεστό της χαρακτήρα”. Όμοιες οι 1520/2004, 4795/2004, 4797/2004. Πίνακας αποφάσεων του

εκτελεστότητά της²⁸⁴. Αυτό καθορίζεται και από την παρ. 2 του αρ. 45 του Π.Δ. 18/1989²⁸⁵ όπου : “η αίτηση ακυρώσεως είναι απαράδεκτη αν στρέφεται κατά εκτελεστής πράξης, κατά της οποίας προβλέπεται από το νόμο ενδικοφανής προσφυγή, που ασκείται κατά νόμο μέσα σε ορισμένη προθεσμία ενώπιον του οργάνου που έχει εκδώσει την πράξη ή άλλου οργάνου και καθιστά δυνατή την επανεξέταση της υπόθεσης κατ' ουσίαν. Στην περίπτωση αυτή, αίτηση ακυρώσεως επιτρέπεται μόνο κατά της που εκδίδεται επί της προσφυγής”.

Σ' όλες τις ενδικοφανείς²⁸⁶ προσφυγές, προβλέπεται από τον νόμο, όπως και στην προκειμένη, η προθεσμία εντός της οποίας αλλά και τ' όργανο ενώπιον του οποίου πρέπει ν' ασκηθεί αυτή, καθώς και οι συνέπειες παράλειψης άσκησης της²⁸⁷. Η απόφαση επί της ενδικοφανούς διοικητικής προσφυγής άγει στο αποτέλεσμα ότι η αρχική, ήτοι η προσβληθείσα δια της προσφυγής, στην περίπτωσή μας η απόφαση του αρμοδίου οργάνου της διοικητικής απέλασης, αποβάλλει οπωσδήποτε όχι μόνο τον εκτελεστό χαρακτήρα της αλλά και την ύπαρξή της αυτοχρήμα, διότι απορροφάται από την επί της προσφυγής εκδιδόμενη πράξη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι έχει, εντωμεταξύ, χωρήσει νέα εξ υπαρχής ουσιαστική εξέταση της υποθέσεως και νέα έρευνα του πραγματικού μέρους αυτής²⁸⁸.

Η προθεσμία των τριών ημερών μέσα στην οποία εκδίδεται η απόφαση επί της προσφυγής και συνεπάγεται την αναστολή εκτέλεσης, είναι ενδεικτική και όχι αποκλειστική για τη διοίκηση, γεγονός που δεν αντιτάσσεται και στις διατάξεις του ΚΔΔσίας²⁸⁹. Σε περίπτωση σιωπηρής απόρριψης της προσφυγής αυτή μπορεί ν' αμφισβητηθεί εντός προθεσμίας εξήντα μερών που εκκινείται από την πάροδο τριμήνου από της υποβολής της προσφυγής σύμφωνα με τις γενικές δικονομικές διατάξεις²⁹⁰²⁹¹. Στην περίπτωση αυτή, η αιτιολογία της προσβαλλόμενης σιωπηρής

Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, σελ. 13, διαθέσιμο : http://www.dprotodikeio-ath.gr/deltia_nom/NOMOLOGIA%20AKYROTIKES%20ALLODAPOI%2010.2005.PDF.

283 “Ενδικοφανής”, διότι αφορά διοικητική διαδικασία η οποία προσμοιάζει με δικαιοδοτική όμοια, ΤΑΧΟΣ Α, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, 9η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα Θεσσαλονίκη, 2008, σελ. 902.

284 “Επί άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής, η προσβληθείσα πράξη ενσωματώνεται και έτσι παύει να έχει εκτελεστό χαρακτήρα”, ΣτΕ 4630/1983, 621/1987, 2407/1996, 2022/1999, 1040/2005, ΤΑΧΟΣ σελ. 908.

285 ΦΕΚ Α' 8/9.1.1989 “Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας”.

286 Πρόβλεψη στο αρ. 25 παρ.2 του ΚΔΔσίας, όπου σ' αυτού του είδους την προσφυγή το αρμόδιο όργανο εξετάζει τόσο την νομιμότητα όσο και την ουσία της υπόθεσης.

287 Αρ. 16 παρ. 2 ΚΔΔσίας, Ν. 2690/1999 “Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις” ΦΕΚ Α' 45/9.3.1999).

288 ΚΟΡΣΟΣ Δ, *Διοικητικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος*, 3η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005, Σελ. 314.

289 αρ. 10 παρ. 5 αυτού, όπου : “Οι προθεσμίες για τη Διοίκηση είναι ενδεικτικές, εκτός αν από τις διατάξεις που τις προβλέπουν προκύπτει ότι είναι αποκλειστικές. Οι προθεσμίες για την έκδοση ατομικών διοικητικών πράξεων, δυσμενών για το πρόσωπο το οποίο αφορούν αμέσως είναι αποκλειστικές”.

290 ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, σελ. 381.

291 Αλλά και παρ. 2 εδ. β' αρ. 45 Π.Δ. 18/1989 όπου: “Αν παρέλθει η προθεσμία που τάσσει τυχόν ειδικώς ο νόμος για την έκδοση αποφάσεως επί της ανωτέρω προσφυγής ή σε περίπτωση που δεν τάσσεται τέτοια προθεσμία, αν παρέλθει άπρακτο τρίμηνο από την

απορρίψεως, από το Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής, της ασκηθείσας από τον αιτούντα ενδικοφανούς προσφυγής αποτελεί η αιτιολογία της προβληθείσας με την προσφυγή αυτή πράξεως απελάσεώς του από τη Χώρα (βλ. ΣΤΕ 2519/2000)²⁹².

Το δικαίωμα της προσφυγής, που όπως έχει γίνει αντιληπτό είναι κομβικής σημασίας για τον υπό απέλαση αλλοδαπό, θα ήταν άνευ αντικειμένου και αδύνατο ν' ασκηθεί εάν δεν κοινοποιούνταν τούτο νομίμως και πλήρως σ' αυτόν, έτσι ώστε να λάβει γνώση της δυνατότητάς του αυτής, των τασσόμενων προθεσμιών και των αρμόδιων οργάνων, διαφορετικά, δηλαδή σε ενδεχόμενο μη ενημέρωσης του ενδιαφερομένου, το παραδεκτό της αιτήσεως ακυρώσεως κρίνεται με βάση την υποκείμενη στην ενδικοφανή προσφυγή διοικητική πράξη. Το εκ της μη τηρήσεως της ενδικοφανούς διαδικασίας απαράδεκτο της αιτήσεως ακυρώσεως αίρεται σε κάθε περίπτωση μη τήρησης από την διοίκηση της ως άνω διαδικαστικής υποχρέωσής της προς ενημέρωση²⁹³ του συγκεκριμένου αλλοδαπού. Ειδικότερα, η ενημέρωση για την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής γίνεται με το πληροφοριακό δελτίο το οποίο επιδίδεται σ' αυτούς πριν την έκδοση της, υποκείμενης σ' ενδικοφανή προσφυγή, πράξη απέλασης. Επιπρόσθετη ενημέρωση γίνεται και με το αποδεικτικό κοινοποίησης της απέλασης, πλην όμως δεν προκύπτει ότι γίνεται, πάντοτε, σε γλώσσα που κατανοεί ο αλλοδαπός. Η ελληνική νομολογία είναι αυστηρή στο θέμα της ενημέρωσης του ενδιαφερομένου αναφορικά με το δικαίωμα της προσφυγής, γεγονός που, ενδεικτικώς, αντικατοπτρίζεται στην υπ' αριθ. 30151/2004²⁹⁴ απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών όπου η απόφαση απέλασης Ινδού υπηκόου, κατά της οποίας δεν ασκήθηκε η προβλεπόμενη από το νόμο προσφυγή, παραδεκτώς προσβλήθηκε, ενόψει του ότι όπως προκύπτει από το πρακτικό κοινοποίησης και εν γένει από τον φάκελο της υπόθεσης, ο απειλούμενος με απέλαση δεν ενημερώθηκε για τη δυνατότητα ν' ασκήσει προσφυγή, για την προθεσμία που τάσσει ο νόμος και για τ' αρμόδιο να την εξετάσει όργανο.

υποβολή τη προσφυγής, η αίτηση ακυρώσεως ασκείται κατά τεκμαιρόμενης από την πάροδο της προθεσμίας απορρίψεως της προσφυγής”.

292 Όπως καταγράφηκε στα πρακτικά της υπ' αριθ. 13773/2004 Απόφασης του 10ου Τριμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, *Πίνακας αποφάσεων του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών*, σελ. 34.

293 αρ. 63 παρ. 3 του ΚΔΔμιας και ΤΑΧΟΣ Α, σελ. 906, 915.

294 Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2004*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006, σελ. 495-497.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

1. ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Μια γρήγορη επισκόπηση των ανωτέρω όρων θα βοηθήσει, δίχως άλλο, στην καλύτερη κατανόηση της νομικής φύσης της απέλασης που επιβάλλεται από το ποινικό δικαστήριο.

Ο ελληνικός ΠΚ παρέχει στην ποινική δικαιοσύνη δύο είδη κυρώσεων για τους παραβάτες του ποινικού νόμου, αφενός τις ποινές με τις διάφορες διακρίσεις τους και αφετέρου τα μέτρα ασφαλείας τα οποία έχουν συμπληρωματικό ή αναπληρωματικό χαρακτήρα έναντι της ποινής²⁹⁵.

Η ποινή ορίζεται ως ένα κακό που απειλείται από τον νόμο και επιβάλλεται από τον ποινικό Δικαστή στα πλαίσια μιας δικαιοκρατούμενης διαδικασίας με σκοπό να εκφραστεί δια του τρόπου αυτού η ιδιαίτερη κοινωνικοηθική αποδοκιμασία της ένομης τάξης προς το πρόσωπο εκείνου που κηρύχθηκε ένοχος για τη διάπραξη ορισμένης άδικης, καταλογιστής και τελικά αξιόποινης πράξης. Επομένως από τον ορισμό συνάγεται ότι η ποινή έχει τα εξής χαρακτηριστικά, α) έχει χαρακτήρα επώδυνο, β) προβλέπεται από κάποιο ποινικό νόμο ρητώς, γ) επιβάλλεται από τον ποινικό δικαστή, δ) επιδιώκει συγκεκριμένους σκοπούς, ε) είναι προσωποπαγής με την έννοια ότι δεν μεταβιβάζεται ούτε κληρονομείται και στ) το επαπειλούμενο κακό, που εξωτερικεύεται μέσω της ποινής, συνιστά την αποδοκιμασία της ένομης τάξης απέναντι στον παραβάτη για αυτό το οποίο έπραξε²⁹⁶. Ο ΠΚ προβλέπει δύο ειδών ποινές, τις κύριες και τις παρεπόμενες. Κύριες είναι αυτές που μπορούν να επιβληθούν αυτοτελώς, χωρίς δηλαδή να εξαρτάται η επιβολή τους από κάποια άλλη ποινή και οι παρεπόμενες, που μας ενδιαφέρουν στην παρούσα μελέτη. Οι παρεπόμενες είναι οι μη αυτοτελείς, που επιβάλλονται ως επακόλουθο της καταδίκης κάποιου σε ορισμένη κύρια ποινή²⁹⁷ και καταγράφονται από τον ποινικό νομοθέτη στα αρ. 59-68 του ΠΚ.

Τα μέτρα ασφαλείας είναι το είδος της κυρώσεως που προβλέπεται από τον ποινικό νόμο και επιβάλλεται από τον ποινικό δικαστή με απώτερο σκοπό την

295 ΚΩΣΤΑΡΑΣ Α, *Έννοιες και Θεσμοί του Ποινικού Δικαίου*, Αναδιατύπωση 2008, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 192.

296 ό.π.

297 ό.π, σελ. 204.

προστασία της κοινωνίας από τους κινδύνους που εγκυμονεί είτε η προσωπικότητα του δράστη είτε η ύπαρξη ορισμένων αντικειμένων τα οποία σχετίζονται με τη διάπραξη του εγκλήματος. Άρα προκύπτει ότι το μέτρο ασφαλείας έχει εξασφαλιστικό και όχι κολαστικό χαρακτήρα και δεν εκφράζεται διαμέσου αυτού κάποια αποδοκιμασία προς το πρόσωπο του δράστη. Προβλέπεται κι αυτό στον ποινικό νόμο και επιβάλλεται από τον ποινικό δικαστή. Εν τέλει έχει συμπληρωματική ή αναπληρωματική λειτουργία σε σχέση με την ποινή και είναι προσανατολισμένο αποκλειστικά στο σκοπό της ειδικής πρόληψης με τις μορφές άλλοτε της θεραπείας του δράστη ορισμένου εγκλήματος²⁹⁸ ή βελτίωση και αναμόρφωσή του²⁹⁹ ή την εξουδετέρωση της εστίας κινδύνων³⁰⁰ που δημιουργεί στην κοινωνία η παρουσία των προσώπων αυτών.

Συγκριτικά εξεταζόμενα τα δυο αυτά εργαλεία προκύπτουν τα εξής σημεία διαφοροποίησης, ήτοι : α) η ποινή αποτελεί κακό, ενώ το μέτρο ασφαλείας αποτελεί είτε μέσο θεραπείας ή βελτίωσης ή εξασφάλισης της κοινωνίας από ορισμένους κινδύνους, β) η ποινή αποσκοπεί στην αποδοκιμασία του δράστη για την συγκεκριμένη συμπεριφορά του σ' αντίθεση με το μέτρο ασφαλείας που αποβλέπει αποκλειστικά στην προστασία της κοινωνίας από τον εγκληματία και από τα μέσα που χρησιμοποιεί αυτός για να διαπράξει το έγκλημά του, γ) η ποινή αποβλέπει τόσο στην γενική όσο και στην ειδική πρόληψη, ενώ το μέτρο ασφαλείας εξαντλεί την αποστολή του μόνο στην ειδικοπρόληπτική λειτουργία του, δ) η ποινή επιβάλλεται κατά κανόνα ενώ το μέτρο ασφαλείας κατ' εξαίρεση, ε) στην ποινή απαγορεύεται η αναδρομικότητα του νόμου όταν αυτός αποβαίνει σε βάρος του κατηγορουμένου, ενώ είναι επιβεβλημένη εφόσον ο σχετικός νόμος λειτουργεί προς όφελος αυτού³⁰¹, ενώ στα μέτρα ασφαλείας ούτε η επαχθής αναδρομικότητα απαγορεύεται ούτε η επωφελής αναδρομικότητα επιβάλλεται, αφού τα μέτρα αυτά κρίνονται πάντοτε σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά την εκδίκαση της πράξης, στ) στα μέτρα ασφαλείας δεν εφαρμόζεται ο ισχύων για την ποινή θεσμός της υφ' όρον απολύσεως³⁰² και ζ) καταρχήν ο χρόνος εκτίσεως των μέτρων ασφαλείας δεν συνυπολογίζεται στο χρόνο εκτίσεως της ποινής και της προσωρινής κρατήσεως³⁰³.

Η προκαταρκτική αυτή επισκόπηση αποτέλεσε την εισαγωγή στην προβληματική της νομικής φύσης της δικαστικής απέλασης, που αποτελεί θέμα το οποίο έχει διχάσει την θεωρία αλλά και την νομολογία³⁰⁴. Βέβαια, σύμφωνα με την συστηματική ερμηνεία του ΠΚ, εύκολα οδηγείται κάποιος στο συμπέρασμα ότι

298 Για παράδειγμα η φύλαξη ακαταλόγιστων εγκληματιών, αρ. 69 ΠΚ.

299 Χαρακτηριστικά η παραπομπή σε κατάσταση εργασίας των φυγόπονων εγκληματιών, αρ. 72 ΠΚ.

300 Π.χ. η απαγόρευση διαμονής, αρ. 73 ΠΚ.

301 αρ. 2 Π.Κ. *“Αν από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν δύο ή περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται αυτός που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις. Αν μεταγενέστερος νόμος χαρακτήρισε την πράξη όχι αξιόποινη, παύει και η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε καθώς και τα ποινικά επακόλουθά της.”*

302 Παρ. 5 αρ. 105 ΠΚ.

303 ΚΩΣΤΑΡΑΣ Α, σελ. 195.

304 ΑΔΑΜΠΑΣ Β, *Εκτέλεση Αποφάσεων. Αμφιβολίες-αντιρρήσεις ως προς την εφαρμογή της*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-Τμήμα Νομικής, Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 447.

πρόκειται για μέτρο ασφαλείας καθόσον εντάσσεται χωρικά σ' αυτά, μ' αποτέλεσμα είτε ν' αναπληρώνει είτε να συμπληρώνει την κύρια ποινή. Διαφορετική προσέγγιση που έχει διατυπωθεί, άγει στο συμπέρασμα ότι στην παρ. 1 του αρ. 74 ΠΚ η δικαστική απέλαση ενδύεται το χαρακτήρα της παρεπόμενης ποινής μ' έντονο ειδικοπροληπτικό χαρακτήρα³⁰⁵. Διότι, ακολουθώντας αντίστροφη πορεία, καταλήγουμε ότι, για να επιβεβαιωθεί ο χαρακτήρας του μέτρου ασφαλείας πρέπει να υφίστανται οι παράμετροι θεραπεία-βελτίωση και επικινδυνότητα³⁰⁶. Στην διάταξη όμως αυτή, η πιθανή έλλειψη τέτοιου κινδύνου σε συνδυασμό με τα επώδυνα χαρακτηριστικά της κύρωσης οδηγεί στην άποψη περί της παρεπόμενης ποινής³⁰⁷. Επιπροσθέτως, η επικινδυνότητα στην οποία η ποινή αδυνατεί ν' απαντήσει ή δεν απαντά επαρκώς αλλά και η μη έκφραση της αποδοκιμασίας δεν οδηγούν αυθωρεί και παραχρήμα στο χαρακτηρισμό ως μέτρο ασφαλείας καθώς η δικαστική απέλαση συνιστά μια ξεκάθαρη μομφή με ιδιαίτερα επώδυνες συνέπειες³⁰⁸. Για την δικαστική απέλαση της παρ. 2 του αρ. 74, είναι πιο ξεκάθαρο το τοπίο, αφού δύσκολα αμφισβητείται ότι πρόκειται για μέτρο ασφαλείας, γεγονός που πηγάζει και από την γραμματική διατύπωση της διάταξης. Όπως προειπώθηκε στο θέμα αυτό έχει διχαστεί και η νομολογία των δικαστηρίων. Συνήθως χαρακτηρίζεται ως μέτρο ασφαλείας, αλλά στην περίπτωση της ισόβιας απέλασης που επιβάλλεται σ' αλλοδαπούς καταδικαζόμενους σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικών, σχεδόν πάντα και λόγω της βαρύτητάς της, χαρακτηρίζεται ως παρεπόμενη ποινή³⁰⁹.

2. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΕΛΑΣΗΣ

Η δικαστική απέλαση δεν ρυθμίζεται από τον Ν. 3386/2005, όπως, η διοικητική απέλαση, αλλά από τον ΠΚ. Κατ' αρχήν, όπως θ' αναλυθεί στην συνέχεια, το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να επιβάλλει την απέλαση αλλά έχει την διακριτική ευχέρεια προς τούτο, όντας η κύρωση αυτή, μέτρο ασφαλείας ή παρεπόμενη ποινή³¹⁰. Η διακριτική αυτή ευχέρεια κάμπτονταν και λάμβανε μορφή δέσμιας αρμοδιότητας στην περίπτωση που ο αλλοδαπός είχε καταδικαστεί σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, εκτός αν συνέτρεχαν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που να δικαιολογούσαν την παραμονή του στη χώρα. Αυτό ίσχυε με τον προγενέστερο Νόμο περί ναρκωτικών, τον

305 ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, σελ. 93.

306 ό.π, σελ. 86.

307 ό.π, σελ. 91.

308 ό.π, σελ 92, 93.

309 ΑΔΑΜΠΑΣ Β, σελ. 450.

310 Βλέπε προηγούμενη παράγραφο.

3459/2006³¹¹, ο οποίος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον Ν.4139/2013³¹², όπου σ' αυτόν, πλέον, δεν υφίσταται αντίστοιχη διάταξη υποχρεωτικής απέλασης. Επιπλέον, η απέλαση αλλοδαπών, που βρίσκονται παράνομα στη χώρα και καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις που τελέστηκαν από εγκληματική οργάνωση, μπορεί, με διάταξη του εισαγγελέα πλημ/κών και έγκριση του εισαγγελέα εφετών ν' αναστέλλεται μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλθηκαν. Στο χρονικό αυτό διάστημα, που διαρκεί η αναστολή της απέλασης χορηγείται στους αλλοδαπούς άδεια παραμονής κατά παρέκκλιση από την ισχύουσα νομοθεσία περί αλλοδαπών³¹³.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη διάταξη της παρ. 1³¹⁴ παρ. 74 ΠΚ, το δικαστήριο μπορεί, με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σε διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από τη χώρα, να διατάξει την απέλαση αλλοδαπού που καταδικάστηκε σε κάθειρξη, εάν κρίνει ότι η παραμονή του αλλοδαπού στη χώρα δεν συμβιβάζεται προς τους όρους της κοινωνικής συμβίωσης, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως το είδος του εγκλήματος για το οποίο καταδικάστηκε, το βαθμό της υπαιτιότητας του αλλοδαπού, τις ειδικές συνθήκες τέλεσης της πράξης, τις συνέπειες αυτής, το χρόνο παραμονής του αλλοδαπού στο ελληνικό έδαφος, τη νομιμότητα ή μη της παραμονής του, την εν γένει συμπεριφορά, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την ύπαρξη οικογένειας και γενικότερα το βαθμό ένταξης αυτού στην ελληνική κοινωνία. Στην περίπτωση που ο αλλοδαπός κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης ήταν ανήλικος, για την απέλασή του λαμβάνεται υπόψη και η τυχόν νόμιμη εγκατάσταση και παραμονή της οικογένειας του στη χώρα ή στην περίπτωση που η οικογένεια του διαμένει στην αλλοδαπή, ο υφιστάμενος στη χώρα προορισμού σοβαρός κίνδυνος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας ή της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας του. Η απέλαση εκτελείται αμέσως μετά την έκτιση της ποινής ή την απόλυση από τις φυλακές. Το ίδιο ισχύει και όταν η απέλαση επιβλήθηκε από το δικαστήριο ως παρεπόμενη ποινή.

Ήδη με το Ν. 4055/2012, όπως διαφαίνεται από την νέα διατύπωση, αντικαταστάθηκαν κάποιες παράγραφοι του επίμαχου άρθρου αυτού, που ρυθμίζει την απέλαση. Συγκεκριμένα, στην παρ. 1 αυτού τέθηκαν κριτήρια στην διακριτική ευχέρεια του ποινικού δικαστηρίου, όπως το είδος του εγκλήματος, η υπαιτιότητα του αλλοδαπού καθώς και τα υπόλοιπα κριτήρια που προαναφέρθηκαν,

311 ΦΕΚ Α' 103/25.5.2006 “Κώδικας Νόμων για τα Ναρκωτικά” και συγκεκριμένα στο άρθρο 35 “Περιορισμοί διαμονής” στην παρ. 2, όπου : “Για αλλοδαπούς που καταδικάζονται για παράβαση των άρθρων του παρόντος σε ποινή κάθειρξης το δικαστήριο διατάσσει την ισόβια απέλασή τους από τη χώρα, εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που δικαιολογούν την παραμονή τους. Για την εκτέλεση της απέλασης εφαρμόζεται το αρ. 74 του ΠΚ με επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σε διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα”.

312 ΦΕΚ Α' 74/20.3.2013 “Νόμος περί Εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις”, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει από τον Ν. 4322/2015, ΦΕΚ Α' 42/27.4.2015 “Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ' τύπου και άλλες διατάξεις”.

313 παρ. 4 αρ. 187 Β' ΠΚ.

314 Όπως αντικαταστάθηκε με τον Ν. 4055/2012 και στην συνέχεια με τον 4322/2015.

περιορίζοντας έτσι την, ενδεχομένως, ενίοτε, μη επαρκή αιτιολόγηση κατά την επιβολή της. Τα κριτήρια που είχαν θεσπιστεί από πριν, αναφερόντουσαν μόνο στον ανήλικο αλλοδαπό και τώρα πλέον επεκτάθηκαν σ' όλους, ανεξαρτήτως ανηλικότητας. Επιπροσθέτως, η δικαστική απέλαση δύναται να επιβληθεί μόνο σε περίπτωση διάπραξης κακουργήματος³¹⁵, καθώς απαιτείται ρητώς καταδίκη καθείρξεως, με άμεση συνέπεια ένα απλό πλημμέλημα, που επισύρει ποινή φυλάκισης να μην μπορεί αυτοτελώς να ενεργοποιήσει την απέλαση, από το οπλοστάσιο του ποινικού δικαστηρίου. Αυτή είναι αναμφισβήτητα μια καινοτόμα μεταρρύθμιση ευνοϊκά διακείμενη στην προστασία του αλλοδαπού. Επιπλέον, η διάκριση ανάμεσα σε νόμιμο και παράνομο αλλοδαπό³¹⁶ που υφίσταντο με το προηγούμενο καθεστώς δεν μεταφέρθηκε σ' αυτές τις τροποποιήσεις. Εν τέλει ο Ν. 4322/2015 δεν επέφερε κάποια αλλαγή στην διάταξη της παρ. 1 όπως την αντικατέστησε ο 4055/2012³¹⁷.

Επιπροσθέτως, παρέχεται η δυνατότητα στο δικαστήριο να διατάξει την απέλαση, ευρισκόμενη στα πλαίσια της διακριτικής του ευχέρειας, κάθε αλλοδαπού σε βάρος του οποίου επιβλήθηκε το μέτρο ασφαλείας της φύλαξης ακαταλόγιστου εγκληματία³¹⁸, της εισαγωγής αλκοολικού και τοξικομανή σε θεραπευτικό

315 Σ' αντίθεση με την προηγούμενη διατύπωση της διάταξης, που καταδίκη ακόμα και σε πλημμέλημα αρκούσε.

316 Ο ποινικός νομοθέτης έμμεσα προέβαινε σ' αυτή τη διάκριση καθώς προέβλεπε “όταν ο αλλοδαπός βρίσκεται νόμιμα στη χώρα, η απέλαση δεν μπορεί να διαταχθεί, αν δεν του έχει επιβληθεί ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών”, άρα μπορεί να συναχθεί ότι σε μη νόμιμο αλλοδαπό ακόμα και μικρότερη ποινή, για παράδειγμα 10 μέρες φυλάκιση, μπορούσε να τον οδηγήσει στην απέλαση.

317 Στο υπ' αριθ. 23 άρθρο του “Ρυθμίσεις για τη δικαστική απέλαση”.

318 αρ. 69 ΠΚ, ήτοι: “Αν κάποιος λόγω νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών του ή κωφλαλίας, απαλλάχθηκε από την ποινή ή τη δίωξη για κακούργημα ή πλημμέλημα, για το οποίο ο νόμος απειλεί ποινή ανώτερη από έξι μήνες, το δικαστήριο διατάσσει τη φύλαξή του σε δημόσιο θεραπευτικό κατάστημα εφόσον κρίνει ότι είναι επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια”.

κατάστημα³¹⁹ και της παραπομπής σε κατάστημα εργασίας³²⁰³²¹.

Το δικαστήριο που αποφασίζει την απέλαση του αλλοδαπού δράστη επιβάλλει σ' αυτόν απαγόρευση επανεισόδου του στη χώρα, για χρονικό διάστημα έως δέκα ετών³²². Το συμβούλιο πλημμελειοδικών του τόπου του δικαστηρίου που επέβαλε την απέλαση, μετά από γνώμη της αρμόδιας αστυνομικής αρχής, μπορεί να επιτρέψει την επιστροφή του αλλοδαπού στη χώρα ύστερα από αίτηση του, αφού περάσει μια τριετία από την εκτέλεση της απέλασης, με την επιφύλαξη των διατάξεων του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο χρονικός περιορισμός του προηγούμενου εδαφίου δεν ισχύει σε περίπτωση αλλοδαπού, ο οποίος έχει τελέσει γάμο με Έλληνα υπήκοο, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί ο γάμος, καθώς και σε περίπτωση παλιννοστούντος ελληνικής καταγωγής. Το συμβούλιο αποφαινεται αμετάκλητα και μπορεί να εξετάσει νέα αίτηση για επιστροφή μόνο μετά την πάροδο ενός έτους από την απόρριψη της προηγούμενης³²³. Η αρμοδιότητα αυτή, της άρσης της απαγόρευσης και παροχής δυνατότητας επιστροφής στη χώρα του απελαθέντος αλλοδαπού αφαιρέθηκε από την εκτελεστική εξουσία³²⁴ και δη από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, που λαμβανόταν με απόφασή του, αφού προηγουμένως παρείχε σύμφωνη γνωμοδότηση τριμελές συμβούλιο, που απαρτιζόταν από έναν σύμβουλο ή πάρεδρο του ΝΣΚ, τον οποίο πρότεινε ο Πρόεδρος του ΝΣΚ, έναν ανώτερο αξιωματικό της Δ/σης Αλλοδαπών του ΑΕΑ, τον οποίο πρότεινε ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης και τον δ/ντη της αρμόδιας Δ/σης του Υπουργείου

319 αρ. 71 ΠΚ, όπου : “Αν κάποιος καταδικαστεί: α) για κακούργημα ή πλημμέλημα που ο νόμος το τιμωρεί με ποινή φυλάκισης πάνω από έξι μήνες και που μπορεί ν' αποδοθεί σε κατάχρηση οιοπνευματωδών ποτών ή άλλων ναρκωτικών μέσων, ή β) για έγκλημα σε κατάσταση υπαίτιας μέθης, κατά το αρ. 193, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εισαγωγή του σε ειδικό θεραπευτικό κατάστημα, αν πρόκειται για πρόσωπο που κάνει καθ' έξη κατάχρηση οιοπνευματωδών ποτών ή άλλων ναρκωτικών μέσων. Η εισαγωγή στο θεραπευτικό κατάστημα επακολουθεί την έκτιση της ποινής και η παραμονή σ' αυτό διαρκεί όσο χρόνο απαιτεί ο σκοπός της, τότε όμως περισσότερο από μία διετία. Την απόλυση πριν από την διετία την αποφασίζει το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα με πρόταση της διεύθυνσής του”.

320 αρ. 72 ΠΚ, “Αν η πράξη, για την οποία κάποιος κηρύχθηκε ένοχος και του επιβλήθηκε φυλάκιση, μπορεί να αποδοθεί στη φυγοπονία του ή στη ροπή του για άτακτη ζωή, το δικαστήριο μπορεί στις περιπτώσεις που ο νόμος ειδικά καθορίζει, να διατάξει, εκτός από την ποινή που του επιβλήθηκε, και την παραπομπή του σε επανορθωτικό κατάστημα εργασίας. Η εισαγωγή στο κατάστημα εργασίας επακολουθεί την έκτιση της ποινής. Η διάρκεια της παραμονής σ' αυτό δεν μπορεί να είναι κατώτερη από ένα έτος ούτε ανώτερη από πέντε έτη. Αφού συμπληρωθεί το ελάχιστο όριο και ακολούθως κάθε έτος το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στη περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα αποφασίζει με αίτηση της διεύθυνσής του ή του εισαγγελέα αν ο κρατούμενος πρέπει να απολυθεί. Αν αυτός που καταδικάστηκε είναι υπότροπος η παραπομπή του σε επανορθωτικό κατάστημα εργασίας είναι υποχρεωτική”.

321 Παρ. 2 αρ. 74 ΠΚ.

322 Ο Ν. 4055/2012 παρείχε τη δυνατότητα επιβολής από το ποινικό δικαστήριο και την επ' αόριστον απαγόρευση επανεισόδου του αλλοδαπού αλλά καταργήθηκε από την νεότερη ρύθμιση του 4322/2015, προφανώς ως ιδιαίτερα επαχθής συνέπεια.

323 Παρ. 3 του ίδιου άρθρου.

324 Που διατηρήθηκε από το αρ. 6 του Ν. 3090/2002, ΦΕΚ Α' 329/24.12.2002 “Σύσταση Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου Καταστημάτων Κράτησης και άλλες διατάξεις” που τροποποίησε και την παρ. 3 του αρ. 74 ΠΚ.

Δικαιοσύνης και παρασχέθηκε στο αρμόδιο συμβούλιο πλημ/κών.

3. Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Η απέλαση εκτελείται με ενέργειες των αρμόδιων αστυνομικών αρχών, σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία περί αλλοδαπών καθώς και τους κανόνες του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου. Πέντε μήνες πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου για την υφ' όρον απόλυση του κρατούμενου, ο διευθυντής του καταστήματος κράτησης υποχρεούται να ενημερώνει σχετικά τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης, ώστε ο τελευταίος να παραγγείλει άμεσα στην αστυνομική αρχή τη διερεύνηση του εφικτού της απέλασης και την προετοιμασία για την υλοποίησή της. Τουλάχιστον ένα μήνα πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου για την υφ' όρον απόλυση, η αρμόδια αστυνομική αρχή αναφέρει, με αιτιολογημένη έκθεσή της, στον εισαγγελέα του τόπου κράτησης εάν η απέλαση είναι εφικτή. Σε περίπτωση που η απέλαση είναι εφικτή, εκτελείται αμέσως μετά την υφ' όρον απόλυση ή την έκτιση της ποινής του κρατούμενου. Με αιτιολογημένη διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης, η κράτηση μπορεί να παραταθεί για ένα μήνα μόνο εφόσον η διαδικασία απέλασης έχει ξεκινήσει και πρόκειται να εκτελεστεί μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα. Μετά την παρέλευση του χρόνου αυτού και εφόσον η απέλαση δεν έχει πραγματοποιηθεί, με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης αναστέλλεται υποχρεωτικά η απέλαση του αλλοδαπού, του επιβάλλονται όρος ή όροι από τους προβλεπόμενους στην παρ. 3³²⁵ του άρθρου 100 του παρόντος και ο κρατούμενος

325 “Το δικαστήριο με την απόφαση για αναστολή υπό επιτήρηση, γνωστοποιεί σε εκείνον που καταδικάστηκε τους όρους υπό τους οποίους του παρέχεται, και οι οποίοι, διαζευκτικά ή σωρευτικά, μπορεί να είναι: α) Η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε στο θύμα της αξιόποινης πράξης. β) Η υποχρέωση του καταδικασμένου να εμφανίζεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα στις αστυνομικές αρχές του τόπου όπου διαμένει. γ) Η αφαίρεση της άδειας οδήγησης για χρονικό διάστημα μέχρι ένα έτος, αν η πράξη συνιστά σοβαρή παραβίαση των κανόνων οδήγησης. δ) Η απαγόρευση απομάκρυνσης του καταδικασμένου χωρίς άδεια από το συνήθη τόπο διαμονής του ή από άλλον τόπο που θα ορίσει το δικαστήριο. Η άδεια απομάκρυνσης, που πρέπει να είναι έγγραφη και προσωρινής ισχύος, χορηγείται στον καταδικασμένο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, μετά από πρόταση του επιμελητή κοινωνικής αρωγής, αποκλειστικά για λόγους εργασίας, σπουδών, υγείας ή οικογενειακού. ε) Η αφαίρεση διαβατηρίου ή άλλου ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου και η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα, εκτός αν έχει χορηγηθεί και στην περίπτωση αυτή, κατά τα αναφερόμενα υπό το στοιχείο δ', άδεια εξόδου, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα. στ) Η απαγόρευση προσέγγισης ή επικοινωνίας με ορισμένα πρόσωπα. ζ) Η εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασμένου για διατροφή ή επιμέλεια προς άλλα πρόσωπα. η) Η υποβολή του καταδικασμένου σε θεραπεία ή ειδική μεταχείριση και η διαμονή αυτού σε ορισμένο ίδρυμα. θ) Η προσφορά ποσού, ύψους μέχρι δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ σε κοινωφελές ίδρυμα. Η αναστολή εκτέλεσης της ποινής δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την προηγούμενη καταβολή των δικαστικών εξόδων”.

απολύεται αμέσως³²⁶.

Εάν, σύμφωνα με την προαναφερθείσα αιτιολογημένη έκθεση της αστυνομικής αρχής, η απέλαση δεν είναι εφικτή για οποιονδήποτε λόγο και ιδίως επειδή α) ο αλλοδαπός είναι ανιθαγενής, ή αιτών διεθνούς προστασίας ή απολαμβάνει διεθνή προστασία, β) δεν λειτουργεί ή δεν συνεργάζεται η προξενική αρχή της χώρας καταγωγής του, γ) η χώρα του δεν συνιστά ασφαλή προορισμό ή τυχόν επιστροφή συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, ή δ) δεν τον δέχεται η χώρα καταγωγής του, τότε, μετά την υφ' όρον απόλυση ή την έκτιση ποινής, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης αναστέλλει υποχρεωτικά με διάταξη τη δικαστική απέλαση, επιβάλλει όρο ή όρους του άρθρου 100 παρ. 3 ΠΚ και ο κρατούμενος απολύεται αμέσως³²⁷.

Σε περίπτωση που ο αλλοδαπός παρεμποδίζει την προετοιμασία της απομάκρυνσής του αρνούμενος να συνεργαστεί με τις αρχές και να αποκαλύψει τα πραγματικά του στοιχεία, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης μπορεί να παρατείνει την κράτηση μέχρι και τρεις μήνες από το χρόνο της υφ' όρον απόλυσης ή έκτισης της ποινής. Στην περίπτωση αυτή, ο αλλοδαπός παραμένει μέχρι την εκτέλεση της απέλασής του σε ειδικό χώρο του καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτικού καταστήματος ή σε ειδικό χώρο των αστυνομικών αρχών που δημιουργούνται για το σκοπό αυτό, με εντολή του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης. Κατά της εισαγγελικής διάταξης που παρατείνει την κράτηση, ο κρατούμενος μπορεί να υποβάλει προσφυγή, για την οποία αποφαίνεται αμετάκλητα ο αρμόδιος εισαγγελέας εφετών μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών. Μετά την παρέλευση του τριμήνου, με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου κράτησης αναστέλλεται υποχρεωτικά η απέλαση, επιβάλλονται στον κρατούμενο όρος ή όροι από τους προβλεπόμενους στην παρ. 3 του άρθρου 100 του παρόντος και απολύεται αμέσως³²⁸.

Σ' οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας η απέλαση καταστεί εφικτή κατά την αιτιολογημένη γνώμη της αστυνομικής αρχής, η χορηγηθείσα αναστολή απέλασης ανακαλείται με την ίδια διαδικασία που εκδόθηκε και διατάσσεται η κράτηση του αλλοδαπού για την πραγματοποίησή της για χρονικό διάστημα το πολύ δεκαπέντε ημερών³²⁹. Εάν κατά το χρονικό διάστημα της αναστολής της δικαστικής απέλασης παραβιάστηκε κάποιος όρος ή όροι που τέθηκαν από τον εισαγγελέα πλημ/κων επιβάλλεται ποινή φυλάκισης μέχρι έξι μηνών, δυνάμει του αρ. 182 παρ. 1 του ΠΚ³³⁰.

Είναι πρόδηλο ότι το τοπίο της εκτέλεσης της απόφασης απέλασης έχει αλλάξει άρδην, επηρεαζόμενο τόσο από τις εκθέσεις εθνικών ανεξάρτητων αρχών³³¹ όσο και από ΜΚΟ αλλά και από αποφάσεις του ΕΔΔΑ, που καταδίκασαν τις

326 παρ. 4 περιπτ. α' του άρθρου 74 ΠΚ.

327 παρ. 5 ό.π.

328 περιπτ. β', ό.π.

329 περιπτ. γ' ό.π.

330 Παρ. 6 ό.π.

331 Όχι λίγες φορές οι εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη ήταν κατηγορηματικές στις πολύμηνες κρατήσεις των αλλοδαπών, στους οποίους είχε επιβληθεί απέλαση.

συνθήκες και την διάρκεια κράτησης, υπό απέλαση ή απομάκρυνση, αλλοδαπών. Στους παράγοντες αυτούς σημαντικότερο ρόλο διαδραμάτισαν και οι Οδηγίες της ΕΕ οι οποίες μεταφέρθηκαν και ενσωματώθηκαν στην εθνική μας δικαιοταξία. Όλες αυτές οι παράμετροι, σωρευτικά αλλά και ενίοτε μεμονωμένα οδήγησαν στην δημιουργία των τόσων δικλείδων ασφαλείας, ως προς την εξέταση του εφικτού της απέλασης και στην σύνταξη αιτιολογημένων εκθέσεων-προτάσεων των ενδιάμεσων αρμοδίων αρχών που μεσολαβούν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας εκτέλεσης της απέλασης, όπως για παράδειγμα του δ/ντή του καταστήματος κράτησης που υποχρεούται να ενημερώσει “έγκαιρα” τον εισαγγελέα, ο τελευταίος να παραγγείλει “άμεσα” στην αστυνομική αρχή ώστε αυτή να εξετάσει το εφικτό της απέλασης και να εκτελεστεί αυτή τάχιστα. Αξιοσημείωτο είναι ότι όλα αυτά διατυπώνονται στο ίδιο το σώμα του άρθρου και δη η αναστολή της απέλασης σ' αντίθεση με το παλιότερο καθεστώς, που ο δικαστής ανέτρεχε στα αρ. 99³³² και 129³³³ του ΠΚ. Εν τέλει γίνεται και ρητή αναφορά, στη νέα διατύπωση του άρθρου, ότι σε περίπτωση παραβίασης των όρων αναστολής προβλέπονται οι κυρώσεις της παρ.1 του αρ. 181 ΠΚ.

4. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Για την καλύτερη και πρακτικότερη κατανόηση των όσων εκτέθηκαν σε θεωρητικό επίπεδο, τόσο στο κεφάλαιο αυτό της δικαστικής απέλασης όσο και στα προηγούμενα κεφάλαια της διεθνούς προστασίας του αλλοδαπού, κρίνεται απαραίτητη η παράθεση συγκεκριμένων δικαστικών αποφάσεων, έτσι ώστε να κατανοηθεί αφενός ο δικανικός συλλογισμός, ήτοι η διεργασία που λαμβάνει χώρα από το ιστορικό έως το έως το σκεπτικό του δικαστηρίου και αφετέρου τα διάφορα κριτήρια που έχει διαπλάσει η νομολογία. Η κατωτέρω υπόθεση, που θ' αναλυθεί, είναι χαρακτηριστική καθώς περιλαμβάνει την ισόβια απέλαση, μέτρο που επιβαλλόταν λόγω καταδίκης σε ποινή καθείρξεως για παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικών, καθεστώς που δεν διατηρήθηκε αλλά και την εξέταση των ζητημάτων της οικογενειακής και ιδιωτικής ζωής, από το δικαστήριο, που απαιτεί το αρ. 8 της ΕΣΔΑ και αποτελεί, στη νέα διατύπωση του Νόμου, ένα από τα κριτήρια που αναφέρονται, πλέον, ρητώς στη διάταξη του αρ. 74 ΠΚ.

Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της υπ' αριθ. 723/2009³³⁴ απόφασης του Ε' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου, ο αναιρεσείων καταδικάστηκε με την

332 “Ποινές που αναστέλλονται και διάρκεια της αναστολής”.

333 “Απόλυση υπό όρο”.

334 Βλέπε και υπ' αριθ. 812/2008 απόφαση του Ε' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου.

υπ' αριθ. 2252/2008 απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, για αγορά, πώληση και κατοχή ναρκωτικών ουσιών, κατ' εξακολούθηση υπό την ελαφρυντική περίπτωση του πρότερου έντιμου βίου και του επιβλήθηκε ποινή κάθειρξης οκτώ ετών και χρηματική ποινή 20.000€. Παράλληλα διατάχθηκε η ισόβια απέλασή του από τη χώρα μετά την έκτιση της ποινής, αφού απορρίφθηκε ο αυτοτελής ισχυρισμός του ότι συνέτρεχαν οικογενειακοί λόγοι που δικαιολογούσαν την παραμονή του στην Ελλάδα. Ειδικότερα, ενώπιον του Εφετείου προέβαλε ότι ενώ βρίσκεται ήδη στο 31ο έτος της ηλικίας του διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα από την ηλικία των 13 ετών και ότι ήλθε στην Ελλάδα ως ομογενής μαζί με τα μέλη της οικογένειάς του, δηλαδή τον πατέρα του, την μητέρα του και την αδελφή του· άπαντες φεύγοντας από την Αλβανία, δεν εγκατέλειπαν ουδένα κοντινό συγγενή και ουδένα περιουσιακό στοιχείο, αντίθετα στην Ελλάδα την οποία ο κατηγορούμενος γνώρισε ως πραγματική του πατρίδα, διαμένουν οι δύο του γονείς και μάλιστα σε ιδιόκτητη κατοικία και είναι βέβαιο ότι θ' αποτελέσουν σταθερό στήριγμα στα πρώτα, μετά την αποφυλάκισή του, βήματα· επιπλέον είναι κάτοχος πτυχίου υδραυλικού θερμικών εγκαταστάσεων εσπερινής σχολής και η αδελφή του, που διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα ως ομογενής, ανατρέφει τέκνο, το οποίο υπήρξε θερμός και αμετακίνητος συμπαραστάτης του κατά την διάρκεια της φυλάκισής του. Το Εφετείο απέρριψε τον ανωτέρω συλλογισμό του με την αιτιολογία ότι *“κατά την κρίση του δικαστηρίου δεν συντρέχουν σπουδαίοι οικογενειακοί ή άλλοι λόγοι που να δικαιολογούν την παραμονή του στη χώρα”*.

Ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την απόφαση του Εφετείου, όσον αφορά την διαταχθείσα απέλαση, ακολουθώντας το εξής σκεπτικό: *“Για τους αλλοδαπούς που καταδικάζονται για παράβαση του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά σε ποινή κάθειρξης, το δικαστήριο διατάσσει την ισόβια απέλαση τους από τη χώρα, εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που δικαιολογούν την παραμονή τους. Για την εκτέλεση της απέλασης εφαρμόζεται το αρ. 74 ΠΚ, μ' επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σε διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα. Από τη διάταξη αυτή και το συνδυασμό της μ' εκείνη του αρ. 74 ΠΚ προκύπτει ότι σε περίπτωση καταδίκης αλλοδαπού, πολίτη κράτους που δεν είναι μέλος της Ε.Ε, σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, το δικαστήριο που τον καταδίκασε οφείλει να διατάξει την ισόβια απέλασή του από τη χώρα, εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που δικαιολογούν την παραμονή του σ' αυτήν. Ενόψει αυτών, η απόφαση που διατάσσει την απέλαση κατ' εφαρμογή του νόμου περί ναρκωτικών έχει την επιβαλλόμενη από τ' άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον εκ του άρθρου 510 παρ. στ. δ³³⁵ ΚΠΔ λόγο αναίρεσης, όταν αναφέρει ότι πρόκειται για αλλοδαπό πολίτη κράτους που δεν είναι μέλος της Ε.Ε και ότι αυτός καταδικάστηκε σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, αν δε προβληθεί από αυτόν, με αυτοτελή ισχυρισμό, η συνδρομή σπουδαίου λόγου που δικαιολογεί την παραμονή του στη χώρα καθόσον η αιτιολογία της απόφασης που απορρίπτει*

335 “Ως λόγοι για ν' αναιρεθεί η απόφαση, μπορεί να προταθούν μόνο:...δ) η έλλειψη από την απόφαση της ειδικής αιτιολογίας που επιβάλλει το Σύνταγμα”.

τον ισχυρισμό αυτό πρέπει να εκτείνεται και στην εν λόγω απόρριψη. Εν τέλει το Εφετείο, ως προς την διαταχθείσα απέλαση δεν παρείχε την απαιτούμενη ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία καθώς δεν διαγιγνώσκει θετικώς ή αρνητικώς τα προβληθέντα, κατά της απέλασης, κωλύματα του αναιρεσείοντα με αποτέλεσμα να πάσχει το συνταχθέν απορριπτικό του αυτοτελούς ισχυρισμού³³⁶.

Η υπ' αριθ. 678/2007 απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, η οποία επικυρώθηκε τελικά με την υπ' αριθ. 779/2008 απόφαση του Ζ' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου αποτελεί παρόμοια περίπτωση, με τη διαφοροποίηση ότι ήταν πλήρως και επαρκώς αιτιολογημένη η απόφαση του Εφετείου ως προς την απόρριψη των προβληθέντων, σπουδαίων οικογενειακών λόγων, εκ μέρους του αλλοδαπού.

Ειδικότερα πρόκειται για περίπτωση αλλοδαπού υπηκόου Αλβανίας στον οποίο επιβλήθηκε ισόβια απέλαση λόγω παράβασης του Νόμου περί Ναρκωτικών και επιβολής σ' αυτόν ποινής καθείρξεως. Λόγω του ότι δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να διατάξει την απέλασή του από την χώρα εκτός αν συντρέχουν σπουδαίοι λόγοι, ιδίως οικογενειακοί, που δικαιολογούν την παραμονή του σ' αυτή. Κατά την κρίση του Εφετείου σπουδαίοι οικογενειακοί λόγοι αποτελούν η ύπαρξη οικογένειας στην Ελλάδα και παιδιών σχολικής ηλικίας, που φοιτούν στο σχολείο και όχι ότι η οικογένειά του θα διαλυθεί καθόσον ο μεν “πατέρας του δεν θα μπορέσει να κρατήσει τη δουλειά του αφού τον έχει ανάγκη”, η δε μητέρα του “θα μαραζώσει με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η ύπαρξή της”, ενώ ο ίδιος θα επιστρέψει στην Αλβανία χωρίς εργασία και χωρίς οικογένεια. Το δικαστήριο συνοψίζοντας κατέληξε ότι η μείωση των εργασιών του πατέρα του λόγω στέρησης των υπηρεσιών του εφεσίβλητου και μεταγενέστερα αναιρεσιών· η θλίψη της μητέρας του, λόγω της στέρησης της φυσικής του παρουσίας και το αβέβαιο μέλλον του στη χώρα καταγωγής του, συνδυαζόμενα μεταξύ τους, δεν συνιστούν σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί την παραμονή του στην Ελλάδα, καθόσον τα ανωτέρω προβληθέντα είναι *οι συνήθεις επιπτώσεις της απέλασης έναντι της πατρικής οικογένειας του απελαυνομένου και έναντι του ίδιου*³³⁷.

Η απόφαση 1134/2008³³⁸ του ΣΤ' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, διότι καθιστά ξεκάθαρο το γεγονός ότι η ισόβια δικαστική απέλαση, ακόμα και αν πρόκειται να επιβληθεί σε αλλοδαπό τρίτης χώρας που έχει καταδικασθεί σε ποινή κάθειρξης για παράβαση του Νόμου περί Ναρκωτικών, πρέπει να εξετάζεται κάθε φορά εξατομικευμένα και να αιτιολογείται επαρκώς, διότι

336 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2009*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2010, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 108-110.

337 Ύπατη Αρμοστεία Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2008*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 2009, Αθήνα – Κομοτηνή, σελ. 64-66.

338 Για περισσότερες πληροφορίες για την εν λόγω υπόθεση, ό.π, σελ. 68-70. Βέβαια μπορεί να ειπωθεί με ασφάλεια ότι και από παλαιότερες αποφάσεις φαίνεται ότι είχαν διαπλασθεί νομολογιακά κριτήρια για την επιβολή της απέλασης, π.χ. ΑΠ 1419/1998.

διαφορετικά μπορεί να προσβληθεί βάσιμα με αίτηση αναιρέσεως. Επιπλέον σ' αυτή την απόφαση διαφαίνονται τα κριτήρια της βαρύτητας και του είδους του εγκλήματος, του χρόνου παραμονής του κατηγορουμένου στο ελληνικό έδαφος, η εν γένει συμπεριφορά στο επάγγελμά του και η ύπαρξη ή μη οικογένειας αυτού στην Ελλάδα, τα οποία στοιχεία με τις ζυμώσεις που έγιναν σε επίπεδο ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και σε εθνικό νομολογιακό ενσωματώθηκαν και μεταφέρθηκαν στο γράμμα του νόμου με τις διαδοχικές τροποποιήσεις του αρ. 74 ΠΚ δια των νόμων 4055/12 και 4322/15.

Άξιο ειδικής μνείας είναι το υπ' αριθ. 1709/08/5 από 29.11.2010 πόρισμα³³⁹ του Συνηγούρου του Πολίτη (ΣΤΠ) που εξέτασε υπόθεση αίτησης άδειας επιστροφής Ρουμάνου πολίτη, σε βάρος του οποίου είχε επιβληθεί δικαστική απέλαση. Ειδικότερα, με την υπ' αριθ. 159/2001 απόφαση του Τριμ/λούς Πλημ/κείου Καβάλας, ο αιτών καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης 15 μηνών και χρηματική ποινή 300 χιλ. δραχμών με αναστολή επί τριετία και διατάχτηκε η απέλασή του. Ο αιτών επικαλέστηκε σοβαρούς οικογενειακούς λόγους για την ανάγκη παραμονής στη χώρα, αφού η σύζυγος και τα δύο του παιδιά διαμένουν νομίμως στην Ελλάδα για πολλά χρόνια. Επικαλέστηκε επίσης την ένταξή του στην ελληνική κοινωνία και αντιστοίχως την αποκοπή του από την αντίστοιχη ρουμανική καθώς και την μη εμπλοκή του, στην Ελλάδα ή τη Ρουμανία, σε άλλη αξιόποινη πράξη. Ωστόσο, η αίτηση αυτή όπως και αντίστοιχη αίτηση επανεξέτασης απορρίφθηκαν. Ο βοηθός ΣΤΠ διατυπώνει, ως προς το βάρος/συνέπειες της ποινής, ότι η “επ' άοριστον δικαστική απέλαση, ως παρεπόμενη ποινή ή μέτρο ασφαλείας, συνιστά μια κύρωση με ιδιαίτερα επαχθείς συνέπειες για το πρόσωπο στο οποίο επιβάλλεται. Ενώ όμως κατά την ψήφιση του ΠΚ το 1950 ο πιθανός υφιστάμενος την απέλαση δεν ήταν παρά κάποιος περαστικός επισκέπτης, σήμερα ο απελαυνόμενος αλλοδαπός είναι κάτοικος της Ελλάδας, έχει δε συχνά οικοδομήσει στη χώρα μας την προσωπική, οικογενειακή, κοινωνική και επαγγελματική του ζωή και προοπτική. Ενώ, λοιπόν, για τον περαστικό επισκέπτη η απέλαση είχε μικρή ή και συμβολική μόνο σημασία, για το σημερινό μετανάστη, που είναι εγκατεστημένος σταθερά στην Ελλάδα, συνεπάγεται τεράστιο βάρος και επιφέρει ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες. Η αναγκαστική απομάκρυνση του αλλοδαπού από την Ελλάδα, δηλ. ενίοτε από το σπίτι του, σημαίνει ανατροπή της ζωής του και επιφέρει καίριο πλήγμα σ' αυτόν και την οικογένειά του”. Εύστοχα, παρακάτω στο πόρισμα, αναφέρει ότι “οι λόγοι δημόσιας τάξης και ασφάλειας πρέπει να τεκμηριώνονται στην απόφαση απέλασης, ενώ κατά την κρίση αιτήματος επιστροφής πρέπει να διαπιστώνεται και πάλι η συνδρομή τους και, τέλος, να σταθμίζονται με βάση τα λοιπά στοιχεία της υπόθεσης. Κατ' αρχήν γίνεται δεκτό ότι η ποινική καταδίκη από μόνη της δεν δημιουργεί τεκμήριο επικινδυνότητας του αλλοδαπού ούτε βέβαια συνεπάγεται τη συνδρομή στο πρόσωπό του λόγων δημόσιας τάξης και ασφάλειας”. Εν συνεχεία έθιξε το θέμα ότι κατά την επιβολή της δικαστικής απέλαση η Ρουμανία δεν αποτελούσε κράτος μέλος της Ε.Ε, μ' αποτέλεσμα να μην θεωρούνταν οι πολίτες του κοινοτικοί αλλά κατά το χρόνο της εκτέλεση της απόφασης απέλασης, η χώρα καταγωγής του αιτούντα να έχει εισέλθει στην ένωση και να περιβληθεί, ο αιτών, των κοινοτικών

339 Με αποδέκτη τον τότε Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

εγγυήσεων, με αποτέλεσμα ο ΣΤΠ να διατυπώνει στο σκεπτικό του ότι, “το μέτρο μπορεί να επιβληθεί σε βάρος κοινοτικών υπηκόων μόνο για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας και αφού προηγουμένως ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως ο χρόνος παραμονής τους στο κράτος-μέλος, η οικογενειακή, οικονομική και επαγγελματική κατάσταση και οι δεσμοί που έχουν αναπτύξει με το κράτος-μέλος υποδοχής. Το δε κατ’ εξαίρεση επιβαλλόμενο αυτό μέτρο επανεξετάζεται κάθε διετία από την εκτέλεσή του. Σε κάθε περίπτωση, προηγούμενες καταδίκες δεν αποτελούν αφεαυτών λόγους για τη λήψη δυσμενών μέτρων, όπως η δικαστική απέλαση, σε βάρος πολιτών της Ε.Ε, ενώ για την επιβολή της η προσωπική συμπεριφορά του ατόμου πρέπει να συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας. Εξάλλου, όπως έχει γίνει δεκτό από το ΔΕΚ η διάταξη του άρθρου 74 ΠΚ υποχωρεί μπροστά στις αντίθετες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ιδίως αυτές που διασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία και εγκατάσταση. Επομένως, επί επιβολής δικαστικής απέλασης σε βάρος αλλοδαπού τρίτης χώρας, ο οποίος μετά την έκδοση της απόφασης απέκτησε την ευρωπαϊκή ιθαγένεια λόγω προσχώρησης της χώρας του στην Ε.Ε, καταλαμβάνει και αυτόν. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να εφαρμόζεται πλέον το μέτρο αυτό επί τέτοιων προσώπων, ενόσω δεν συντρέχουν οι προεκτεθείσες προϋποθέσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο”. Εν τέλει στις διαπιστώσεις του καταλήγει ότι, “ο αιτών διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα, επί μεγάλο χρονικό διάστημα μαζί με την οικογένειά του (σύζυγο και δύο ανήλικα τέκνα). Σημειώνεται εδώ ότι η καταδίκη επήλθε πριν από εννέα και πλέον έτη, χωρίς να προκύπτει μεταγενέστερη ποινική εμπλοκή ή να πιστοποιείται ατομική συμπεριφορά του αιτούντος δυνάμενη να προσδώσει σ’ αυτόν το στοιχείο της απειλής κατά θεμελιώδους συμφέροντος της ελληνικής κοινωνίας. Κατ’ αποτέλεσμα το συγκεκριμένο αδίκημα μπορεί να θεωρείται ως μεμονωμένο περιστατικό της παραμονής του Ελλάδα και της ζωής του γενικότερα. Σε κάθε, δε, περίπτωση η επίκληση της βαρύτητας του τελεσθέντος, πριν από αρκετά χρόνια, αδικήματος στο στάδιο αυτό δε φαίνεται επαρκώς δικαιολογημένη, ιδίως αφού η επιβληθείσα ποινή ανεστάλη για τρία έτη και χρόνος αυτός παρήλθε επιτυχώς. Εξάλλου, η αναφορά στην καταδικαστική απόφαση χωρίς το περιεχόμενό της να σταθμίζεται με τα λοιπά στοιχεία της προσωπικής κατάστασης του αιτούντος στερεί τη σχετική κρίση από την αναγκαία εν προκειμένω αιτιολογία. Άλλωστε, η αναφορά στο λόγο για τον οποίο ο αιτών επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα, ο οποίος «δεν κρίνεται εκ νέου ικανός να κάμψει την αιτία για την οποία του επιβλήθηκε το μέτρο της απέλασης», είναι αλυσιτελής, καθότι στο στάδιο αυτό δεν κρίνεται η ορθότητα («η αιτία») της καταδικαστικής απόφασης. Ομοίως, η απόδοση στον αιτούντα της ικανότητας «να τελέσει νέα αδικήματα» είναι υπέρμετρα γενική και πάντως δεν αντιστοιχεί στην απαίτηση του κοινοτικού δικαίου για «πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της πολιτείας». Ως εκ τούτου, εφόσον δεν αποδεικνύεται η συνδρομή εξόχως σοβαρών λόγων δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας στο πρόσωπο του αιτούντος για την εξακολούθηση της εκτέλεσης του εξαιρετικού μέτρου ασφαλείας της δικαστικής απέλασης εν όψει και της απόκτησης κατά τα ανωτέρω της ιδιότητας

του πολίτη της Ε.Ε , η χορήγηση άδειας επιστροφής χρήζει εκ νέου εξέτασης³⁴⁰.

Κατόπιν της προηγηθείσας επισκόπησης των δικαστικών αποφάσεων αλλά και του πορίσματος διαπιστώνουμε ότι η ίδια η διατύπωση του άρθρου πλέον, αλλά και πριν την τροποποίηση του άρθρου που μας απασχολεί, τα νομολογιακώς διαπλασθέντα κριτήρια που διαφάνηκαν, απαιτούν και επιβάλλουν στην ποινική δικαιοσύνη, τον διαρκή έλεγχο για την τήρηση της αναλογίας μεταξύ της εγκληματικής προσβολής και της βαρύτητας των συνεπειών της απέλασης στον αλλοδαπό δράστη³⁴¹. Η ουσιαστική διαφοροποίηση με το παλαιό καθεστώς του αρ. 74 έγκειται στο ότι, προγενεστέρως, σε περίπτωση κάθειρξης, (αλλά όχι και σε περίπτωση πλημμελήματος, λόγω της μικρότερης απαξίας), η ευχέρεια του δικαστηρίου μετέπιπτε σε μια κατ' αρχήν αναγκαιότητα επιβολής της απέλασης, η οποία περιοριζόταν, ασφαλώς, αν συνοδευόταν από μια ιδιαίτερη τεκμηρίωση, αναφορικά στη σχέση του αλλοδαπού με τη χώρα, ενώ μετά τις νεότερες ρυθμίσεις μπορεί να συναχθεί ότι λόγω των, όχι λίγων κριτηρίων, που απαιτούν εξέταση και στάθμιση από τον εφαρμοστή του δικαίου, ότι η κύρωση αυτή επιβάλλεται κατ' εξαίρεση.

340 Διαθέσιμο : <http://www.synigoros.gr/resources/233595.pdf>.

341 ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, σελ. 311.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η επισκόπηση του διεθνούς δικαίου κατέδειξε ότι η απέλαση του αλλοδαπού υπηκόου από την επικράτεια του κράτους υποδοχής ανήκει, κατ' αρχήν, στην εσωτερική αρμοδιότητα αυτού. Ενόψει τούτου, το μέτρο της απέλασης βρίσκεται στην διεκυστίνδα που πλαισιώνεται αφενός από την εθνική κυριαρχία και αφετέρου από τα κατοχυρωμένα δικαιώματα που εγγυώνται οι διεθνείς συμβάσεις και η αρχή της αναλογικότητας. Επομένως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τον κοινό νομοθέτη και να συναξιολογείται το διεθνές περιβάλλον, το οποίο όμως δεν παρέχει έτοιμες λύσεις, εμφανίζοντας συνεχή κινητικότητα, καταδεικνύοντας εναργώς ότι το θέμα αυτό δεν είναι λυμένο σε διεθνές επίπεδο.

Όπως είδαμε, κατά την εξέταση περίπτωσης επιβολής απέλασης, το ΕΔΔΑ θέτει κριτήρια, διατυπώνοντας, μολοταύτα, την απαγόρευση επιβολής αυτής κάθε φορά που ο καθ' ου αλλοδαπός αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια ή άλλες μορφές απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Το ΔΕΕ θέτει σε περίοπτη θέση την έννοια της δημόσιας τάξης και ασφάλειας προσπαθώντας όμως ν' αμβλύνει την έννοια αυτή στο καθεστώς των αλλοδαπών, μέσω των Οδηγιών για κοινή μεταναστευτική πολιτική.

Από την παρακολούθηση της εξέλιξης και αναμόρφωσης των αλλεπάλληλων νόμων περί αλλοδαπών διαφάνηκε η, έστω και βραδεία, προσπάθεια εναρμόνισης του κοινού νομοθέτη με τις διεθνείς εξελίξεις εγκαταλείποντας, εν μέρει, την πάγια αστυνομικοπροληπτική φύση του μέτρου, που επιβαλλόταν στο παρελθόν, σχεδόν αυτόματα, μεταβαλλόμενο σε μέτρο που λαμβάνει υπόψη του και κριτήρια κοινωνικά. Σ' αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε και η θέση προϋποθέσεων, σε έννοιες αόριστες, όπως ο κίνδυνος για την δημόσια τάξη και ασφάλεια, καθώς και η πρόβλεψη στην αναδιατυπωθείσα περιπτ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 76 του Ν.3386/2005³⁴², που σε μια προσπάθεια πλαισίωσης της αόριστης αυτής έννοιας, ο κοινός νομοθέτης διατυπώνει “ιδίως όταν σε βάρος του αλλοδαπού έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών μηνών”. Όπως εντοπίσαμε, τέτοιες έννοιες, λόγω της ρευστότητάς τους, αντιμετωπίζονται με καχυποψία από τα δικαστήρια αλλά η εκφορά των προϋποθέσεων αυτών στο γράμμα του νόμου, αποτελεί δίχως άλλο, επιπλέον εγγύηση για τα δικαιώματα των αλλοδαπών.

Αναφορικά με την δικαστική απέλαση, θα ήταν παράλειψη να μην επισημανθεί, η ευνοϊκότερη, για τα δικαιώματα των αλλοδαπών υπηκόων τρίτων χωρών, ρύθμισή της με τα διαλαμβανόμενα των νέων διατάξεων του Ν. 4322/2015. Ο νομοθέτης, αφουγκραζόμενος τις διεθνείς επιταγές και συνθήκες, προέβη σ' αυτήν την καινοτόμα επαναρύθμιση της δικαστικής απέλασης ξεπερνώντας, ως προς την προστασία των αλλοδαπών ακόμα και *de lege ferenda* προτάσεις τροποποίησης του νόμου που είχαν διατυπωθεί³⁴³ για το μέτρο αυτό.

342 Όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει πλέον.

343 Του ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, σελ. 511, όπου πρότεινε την επιβολή της δικαστικής απέλασης σε

Καίτοι οι μεταρρυθμίσεις που θίχτηκαν είναι οι αρμόζουσες σε μια δικοινοκρατούμενη κοινωνία και οι δέουσες σ' ένα Κράτος Δικαίου, όπως αυτό που απολαμβάνουμε, δεν θα ήταν μεμπτό ή και περιττό να ειπωθεί πως υπάρχει ακόμη περιθώριο βελτίωσης του νομικού μας πλαισίου στον τομέα αυτό. Ενδεικτικά, η επιβολή της απέλασης μόνο εξαιτίας της απλής παραβίασης των διατάξεων του ισχύοντος Ν. 3386/2005, σίγουρα αποτελεί ένα δυσανάλογο μέτρο, δεδομένου, όπως εύστοχα υπογράμμισε και ο ΣΤΠ στο πόρισμά του³⁴⁴, ο σύγχρονος αλλοδαπός δεν αποτελεί έναν περαστικό επισκέπτη όπως το 1950 αλλά έναν κάτοικο Ελλάδας που έχει οικοδομήσει στη χώρα μας την προσωπική, οικογενειακή, κοινωνική και επαγγελματική του ζωή και προοπτική. Επιπλέον προς την ορθή κατεύθυνση είναι η θέσπιση ειδικότερων και συγκεκριμένων κριτηρίων, αναφορικά με τις έννοιες της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, που θα αρμώνονται στο κείμενο του νόμου εξαρχής και όχι να διαπλάθονται μεταγενέστερα νομολογιακώς από τα δικαστήρια στην προσπάθειά τους να εξισορροπήσουν τον περιορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Κλείνοντας, επειδή η απέλαση είναι αναμφισβήτητα επαχθές μέτρο, βελτίωση θα συνιστούσε, η εξέταση πριν την επιβολή της, να πραγματώνονταν, όχι μόνο από αστυνομικά όργανα αλλά και από αρμόδιες επιτροπές που θα λάμβαναν υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις της κάθε περίπτωσης εξατομικευμένα ή τουλάχιστον η εξέταση της προσφυγής να μεταβιβαστεί με νέα ΚΥΑ σε κάποια μη αστυνομική, ειδική επιτροπή, παίρνοντας παράδειγμα προς τούτο την ίδρυση της Υπηρεσίας Ασύλου, η οποία αποτελεί ανεξάρτητη Διεύθυνση του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Διότι με αυτό τον τρόπο πέρα από κριτήρια προληπτικού και κατασταλτικού τύπου θα λαμβάνονταν υπόψη και θα εξετάζονταν ισοβαρώς και τα κοινωνικά ή οικογενειακά κριτήρια ήδη κατά την επιβολή του μέτρου χωρίς να χρειάζεται η προσφυγή, σε μεταγενέστερο στάδιο, στα διοικητικά δικαστήρια.

περίπτωση κάθειρξης ή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών, ενώ με τις ισχύουσες διατάξεις επιβάλλεται, δυνητικά, μόνο σε περίπτωση κάθειρξης.

344 Βλέπε υποσ. 338.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ Χρ, *Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή: από τη γένεση στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του*, Μελέτες Συνταγματικού Δικαίου και Πολιτειολογίας, Σάκκουλας Α, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2012.

ΑΔΑΜΠΑΣ Β, *Εκτέλεση Αποφάσεων. Αμφιβολίες-αντιρρήσεις ως προς την εφαρμογή της*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-Τμήμα Νομικής, Θεσσαλονίκη, 2013.

ΒΑΝΔΩΡΟΥ Δ. - ΚΑΡΑΤΖΑ Λ. - ΜΑΓΓΑΝΑ Α. - ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΗ Χ, *Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου-Νομολογία και Ερμηνευτικά Σχόλια*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

BERNARD P, *La notion d' ordre public en droit administratif*, LGDJ,1962.

ΓΑΛΑΝΟΥ Μ, *Σωφρονιστική μεταχείριση και δικαιώματα των τελούντων υπό κράτηση προσώπων*, Σάκκουλας Α, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011.

COUSSIRAT-COUSTERE V, “Article 8{2” σε Louis-Edmond Pettiti, Emmanuel Decaux και Pierre-Henri Imbert, 1995, p. 323-325.

ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Π, “*Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα*”, τ. Α', Αθήνα-Κομοτηνή, 1991.

ΔΕΡΒΕΝΑΓΑΣ Α, *Το Σύνταγμα της Ελλάδος-Ερμηνεία κατ' άρθρον*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Θεσσαλονίκη, 1976.

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, *Διεθνής Μεταναστευτικό Δίκαιο, Γλωσσάριο για την μετανάστευση*, 2009.

DOCQUIR P, *Droit a la vie privee et familiale des ressortissants entrangers: vers la mise au point d' une protection flou du droit de sejour*, RTDH 2004.

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ, *Η απέλαση υπηκόου κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, Βιβλιοθήκη Δημοσίου Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 1981.

ΚΑΡΡΑΣ Α, *Επιτομή-Ερμηνεία του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας*, 2η, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005.

Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, *Οι πρακτικές στην Ελλάδα σχετικά*

με την χορήγηση μη εναρμονισμένων σε Ε.Ε. καθεστώτων προστασίας, Μελέτη για το Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα, 2009.

ΚΟΡΣΟΣ Δ, Διοικητικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, 3η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα- Κομοτηνή, 2005.

ΚΩΣΤΑΡΑΣ Α, Έννοιες και Θεσμοί του Ποινικού Δικαίου, Αναδιατύπωση 2008, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή.

ΜΑΝΕΣΗΣ Α, Ατομικές ελευθερίες, Τεύχος Α' , Εκδόσεις Σάκκουλα Α, 3η, 1981.

ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ Α, Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Θεσσαλονίκη, 1981.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ Μ, Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε ελληνικού ενδιαφέροντος υποθέσεις (3ου και 4ου τριμήνου 2012), Α', ΝοΒ 61.

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ-ΣΚΑΛΤΣΑ Α, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου Εισαγωγή-Θεμελιώδεις έννοιες, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.

ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ-ΣΚΑΛΤΣΑ Α, Η Προστασία του Διοικουμένου-Βασική Αρχή της Διοικητικής Δράσεως, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000.

ΜΑΖΟΥ ΗΛ, Οι διοικητικές απελάσεις στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, 2011.

ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ Π, Το δίκαιο των διεθνών οργανισμών: η θεσμική διάσταση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011.

ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ Σ, Η ελευθερία της συνένωσης. Συμβολή στην ερμηνεία του άρθρου 12 παρ. 1-4 του ισχύοντος Συντάγματος, υπό το φως της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Θεσσαλονίκη, 1996.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 4η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2011.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Δ, Ο χώρος της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008.

ΠΑΠΑΣΙΩΠΗ-ΠΑΣΙΑ Ζ, Δίκαιο καταστάσεως αλλοδαπών, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, γ' έκδοση, 2007.

ΠΑΡΑΡΑΣ Π, Το Ευρωπαϊκό δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2013.

ΠΑΡΑΡΑΣ Π, *Σύνταγμα 1975-Corpus I*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα, 1982.

ΠΕΡΡΑΚΗΣ Σ, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Θέμις, Αθήνα, 2009.

ΠΟΥΛΗΣ Π, *Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου και Θεσμών*, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005.

ΠΡΕΖΑ Α. - ΜΑΡΙΝΑΚΗ Π. - ΤΣΟΓΚΑ Χ, *Νομολογία Διοικητικών Πρωτοδικείων Αθηνών και Πειραιώς 2008-2009*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

ΡΑΙΚΟΣ ΑΘ, *Συνταγματικό Δίκαιο-Θεμελιώδη Δικαιώματα-Γενική Πολιτειολογία*, 4η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

ΡΟΥΚΟΥΝΑΣ Ε, *Διεθνής προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 1995.

ΣΙΤΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Ν, *Το δικαίωμα της οικογενειακής ενότητας και επανένωσης αλλοδαπών μεταναστών στη χώρα υποδοχής*, 2003.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Ι, *Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΕΛΑΣΗ*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ-ΚΑΣΤΑΝΙΔΟΥ Ε, *Οργανωμένο έγκλημα και τρομοκρατία, σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη*, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

ΤΑΧΟΣ Α, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, 9η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα Θεσσαλονίκη, 2008.

ΤΡΟΥΜΠΕΤΑ Σ, *Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα-Διαβάσεις και Μελέτες*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2013.

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία σε θέματα ασύλου, συνόρων και μετανάστευσης*, Λουξεμβούργο, Έκδοση 2014.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 1999*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2000.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2000*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2004*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2008*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2009*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2010.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2010*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2012.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2011*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2012.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2012*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2014.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, *Επετηρίδα Δικαίου Προσφύγων και Αλλοδαπών 2013*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α, Αθήνα-Κομοτηνή, 2015.

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ Ν, *Η Απέλαση Αλλοδαπού ως Κύρωση του Ποινικού Δικαίου*, Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη, 2006.

ΧΟΤΟΥΡΑ Δ, *Φυσικές καταστροφές και μετακινήσεις πληθυσμών: μια νέα πρόκληση για την Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική: συγκριτικές παρατηρήσεις*, Α', Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου, 2012.

ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ, *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 2η έκδοση, Σάκκουλα Α, 2002.

ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ Κ, *Το Ελληνικό Σύνταγμα και η οικογένεια*, ΕλλΔνη, 1997.

ΑΡΘΡΑ

ΑΚΡΙΒΟΠΟΥΛΟΥ Χ. & ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Μ, *Τα θεμελιώδη δικαιώματα του αιτούντα πολιτικό άσυλο κατά την ΕΣΔΑ και το μαχητό τεκμήριο της ασφαλούς χώρας (Κανονισμός Δουβλίνο ΙΙ), χ.χ, χ.τ.*

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γ, *Νομοθετικές ρυθμίσεις για την έκδοση ατόμων*, Δικαστής, 27.11.2014.

ΣΑΡΡΗΣ Ν, *Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε υπερεθνικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, με έμφαση στο ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, χ.τ, χ.χ.*

ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ν, *Γενικές αρχές της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής. Μια σύντομη ανασκόπηση, χ.τ, χ.χ.*

ΤΣΙΤΣΙΛΙΚΗΣ Κ, *«Θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση και την παλιννόστηση». Στο Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ/ΤΚΜ, Στο Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ/ΤΚΜ Αρχιτεκτονικοί και πολεοδομικοί μετασχηματισμοί στη Θεσσαλονίκη λόγω του φαινομένου της μετανάστευσης, Θεσσαλονίκη, 2006, κεφ. ΙΙ.*

ΦΟΥΝΤΕΔΑΚΗ Π, *Συνταγματικά δικαιώματα, Αναλυτικό διάγραμμα παραδόσεων (Οδηγός), Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 1994, ενημέρωση 2002, επικαιροποίηση 2011.*

ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ-ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ

ΕΔΔΑ, *Hasanbasic κατά Ελβετίας*, Αρ. 52166/99 από 11.6.2013.

ΕΔΔΑ, *S.F. κατά Σουηδίας*, Αρ. 52077/10 από 15.5.2012.

ΕΔΔΑ, *Hirsi Jamaa και άλλων κατά Ιταλίας*, Αρ. 27765/09 της 23.2.2012.

ΕΔΔΑ, *Antwi κ.λπ. κατά Νορβηγίας*, Αρ. 26940/10 από 14.2.2012.

ΕΔΔΑ, *Roron κατά Γαλλίας*, Αρ. 39472/07 και 39474/07 από 19.1.2012.

ΕΔΔΑ, *A.A. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, Αρ. 8000/08 από 20.9.2011.

ΕΔΔΑ, *Al-Jedda εναντίον Η.Β.*, Αρ. 27021/08 από 7.7.2011.

ΕΔΔΑ, *Rantsev κατά Κύπρου και Ρωσίας*, Αρ. 25965/04 από 7.1.2010.

ΕΔΔΑ, *Tabesh κατά Ελλάδας*, Αρ. 8256/07 της 26.11.2009.

ΕΔΔΑ, *Omojudi κατά Η.Β.*, Αρ. 1820/08 από 24.11.2009.

ΕΔΔΑ, *Mikolenko κατά Εσθονίας*, Αρ. 10664/05 από 8.10.2009.

ΕΔΔΑ, *Saadi κατά Ιταλίας*, Αρ. 37201/06, 28.2. 2008.

ΕΔΔΑ, *Shevanova κατά Λιθουανίας*, Αρ. 58822/00 από 7.12.2007.

ΕΔΔΑ, *Omwenyeke κατά Γερμανίας*, Αρ. 44294/04 από 20.7.2007.

ΕΔΔΑ, *Radovanovic εναντίον Αυστρίας*, της 22.4.2004.

ΕΔΔΑ, *Amrollahi κατά Δανίας*, Αρ. 56811/00, 11.7.2002.

ΕΔΔΑ, *Μααουία κατά Γαλλίας*, Αρ. 39652 από 5.10.2000.

ΕΔΔΑ, *H.L.R κατά Γαλλίας*, Αρ. 24573/94 της 29.4.1997.

ΕΔΔΑ, *Aksoy κατά Τουρκίας*, Αρ. 21987/93 από 18.12.1996.

ΕΔΔΑ, *Boughanemi κατά Γαλλίας*, Αρ. 22070/93 από 24.4.1996.

ΕΔΔΑ, *Piermont κατά Γαλλίας*, Αρ. 314 της 27.4.1995.

ΕΔΔΑ, *Chorfi κατά Βελγίου*, Αρ. 21794/93 από 27.6.1994.

ΕΔΔΑ, *Raimondo κατά Ιταλίας*, Αρ. 12954/87 από 22.2.1994.

ΕΔΔΑ, *Soering κατά Η.Β*, Αρ. 14038/88 από 7.7.1989.

ΕΔΔΑ, *Berrehab εναντίον Ολλανδίας*, Αρ. 10730/84 από 21.6.1988.

ΕΔΔΑ, *Guzzardi κατά Ιταλίας*, Αρ. 7367/76 από 6.11.1980.

Ανακοίνωση 1959/2010 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην υπόθεση *Jama Warsame κατά Καναδά* της 21.7.2011.

Ανακοίνωση 1011/2001 της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην υπόθεση *Maddaferi κατά Αυστραλίας* της 26.7.2004.

ΔΕΕ, *Hristo Gaydarov κατά Direktor na Glavna direktsia «Ohranitelna politsia» pri Ministerstvo na vatreshnite raboti*, C-430/10.

ΔΕΕ, *P. I. κατά Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid*, C-348/09.

ΔΕΕ, *Land Baden-Württemberg κατά Παναγιώτη Τσακουρίδη*, C-145/09.

ΕΘΝΙΚΗ

ΣΤΕ (Δ' Τμήμα) 952/2013.

ΣΤΕ (Δ' Τμήμα) 2012/2012.

ΣΤΕ 4918/2012.

ΣΤΕ 224/2002.

ΣΤΕ 856/2002.

ΣΤΕ (Δ' Τμήμα) 2400/2000.

ΣΤΕ 2519/2000.

ΣΤΕ 485/1999.

ΣΤΕ 3248/1999.

ΣΤΕ 3327/1999.

ΣΤΕ 3667/1999.

ΑΠ (Ε' Ποινικό Τμήμα) 723/2009.

ΑΠ (ΣΤ' Ποινικό Τμήμα) 1134/2008.

ΑΠ (Ε' Ποινικό Τμήμα) 812/2008.

ΑΠ (Ζ' Ποινικό Τμήμα) 779/2008.

ΑΠ 1419/1998.

Πενταμελές Εφετείο Αθηνών υπ' αριθ. 2252/2008.

Πενταμελές Εφετείο Αθηνών υπ' αριθ. 678/2007.

Τριμελές Πλημ/κείο Καβάλας υπ' αριθ. 159/2001.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών (21ο Τριμελές), υπ' αριθ. 8449/2004.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, υπ' αριθ. 1520/2004.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, υπ' αριθ. 4795/2004.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, υπ' αριθ. 4797/2004.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών(10ο Τριμελές), υπ' αριθ. 13773/2004.

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, υπ' αριθ. 30151/2004.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ

Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση).

Οδηγία 2008/115/ΕΚ, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

Οδηγία 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ.

Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη.

Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13ης Ιουνίου

2002.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως (ΕΣΕ) του Συμβουλίου της Ευρώπης της 13.12.1957.

ΕΘΝΙΚΗ

N. 4310/1929 (ΦΕΚ Α' 287/16.8.1929), *“Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων και εκτοπίσεων”*.

N. 5405/1932 (ΦΕΚ 121, τ. Α') «περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του Ν. 4310 περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδα».

N. 4165/1961 (ΦΕΚ Α' 75/6.5.1961), *“Περί κυρώσεως της υπό της Ελλάδος υπογραφείσης εν Παρισίοις την 13ην Δεκεμβρίου 1957 Ευρωπαϊκής Σύμβασης Εκδόσεως”*.

N.Δ. 215/1974.

N. 139/1975 (ΦΕΚ Α' 176/25.8.1975), *“Περί κυρώσεως της εν Νέα Υόρκη την 28.9.1954 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως και του συνοδεύοντος ταύτην παραρτήματος περί καθεστώτος των ανιθαγενών”*.

N. 1841/1980 (ΦΕΚ Α' 94/14.4.1989), *“Κύρωση του Πρωτοκόλλου αριθμός 8 της Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών”*.

N. 1705/1987 (ΦΕΚ Α' 89/12.6.1987), *“Κύρωση Πρωτοκόλλου υπ' αριθμό 7 της σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών”*.

N. 1975/1991 (ΦΕΚ Α' 184/14.12.1991), *“Είσοδος- έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις”*.

N. 2400/1996 (ΦΕΚ 96/4.6.1996), *“Κύρωση του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 11 στη Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του μηχανισμού ελέγχου που θεσπίστηκε από τη Σύμβαση”*.

N. 2462/1997 (ΦΕΚ Α' 25/26.2.1997).

N. 2514/1997 (ΦΕΚ Α' 140/27.6.1997).

N. 2610/1998 (ΦΕΚ Α' 110/25.5.1998), "Κύρωση του 6ου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών σχετικά με την κατάργηση της ποινής του θανάτου".

N. 2776/1999 (ΦΕΚ Α' 291/24.12.199), "Σωφρονιστικός Κώδικας".

N. 2910/2001 (ΦΕΚ Α' 91/2.5.2001), "Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις".

N. 3090/2002 (ΦΕΚ Α' 329/24.12.2002), "Σύσταση Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου Καταστημάτων Κράτησης και άλλες διατάξεις".

N. 3251/2004 (ΦΕΚ Α' 127/9.6.2004), "Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του Ν.2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις".

N. 3289/2004 (ΦΕΚ Α' 227/26.11.2004), "Κύρωση του Πρωτοκόλλου αριθ. 13 στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών, σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις περιπτώσεις".

N.3386/2005 (ΦΕΚ – Α' 212/ 23.8.2005), "Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια".

N. 3459/2006 (ΦΕΚ Α' 103/25.5.2006), "Κώδικας Νόμων για τα Ναρκωτικά".

N. 3536/2007 (ΦΕΚ Α' 42/23.2.2007), "Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης".

N. 3772/2009 (ΦΕΚ Α' 112/10.7.2009), "Μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις".

N. 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213/17.12.2010), "Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις".

N.3875/2010 (ΦΕΚ Α' 158/20.9.2010), "Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις" .

Ν. 3907/2011 (ΦΕΚ Α' 7/26.1.2011), *“Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις”.*

Ν. 4071/2012 (ΦΕΚ Α' 85/11.4.2012), *“Ρυθμίσεις για την τοπική ανάπτυξη, την αυτοδιοίκηση και την αποκεντρωμένη διοίκηση Ενσωμάτωση Οδηγίας 2009/50/ΕΚ”.*

Ν. 4139/2013 (ΦΕΚ Α' 74/20.3.2013), *“Νόμος περί Εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις”.*

Ν. 4322/2015 (ΦΕΚ Α' 42/27.4.2015), *“Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ' τύπου και άλλες διατάξεις”.*

Π.Δ. 18/1989 (ΦΕΚ Α' 8/9.1.1989), *“Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας”.*

Π.Δ. 124/1997 (ΦΕΚ Α' 112/ 3.6.1997), *“Καθιέρωση ταξιδιωτικού εγγράφου για τους υπό απομάκρυνση αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών”.*

Π.Δ. 141/1991 (ΦΕΚ Α' 58/30.4.1991), *“Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών”.*

Π.Δ. 106/2006 (ΦΕΚ Α' 104/26.5.2006), *“Σύσταση Τμήματος Παραλαβής και Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων”.*

ΚΥΑ, υπ' αριθ. 4000/4/32-λα' από 5.10.2012 (ΦΕΚ Β' 2805/17.10.2012).

ΚΥΑ, υπ' αριθ. 4000/4/32-ιβ' από 4.9.2006 (ΦΕΚ Β' 1353), *“Καθορισμός των κριτηρίων και της διαδικασίας για την εγγραφή και διαγραφή αλλοδαπών από τον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθύμητων Αλλοδαπών”.*

ΚΥΑ, υπ' αριθ. 4000/2/7-α' από 29.3.2003 (ΦΕΚ Β' 393).

ΚΥΑ, υπ' αριθ. 4000/4/46-α' από 22.7.2009 (ΦΕΚ Β' 1535/27.7.2009), *“Καθορισμός λεπτομερειών για την εκτέλεση διοικητικών και δικαστικών αποφάσεων απέλασης αλλοδαπών”* των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών.

ΥΑ, υπ' αριθ. 7004/3/40-κθ' από 28.11.2005 (ΦΕΚ Β' 1730/9.12.2005).

ΥΑ, υπ' αριθ. 7004/3/40-θ' από 23.4.2004 (ΦΕΚ Β' 649/4.5.2004) "Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων Υπουργού Δημόσιας Τάξης σε υφιστάμενα όργανα".

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΑΡΧΩΝ

Παρατηρήσεις Συνηγόρου του Πολίτη επί του υπό επεξεργασία σχεδίου νόμου περί εισόδου, διαμονής και κοινωνικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια (Ν. 3386/2005).

Διαθέσιμο: http://www.synigoros.gr/resources/meta_paremv-02.pdf.

Υπ' αριθ. 1709/08/5 από 29.11.2010 πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη.

Διαθέσιμο: <http://www.synigoros.gr/resources/233595.pdf>.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Βάση αποφάσεων ΔΕΕ "Curia",
<http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=el>.

Βάση αποφάσεων ΕΔΔΑ,
[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"documentcollectionid2\": \[\"GRANDCHAMBER\", \"CHAMBER\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\).

Βάση αναζήτησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,
www.nsk.gr/.

Βάση αποφάσεων Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών,
<http://www.dprotodikeio-ath.gr>.

Βάση Νομικών Πληροφοριών-Μελετών,
<http://www.greeklaws.com>.

Ιστοσελίδα ΑΠ,
<http://www.areiospagos.gr/>

Ιστοσελίδα ΣΤΕ,

<http://www.ste.gr>.

Ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Πολίτη,
<http://www.synigoros.gr>.

Ιστοσελίδα των Ηνωμένων Εθνών,
<http://www.unhcr.gr>.

Ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης,
<http://www.ministryofjustice.gr>.

Ιστοσελίδα ο “Δικαστής”,
<http://dikastis.blogspot.gr>.

Ιστοσελίδα της Επιστημονικής Ένωσης Δικηγόρων,
<http://www.ethemis.gr>.

Ιστοσελίδα της Ύπατης Αρμοστείας,
<http://www.refworld.org>.

Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων,
<http://fra.europa.eu>.

Ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας,
<http://www.hellenicpolice.gr>.

Ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών,
<http://www.ypes.gr>.